Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in universam artis logicam - Cod. Ettenheim-Münster 277

[S.l.], [17. Jahrh.]

Commentaria in libros cathegorarium Aristotelis

urn:nbn:de:bsz:31-129937

Visual Library

COMMENTARIA
In Libros Cathegoriarum Aristotelis.
PROOEMIUM BREVE.

Expeditis e verbis q̄ ad intelligendum p̄sentem tractatum Cathegoriarum
cum p̄dicamentorum nr̄ia erant q̄ restat ut de ipsis agamus. Caeterum
antequam hoc fiat prius aliq̄ q̄si prolegomina traxit proponemus Et. In p̄is
Qritz hic q̄snam sit auctor huius op̄is de p̄dicamentis, res n. haec nit
aliqs dub ē sed cōis iam opinio optinuit Arlem cē h. op̄is inventorem
ut ait Caut in proemio h. libri nec rāe destituta ē haec cōis opinio q̄a ut
ait Boetius hic tractatus multum redolet stylus Aristotelicus sibiq̄ ymplerimum
similis ē Arlis unde n̄ audiendi st illi q̄ Archytam Tarentinum h. op̄is
Auctorem constituit et q̄a Arlis hic mentio facta dicemus aliq̄ de vita
eius dicere Fuit ig̃s Arlis natione Macedo, Patria Stagyrites. Post
habitam q̄m post aliqs annos infelici tū marte se exercuerat Socrati
disciplinae se tradidit eiq̄ p̄ triennium op̄am dedit. Socrate v. mortuo
Platonis Academiam intravit cumq̄ p̄ 20 annos docentem avidissime au-
divit. Post hoc tp̄us spatium iam doctrinae et virtutum fama factae
celebris a Phylippo. O Ens Entium miserere mei
Fuit Arlis ingenio plane divino in q̄ ut ait Alb. Magnus nāe totum
q̄d potuit ostendit eius ingenii subtilitatem acumen et fabricatum admiratus
Plato cum solebat vocare Mentem et phylosophorum verbis nam si forte cum
a Gymnasio abeē contigisset statim subclamabat Plato ubi ē mens et verbis
phylosophorum? q̄d certe n̄ ē exiguum p̄ceptoris p̄conium. Fuit m̄ p̄t doctrinā
bonis moribus et virtutibus ornatus q̄d vel ex eo colligi p̄t q̄d fuerit in p̄ceptorem
Alexandri Magni institutus. Plura possemus hic in eius laudem dicere
nisi nos tp̄us angustia vilum abrumpere cogeret haec sufficiant de
laude Arlis cui p̄ inventione op̄is grās agimus immortales.

Opus hoc cont. Intitulat de 10 Cathegoriis quod vocabulum tractat
ja sui impositione sequitur factam accusationem in iudicio ab Arte tu
licentia physica est translatum ad significandam praedicationem quae inter supremam gra
speciem et individua intercedit.
Dicit Aristoteles totum opus in 3 partes principales in Antecathegorias, Cathe
gorias et Postcathegorias, sive ut latinis tres utamur in Antepraedicamenta
praedicamenta et postpraedicamenta. In Antepraedicamentis tradit definitiones aequivocorum
univocorum et denominativorum et ea quae sunt circa omnia praedicamentis. In praedica
mentis enigmatis praedicamenti naturam seorsim declarat, In postpraedica
mentis explicat ea quae aliquo modo meminerat in praedicamentis et de his 3.
partibus nos cum illo modo agemus.
Quaeritur primo 2o Circa hunc lib. An ad Logicum spectet agere de praedi
camentis et de illis quae Aristoteles in hoc lib. tradidit aliqui negant sed vero alii
affirmant. Cuius rationem optimam affert Caiet. in Proemio h. libri quia Dia
lectica officium est dirigere 3 mentis operationes sed 1a operatio mentis quae est
simplicium apprehensio non potest dirigi nisi per tractationem praedicamentorum ergo
ad logicum spectat agere de praedicamentis. Probatur minor 1a operatio mentis est
simplicium apprehensio ergo debet dirigi per res simplices sed res simplices
tractantur in praedicamentis ergo praedicamenta dirigunt 1. mentis operationem sicut
enumeratio 2. et argumentatio 3.
Quaeritur 3 quaenam sit obiectum h. libri. Ad hoc Respondeo 1o obiectum Materiale
esse ipsas res quae in praedicamentis collocantur ut substantia quantitas qualitas &c. In quarum
rerum cognitione prout res sunt non sistit dialectica sed considerat ea in ordine
ad ens rationis scilicet in ordine ad 2. Int. gratis et speciei subiecti et praedicati.
Ratio h. Responsionis petenda est ex dictis sup. de illo materiali et licet
loca demonstret passiones de ipsis rebus quae in praedicamentis collocantur ut vide
bimus infra quia tamen hoc facit sub ratione formali entis rationis logici ex eo non
sequitur ipsas res esse obiectum formale h. libri sed potius ens rationis descriptivum.

Ex hoc R. 2: obiectum formale h. Tractatus est ens rationis logicum sive ens rationis ad bene discernendum accommodatum et hoc ens rationis est 2a intentio subiecti et praedicati generis et speciei.

Probatur 1: obiectum formale adaequatum totius est ens rationis discernendum ut supra probatum est ergo et obiectum inadaequatum sive partiale erit huiusmodi consequentia patet quia obiectum partiale continetur sub toto tanquam pars.

Probatur 2o Praedicamentum ut dicemus infra formaliter est coordinatio censeries quaedam generum specierum et individuorum subiecti et praedicati, sed genus et species subiectum et praedicatum sunt et ipsa coordinatio horum formaliter est quod rationis ergo obiectum formale h. tractatus erit ens rationis.

R. 3: Obiectum secundarium esse voces et nomina Probatur quia non in vocibus tanquam in signis reperiuntur non istae 2ae intentiones logicales et deinde ratio aequivocorum non in rebus tantum sed non in vocibus reperitur, quia tamen haec omnia considerat logicus in ordine ad ens rationis illud erit obiectum formale eius et non voces vel nomina tamen fatendum sit logicum multum indigere vocibus, tum ad exprimendos proprios conceptus tum ad percipiendos alienos quare non placent hic connumeri causas asserentes principium materiale h. operis esse voces et non res, contrarium enim nobis est videtur quia primaria intentio h. operis est adunare ad id quod omnia entia dispersa et ea ordinate distinguere seorsimque suis proprietatibus illustrare et sic primum intellectus operationem dirigere et quia res non coadunantur cum iis conditionibus iis habent a parte rei sed ut sunt acceptae per obiectum et ut stant sub simplici apprehensione intellectus et res sic acceptae nil aliud sunt per quam per interius verbum mentis conceptae vel quod idem est res conceptibilis simplicibus conceptae et huiusmodi res non per voces incomplexas ceu ut tres simplices significentur ideo dici solet contra intentionem h. operis esse tractare de vocibus incomplexis non tanquam de principium materiale sed ut sunt signatae rerum simplicium quae in praedicamentis collocantur et sic res locum principium materiale obtinebunt.

Res n. q. e. hic ponit in praedicamento substantiae ut res e., haec v. vox homo
ponit tamen in quantum significat illam rem q. in praedicamento ponit quod certe
minus principium e. et si hoc forte velint connumerare illis non refragamur.
Et quamvis explicatio haec admitti possit, tamen sciendum e. consideratione de
vocib. non provenire ex intentione loci sed potius ex necessitate quia res simplices
simplici apprehensione conceptas non nisi verbis exprimimus, vocib. docimus
et coadunamus, si n. haec absque verbis exterioribus percipere possemus
solo sermone interiori contenti aut per alia signa haec fieri possent non
indigeremus vocib. et ideo si quaeratur An de vocib. vel de reb. principaliter
hic tractetur Rx. non de rebus non tamen absolute sed incomplexe conceptis et
simplicib. vocib. significatis
Arg. 1. ja dicta. Ad Metaph. spectat agere de praedicamentis ergo non recte
diximus idipsum ad logicum spectare deinde si esset logici negotium agere de
praedicamentis esset maxime propter 1. mentis operationem dirigendam sed haec ratio
nulla e. quod patet quia quae operatio mentis nequit errare et consequenter non indiget
regula ergo ad logicum non spectat agere de praedicamentis.
Ad 1. Rx. idem materialiter sumptum bene potest spectare ad diversas sciencias si
tamen ab ipsis sub diversa sub ratione considerentur, licet ergo Metaphys. conside-
ret praedicamenta non tamen considerat ea sub illa ratione qua logicus. Metaph.
non considerat illa in quantum res sunt sub ratione entis realis ibi sistendo vel
in quantum diversas rationes entis realis induunt at logicus considerat quidem
illas res quae ponuntur in praedicamento sed non sistit in earum cognitione ut res sunt
sed in quantum aptae sunt subjici et praedicari et in quantum induunt secundum intentionem
generis et speciei per quod fiunt aptae ut possunt ex iis verae et bonae
construi definitiones.

Ad 2. Rx nego mi. ad pb. Responsum est sup. d. ans. In 1a operatione mentis non potest esse error falsitatis concedo ans. iste non proprius est 2a operationis non potest esse error apprehensionis ita ut unum apprehendat pro alio nego ans.

Arg. 2o. In hoc Tract. agitur de Univocis aequocis et denominativis sed aequocatio tantum in vocibus reperitur non in rebus non n. dicimus res quae est canis est aequoca sed haec vox canis aequoca est. Rx 1. nego solis vocibus competere aequocationem sequitur illa non in rebus reperitur ut infra videbimus et licet concederetur aequocationem tantum esse in vocibus, non exinde sequeretur materiam principalem h. Tractatus esse voces quia non propter voces est instituta ista disputatio sed propter res quae ordinate et incomplexe in praedicamentis ponuntur et consequenter prout vocibus incomplexis significantur et quia a praedicamentis removenda sunt aequoca hinc est quod de aequocis hoc loco tractetur.

QUAESTIO 1a

De Ante praedicamentis Artis

DUBIUM PRIMUM

An Artes recte definierit Aequoca Univoca et Denominativa.

Definitio Aequivocorum ab Arte haec est. Aequoca dicuntur quaeque solum nomen est commune sed nomen v. ratio substantiae diversa ut homo verus et homo pictus hoc n. solum nomen est commune sed nomen v. ratio substantiae diversa.

Explicatur definitio aequoca in primis diverso respectu et nomen et res significant, dicitur n. nomen vel terminus aliquis aequocus quia significat plura sed diversas rationes ut iste terminus canis significat canem caelestem Marinum &c. Ipsa v. res dicuntur aequoca non quia significant plura sed quia significantur unico vocabulo sed diversas rationes ut sydus illud caeleste, piscis et animal latrabile aequoca dicuntur. hinc est ut nomen ista quae plura ut plura significant vocentur aequoca aequocatio

res ipsa quae talibus nominibus significantur aequivoca aequivocata et quia Aristoteles intendit
hic res ipsas adunare prout stant sub conceptibus incomplexis cum simplicitate
ideo a rebus ipsis hic incepit et definivit aequivoca aequivocata non aequivoca
aequivocantia vel terminos aequivocos, de his non egimus nos in summulis et id
colligi potest ex verbis definitionis tradita et ideo non non in singulari dixit
aequivocum dicitur sed aequivoca dicuntur ea quae una res aequivocationis capax non est
sine altera oportet non adminus duas res significari uno nomine ut aequivocatio
esse possit, significant enim dixit Aristoteles aequivoca dicuntur et non dixit
aequivoca sed quia rebus non convenit aequivocari ut sunt in rerum natura sed ut
sunt in vocibus, aequivocari non praesupponit vocari quod rebus ex vocibus convenit
Per hoc Ploeon non intelligitur illud nomen de quo actum est in summulis prout
distinguitur contra verbum et participium quia non in verbis et participiis reperitur
aequivocatio sed sumitur pro voce significativa ad placitum quae dicitur nomen ipsi non
tamen mentis, hoc solum non excludit omnia alia definita a nomine quia aequivoca
possunt habere aliquid commune praeter nomen dummodo tamen non habeant aliquid commune secundum
illud nomen quod importatur vel ut ait Caret. dummodo rationem nominis
communem non habeant quod significant. Ly Ratio non sumitur hic pro definitione alias res
generalissimae non possunt esse aequivocae eo quod careant definitione stricte sumpta
sed sumitur pro conceptu ultimo significato per nomen quod conceptus in rebus habentibus
definitionem est ipsa definitio, in non habentibus nil aliud est ipsum id quod significatur per nomen
Ly substantia non sumitur hic pro Ente quod existit per se et prout distinguitur contra
Accidens sed sumitur pro ipsa quidditate cum contra rei ita quod idem sit
ratio substantiae ac ratio quidditatis, Ly secundum nomen referitur ad rationem substantiae
quia non de quocumque ratione substantiae aequivocorum est sermo sed de illa quae in eis significatur
per illud nomen commune in quo aequivocantur.

Ly diversa n̄ sgāt absolute diversitatem simpliciter sed diversitatem sdm
qd totalem vel partialem ita ut sensus sit, æquoca sunt q̄ hnt rationem plane
diversam vel aliq mō diversam et sic m̄ intelligendum hic definiri æq
uoca à Consilio et n̄ pure æquoca q̄ dici solent æquoca à casu ut
Gallus respu hōis galli et respu galli gallinacij sed æquoca in cōe.
Put comprehendunt analoga et sic pure æquocis convenit hrē rationem
penitus diversam. Analogis v. diversam aliq mō. Quæ explicatio
pt colligi ex ipso Arte q posuit exemplum n̄ in pure æquocis sed potius
in Analogis seu æquocis à Consilio qa hō pictus et hō verus æqtem saltem
videntur hrē rationem eorum quoquo m̄ dici posit hic hm̄ definiri pure
æquoca, Analogorum v. definitionem qa mediant inter æquoca et Univoca colli
gendam ē ex definitione extremorum Ita q̄ Artes poterit excusari n̄ ponens
ex ipsa definitionem analogorum.
Est ergo sensus dictæ definitionis æquoca æquocata dicuntur illa entia q̄ sgāntur quidem
uno nōe sed sdm illud unum nōem n̄ hnt unum conceptum sed diversos
vel simpliciter vel sdm qd sdm diversum modum explicandi.
Definitio Univocorum ē. Univoca dicuntur q̄rum nōem cōe ē et sdm nōem
rāo substantiæ eadem. Ut animal homo atq Bos, cōe n. nōe utraq animalia
nuncupantur et ē substantiæ rāo eadem put ~~[illegible]~~ tali nōe sgāntur si qs
n. assignet rationem qd utrumq sit q̄ animal ē et q̄tus hoc nōe sgāntur
eandem assignavit rationem ut hō in quantum animal ē Vivens sensibile
Bos in quantum animal ē Vivens sensibile hæc Artes. Tota definitio
intelligenda et explicanda ē sicut præcedens excepta ultima particula
et hic m̄ ē sermo de Univocis Univocatis ideo m̄ dicuntur in plurali Univoca.
Ly eadem dicit identitatem simpliciter ita qd rāo Univocatorum q̄ attenditur
penes illud nōem in q̄ identificantur sit totaliter eadem et nil plus aut
minus, mutuat unum aut reliquum in rāo illius nōis et quando dicitur

quod ratio substantiae importata per nomen debeat esse eadem in univocatis
non est sensus quod illa ratio debeat esse de quidditate sive essentia univocatorum
alias tamen dicerentur univoca essentialia quod verum non videtur cum dentur
in multa accidentia quae univoce praedicantur de suis inferioribus ut album
respectu Petri et Pauli univocum est et tamen ratio substantiae per hoc album significata
non est de essentia Petri et Pauli cum sit accidens et praedicabilis quod ut
dictum est essentiae plane extrinsecum est sed intelligitur illa particula hoc
modo quod scilicet illa ratio univocatorum debeat esse eadem totaliter, hoc est quod identi
fiet totaliter cum suis univocatis sive essentialiter sive accidentaliter
ut si quaeratur quid est homo in quantum significatur per hoc nomen animal Respondeo quod sit
vivens sensibile et rursum si quaeratur quid est homo in quantum animal Respondeo idem
ubi semper eadem ratio explicatur ut patet. Sic enim si quaeratur quid sit Petrus in
quantum significatur per hoc nomen albus Respondeo quod sit ens habens colorem disgre
gativum visus et iterum si quaeratur quid sit Paulus in quantum albus Respondeo
quod sit ens habens colorem &c. ubi semper eadem ratio secundum nomen importatur
licet non sit de essentia Petri et Pauli.
Definitio Denominativorum haec est. Denominativa dicuntur quaecumque ab aliquo
solo differentia casu secundum nomen habent appellationem ut a Grammatica Gram
maticus a Fortitudine Fortis.
Et hic definitio ultima dicitur est. In denominatione 3 esse scilicet formam denominantem rem denominatam et
ipsum denominativum, Forma a qua res denominatur v.g. albedo a qua res dicitur alba
et fortitudo a qua homo dicitur fortis &c. Res denominata est substantia quod ab
illa forma tale dicitur ut homo lignum lapis &c. Denominativum est ipsum
met ens nomine concreto significatum ut album et hoc denominativum duobus
modis potest sumi. 1° pro denominativo denominato 4. pro ipsa re significata
nomine concreto ut album. 2° potest sumi pro denominativo denominante
scilicet pro hac voce album sicut in sup. de aequivocis et univocis diximus

Et itaq denominativa medium quod inter univoca et aequivoca. Univoca
totam ~~rationem~~ nomen totamq rationem communem. Aequivoca habent quidem idem nomen
rationem v. omnino diversam. Denominativa v. non habent prorsus idem nomen et
eandem rationem sicut univoca, idem nec habent nomen prorsus idem, rationem
v. diversam ut aequivoca sed tantum nomen quoad rationem partim eam formam con-
veniunt partim ab ea discrepant ut videre est in albedine et albo.
Tres conditiones petuntur ad denominativa 1a est quod habeant
appellationem secundum nomen ab aliis. 2a est quod differant casu ab illo
a quo desumunt appellationem. 3a quod solo casu differant.
1a conditio nihil est aliud quam quod denominativum debeat derivari ab aliqua
forma denominante. 2a conditio quod denominativum debeat differre
a nomine formae denominantis casu in fine vocis ut albedo et album
Forma n. denominans definit in do, denominativum in um ut patet apud
Idem sapientia et sapiens forma definit in ia denominativum
in ens. 3a est quod denominativum tantum debeat differre casu a
forma denominante et non significatione si n. significatione differret iam plus
quam casu differret quare album et albedo idem significant centraliter
quod si dicas denominativa alio modo significant quam forma denominantis
ut album tenet significat albedinem, tamen alio modo illam importat quam
albedo quia album importat albedinem ut ~~[illegible]~~ adiacentem, albedo
eandem importat ut quasi a nuntiam a [illegible] ut [illegible] ex summitate
quod denominativa non solo casu differunt secundum in modo significandi.
Resp. Verum est denominativa habere aliam modum significandi quam denomi-
nantia. Ex hoc tamen non inferitur denominativa non solo casu differre
a denominantibus quia per tamen solo casu differentia non excludit di-
versus modus significandi ille n. diversus modus [illegible] sequitur dictam casuum
est illi inseparabiliter annexus sed tamen excludit diversa significatio
ita ut importet alia forma sui centra et hoc denominativis repugnat
non v. diversus modus significandi imo denominativa nostro dicit formam denominantem

alio modo sperare quia dicunt casu à denominante quod dicitur [illegible] affert diversum sperandi modum ut dictum est.

~~Tertio~~
Ad 2 praeterea pro ulteriori notitia horum. Sed potest alii denominatum derivari ab alio forma 1o. secundum rem tantum et non secundum vocem vel nomen ut Strictosus à Vertulo. Idem non secundum rem sperant non tantum secundum vocem 2o. derivantur quidam à forma tantum secundum vocem et non rem ut officiosus ab officio, In quibus quidem vocabuli initium est idem res vero separata longe diversa. 3o. denique derivantur quidam et secundum vocem et secundum rem ut Grammaticus à Gramm. Fortis à Fortitudine et haec denominatione sunt nostra propria talia et hic sunt definita priora vero duo optime nostra à ratione denominationis hic à caret excludunt.

Ex His Inferunt Nomen denominativum esse terminum concretum significans habentem formam et formam habitam pro modum formae hoc est pro modum adiacentis. His definitionibus explicatis sit

Ctio 1a. Definitio Univ. Aequ. et denom. ab Arte tradita bona est. Probatur 1o. Haecta physica ea sit definientis. Probatur 2o. Ex dictis in Explicatione earum definitionum et ex legibus in bona definitione, habet non ista definitio sua gratia et suas dicitur gratia.

Ctio 2a. Definita in his definitionibus sunt 2ae. Intentiones in Concreto pro substrato habentes res et voces.

Probatur Ctio Istae definitiones sunt formaliter logicales quia formaliter definita earum erunt 2ae intentiones in concreto autem patet. Probatur 2o. Quia omnes definitiones spectantes ad aliquam scientiam debent dari formaliter secundum rationem formalem talis scientiae sed istae definitiones spectant formaliter ad logicam quia dabuntur secundum rationem formalem logicae quae nihil est aliud quam 2a intentio in concreto ad definiendum accommodata.

Sed quaeris quae sit ista 2. Intentionis. Rx 2a Intentio quae explicatur
per descriptionem aequivocorum consistit in hoc quod plures res respiciant idem
nomen seu eandem vocem significativam quibus tamen stant sub illa voce, habent
rationes omnino diversas.
2a Int. Univocorum consistit in hoc quod plura respiciant idem nomen
et sub eodem nomine eandem non habeant rationem quae respectus est quod rationes
Denominativorum v. 2a Intentio nihil aliud dicit quam respectum quandam
rationis quae alii respiciunt formam a qua derivantur eidemque significant diverso
tamen modo vel dicto casu. Itaque ea quae in his descriptionibus definiuntur non sunt
unde res neque unde voces sed res cum vocibus quibus significant his 2 dis
intentionibus.
Arg. 1. 3a descriptio Aequivocorum. Aequivoca habent idem nomen et eandem
rationem ergo aequivoca sunt univoca. Consequentia patet. Probatur antecedens in quantum habent idem nomen
deinde ratio aequivoci est communis omnibus aequivocis ergo aequivoca habent non eandem rationem
Rx dicitur antecedens quod 2a parte aequivoca habent eandem rationem materialiter sumpta negatur
antecedens, formaliter concedo antecedens. Est dicere ipsae res quae sunt aequivocae non habent aliquam
rationem communem et sic materialiter sumuntur aequivoca. Formaliter tamen prout significant
huic 2ae Intentioni aequivocationis habent aliquam rationem sibi eandem et communem
nec est absurdum unam et eandem rem secundum diversam rationem esse aequivocam
et univocam.
Arg. 2o Natura generica est univoca respectu suorum inferiorum sed illa non est eadem
in suis inferioribus ergo univoca non erunt illa quae habent eandem naturam. Probatur minor.
Eadem natura non potest continere contraria sed inferiora generis sunt contraria ergo
genus non potest idem esse in suis inferioribus. Rx concedo maiorem et negando minorem.
Ad probationem Rx ex dictis supra quomodo idem genus potest contraria continere
per modum coniunctionis non a. metaphysicis.

Arg. 3. Studiosus est denominativum et tamen non habet aliquid a quo derivetur ergo
dicta illa denominativorum erit mala. Probatur minor neque enim per se habet stu-
dium nec virtutem a qua sumat appellationem ergo nihil habet a quo deri-
vetur. Respondeo hoc nomen studiosus stricte non est denominativum sed tamen
est denominativum secundum rem ut ex dictis patet. Unde tamen non mirum
quod nihil habeat a quo in rigore denominativum suum deducat rationem.

DUBIUM SECUNDUM.

Quid sint Analoga et quod eorum species.

Quia superius in explicatione definitionis aequivocorum aliquid tamen Analogorum facta
est mentio et eorum cognitio ad plura logicalia intelligenda necessaria est
ideo aliquid hic de eis breviter dicemus, quod ut intelligi queant statim quid
sint et deinde quotuplicia sint declarabimus.
Definiuntur ergo Analoga in communi hoc modo. Analoga sunt quorum nomen est commune
Ratio vero significata per nomen primum est eadem primum diversa ut v. g. Pes montis
et pes scamni dicuntur Analoga quia in primis habent nomen commune. Deinde ratio per
nomen significata primum est diversa quia diversam naturam habet pes montis ab ea
quam habet pes scamni. Et primum tamen est eadem quia sicut se habet pes montis
ad montem sustentando et fulciendo eius granitem ita se habet pes scamni
sustentando eius pondus et granitem. Praedicta definitio intelligenda est
de ipsis rebus non de vocibus cum tres analogiae. Sicut supra dictum est
in definitione aequivocorum in qua non definiebantur aequivocantia sed aequivocata ita
tamen hic non definiuntur analoga analogantia sed analoga analogata et dicuntur
in plurali analoga quia ad hoc ut analogia aliquid constituatur necessario petuntur
plura. Caeterae partes definitionis explicandae sunt iuxta dicta in definitione
aequivocorum et univocorum. Ultimae partes distinguunt analoga ab aequivocis
et univocis et illa in medio eorum constituunt. Ex hoc enim quod analoga
habeant primum rationem eandem dicuntur a parte aequivocis ut dictum est.

Ex hoc v. quod habeant rationem [illegible] diversam dicunt ab univocis quae
ratio simpliciter habent eandem rationem.
Ex dicta Analogorum definitione facile colliges quod sit analogia in alterado
Est n. nil aliud quam aliquorum in aliqua ratione per nomen sibi communem significata partim
convenientia et partim discrepantia.
3 Communiter assignari solent Analogorum vel Analogiae species 1a dicitur Ana
logia inaequalitatis 2a Analogia attributionis 3a Analogia propor
tionalitatis. Ad hos 3 modos omnia analoga reducuntur.
Analoga inaequalitatis vocantur illa quorum nomen est commune et ratio secundum illud nomen
est omnino eadem inaequaliter tamen participata et sermo est de inaequalitate perfectionis
quae ratione omne genus est analogum respectu suarum specierum, quia in partibus illis species
est nomen commune et ratio significata per illud nomen est omnino eadem, inaequaliter tamen parti
cipata ab eisdem, cum n. differentiae specificae habeant inaequalem perfecti
onem genus in specie nobiliori perfectius esse habebit quam in specie ignobiliori.
ut animal perfectius esse habet in homine quam in bruto quia differentia specifica hominis
excedit in perfectione differentiam specificam bruti. Haec Analoga vocat
logicus univoca. Physicus a. aequivoca quia Physicus agit de rebus ut sunt
a parte rei. Logicus v. ut sunt in conceptibus, quia genus gratia secundum illud esse quod
habent a parte rei inaequaliter se habent in perfectione, aequaliter v. secundum conceptum
Deo a physico vocantur aequivoca a Logico univoca et ob eandem rationem
vocat S. Th. haec analoga, analoga tamen secundum esse et non secundum intentionem
eo quod participant in ratione significata per illud nomen commune sed non participant in esse
illius rationis.
Verum haec analoga cum tamen secundum veritatem sint univoca ea missa faciamus
strictius n. loquendo analoga dici nequeunt licet secundum quod et large talia
possunt nuncupari.
Analoga attributionis sunt illa quorum nomen est commune ratio v. per nomen significata est eadem
secundum terminum diversa tamen secundum habitudinem ad illum .1. Ratio

sgata p nocn analogum sdm qd comparat ad sua analogata et diversa
ut aral cibus Medicina et Urina st analoga attributionis qtus sgant
hoc nomine sanum qa ut sic hnt aliqd nocn coe oia n. appellant sana
Praeterea conveniunt in hoc qd oia respiciunt eundem terminum sc: sanitatem
qa oia dnr sana in ordine ad illam. Differunt tn p diversam
habitudinem cum diversum ordinem quem dicunt ad sanitatem nam aral
qd e analogatum principale dr intrinseci sanum et proinde respicit
sanitatem qtus illam in se hr, vel ut ail caret aral dr sanum in qntum
e sltum fore illius q dr sanitas, Cibus v. respicit sanitatem ut qd
illam conservans. Medicina respicit illam ut causativa illius, Urina
v. ut sgativa.
Ex Hic colligitur Analoga ista attributionis ee m. medium qd int aequ
voca et univoca qa hnt n nocn coe qd plura indeterminati sgat
sicut aequoca et hnt aliqm convenientiam qa oia dicunt ordinem
ad unum terminum, licet diversimode in q conveniunt aliq mr cum univocis
Nomine tri intelligimus oe id qd plura respiciunt sdm diversas tn habi
tudines.
Ista analoga vocantur à S. Th et Arte ab Uno et ad Unum v. g. Exemplum
analogi ad Unum eam positum e. Analogum v. ab Uno e v. g. ee medi
cum respu hois medici, libri medici et instrumenti medici ~ ~ ~.
haec n. oia ab una arte medicinae talia nuncupantur, hoc qdem dr medicus,
qa e sltum medicinae hnt in se istam sciam vel artem ~~libri~~ libri dr
medici qa ostendit praecepta medendi, instrumenta dr medici qa iuvant
ad sanitatem recuperandam et ad medicinam applicandam corpori sanabili
iuxta leges praescriptas medicinae. ~~Hae~~
Haec analoga qsdam hnt proprietates cum potius conditiones per qs clare
cars nam dignosci poterit.

3a est quod ratio per nomen analogum attributionis signata in uno tantum ex analogatis
est formaliter vel inhaesive et intrinsece in aliis vero extrinseci secundum denominationem
extrinsecam ideo non analoga attributionis nominantur quia id quod in principio
analogato intrinsece reperitur attribuitur analogatis minus principalibus ratione alicuius connexionis
quam cum ipso habent v. g. sanitas quae consistit in recta temperie 4 humorum
tantum formaliter et inhaesive reperitur in animali non vero in urina medicina aut aliis
sup. relatis sed tantum dicitur de istis sanitas extrinseci per denominationem
sumptam a sanitate quae intrinseci existit in animali.

3a est quod analoga minus principia debeant per magis principium analogum
illud scilicet in quo ratio analogi intrinseci reperitur definiri. Cuius ratio haec est
prima definitio est oratio explicans rei naturam sed naturae eorum analogorum quae sunt minus
principia dicunt ex sua natura habitudinem et ordinem ad analogum magis
principium ergo per illum ordinem ad illud principium debent definiri exemplo
in hac res clara fiet. Si non quis vellet definire medicinam in quantum est
analogum sani sic deberet definiri, medicina est illud quod efficit sanitatem
animalis, urina est id quod significat sanitatem animalis, non quidem sic est nostrum ut
principium analogatum explicite ponatur in horum definitione quia plerumque
subintelligitur cum dicitur medicina est sana quia tales habet proprietates vel
potest 4 humores ad pristinam revocare temperiem ubi satis intelligitur
principium analogatum licet expresse non ponatur.

3 proprietas est quod analogata minus principia non habeant eandem definitionem
sed tot sunt definitiones quot analogata et quot habitudines dicunt ad 1. ana
logatum non non omnium quae sana dicuntur eadem est definitio sed multiplex, alia
non est definitio medicinae in quantum sana alia cibi alia urinae in quantum
talis et hoc de se patet.

4a est quod illi tres ad quem analogata dicunt ordinem sit unus
numero positivus vel negativus, positivus quidem si sunt analoga in parti
culari vel animal
in ordine ad hanc numero sanitatem in hoc animali existentem negativus vero si

sumantur in eo, ut animal sanum in eo, medicina sana in eo &c.
Sic sanitas loquendo sanitas à ij ora hæc sana dicitur non est una numero
in se vel positive eo quod eam virtus effectiva virtutibus comparandæ sunt
sed est una numero in istis analogatis negative ita quod non numerentur
3 sanitates numero diversæ sed est unica tantum in omnibus illis à ij animal
dicitur intrinseci sanum. Cætera v. analogata tantum extrinseci talia ut
dictum est.
Ex his infertur nomen analogum non habere aliquod significatum commune omnibus partia
tibus analogatis sed nomen vox est communis ~~omnibus analo~~ cum identitate tantum omnibus
analogatis ita cum in analogia hæc 3 sint sc: vox et tres et diversæ
habitudines ad illum tertium, nomen analogum tertium quidem dicitur
significat ut sanum sanitatem, diversos a. illos respectus ita indeterminate
et confuse importat ut primum dicitur vel ipsi dicitur, cæteros a. confuse
et per reductionem ad 1. Sanum n. multos respectus ad sanitatem ut puta
habitus significantis causantis sic in una voce sanitatem dicitur importante con:
fundit ut sic primum respectum sc: habitus cum illis dicitur significat, sanum
n. absolute dicimus habitum sanitatem ut illum. Cæteros a. respectus inde
terminati importat per attributionem ad 1. ut patet ex dictis. Unde in
eo est illud axioma cuius nos in meminimus alibi, nomen analogum stare
pro famosiori significato, habet in illud quod ratio analogi prius conveniat principio
analogato quia cætera minus principia dicuntur talia in ordine ad illud.
Dividitur hæc Analogia à S. Th. in Analogiam duorum ad 3 ut me
dicinæ et urinæ ad animal sanum. Et in analogiam unius ad alterum,
ut medicinæ ad animal sanum et hæc divisio satis bene explicat naturam
analogiæ attributionis.
Analoga proportionalitas dicitur quorum nomen est commune et ratio per nomen significata est
eadem secundum proportionem 1. est similis in proportione ut videre corporali
visione et videre intellectualiter communi nomine vocatur videre quia intelligere ita

rem arcu offert sicut videre corpori animali. c c c c c
Dd ad h. Intellectu proportionalitatem in hoc differre a similitudine quod simi
litudo tum petit duos terminos ut similitudo albi tum petit duos terminos
albedinis affectos. proportionalitas v. ad minus petit 4 extrema ut
videre est in hac proportionalitate sicut se habet risus ad hominem ita se habet
veritas ad pratum, et ita proportionalitas si unius nominis spectemus nil
aliud quam habitudo quaedam duarum vel plurium proportionum inter se ita
ut quemadmodum sensi habet hoc ad illud ita in hoc ad aliud ut habitudo
illa quae interceditur inter pedem montis ad montem et inter pedem arcus ad
arcum dicitur proportionalitas nam sicut si habet pes montis ad montem
sustentando eius pondus ita si habet pes arcus ad arcum ferendo eius gra
vitatem.
Et H. definitionis clarioris alterius dd est. quod nomen analogum proportio
nalitatis non importet unam rationem eorum sed plura numerali cuius
ratio haec est, nam proportio dicitur dari inter plura quae ratio per nomen analogum
proportionalitatis significata ut sit proportionaliter eadem dicitur esse multiplex
et ex hoc intelligitur illa prio
per nomen analogum debeat esse proportionaliter eadem hoc non sic in
telligi dicitur, quia quod ista analoga debeant significare aliquam rationem
eorum sed quod res significata per nomen sc: extrema importata debeant
proportionaliter esse eadem.
Haec analoga proportionalitatis non quidam habent conditiones. 1a est
quod ratio per nomen analogum tali significata reperiatur intrinseci et secundum essen
tiam in omnibus analogatis. 2a proprietas est quod in omnibus analogatis non
reperiatur eadem ratio numero vel unus terminus numero sed tot sunt rationes distinctae
numero quot membra dicuntur analogata. 3a est quod in his analogatis
unum non definiatur per alterum non n. pes montis definitur per pedem arcus
aut est oia

Arg. 1° sanum v. g. claudit intrinseci in medicina quod falsum est
quod forma significata per nomen analogum attributionis tantum reperitur intrinseci
in principio analogato. Patet antecedens medicina dicitur sana quia causat sanitatem
sed causare sanitatem est intrinsecum medicinae quod et forma per nomen analo-
gum sanum significata erit quoque medicina intrinseca. Respondeo negando antecedens ad
probationem contra. et dico nunc causare sanitatem est intrinsecum medicinae ita quod
forma causata per medicinam scilicet sanitas a qua hoc nomen sanum desumitur
sit intrinseca medicinae negando nunc causare sanitatem est intrinsecum medicinae
hoc est medicina habet aliquam virtutem sibi intrinsecam per quam causat sa-
nitatem contra nunc et hoc non est ita nos.
Arg. 2° Ens dicitur analogice de Deo et creaturis substantia et accidente
analogia attributionis et tamen entitas quae est ratio significata per terminum ana-
logum ens reperitur intrinseci in omnibus analogatis quod doctrina data
falsa erit quod scilicet forma significata per nomen analogum attributionis tantum
extrinseci reperitur in minus principiis analogatis nunc de se patet. Crea-
tura non intrinseci est entitas quidam sicut et accidens intrinseci et
in sua essentia claudit entitatem.
Respondeo 1° quod Ens quoque est analogum attributionis respectu Dei et creaturae
substantiae et accidentis non significat rationem aliquam communem omnibus analogatis intrinse-
cam sed immediate importat Deum deinde Creaturas vel immediate substantiam
deinde Accidens, In ordine non ad substantiam dicitur accidens habere entitatem de-
nominative ab entitate substantiae. Similiter Creatura denominatur denomina-
tive Ens a primo increato Enti quod est Deus.
Ad 1 H. Ultra. Ens potest sumi 1° quoque significat habere et abstrahendo
a modis particularibus substantiae et accidentis Dei et creaturae et sic
ens non est analogum attributionis. 2° sumitur quoque significat plura propter attribu-
tionem ad unum immediate et sic est analogum attributionis.

Rx 2o. Ens respectu Dei et Creaturae substantiae et accidentis non est tantum analogum attributionis sed non proportionalitatis et consequenter tamen potest intrinseci inveniri in omnibus analogatis secundum proportionem tantum.
Ex quo non solum potest argumentum quod fieri solet ex 3 condit. Analogiae proportionalitatis sup. commemoratam. et est huiusmodi. Accidens est analogatum respectu substantiae et tamen accidens definitur per substantiam ergo unum analogatum definitur per aliud, non in analogia proportionalitatis. Rx ad hoc si accidens quandoque contingat definiri per substantiam, hoc est quia non est analogatum attributionis, non v. in quantum est analogatum proportionalitatis.

DUBIUM TERTIUM.

Quid sit Praedicamentum et quae requirantur ut aliquid ponatur in praedicamento et quot sint praedicamenta.

Praedicamentum spectata nostra Ethemologia communiter dicitur illud quod de aliquo praedicatur et quia ro suprema gratia per quasi per Anthonomasiam de partibus substantiis praedicantur quae sunt principia praedicamentorum fundata ut patebit infra ro praedicata cum praedicamenta dicuntur. Verum quia non tantum suprema gratia sed quaecumque gratia sub illis contenta sive sint subalterna sive infima imo non species infimae aliquo modo de substantiis vel individuis enunciantur extensum est hoc vocabulum praedicamentum ad totam seriem ex summo gratiae et intermediis speciebus et individuis significandam usurpavit in Porph. cap. de specie cum dixit et protulit in singulis praedicamentis esse singula ja gratia alia intermedia species infimas et individua. Praedicamentum ergo hoc modo acceptum sic solet communiter definiri. Praedicamentum est series sive coordinatio praedicatorum essentialium superiorum et inferiorum in qua superiora de inferioribus quodlibet praedicantur.

Ex fl. desiderii ultra NB. Praedicamentum secundum vocem et terminum con-
notationem et consequenter aliquid importare de materiali et aliud de formali.
Sic et usurpatur praedicamentum 1o quidem mixta materiali 1o Inten-
tionaliter et sic sunt illas naturas reales ut quae in praedicamentis collo-
cantur ut ex arbore porphyriana patere poterit.
2o Usurpatur mixta sumptum formaliter 2o Intentionaliter pro 2a si-
quidem intentione sine relatione rationis in concreto et hoc modo nil
aliud dicit quam naturas reales non absolute sed quatenus constituuntur in
ratione generum vel specierum. Vel clarius in ratione praedicabilium et
subiectibilium. Praedicamentum non ordinatur ad hoc ut possimus verus
praedicationis cum propositionis efformare ad consequendas scientias ad quod maxime
conducit scire quid sit praedicandum quid subiciendum. Ideoque dantur
ista praedicamenta ut omnium rerum numerum ad formandum praeoculis
habeamus, sic non praedicamenta series quaedam ad quas omnes res inveniendi
reducuntur. Unde eas adducere possimus congruo ordine ad scientias comparandas.
De illo quod praedicamentum 1o Intentionaliter sumptum affert sive
de materiali praedicamenti non est magna difficultas. Sed de illo respectu
rationis sive de 2a Intentione in concreto quae formaliter constituit
praedicamentum aliquantis est difficultas quaenam sit: sit enim tertium cum
omnis relatio ex sua essentia dicat ordinem ad aliquem terminum.
De quo re ut sententiam nostram dicamus sit Conclusio prima.

Chio 1. Praedicamentum de formali dicit respectum ad
illum tanquam ad terminum. Sed pro hunc respectum non constituitur
formaliter et contrahitur in ratione praedicamenti.

Haec Chio quae ad 1. p. plus praedicamentum formaliter dicit naturas vel
res quatenus ordinantur et collocantur in ratione superiorum et inferiorum

generum et specierum. Sed haec ordinatio tantum fit per illum quod praedicamentum formatur dicit respectum ad illum tanquam ad terminum. Ma[illegible] ex sup. definitione praedicamenti m. [illegible] a parte rei n. res [illegible] superiores vel inferiores formatur nec genera aut species aut individua nisi tantum fundamentaliter quod illa ordinatio formatur tantum fit per illum. et consequenter recte inferitur sicut n. esse cognitum formatur dicit respectum ad illum ita et esse ordinatum quia haec ordinatio passive accepta ex parte rerum provenit ex tali vel tali modo cognoscendi res. Ex hoc inferitur 2a pars Chronicae Iste n. respectus quem dicit ~~illa~~ praedicamentum ad illum ordinantem et disponentem praesupponit et requirit ad hoc ut praedicamentum formatur in sua essentia constituatur quod 2a pars Chronicae vera. et [illegible] facile probari poterit ex dictis. Praedicamentum formatur consistit in illa coordinatione praedicatorum essentialium inferiorum et superiorum sed esse superius et inferius subiectibile et praedicabile praesupponit esse cognitum et consequenter praesupponit respectum ad illum cognoscentem quod praedicamentum praesupponit talem respectum et res clara est in specie vel genere nam esse speciem vel genus praesupponit quidem respectum ad illum sed per hunc respectum non constituitur formatur et essentialiter in ratione generis vel speciei sed illum praesupponit tanquam quod nostro praerequisitum et eodem modo dd. de praedicamento formatur.

Ut v. essentialem eius terminum dictaremus sit Chronica secunda.

Illa Relatio rationis in concreto quae praedicamentum formatur constituitur habet pro termino essentiali aliam ~~rationem~~ relationem rationis in concreto nempe res quae subiectibiles praedicati superioris et supremis.

Probatur. praedicamentum essentialiter et formaliter est coordinatio superiorum et inferiorum in qua illa de istis quidditative praedicantur sed hoc nihil aliud dicit quam respectum praedicati ad illum quidditative quod illa relatio rationis praedicamenti constitutiva habebit pro termino essentiali aliam relationem rationis in concreto.

Et sensus h. Chois n. e. in predicamento tm unicam numero relationem rationis
reperiri quam constituat in relatione rationis predicamento sed tot sunt rationes
relationis quot predicabilia quidditativa quae omnia simul sumpta sunt unum
predicamentum et dant tantum unam rationem eo quod in modo respiciendi
suos terminos non dicant centralem et hoc modo isti particulares respectus
rationis constituunt unum predicamentum quod multi lapides constituunt
unum acervum sed tamen cum ordine quidem.
Diximus in Chore et supremis quia quidam predicabilia quae in predi-
camento ponuntur sunt suprema nullum supra se habentia quod ut
genus respiceant sed sunt quasi pro parentes a quibus omnia alia predicata
in eodem predicamento constituta suam originem trahunt.
Ex hac Chore sequitur predicamentum non sumi tantum pro supremo genere
cum ordine illo quod dicit ad omnia quae collocantur in recta linea predica-
mentali sed non sumitur pro aliis generibus et species quae tanquam partes con-
stituunt integrum predicamentum nisi forte supremum genus accipiatur
cum ordine ad inferiora reduplicative quatenus scilicet illa de aliis non
sub supremo genere contentis possunt predicari. hoc n. a nostra Chore
non multum distat et utrumque potest probabiliter sustineri.

Chor 3 8 Conditiones requiruntur conditiones nostrae ad hoc ut
aliquid ponatur pro se in predicamento.

Sed H. Chois ~~illa~~ N. et aliquid poni in predicamento pro se Et. Re-
ductive pro se ponuntur in predicamento illa quae ut ponantur sunt omnia requi-
sita et ponuntur ratione sui. Reductive v. ponuntur illa quae non ratione sui
sed dependentur ab aliis pro se in predicamentis constitutis ad quae redu-
cuntur et quae complementum modus aut affectio sunt.
3 Priores conditiones sunt pro ipsis vocibus quibus res quae in predicamentis collocantur
significari solent.

1a quod conditio ex parte vocis petita est ut sit univoca hinc a praedicamentis rejiciuntur voces analogae et aequivocae et hanc conditionem satis expressi tradit Aristoteles dum egit in Aristotele praedicamentis de univocis

2a est. Ut sit simplex secundum significationem non secundum sonum id non parum referre videtur cum multae dentur voces quae secundum sonum videntur compositae rem tamen significant simplicem, dicitur quod ille vox simplex secundum significationem cui scilicet respondeat unicum significatum quod simplici unico conceptu obiectivo constet non explicite aut compositio unde ex studiis artis rationali substantia extensa et alia. Et hanc cond. non meminit Aristoteles dum in superioribus egit de complexis et incomplexis complexa rejiciendo alia a recipiendo

3a est ut vox habeat accommodatum significandi modum censetur a accommodatus significandi modus quando nomina significantia accidentia significant eam in abstracto, significantia vero substantiam eam significant in concreto et hanc rationem assignatur ista quae series praedicamentalis ordinatur ad hoc ut naturae rerum melius queant dignosci sed substantia completa praedicamentalis ex propria natura est quidam concretum quod dicitur tamen concretum significari, accidens a in se et secundum suam rationem formalem est forma quidam carens ~~[illegible]~~ subiecto cum quo faciat unum per se ut patet quod ut eius naturam melius percipiamus dicitur tamen abstracto significari et de hac conditione plura in solutionibus argumentorum.

4 ex parte rerum conditio est. Ut id quod ponitur in praedicamento per se sit ens reale, divisum non in ro praedicamenta est ens reale quod id quod per se ponitur in praedicamento dicitur esse ens reale. et per hanc 4 conditionem rejiciuntur a praedicamentis entia rationis, entia non impossibilia.

5a. est ut ens praedicamentale sit ens finitum et creatum et non
increatum et infinitum simpliciter cuius ratio est ista. quicunque ponuntur
in praedicamento aut sunt naturae communes contractae ad individua vel
ipsa individua contrahentia sed ens simpliciter infinitum nec
contrahi nec contrahere potest ergo nec esse in praedicamento. probatur minor
quod contrahi recipit perfectionem a differentia ergo non est infinitum perfectum
id est quod contrahit coalescit ex natura contracta finita et propria
differentia quia si est finita non potest cum natura finita aliquod infinitum con-
stituere quia totum finitum ex parte sibi ~~[illegible]~~ finitis nullam habet infinitatem
si vero esset infinita iam continet totam perfectionem ~~[illegible]~~ naturae
quam contrahere dicitur ac proinde frustra illi convenit ad componen-
dum individuum.
6a. est quod entia praedicamentalia debeant esse incomplexa sive
simplicia Ratio hic est. quia entia complexa afferunt plura ut plura
sed plura ut plura potius pariunt confusionem quam distinctam rerum
cognitionem ergo non ponuntur per se in praedicamento, alias non possunt dici
quia omnium rerum ~~[illegible]~~ elementa si essent composita et per hanc Cond.
excludunt ab ipsis omnia entia complexa sive composita quia
plures res certe naturae distinctas metuunt.
7a. est quod ens praedicamentale debeat esse ens per se nam entia
per accidens non constituunt unam essentiam quia sub uno praedicamento
tantum constituunt ergo non possunt in determinato praedicamento collocari
ex hac Condit. colligitur non quod sup. insinuatum est. Accidentia
sic non debere poni in concreto in praedicamento sed in abstracto, nam
ens per accidens non ponitur in praedicamento sed entia in concreto sunt entia per
accidens ergo non ponuntur per se in praedicamento. probatur minor accidentia in
concreto ut album v. g. sequitur hunc sic: Illum et formam habitam quia

sit res diversorum praedicamentorum sed ex rebus ad diversa praedicamenta
spectantibus neque constitui unum ens per se sed tantum unum per accidens quod
accidentia in concreto sunt entia per accidens. hanc ergo cond. a 6a
censemus non multum differre nisi forte alii complexa dici possunt
quae non sunt entia per accidens sed constituant unum per se ut animal et
rationale, diversas quidem naturas explicant et sunt quod complexum tamen con-
stituunt unum per se.
8a est. quod ens praedicamentale quod ponitur per se in praedicamento debeat
esse ens physice completum. H. ratio est quia praedicamentum est series
entium perfectorum sed entia physice incompleta sunt imperfecta quia ex sua
natura ordinantur ad complendum aliud quod est magna imperfectio quod in praedi-
camento debent poni entia completa. Per hoc excludunt a praedicamentis
rerum modificationes quae ordinantur ad complendum aliquod totum, quales sunt
inhaerentia similiter partes physicae materiae et formae, partes tamen integrales ut pes
et manus caput pes, numerantur tamen hic aliquae partes homogeneas sive
eiusdem rationis quales sunt partes aquae et ignis. easque excludunt a praedica-
mentis quia licet istae partes ab aliis separatae completum constituant
individuum, tamen communiter complent aliud quam partes incompletae sed
num hoc verum sit videbimus infra.
Aliqui addunt hic aliam Cond. scilicet ut res ponenda in praedicamento
per se sit virtus, hanc tamen conditionem nos licet in plerisque admittendam
censeamus non tamen in omnibus individua quippe secundum omnes ponuntur in praedi-
camentis tanquam fundata quibus tota series innititur sed individua
non sunt virtus ut patet quod illa conditio non est vera.
Quaeritur hic 1o. An omnia quae ponuntur per se in praedicamento ponantur in
linea recta vel directe quod idem est.

Et Ilthe XB c. Ex aliis praedicatis quae ponuntur in praedicamentis
per se quaenam poni directe quaenam v. indirecte, directe ponuntur ea
quae vel sunt gra sive suprema sive media et de quibus genus supremum
contrahitur praedicata. Indirecte v. ponuntur ea quae licet per se et
ratione sui ponantur de illis tamen non sunt contrahitur praedicari genus supremum
vel intermedium huiusmodi sunt differentiae divisivae generum, illa
quae ponuntur directe dicuntur poni in linea recta praedicamentali. Alia
v. quae tamen indirecte constituuntur dicuntur collocari in linea collaterali
unde in serie praedicamentali duae sunt lineae alia est recta Alia
Lateralis. Linea recta vocatur illa quae ducit ab individuis per
media gra usque ad supremum genus et a supremo gre usque ad in-
dividua et dicitur recta a similitudine lineae mathematicae quae dicitur
recta ijndo a puncto directe tendit ad punctum et in hac linea
ponuntur gra suprema subalterna, species infimae et ultimo individua
in quibus finitur linea recta praedicamentalis. Linea lateralis est
illa quae est a latere lineae rectae et in illa ponuntur differentiae divisivae
per se generum tam supremae quam aliorum.
His praehabitis Rx non omnia quae ponuntur per se in praedicamentis poni in
linea recta praedicamentali vel directe quod idem est. differentiae n. ponuntur
per se in praedicamento, habent n. omnia requisita ad hoc ut aliquid ponatur
in praedicamento, non tamen ponuntur directe quia licet differentiae praedicentur de
individuis et speciebus tamen de ipsis non praedicantur contrahitur gra sup-
ma et intermedia quod tamen patet ut aliquid ponatur in linea recta.
Dices quod plures cond. requiruntur ad hoc ut aliquid ponatur in praedicamento
quam sup. sunt assignatae. Rx nos sup. tamen assignasse conditiones
eorum quae ponuntur per se in praedicamento, non a. eorum quae directe. sunt n.

alia conditiones nostrae quae aliquid sit iam declaratae et petitur amplius ut ens
praedicamentali directe positum in praedicamento sit ens Metaphysicae
completum.

Et quod dicitur. Illud dici ens completum abstrahendo a physico et Metaph:
quod in suo gradu habet quaeque requirit ille gradus, ita ut in eodem non ordinetur
ad alterius compositionem, ens a. physice completum est illud quod ex propria
natura non ordinatur ad aliud ens constituendum, afferens distinctam realitatem
ab illo ut hoc equus leo sit entia physice completa. Et dictum
est ex propria natura, nam si aliquid ens constituat aliud non ex propria natura
sed ipsi contingenter et accidentaliter illud non amittet entitatem entis
physice completi sic partes et individua aquae in flumine sunt entia
physice completa licet constituant aliam aquam in ratione fluminis
vel rivoli, hoc tamen est accidentaliter et non ex propria natura. Cuius ratio est
si non individuum seu pars aquae ab alia separetur habet totam entitatem
aquae completam quam antea habebat quando antea erat unita quo tamen quando
componit et unitur cum alia aqua erit ens physice completum licet non sit eadem ratione
~~licet non sit eadem ratione~~. Ex quo colligo illos Auctores qui sup. partes homo
geneas extraxerunt a ratione entis physici completi, tum esse locutos de
illis secundum modum et accidentaliter quia sic: habent modum alicuius entis
physici completi, et ob id eas extraxerunt, si v. de ipsis alio sensu
loquuntur indicamus falsum esse illas partes esse physice incompletas. Et hoc
ex dictis satis clare patet. Ens v. physice incompletum est illud quod
ex propria natura et entitate ordinatur ad aliud physice componendum
et huiusmodi entia sunt partes integrales manus sic: caput et pes. et
partes non centrales physice ut materia et forma.

Ens Metaphysicae completum est quod ad modum per se stantis praedicatur
de aliis entibus completis et talis sunt omnia genera et species. Et ita v.
Ens Metaphysicae incompletum est illud quod praedicatur per modum alteri adiacentis

cuiusmodi sit ordo trium dimensionum generum. Circa quod
Pb. Eius Metaphe completum est Iudicii. Dici tamen ordinem
ad totum esse illi tamen conuenit rem esse et modum esse
esse et modum alteri adiacentis. Et hoc est ad propositum.
In rigore loquendo solum entia physica et Metaphe. Spiritus
sunt gradus spiritus et modus quasi in recta linea iuxtapositi
Entia v. Metaphe non sunt ita quod sit trium generum dimensionum
tamen ut linea laterali collocati.
Quia 2° dicit quod sit ponere in iudicio ponere reductione. Et 1° reductio
alicui ponere in iudicando nihil aliud quam reducere ad aliquid cui ponere esse. Iam
reducere ad aliquid iudicando est pars illius physica et metaphysica. 2° iudicare
et tertium modo complexus aliud. Dicit igitur quod esse in iudicando. Ponere 2°
doctrine. Nam ipsa transcendentalia ponere esse in iudicando. Quia omnia
et 1° ponere reductione et ut reducere ad aliquid iudicando. Et illa 1° dicit
cedant ad iudicando quia nequeunt ad nomen aliquid reduci. Nec obstat quod sint aliqui
cui esse ponere in iudicando. Et nihil prohibet illa reductione fieri ad pri
cuiusmodi esse sint aliqui cui esse in iudicando, tamen illa aliqui cui ad ordo
modi transcendentalis potest ad aliquid iudicando reduci et ita esse modi transcendentalis
tamen obstacum nihil obstat quia nihil prohibet quin esse et modus conformetur
aliqui totum completum.
Dicit primo ponere esse in iudicando et 1° reducere ad aliquid iudicando. Et hoc sic
iudicando nihil prius ipsum efficere et finit illud. Illud igitur in rigore loquendo iudicare
non ad iudicandum, sed est ad ens completum et perfectum, nec dicit diuisionem generum,
ponere esse, sed est ad ens imperfectum et efficiens non adiunctum ad constituendum
aliquid ens completum iudicandi, nec solum ad illud definiendum tamen ens completum
tum in sua linea. Et tertium respicit effectum. Sufficit ut in linea effectus et
illius complementum et quia iudicando rei certam reducit ad iudicandum in iudicando
certam potest. Quod 4° 10 hic sunt entium realium iudicia. Et effectus quia ens et illud
Hoc quod est. Quia ut hic sensus non ens coniungit rei et effectum. Hoc tamen
non rem S. th. ad planum hunc non esse ad aliquid planiorem. Vide de quo
forsitan nihil potest.

Arg 1: ita de genere predicamenti. Hoc dicere convenit alicui a definito quia quod est convenit predicamentis entium realium sed hic illa predicata non sunt definita nec comprehensa quia non recum. ma. pal. in Exhib. realis est in quam coordinata predicata entialium et. m. ph. qa hic tu definiunt predicamenta entium realium et colligit qa chor. et stelli facta in co tu predicam. planet. colligit qa conditiones fig. p. phis. Ex qdo ens ad qt. cons ma. dnem. in rigore n. prout dicunt stricte comprehensa predicamenta entium realium. Unde dicere quod compleat tu predicamentis entium realium debet hic nu assignari. Praedicam est series predicata entialium realium, in qua singula de ipsis dicuntur quidditatiue predicam.

Hic te moneat res explicanda ordine et conditiones assignari tu predicamentis entium realium convenientes. Hoc n. idcc factum e qa entia realia et rebus magis nota et principium intentum e agere hic de predicamentis entium realium non stricte qmuno tu stro.

Arg 2: ita ad qd dictum e accidentia debent poni in predicam. abstractiue et n concretiue. Accidentia in concreto v. g. colorata tu habent genus et nulla nu habetur nec habes genus nisi tu contendo qd accidentia possunt poni in predicamentis in concreto. sed. pat. dico n. supra accidentia in concreto a predicamentis est exclusa qa habent et genus et habitum, qd est dne entia ad diuersa predicamenta spectantia.

Ex qdo arg, qa quod qd album concipit plus concipit qm quod concipit solum albedinem in abstracto sed hoc plus nil e aliud qm habitum simul cum genere qd est res ob diuersa. Et pter hoc. Si n. album nil aliud affert significatum qm albedinem nora et hoc genus sto e albedo sicut hoc e nora ho e albo, sd hoc e habitum qd q. Hic mirabis dicten quod in predicamentis accidentium. Vbi tu concretis, hoc n. dcc habit qa concreta sunt nobis notiora.

Arg 3: ita Numerum conditionum supra ponitur. Praedicam. est coordinatio predicabilium sed hic conditio supra ponitur e addita ms plus. ricta qd.

Ex predicam. dicit coordinatio predicabilium n qd illa sola coordinat sed qa illa simul cum suis subjectibus hoc n. n sunt nec et patet in mundis.

Ex qd n sequitur aliud argtum qd plus sequitur mundum n pote poni in predicamento qa n predicabile.

Ex licet mundum n sit predicabile et tu habet predicabilium de qt. supra conditiones predicam. et hoc sufficit et genus in predicam.

Arg dicas ora mundum debere poni n n. e maior tu ens jm alterig.

Ex ad predicam sufficit si unum mundum constituat, ms potest n poni ora et ordinari n in ordine ad se sic n. forte sint infinita sed in ordine ad sua singula.

DUBIUM QUARTUM.

Qua ratione ro p̃dicamenta debeant inter se distingui et Vtrum habeant inter se aliquam rationem genericam?

Ad Resol. p. p̃mili reuocanda in memoriam ea q̃ in Tractatu ter
tium de distinctione eiusq̃ notijs p̃ncipij. dicta sunt et tunc hoc p̃sti
mis omnis p̃dicamenti posset monstrari et solui. n̄ tamen erit abs re hic
in eo de distinctione p̃dicamentorum inter se breuiter aliqua dicere.
Ex quibus patet OO sententiam quam ex. ponunt ora p̃dicamenta distin
gui inter se realiter. Nolly v. ea ita ponunt ea n̄ distingui distinctione
reali sed distinctione tm̄ rationis ratiocinatae. Ad Resol. sit.

Chō p̃. Ad ea nemo q̃ ora p̃dic. dist. realiter ab invicem
Licet aliqua ad habeant sed substantia et accidentia distinctio rationis ratiocinatae
Hac ea cont. et p. eiusq̃ part. ple. Nolli et p̃sentia constituant duo di
versa p̃dicam. et tm̄ sunt eadem res, minime realiter distinguuntur ut alti
mus ebrius q̃ n̄ ea ratione realis dist. inter ora p̃dic. et ex hoc sequitur 2a p.
Si n. p̃dicamenta distinguuntur inter se tanquam membra dominantia ipsa
sola et n̄ realiter q̃ distinguuntur q̃ ratione sed n̄ q̃ ratione ratiocinatae
tm̄ q. p̃dicamenta ad minus poterunt dimissa ~~[illegible]~~ sed tm̄ tm̄
et ora p̃dicamenta aliquantulum dici dicunt dimissam rationem cum
habitudinem ad 1. substantiam q̃ dist. q̃ ratione ratiocinatam.

Chō 2. I° p̃dicamenta n̄ sunt aliqua ratione sui inter se
generica sed analogica.

Pti. 1°. si ro p̃dic. haberent inter se aliquid genus illud esset ens sed ens neq
ea genus q̃ nullum habet inter se genus p̃dic. ma. patet q̃ nil aliud p̃ ens
gilari q̃ inter se habeant. mi. patet ea genus i. entia esse ens dicuntur
et inter. tali ratione sed ens n̄ ea entia q̃ dicitur sed ritione
in illis mutatum q̃ n̄ p̃ ea genus. patet mi. genus quia ens p̃ncipium
abstractum minime ens nude nulla p̃ dari dicuntur p̃ ea tantum ens
reali v. g. contrahit aliquid et sequitur ens neq ea genus

Ptr 2: Gra suprema st p. diversa sed q p. dicunt ponunt obtinere aliqm
naturam genericam supra se qo predicamta n hnt supra se aliqm rationem gene
ricam et univocam. Ex hoc facile probari poterit facile id quod ultimo
in Chone dictum e sc: predicamenta hre supra se aliqm rationem analogicam
et sic oia predicamenta st analoga proportionalitatis respu Entis.
Qd ptr. Analogo proportionalitatis st illa qrum noen e coe et ratio p noen sgata
sdm proportionem eadem. Sed oia predicamta hnt noen coe st m oia predicamta
entia et vocantur talia et rationem p noen sgatam proportionabilt eandem qo
st analoga proportionalitatis et qo hnt sup. se aliqm rationem analogicam.
Licet predicamta ut supra diximus n sint tm analoga proportionalitatis sed m
attributionis qa accidentia dnr m entia in ordine ad substantiam q indicat pri
mum analogatum Entis.
Dices verum ce oia predicamta qtus includunt substantialia et accidentalia n hre
supra se aliqm rationem genericam qa substantie et accidenti nil e univocum at
cetera 3 predicamta accidentium hnt rationem genericam supra se v.g. rationem
accidentis in coi, hoc n. univoce predicatur de oib accidentib. Rx tn et sil.

Chio 3a. Accns in coi n predicatur univoce de novem
predicamentis neq respu eorum est genus.

Ptr Chio Illud predicatur univoce et generice qd predicatur sdm idem noen et sdm
eandem oio rationem sed accns n predicatur sdm eandem rationem de 9. predicamentis
qo n erit genus respu eorum nec predicatur univoce de illis. ma pat. mi ptr ratio
accidentis in qntum accns alia e in qnte alia in qtle et alia in aliis
predicamentis qo accns n predicatur sdm eandem rationem de 9 predicamentis
qa n est in illis sdm eandem rationem. Et ptr ans Ille modus in q differt
qntas a qtle n e substantia qo e accns qo ratio accidentis in qntum accns
alia e in qntle alia in qtle qo n predicabitur univoce de illis qa
ad rationem univocam petitur ut ex pte illius nulla sit variabilitas ut patet
in arati respu hois et bruti.

Et H. rationis ultra dr. quod univocatio rationis communis debeat desumi in
ordine ad inferiora ita quod ad hoc ut aliqua ratio dicatur communis non
sufficiat quod in communi nullam includat differentiam aut inaequalitatem
sed potius ulterius ut inferioribus conveniat ulterius univoci hoc est absque
ulla diversitate quae in ipsamet ratione communi exercitatur quantum ad inferiora des-
cendit cuius rei exempla habemus in ratione communi accidentis quae ideo est univoca
quia eadem omnino ratio accidentis est quae in homine et quae in equo reperitur. Et ratio cur
univocatio debeat desumi in ordine ad inferiora est quia
univocatio est quidam modus proprius rationis universalis, universale autem formaliter desu-
mitur in ordine ad inferiora, cum quod ratio accidentis in communi non sit
eadem in suis inferioribus sed in ipsa fiat variatio non erit univoca
respectu Cathegoriarum.
3a Hoc. Diversitas rationis communis in inferioribus non impedit univocationem
ut diximus sup. de analogia inaequalitatis quod doctrina falsa est.
Probatur antecedens: diversimode est in homine et in equo et tamen respectu eorum
est univocum quia genus ut omnes fatentur habet in suis inferioribus diversitatem
et inaequalitatem quod diversitas rationis communis in inferioribus non tollit univo-
cationem, ut patet ex dictis et m. est certa nam omne genus univoci respicit
sua inferiora. Ex dictis eptem modum quod ratio communis in inferioribus potest
esse diversa. 1. est quando diversitas tantum tenet se ex parte differentiae cum quod
ratio communis communicatur in inferioribus, non vero exercitatur in ipsamet ratione formali
rationis communis et haec diversitas non impedit univocationem quia in tali casu ratio
communis est omnino eadem et tantum differentia diversa quantum ipsum compositum in quo com-
municatur cum differentia est diversum ratione talis differentiae ut videri est in accidenti
respectu hominis et leonis. 2. modus est quando diversitas exercitatur in
ipsamet formalissima ratione communi et haec diversitas tollit univocationem

in ratione com., quia efficit ut eadem formalissima ratio sit diversa in suis
inferioribus et hoc modo exercitus diversitas in ratione com. accidentis
respectu suorum inferiorum, ipsa n. ratio formalis dicitur in com. diversimode
se habere in quantitate et qualitate ita ut diversitas exercitatur et teneatur se
ex parte ipsius rationis com. accidentis et non tantum ex parte alicuius differentiae
unde et hoc quod sit analoga et nullo modo univoca.
Ad Haec Arg. 1. Ad probandum sc.: omnia praedicamenta esse eadem
realiter inter se, si alia praedicamenta distinguerentur inter se realiter
esset maxime praedicamentum substantiae et praedicamenta alia accidentium
sed haec non distinguuntur realiter inter se ergo nulla dicuntur hoc modo. ma-
jor patet probatur minor illa quae dicuntur realiter possunt a parte rei ab invicem
separari sed substantia non potest separari ab accidentibus ergo substantia et
accidentia non dicuntur realiter ergo nec praedicamenta in quantitate haec po-
nuntur. ma. est communis quia certum signum distinctionis realis est posse se-
parari realiter ab invicem minor non est clara nulla siquidem dari potest
substantia a parte rei quae sit denudata ab accidentibus. Respondeo con. ma. et
negando min. ad probationem cuius dicis negando ma. falsa n. est illa propositio quae
ait illa distingui realiter inter se quae possunt ab invicem separari,
in sententia n. S. Th. manifestum quia differt realiter a forma et tamen secundum S. Th.
non potest manifestum quia existere sine forma aut ab illa separari. Deinde
dicis tunc quidam accidentia sunt inseparabilia a substantia ut sup.
dub. de accidenti dictum est, tamen multa sunt accidentia quae possunt
realiter ab ea separari, quare negando illa min. quae destruitur substantiam non
posse separari ab accidentibus saltem aliquibus et consequenter negando
intentum argumenti, omnia sc.: praedicamenta esse eadem realiter, si namque
substantia ab aliquibus accidentibus potest separari et ea quae ab invicem possunt
separari distinguuntur realiter clare inferunt ex ipso argumento alia saltem
praedicamenta distingui realiter in se.

Arg. 2°. Ad pt. ora predicamenta distingui realiter inter se. Illa
dist. realiter quae habent distantiam entitatem sed ora habent distantiam entitatem
ergo ora predica. distinguentur realiter. mi. pt. ora predicamenta
habent distantiam predicabilitatem sed distantia predicabilitas sequitur distantiam
entitatem ergo si predicamenta habent distantiam predicabilitatem habent in
distantiam entitatem. Rp. admitto ma. et d. mi. ora predica. habent
distantiam entitatem realiter ergo mi. formaliter concedo mi. secundum diversum se-
respectum ad 1. substantiam quae fit diversus respectus sit per rationem cum
fundamento in re ut patet in actione et passione quae duo constituunt
diversa predicamenta et tamen dicunt plane eandem entitatem manentem
~~[illegible]~~ non a. formaliter, eadem siquidem entitas in quantum consi-
deratur ut quod egrediens a substantia constituit predicam. actionis, in quantum
v. consideratur eadem entitas ut quod receptum in substantia constituit predic.
passionis. Ad pt. mi. dicitur verum esse ora predicamenta habere distantiam
predicabilitatem sed mi. esse distinguendam distantia predicabilitas requirit
distantiam entitatem realiter ergo mi. formaliter sine secundum aliam formalitatem
concedit mi. et cum haec distinctio formalis requiratur in aliquibus predica-
mentis illa habebunt suas distantias predicabilitates.
Circa quod obiicit Pb. Numerum predicamentorum desumi ex diverso
modo predicandi de 1a. substantia et quia eo modis contingit alii predicata
enumerari de illa hinc eo numerantur predicam. et quando dicitur tot sunt
predicamenta quot predicabilia sed tantum sunt 5 predicabilia ergo tantum non erunt
5. predicam. Rp. falsam esse ma. quia numerus predicabilium petitur
ex numero inferiorum de quo. illa 5 ultima predicantur et quia tantum sunt 5
gratia inferiorum 5 tantum erunt predicabilia. At v. numerus predicamentorum
ut dictum est ex alio Cap. desumitur.

Arg 3 Ad pb. dari aliqm rationem genericam respectu eorum predicamentorum, omnia predicamenta conveniunt in ratione entis completi sed ratio entis completi est univoca et generica ergo predicamenta habent aliqm rationem communem univocam et genericam. ma pat ex cond sup. assignatis in pb. dicimus entia completa esse ponenda in predicamentis. plus mi. ratio entis completi non clauditur in ultimis differentiis formarum inferiorum ergo est ratio generica consequens pat ideo n. sup. dicimus ens non posse esse genus quia clauditur in ultimis differentiis omnium rerum. plus ans differentiae inferiorum sunt entia incompleta ergo ratio entis completi non clauditur in illis Rx conc. omnia predicamenta convenire in hoc quod habeant entia completa, ergo tamen mi. quod sic: ratio entis completi sit univoca et generica respectu supremorum generum cuius ratio haec est si n. suprema genera haberent aliqm rationem genericam sup. se in qua convenirent et haberent differentias in quibus non includeretur illa ratio communis iam illa genera non essent suprema genera nec se totis differrent, cum convenirent in aliqua ratione univoca et generica quod non essent suprema genera pat. quia haberent aliud genus sup. se ut supponunt contrarium. quod n. nec se totis differrent nam constat, ideo n. homo et leo non se totis differunt quia conveniunt in aliqua ratione generica ergo si suprema genera haberent sup. se aliud genus non se totis differrent. Deinde nam si suprema genera componerentur ex genere et differentia iam non essent illa ad quae in compositione Metaphysica ultima fieret resolutio quia illa rursum essent resolutibilia in genus et differentiam et illud genus iterum in aliud, non n. est maior ratio unius quam alterius et sic procederetur in infinitum quod est absurdum ergo debemus sistere tandem in aliquibus quae sunt irresolutibilia et omnis compositio ex genere et differentia expertia et talia sunt suprema genera.

Ad 2m a. quod probat argt. rationem entis completi esse genericam
quia non includitur in ultimis differentiis inferiorum Respondeo quod licet ratio entis
completi non transcendat differentias generis inferiorum mediorum, trans-
cendit tamen differentias generis supremorum quod sufficit ut non dicatur ratio
generica.
Pro ultimo modo substantiae sic: Si claudit essentialiter genus
generalissimum substantiae sed substantia quae est genus generalissimum
est ens completum cum sit substantia completa ergo ultimus modus
substantiae constitutivus claudit in se rationem entis completi ergo
ratio entis completi est quod transcendens modos cum differentias ulti-
mas supremorum generum pluribus modis genus generalissimum substantiae
nil aliud dicit ipsum ens per se sed ultimus modus substantiae constitu-
tivus est ens per se cum sit aliquid substantiale et non in alio ergo genus
generalissimum substantiae quod est ens completum claudit in ultimo
modo substantiae constitutivo.
Arg. 4. Ratio accidentis praedicatur secundum idem nomen et secundum eandem
rationem de 9 praedicamentis ergo erit ratio univoca respectu eorum consequens
pluribus autem in partibus omnes categoriae accidentium conveniunt in hac
nomine Deinde habent non eandem rationem accidentis quod pluribus ratio accidentis est
inhaerere subiecto sed haec ratio est eadem in omnibus accidentibus ergo aut
verum. Respondeo ad probationem dicendo concedo rationem accidentis
esse inhaerere subiecto satis tamen hanc rationem esse eandem in omnibus et
consequenter nec genericam et univocam quia maxime participat
ab inferioribus et cum magna diversitate illa et in hac ipsa ratione
accidentis exercitatur diversitas quae diversitas ut dictum est
tollit univocationem, alio non modo inhaeret subiecto quantitas alio modo qualitas.
Et Complemento 26. Patet ex Entium realium praedicamentis posse
poni aliud praedicamentum Entium rationis quia in istis praesertim locis
et relativis caetera non entia rationis ad praedicamenta rerum ~~[illegible]~~
posse reduci

arbitramur 1. ponat fieri coordinationes generis et speciei, haec n. est praedicatio generis de specie. 2. Intentio generis est ultra formalis quod nil repugnat quin minus in entibus rationis constituatur aliquid praedicamentum speciale. Et haec de Antiquis praedicamentis Artis.

Quaestio Secunda

De Praedicamentis Artis.

Dubium Primum.

Quodnam sit genus generalissimum substantiae et secundum quam rationem constituatur hoc praedicamentum.

Resol. et Expli. 1 quaesiti dicendum est 4 posse accipi substantiam 1° pro ipsa essentia alicuius rei uti sup. dictum est in expl. definitionis aequivocorum quae ratione solet dici quod animal sit de substantia hominis et homo de substantia Petri et secundum hanc acceptionem substantia non est genus generalissimum huius praedicamenti quia non tantum substantia sed etiam accidentia habent suas essentias.

2° potest accipi pro aliqua substantia incompleta pro materia vel forma vel non pro partibus integrantibus et sic substantia accepta non est in genus generalissimum huius praedicamenti ut n. sup. dictum est in praedicamentis tantum directe ponuntur entia completa tanquam genera et species vel individua at ista substantia est entia incompleta ut patet ergo.

3 Usurpatur pro substantia in communi abstrahendo a completa et incompleta quae vocatur transcendens quia includitur in ultima differentia cuiuscumque substantiae sive sit completa sive incompleta, quicumque n. substantia in sua ultima differentia habet rationem substantiae et non esse in alio et hoc aliis verbis dicunt alii. Substantiam posse accipi pro eo quod est 1a pars entium quae sit in universo ut distinguitur contra accidens prout sic: dicit non esse in alio tanquam in subiecto et secundum hanc acceptionem substantia non non est genus generalissimum huius praedicamenti quod patet quia genus cuiuscumque praedicamenti debet esse univocum et non transcendens ergo substantia sic accepta cum sit quod transcendens non potest esse genus generalis. huius praedicamenti.

sequeretur deinde differentias substantiarum directe poni in praedicamento substantiae. plus
sequitur de illis substantia hoc modo sumpta praedicari contrahitur ut supra quod
de inferiori quod differentiae ponerentur directe in praedicamento substantiae quod
tamen falsum est.
Quod sumi solet substantia pro substantia physice et Metaphysice completa et sic
est illa quae non ex propria natura ordinatur ad aliud constituendum et complen-
dum sed ad modum per se stantis et substantia secundum hanc acceptionem
dicitur esse supremum genus hoc praedicamento.
Nota est 2o. Varias esse de supremo genere hoc praedic. sententias 2a est Nominalium
qui aiunt genus summum esse substantiam completam latissime sumptam et
si extendit ad creatam sed increatam, finitam et infinitam et
consequenter Deum opt. M. in hoc praedicam. contineri inconveniens non
arbitrantur. Et occasionem sic opinandi praebuit Boetius dum ait duo
praedicamenta substantiae scilicet et Relativum in Deo locum habere, neque ratione
horum Auctorum opinio est destituta. Si namque Deus non esset ponendus
in substantia hoc Deo esset quia est ens simplicissimum quod compositum ex genere
et differentia tanquam imperfectionem non admittit, quod tamen compositio nostra dicit ad-
mitti in illo quod sub aliquo genere vel praedicam. continetur ut de se patet.
sed haec ratio nulla est quod nihil obstat quod minus possit Deus in hoc praedic.
collocari. ma. esset asserere ab illis qui Deum a praedicam. excludunt.
plus mi. haec compositio tamen fit per rationem quod nullam affert imperfectionem
ex parte Dei praesertim cum per rationem multae aliae compositiones in Deo
admittantur quae est compositio ex essentia et attributis ex natura et relativo
quod bene potest in compositio ex genere et differentia admitti in Deo.
2a. Sententia Statuit supremum genus esse substantiam corruptibilem hoc posito
fundatur est locus Aristotelis 6 Metaph. Cap. ult. ubi ait Corruptibile
et Incorruptibile differre genere sed quia genere dicuntur non conveniunt
in aliquo praedicam. quod.

3 Sent. c. 8 Alb. M. et aliorum asserentium substantiam corpoream esse
supremum genus hic praedicamenti. Res v. incorporeas quales sunt Angeli in
eo minime contineri. Ratio hic sententiae videtur ista quia res incorporeae
non componuntur ex genere et differentia ergo non possunt nec poni in hoc praedicam.
Plus autem genus desumitur a materia, differentia a forma sed in rebus incorporeis
non est materia cum sint immateriales et spirituales ergo in eis non erit genus
et differentia.

4 Statuit summum genus hic praedicam. esse substantiam completam et
similem eorum corruptibili et incorruptibili corporalem et spi-
ritualem. hanc sententiam modo communiter defendunt et quia veritati conformior
eam in sequentibus Thomistis amplectemur.

Ore breviter aliarum sent. ita satisfit. Ad Locum Boetii pro parte
sententiae adductum Respondeo illum locutum esse de substantia non proprie sed improprie
et abusive vel potius de substantia analogica quae est superior ad praedicamentalem
Ad rationem pro eadem sententia allatam negatur min. ad probationem dicitur licet compositio
haec tamen fiat per illum quia tamen intrinsece asserit imperfectionem non est po-
nenda in deo. compositio enim ex genere et differentia nihil est aliud quam compositio ex potentia
et actu sed nulla potentia quae sit actualis ultra est ponenda in deo quia est
actus purissimus ergo nec haec compositio ex genere et differentia erit ponenda in deo.
Aliud est de compositione ex essentia et attributis naturae et relationibus, illae enim
compositiones nullam claudunt imperfectionem atque ita eas in deo ponere
absurdum non erit. Sed hanc rem Theologis relinquimus.

Deinde quaeritur deus non ponatur in praedicam. non tamen in causa est eius simplicitas
sed non insimilis ratione cuius repugnat eum poni in praedicam. ut ex dictis
supra colligi potest circa 5 condit. petitam ad eius praedicamentalem.

Ad Fundam. 2ae sent. Respondeo Aristotelem non loquitur de genere supremo sed subalterno
cum potius specie subalterna vel potest dici Aristotelem loquitur non de genere logico
sed physico hoc est de materia quia ita ut sensus sit corruptibili et in-
corrupt. dicuntur genere hoc est dicuntur materia, aliam enim materiam habet substantia
incorrup. aliam corrup. haec namque mutatur potentiam substantiam privationem, illa vero non.

Ad Rationem 3 Sent. dd. falsum est res incorporeas non componi ex gratia
et differentia. Ad probationem. Respondeo falsum esse genus tantum sumi in rei veritate a materia
et differentiam a forma sed hoc ideo dicitur ab Auctoribus quia genus habet similitudinem
cum materia et differentia cum forma, unde licet in substantiis incorporeis
non sit materia vel forma physica quia tamen habent aliquid per modum determinabilis
et determinantis recte potest in eis compositio ex gratia et differentia admitti.
His praesuppositis sit.

Conclusio 1a. Substantia secundum 4 Acceptionem est genus generalissimum
h. praedicamenti prout dicit substantiam completam.

Probatur Conclusio 1a. Ex refutatione aliarum sent. Ex Ratione. Illud est summum
genus alicuius praedicamenti quod per se dividitur in differentias immediate divisivas
et constitutivas talis praedicamenti sed substantia completa physice et Metaphysice
dividitur per corporeum et spirituale, quae sunt differentiae eius immediate divisivae
ergo substantia in hac acceptione est genus generalissimum constituens praedicamentum
substantiae.

Probatur 2a. Substantia completa participatur univoce ab omnibus substantiis corporeis
et incorporeis, corruptibilibus et incorruptibilibus ergo est genus generalissimum
et supremum ossey pal. Probatur antecedens quia nulla potest assignari ratio
aequivocationis aut analogiae attributionis aut proportionalitatis quae se
teneat ex ipsa ratione substantiae completae, tamen est alia diversitas ex
parte substantiarum quae licet sint substantiae non tamen completae. Verum est quod disparitas
excrescat in ratione substantiae cum sumptae prout distinguitur in accidens
sed hanc substantiam nos non pro summo genere h. praedicam. agnoscimus.

Probatur 3a. Similiter aliorum praedicamentorum. In praedicamento qualitatis
aliae dantur qualitates corporales aliae spirituales, aliae corruptibiles
aliae incorruptibiles et tamen omnes conveniunt univoce in illo praedicamento
qualitatis ergo tamen univoce convenient omnes substantiae tam spirituales quam
corporales, corruptibiles quam incorrupt. in aliquo supremo genere quod non
potest esse aliud nisi substantia completa.

Chō 2ª. Substā p̄dreamentalis directe posita in p̄drea-
bene definit hoc mō. Substā ē ens completum p se existens
Hæc Chō plr ex legib bonæ def. convenit n. ē contento sb de
finito et nulli alteri ab illo gō. Neq duas vitiosam ē hanc
definiēm qa caret grē et drīā, n n. ē verum qd oēs definiēs ostent
vero grē et drīā sed sufficit ut aliqd sit ibi qd se habeat ad
modum grīs et aliud qd se habeat ad modum drīæ qd et in
hac definiē reperit, in ea seqdem locum grīs obtinet ens n qd sit
verum gnus hoc n. ē falsum ostat sed tn gerit vices illius eo qd
habeat similitudinem cum grē. Sicut n. gnus ē coē qd ad plures species
sic m ens ē coē ad substām et accns vita tn analogica et ille
modus substā q vocat p̄scitas gerit vices drīā, n qdem p̄prie
ē drīā qa claudit intrinseci rationem illam superiorem ut p̄batum ē
p̄ced. q̄stiōe sed vocat drīā qa hl similitudinem cum aliis drīis limi
tantib et contrahentib naās eōs.
Dr̄ in definiē ens completum ad excludendas substās incompletas
ītes p drīā substātes et aliæ p̄tes substātes q qdem p substā
sed n p̄dreamentales hoc ē directe positæ in p̄dreamento substā
n negamus indirecte saltem tales substās poē in hoc p̄dreamento
pone. Ly p se existens denotat substām nulli alteri debere
mēe aut nulli alio mexisteri vel tanqm fōa in sbo vel tanqm
pars in toto. Et hæc def particula h. definiēs dr̄ nrō sic expli
cari ppt ly incompletum si n. substā p̄dreamentalis ē ens completum dr̄ ita
ē p se ut nullo mō alteri insit, alias si aliq saltem mō cēt in alio n cēt completa in linea substā
et p hanc part excludunt in pūs accidentia q inst alteri sub fōa
sbo et m drīā q tract n insit alteri ut fōa sullo inst tn ut
p̄tes in toto, in hoc gō excedit substā p̄dreamentalis alias substās
qd p se complete existat.

gres quando ergo definiuntur substantiae illae quae non sunt praedicamentales.
Et substantiam quod dicit ita accidens definiri hoc modo substantia est ens per se
et haec definitio convenit omnibus substantiis tam completis quam incompletis
et ut paucis multa complectamur omnibus illis quae non sunt acci
dentia et habent istae substantiae non quam perfectam sed incompletam
ut patet.

Chro 3 substantia secundum rationem entis per se completi constituit
hoc praedicamentum et non secundum rationem substandi accidentibus.

Haec Chro quae ad 1. p. facile patet ex dictis, si enim ratio formalis substantiae praedica
mentalis est esse ens per se completum secundum illam rationem formaliter constituit
hoc praedicamentum.
2a Pars patet illa ratio substandi accidentibus est quod sequens ipsam rationem
substantiae praedicamentalis ergo non potest esse ratio illius constitutiva. Sequitur patet. esse non
constitutivum dicit esse prius ipsa re constituta ergo si haec ratio substandi
accidentibus sequitur rationem formalem substantiae non poterit illam formaliter con
stituere. patet antecedens ex eo quod aliquid subsistat in se complete sequitur quod possit
alia sustentare, quia ratione non aliis substare possit si in se nondum perfecte
et complete subsisterit ergo ratio substandi accidentibus sequitur formaliter rationem
substantiae praedicamentalis et hoc insinuat S. Th. in Opusc. 48 vocans hanc
rationem modum quendam substantiae sed modus formaliter non constituit rem imo
supponit constitutam ergo idem quod antea.
Et H. Ultra DB. substantiam posse esse sumi. 1o pro ente perfecte et
complete existente per se tam physice quam Metaphysice et sic sup.
accipimus substantiam. 2o pro ente completo in quantum substat acciden
tibus seu in quantum sustentat accidentia uti et ipsum substantiae voca
bulum indicat. Sensus ergo Chronicae h. est quod substantia considerata 1o modo
constituat praesens praedicamentum, non v. secundo modo quia substantia prius dicit esse ens

in se completum antequam aliis substet quamvis substare accidentibus sit
in modo spectans ad substantiam reddens ipsam proxime aptam ad reci
piendum contraria
Et quando dicitur in Christo esse ens per se existens completum, constituere
hoc praedicam. intelligi debet hoc per se existens non solum actum sed potentiam
ita quod illa res possit dici substantia praedicamentalis directe quae licet
per se actu non existat, habet tamen aptitudinem ad existendum per se complete
sicut patet in definitione accidentis quae dicitur Esse ens in alio non quod actu
esse in alio vel quod actualis inhaerentia sit essentia ipsa accidentis
sed sufficit potentia vel aptitudo ad essendum in alio vel in subiecto inhaerentis
ad rationem accidentis. Et in hac potentia constituit communiter Auctores essentiam accidentis. Idem et nos dici de substantia
Circa Perfectionem substantiae N. 1. Illam non esse idem quod substantia
sed potius differre ab illa sicut radix differt a sua passione a
qua dimanat, substantia n. ordinatur ab Ente per se ut a proprio et adaequato
suo proprio et est substantia modus quidam substantiae quae nec substantiae
ultimo completae in linea substantiae reddens illam plane incommunicabilem
et positive in se et non in alio ut independenter existat, non
modo a subiecto inhaerentis sed non a subiecto informationis et a toto cuius
sit pars. Et hic substantiae modi scilicet substantiae adaequata et immediata
radix a qua dimanat non est substantia in communi sed substantia completa
constituens hoc praedicamentum quae in hoc specialiter a substantia praedicamentali
abstrahente a completa et incompleta distinguitur.
N. V. Perfectionem hanc quae est ipsa differentia essentialis constitutiva substantiae
praedicamentalis esse realem et positivam entitatem et non meram negationem
ut alii volunt, licet per negationem soleat explicari scilicet per se .i. non in alio.
Ratio hic est. Substantia completa praedicamentalis est realis et positiva entitas
quia ultimus illius modus constitutivus cum ut differentia essentialis ipsam constituens
debet esse aliquid reale positivum. Antecedens patet quia substantia completa est quod

perfectissimum intra lineam entis realis, ergo plus. quia res non potest ultimo
constitui per oppositam sibi entitatem sed negationem mera entis opponitur
enti reali ergo substantia quae est perfectissima in linea entis realis non potest
ultimo constitui per aliquam negationem quae est opposita sibi, licet ergo substantia
completa vocetur ens per se .i. non in alio, tamen illa negatio non constituit
substantiam completam sed potius fundatur in illo reali et positivo modo perfec-
tatis per modum substantiam constituit. Et ex hoc modo sequitur postea illa negatio.
Arg. 1. Ad probationem substantiam eorum enti finito et infinito constituere hoc praedicamentum.
Deus continetur in hoc praedicamento et tamen Deus est ens infinitum contrarium ergo
substantia eorum enti finito et infinito constituet hoc praedicamentum. Minor patet
ma. ex eo quod cui competit ratio substantiae praedicamentalis est in praedicamento
substantiae sed Deo competit haec ratio et quidem perfectissimo modo ergo Deus
erit in praedicamento substantiae ma. et consequentia patet. Minor Deus est ens com-
pletum ut patet ex quo est per se nulli alteri innitens nec tanquam
subiecto nec tanquam forma aut ut pars toti sed haec est ratio substantiae praedicam.
ergo minor vera. Ex negatione ma. ad probationem dicitur falsam esse minorem ad probationem eius
concedendum Deum esse ens completum et nulli alteri innitens, verum haec
ratio sic inde et per se sumpta nullo alio subintellecto non est ratio formalis
constitutiva praedicamenti substantiae sed debet subintelligi finite et limi-
tati ita ut ens finitum completum existens per se sit constituendum
in hoc praedicamento.
Arg. 2. Ad probationem substantiam corrupti esse supra genus huius praedicamenti. Ex ipso
Aristotele qui docet substantiae praedicamentali proprium esse recipere contraria
sed substantiae incorruptibiles quales sunt orbes caelestes non possunt recipere contraria
ergo non spectabunt ad hoc praedicamentum. Patet minor illae substantiae non calefiunt
neque frigescunt neque ullis qualitatibus afficiuntur ut docent physici cum
Aristotele 1. lib. de Caelo ergo minor vera.

Rx Arlem nore strariorum n intellexisse oes contrarias et patibiles qtes
sed quis alia straria q rae orbes caelestes recipiunt straria
sc: strarios motus s n. mo in oriente mo in Meridie mo in Occasu
recipiunt m raritatem et densitatem q s qtes straria ut in lib
de Caelo videbimus.

Arg. 3 Si p se existere e rao formalis substae vel tm p se existere
simul p actu vel p aptitudine tm sed neutrum pt dici q p se
existere n erit rao formalis praedicamenti substae plr mi in pus
existere p se actu n pt ee rao formalis substae ut probatum e
alius Petrus possibilis n est vera substa qa n existit p se actu
et m Ag dns qtus ho n est in praedicamento substae qa ut ho n
existit p se hoc e p existentiam propriam sed p existentiam verbi
divini ut eorum docent Discipuli S. Th. qd v. nec aptitudo ad existen
dum p se constituit hoc praedicam. plr. mea pa et partes integrantes
s vera substae et tm n possunt p se existere sed sp in alio vel p aliud
q nec existere p se aptitudinaliter erit rao formalis substae.

Rx ex dictis existere p se aptitudinaliter ee rationem formalem et
centiam substae praedicamentalis sicut m aptitudo ad inhaerendum
alteri e rao et centia accidentis.

Ad Imp. p Ra. plr. dicens. maam p. et partes integrantes ee quidem
substas sed incompletas, competitq eis rao substae in eo sc: existere
p se, hoc e n in alio ut in ~~[illegible]~~ inhaerentes ethic pat qd ex:
istant p se incomplete tm.

Arg. 4 Defro substae praedicamentalis sup. assignata n convenit substis
Dis q n e bona. Ihesus pat plr aut substae Ra. s in pus substis ut
ho e in Petro et aral e in equo sed defro substae e qd sit ens p se i. n in alio
q n competit ei defro sup. data.

Ex quo dico ad 2um [illegible] subsistentia praedicamentalem esse [illegible] hoc est in
alio tamquam in subiecto substentatur alteratur in parenti aut tamquam in
subiecto informationis ut anima in corpore aut tamquam pars in toto ut manus
in homine aut divina in specie, [illegible] repugnat subsistentiae praedicamentali
quod sit in alio ut [illegible] in [illegible] et haec ratio admittit subsistentiam
quae est in [illegible], illa tamen modus [illegible] in aliquo [illegible] tollit rationem subsistentiae praedica
mentalis, bene tamen alij modi [illegible] repugnant, quod [illegible] est in subiecto [illegible]
[illegible] accidenti de ratione accidentis.
Ad 3. Aristoteles hic agit de substantia in quantum substat accidentibus [illegible]
Ad 5. [illegible] ratione substantiae est illum modum substandi accidentibus, quaeritur
utrum est ratio substantiae hic non consideranda? Resp. Aristoteles ait
[illegible] Aristoteles agere de substantia [illegible] recipere contraria [illegible] habere [illegible] vel aliud
[illegible] est substantia [illegible] recipere contraria [illegible]
[illegible] debebat declarare Aristoteles [illegible] substantiae ad accidentia, ergo
[illegible] aliquid recipere contraria [illegible] illius [illegible] tamen Aristoteles agit
hic de substantia in quantum substat accidentibus et [illegible] hac [illegible]
ratione formalis. Ergo Aristoteles [illegible] de substantia in quantum substat
accidentibus [illegible] praedicamenta ad [illegible]
[illegible] de alio [illegible] praedicamenta [illegible] de
[illegible] et [illegible] supponunt [illegible]
substantia et [illegible] Aristoteles de praedicam. substantiae
ipsorum praedicatorum respectu substantiae [illegible] agit Aristoteles de praedicam. substantiae
[illegible] est substentativum aliorum praedicamentorum. Ergo [illegible]
[illegible] eandem considerationem assignavit [illegible] Aristoteles [illegible]
substantia, in quantum illa est substentativum accidentium et [illegible]
[illegible] recipere contraria [illegible] illam substentabilitatem acci
[illegible] et [illegible] immediatum, tamen non [illegible]
[illegible] completum [illegible]
[illegible] substantiae praedicamentali assignationis.
[illegible] ratione [illegible] substantiae praedicamentali

Nam ex eo quod substantia per se existit habetque firmam et constantem entitatem potest in se recipere contrarias qualitates cum quod in unaquaque re illa sit ratio assignanda quae illi quo competit et existeri per se quo competat substantia haec erit ratio ipsius constitutiva non v. subiectis accidentibus quia hoc est quod posterius ut supra probatum est.

Arg. 6. Ad probationem modum constitutivum substantiae non esse modum positivum sed mere negativum. Substantia addit aliquid supra ens sed non addit aliquid positivum quod negativum, quando dicitur ens est substantia non committitur magis quod addit aliquid supra ens, si non nil adderet idem bis repeteretur. Probatur minor. Si adderet aliquid positivum vel id esset ens reale vel rationis non reale quia quodlibet ens reale claudit entitatem vel conceptum entis quod nil adderet quod erit aliquid rationis sed non est relatio rationis quod erit mera negatio. Respondeo negando minorem. Ad probationem dicitur illud positivum esse modum realem entis et proprium substantiae per quem determinatur ens ad esse substantiae et quando dicitur enti reali nil potest addi. Respondeo nil potest addi ut differentia concedendum, nil potest addi ut modus negatur, et hic modus facit quod substantia a parte rei distinguatur ab accidente et ratione entis in substantia a ratione entis in accidenti. Si quaeras ille modus qui est ens reale positivum est ne distinctus ab ente reali in communi vel non, non potest dici quod sit distinctus alias esset aliquid ens reale et non mutaret rationem entis realis quod falsum est, nec non potest dici quod non sit distinctus alias nil adderet enti reali in communi. Respondeo illum modum non esse distinctum ab ente reali in communi, adhuc tamen dicitur aliquid addere non quod illud additum non claudat rationem entis realis in communi, hoc non est falsum. Sed quia facit rationem entis in uno distingui a ratione entis in alio. Cuius rei clarum exemplum est in differentia hominis et equi quae duae differentiae claudunt intrinsece rationem entis realis et tamen differentia hominis differt a differentia equi realiter eo quod habeat ens determinatum alio modo quam differentia equi, idem dicitur

de substantia quod hoc sit addit aliquid enti reali non quidem ut differentiam sed ut modus. Hanc docet e. g. Scotum et ex Arriaga qui asserunt rationem communem entis realis non esse transcendentalem neque includi in ultimis rerum differentiis contrahentibus.

Contra hanc illam esse transcendentalem. quia habet ens reale secundum quem primum praecise considerata habet aliquid esse quod sub primum praecise considerata est ens et includit rationem entis. Consequens patet quia nihil est tam contrahibile est ens et includit rationem entis. Consequens patet quia illa sive aliquid non est tam contrahibile ut habet praecise reali primum, per aptitudinem ad existendum realem non est differentia realis ab alio aliquo non entibus. Tum ultra. Sed in se differt ens reali ab alio aliquo non entibus. Tum ultra. sed differentiae ultimae rerum secundum primum praecisionem considerata habet aliquid esse quod habet aliquam capacitatem ad existendum sed habet rationem entis realis non in quantum illa ratio includitur in ultimis rerum differentiis.

DUBIUM SECUNDUM.

Quid dividatur in divisione substantiae in completam et incompletam, et quotuplex sit illa divisio?

In hoc dubio supponendum est certo. Secundum est primo divisionem quod dividitur in completam et incompletam substantiam non praecise substantiam incompletam. patet substantia completa et incompleta. substantia completa in linea recta quidem constituta per divisionem in completam et incompletam. Consequens patet alias completa et incompleta substantia esset, substantiam non esse substantiam incompletam. Consequens patet quia membra dividentia debent participare rationem substantiae incompletae quod patet membra dividentia erant talia. divisio per se divisionem est substantiae incompletae, membra dividentia erant transcendentalem. Secundo. Secundo divisionem hanc divisionis non esse substantiam transcendentalem cum abstrahentem ab completa et incompleta patet rationem aliquam sicut differentiae essent primae vel secundae substantiae sed hoc est falsum. quod patet quia differentiae participant rationem divisi per se quia patet sequitur. Quod autem differentiae participant rationem divisi dicitur in differentiae est sub aliquo membro dividenti sed patet differentiae ultimae differentiae sunt aliquo entia incompleta participant rationem substantiae transcendentalis quod

si illa e diuisum partes dicae et alia entia incompleta erunt 1ae
et 2ae substantiae hoc a. ce falso. ostat qa talia entia incomplete n
ponunt directe in praedicamento substantiae go nec sunt 1ae nec 2ae substantiae
cum ista in recta linea collocent.

Secundo. 3. Diuisum in hac diuisione n ce substantiam completam
quod hl rationem gris generatissimi distincti ab aliis g. supremis ge
nerib. plus substantia completa quod denominat gnus generatissimum
e substantia 2. go n pt diuidi in 1. et 2. substantiam. Ideo quod alius
unum membrum diuidens coincideret cum diuiso et aeq tali poterit
alterum v. repugnaret diuiso, q oia sunt ia leges bonae diuisionis.

Ad 4. Diuisum in hac diuisione n ce substantiam completam sed
rationem substantis in eo respectu accidentium. plus n dat aliq substantia
completa in linea recta praedicamentali q in eo substat go n pt talis
substantia dici diuisum in hac diuisione Ideo quod plus ans. In pus
illud substans in eo n pt ce individuum substantiale qa hoc 1o substat
et e 1. fundtm omnium accidentium imo n Edarq substantiarq.
2o illud substans in eo nequeunt ce gra et species q directe ponunt
in praedicamento substantiae qa haec oia 2o substant. go nil pt assig
nari in recta linea praedicamentali qd sit substans in eo cum nil
pt ista supce uidetur. His praesuppositis sit.

Cto 1. Diuisum qd diuidit in 1 et 2 substantiam
e ens p se integrum et completum contentum in
linea recta praedicamentali substantiae.

Haec e Caret. q ait. sumit substantiam pro re directe existente in linea
praedicamentali substantiae n ut gris aut species aut individui hl
rationem sed ut absolute ut sc: praeuenit haec oia et res e
p se completa et finita et hanc rem completam sic explicatam
dicit ce id qd diuidit in hac diuisione.

Sbr. Chro ab Resut. aliarum sent. neq. n. aliquid aliud pt assignari
quod habeat rationem divisi in hac divisione.
Dices ōa substa 1. e substa completa et 2a substa e completa
go substa completa erit cōis 1a et 2a substa go poterit dividi substa
completa in illas nam oē cōe pt dividi in illa qb. e cōe, sed
hoc cōe sc. substa completa e gnus generatissimum go illud erit
divisum in hac divisione, quod tn in dici n pt si n. gnus genera
tissimum e unum membrum ex dividentib et hoc habeant aliquid
aliquid cōe et supp. seqr illud n ee gnus generatissimum quod tn e
ōa dicta. Rx verum ee substam tam 1. ijm 2 ee completam
ijndo v. inserr go substa completa e cōis Rx cum distinctione
e cōis corte sulti occdoosq. corte generica ngr. et sicut e
cōe sic m pt dividi sc. tanqm substam in accidentia et ijndo
ultra dr hoc cōe divisum sc. substam completam ee gnus gene
ratissimum sup. a nobis assignatum ngdā e ppō, nam illud gnus
generatissimum loquendo p ipso substrato neqt ee divisum in hac
divisione neq. n. ullo pacto pt ee 1a substa si pcise considerer
imo potius e unum ex membris dividentib loquendo de eis formalit
e n. gnus generatissimum substa 2a. Nec te moveat quod ibidem dr
membra dividentia h. divisionis convenire in uno cōi superiori si
go gnus generatissimum e unum ex membris dividentib, habebit aliquid
cōe superius quod generatissimo et supremo repugnat, iam n. dictum in
q illud conveniunt 1a et 2a substa formalit de ijs loquendo, n ee
alijm rationem genericam sed potius substam aliquid gnus generatissimum go
consideratum in quantum e substa 2a. Vel sdm illum modum 2o
substandi hl m aliquid substam in q talis modus fundatur et hoc
substam e illud quod nos sup. p supremo gre assignavimus.

Ubi N. quod generalissimum in hoc differre ab aliis generibus praedicamenti substantiae quod illud non sit compositum ex genere et differentia sicut caetera genera inferiora subalterna et quando diximus substantiam completam esse quod generalissimum intelligi debet de illa substantia completa quae non est composita ex genere et differentia sicut vivens et animal sed de illa quae immediate absque ulla compositione generis et differentiae contrahit eas completum, si non illa propositio substantia completa est quod generalissimum erit intelligi absque ullo addito, verum non hoc sequeretur non et Petrum esse quod generalissimum praedicamenti substantiae cum illa sit substantia maxime completa.

Cum E. Membra dividentia si sumantur 1° intentionaliter divisio est vitiosa secus si formaliter.

Explic. Cum Membra dividentia sunt 1a et 2a substantia ut ex Arte pat. et dicuntur sumi 1° intentionaliter quando accipiuntur pro ipsa re quae talis denominatur ut pro homine vel animali, quod denominatur 2a substantia, et pro Petro quod 1a substantia dicitur. Formaliter sumuntur quando considerantur istae substantiae in quantum substant 1° vel 2° accidentibus et hoc posito patet Cum.

In bona divisione nullum membrum potest de altero praedicari sed 2a substantia si 1° intentionaliter sumatur potest praedicari de 1a ergo membra ista dividentia 1° intentionaliter accepta reddunt vitiosam divisionem. ma. pat. quia membra divisionis debent distingui formaliter et opponi inter se ergo non possunt de se invicem praedicari. mi patet. haec est bona et formalis praedicatio Petrus est homo sed hic praedicatur substantia 2a de 1a accepta 1° intentionaliter ergo mi vera.

Ex hoc recte inferitur E. substantiam 1° intentionaliter acceptam non distingui a 1a sed eandem considerationem. et sequitur hoc modo non sit membra divisionis quod patet. Nil potest de alio praedicari quod est ab illo formaliter et realiter distinctum sed 2a substantia praedicatur de 1a ergo non est distincta ab illa.

2a pars Chris pbr. membra dicta fuerint sumpta seu 2o intentionaliter
opponuntur et distinguuntur, nec de se invicem possunt praedicari quia si hoc
modo sumantur bonam efficiat divisionem consequentiae patet pbr. ans. ista praedi
cationes sunt falsae 1a substantia est 2a substantia sed non cent falsae sed non distin
guuntur et opponuntur quia 2a pars vera.
Quaeres quae sunt istae rationes formales horum membrorum? Dicitur esse illos modos ut est
dictum in Chro 1o sc: et 2o substare accidentibus. Itaque membra divisionis
h. sunt illi modi quos ens per se completum in se habet ita ut sensus sit, ens per
se completum aliud 1o substat accidentibus, aliud 2o et tunc membra
dividentia per substantiam sine 1o intentionaliter accepta sunt quidem
realiter eadem et minime opposita, formaliter tamen distinguuntur et opponuntur ut est dictum.

Chro 3 Haec divisio est subtilis in Accidentia.

Probatur. Isti modi 1o et 2o substare sunt extra conceptum centralem substantiae
completae quia sunt accidentia consequentiae patet illud n. est accidens quod non claudit in
conceptu centrali alicuius rei patet ans. nos bene concipere possumus rationem
entis per se completi vel substantiae completae absque ratione naturalis et particu
laris vel absque ratione primi et 2o substantiae immo eo ipso quod sint modi
entis per se completi sunt accidentia illius.

Chro 4. Haec divisio est Analogi in Analogata licet
non sit dicenda rigorose talis.

Haec Chro habet duas partes 1. pbr. illa divisio est analogi in ana
logata in qua res divisa per prius et posterius praedicantur de membris
dividentibus sed in hac divisione res divisa praedicatur per prius et
posterius de membris dividentibus quia est divisio analogi in ana
logata ma. patet ex divisione sani in arte et medicinam pbr. m.
res divisa in hac divisione est substantia completa sed haec prius essentia
de 1a quam de 2a substantia 1a n. per se substat. 2a v. dicitur substare ratione
1a vel in ordine ad 1. quia res divisa praedicatur per prius et posterius
de membris dividentibus.

Alij probant ipsam hanc rationem. Substantia 2a in ratione substantiae est quod
rationis substantia v. 1a est in ratione talis est quod reali ergo erit analogi in anal.
Sed probatur quia ens rationis et ens reale analogice conveniunt tum.
Verum haec probatio non adeo videtur efficax, potest n. quis dicere substantiam
1. in ratione substantiae formaliter esse in aliquo rationis quia 1a substantia formaliter
dicit 2. intentionem sed 2a intentio est ens rationis ergo. Nisi forte
velimus explicare eos qui ubique praedicta ratione quando aiunt 1. substantiam
esse ens reale illos non loqui de 1a substantia formalissime considerata secundum
quod affert 2. Int. sed loqui de 1a substantia Metaphysice considerata prout
est individuum substantiae substans accidentibus quod certe dat a parte rei.
2a Pars Chrisostomi probatur. Illa est divisio stricte analogi in analogia
quando res divisa quantum est eadem et partim diversa in membris divi-
dentibus sed res divisa in hac divisione scilicet ens per se completum est
eadem in utroque membro 2a n. et 1a substantia est entia per se completa
ergo 2a Chrisostomi pars vera.
Arg. 1o Istae praedicationes 1a substantia est 2a substantia 1m substans est 2m
substans sunt falsae ergo inter membra illa 1o intentionaliter sumpta
dat formaliter distinctio alias non essent falsae praedictae propositiones ergo divisio
illa erit bona licet membra dividentia accipiantur 1o intentionaliter
Rx secundo ans et dico consequens dat distinctio formaliter inter 1. et 2. substantiam
1o intentionaliter acceptam ut nullo argumento negatur Sed 2o intent. accep.
secundo Sed et quia in istis praedicationibus explicantur istae diversae intentiones
2a ideo tum sunt falsae.
Arg. 2o In hac divisione continetur divisum in uno membro dividente
ergo non est bona divisio probatur ans. divisum in hac divisione est substantia
completa vel tum ens per se completum sed substantia completa est 2a
substantia ergo divisum continetur in uno membro dividente Rx negando ans
ad probationem secundum divisum esse substantiam completam secundum explic. supra
factam, negatur tum quod substantia completa in quantum habet rationem divisi

sit 2a substantia qua tali modo considerata abstrahit a ratione 1ae et 2ae
substantiae et potius est id quod ponitur in linea recta praedicamentali substantiae
quod praevenit rationem 1ae et 2ae substantiae gratia aut species aut individui.
Arg. 3. Membra dividentia dicuntur claudere rationem divisi sed hoc
non fit in hac divisione ergo est mala. probatur minor membra dividentia sunt
illi modi substandi sed hinc sunt substantiae completae quia tunc est res divisa
ergo membra non claudunt divisum. Ex dicto ma. membra dividentia
in omni divisione dicuntur claudere centraliter et formaliter divisum ergo ma.
maioritatis ordo ma. sed non claudunt divisum centraliter et formaliter ordo
maioritatis ergo ma. saltem non ipsi modi pro maiori important substantiam
completam quod sufficit ad divisionem sed sufficit in accidentia
sicut patet in illa divisione quae dividitur cursus in tardum et velocem

DUBIUM TERTIUM

Utrum descriptiones 1ae et 2ae substantiae ab Arte datae sint bonae.

N. Nostra sequentia suppositum sc. Persona individuum singulare
particulare et substantia 1a non omnino idem significare tract. non physice et maioritatis
ponit afferre eandem entitatem, diversas tamen explicant formalitates, nam
suppositum est substantia naturae incommunicabilis et completa substantia vel
clarius suppositum est subsistens in natura substantiali praescindendo ab hoc an
natura sit intellectiva vel non.
Persona est rationalis eam quod idem est intellectivae naturae individua substantia
vel persona est subsistens in natura rationali, unde ordo subsistentiae ad naturam
rationalem distinguit personam a supposito, suppositum non tamen
importat ordinem ad naturam substantialem quicunque illa sit sive rationalis
sive non, persona vero respicit determinate naturam rationalem et in ordine
ad illam subsistentiam vocatur personalitas et habet sic suppositum et persona
ad invicem ut superius et inferius, omnis non persona est suppositum, non tamen omne
suppositum est persona alias non brutum v.g. asinus esset persona cum

sit suppositum quoddam naturae substantialis. [illegible]
Individuum explicat substantiam singularem ut in se indivisam
et unam.
Singulare formaliter affert destructionem unius individui ab alio.
Particulare formaliter importat ordinem ad arte. 3a. Substantia
importat et explicat modum substandi tam praedicatis acciden-
talibus quam centralibus. Circa quod.
N. quod substantia 1a. formaliter importat 2. intent. cum respectu rationis
logicum ad praedicata centralia et accidentalia. Ex eo namque
quod Gauth. v. G. qui est substantia 1a. habeat in se praedicata centralia
naturae humanae et non accidentalia Albedinem scilicet nigredinem
mouere illius naturae ut ipsi tribuat subjectibilitas respectum cum substantiis
tam praedicatis centralibus quam accidentalibus. in quo differt a supposito
quod quidem formaliter importat non respectum rationis, non tamen ad praedicata acci-
dentalia sed tantum centralia. His N. sit.

Cum 1a. definitio substantiae 1ae. ab Arte assignata bona est
et est talis substantia 1a. est quae nec in subiecto est nec de subiecto dicitur.

Hanc Chorum probabimus explicando definitionem assignatam et sol-
vendo argumenta quae contra eam fieri solent.
Explicatur quod definitio illa particula nec in subiecto est illud tam de subiecto
inhaerentis quam informationis quam particulam excludunt in partes acci-
dentia quae sunt in subiecto inhaerentes, excludunt non partes componentes aliquod
totum sive centraliter sive integraliter, est enim substantia 1a. completa substantia
cui repugnat alteri inhaerere aut tanquam pars aliud constituere sive
centraliter sive accidentaliter, per quod non excludunt omnes substantiae
incompletae, anima rationalis separata a corpore, quae tract actu non
constituat horum aut componat, tamen ex propria natura et centra res-
picit horum quem componat et quamvis non in statu separationis
substet accidentalibus, tamen quia non substat cum sustentat accidentia ut

-titurum completum sed tantum pars cum ens per se incompletum prae-
dicamentum nullo modo sit dici. Unde ad 1. praedicamentum requiritur quod sit aeque
dualis et praedicabilis superioris non inferioris sed completis sed tantum
quod completum in linea praedicamenti habet subsistentiam completam ipsum sibi
competentem et non ratione alterius et deo partes integrantes v.g. corporis
manus &c. licet subsistant accidentalis, non ponunt dici praedicamenti quia non
habent subsistentiam completam eis per se competentem sed partes
subsistunt ratione totius et sic tenentur toti in substantiam accidenti.
Altera partienda sic: Nec de toto dici [illegible] substantiae 2. non ratione
1. praedicamenti quia 2a praedicamentum dicitur de quo tantum de suis inferioribus
et ratione subiecti [illegible] intelligitur inferius ut recte explicat Caiet. Et
hoc quidem convenit substantiae 2. nempe de subiecto praedicari tantum de
suo inferiori quia praedicamentum 2a est genus et species q. optime conveniunt
[illegible] inferiora deque illis praedicari. At v. 1a praedicamentum v. g. Petrus
nullum habet subiectum sive inferius de quo possit dici aut praedicari
praedicatione [illegible] artificiali et directa, bene tamen sit 1a praedicamentum praedicari
praedicatione naturali et identica ut cum dico Petrus est Petrus quod sit
praedicatio identica et artificialis ex sup. dictis [illegible]. et in hoc
differt [illegible] 1a praedicamentum a substantia 2. quod ista habent inferiora
de qu. praedicantur praedicatione artificiali et directa et ipsa [illegible]
explicant id quod postremum est in 1a praedicamenti, ita ut eius sit praedicamentum
1. et 1a subsistant accidentalis quia non est in subiecto nec de subiecto dicitur
Ceterum illas definitiones [illegible] [illegible] [illegible] sed
genus generalissimum praedicamenti et eius species sive sit corruptibile sive
incorruptibile sive materiale sive immateriale, omnia v. genera substantiae [illegible]
[illegible] de se sunt entia completa et ordinabilia in linea recta
praedicamenti substantiae. Ex qu. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad praedicamentum substantiae, licet
ei videatur competere definitio cum deus non sit in subiecto nec dicatur
[illegible] sic definitio explicatur modo sup. tradito ei minime competit quia non

1a substantia ratione positivum quod sic: id quod substat accidentibus et praedicatis centralibus 1o et per se et hoc positivum per illas negationes ab Arte desinitur. Deus ergo cum nec 1o nec 2o possit substare accidentibus quia hoc importat imperfectionem intrinsecam nec erit substantia 1a nec ei non competet desinitio illius, neque dicens Artis desinitionem potius quod non sit ipsum quod sit substantia 1a explicari et consequenter esse intrinsecum cum desinitio debeat explicare rem quod sit et pat ante quia dat desinitio per negationes. Deinde non Ens reale positivum non potest desiniri per aliquid sibi oppositum sed negationes opponuntur enti reali quia ens est substantia 1a ergo desinitio bona non est. Ex Falsum esse praedictam desinitionem non explicare substantiam 1a tunc n. dat per negationes tamen illae negationes satis bene explicant naturam desiniti quomodo desiniendi eius est Theol. et Phylosophis ut videre est in Arte quotiens desinire punctum sic ait Punctum est cuius partes non sunt. Item volens desinire jam causam cum 1. Motorem. sic ait 1a causa cum per motor est quod ab alio esse non habet, quod desinitio eorum approbantur tunc dicit per negationes quia explicant naturam rei, ~~[illegible]~~ eodem modo tunc desinitio substantiae 1a dat per negationes erit bona et legitima quia per illas bene explicat naturam substantiae 1a sic: quod substantia completa et individua sit illa cui nec convenit subiecto inhaerere nec de aliquo subiecto dici.

Ad aliud quod dicebatur Ens reale positivum non potest explicari aut desiniri per aliquid sibi oppositum negationes v. opponi substantiae 1a.

Ex tunc illae negationes maxime et entitative quae opponuntur 1a substantiae non tamen opponuntur quia sunt explicativae et in totam desinitionis dispositionem hac n. ratione manifestant id quod in 1a substantia latet.

Ctio 2a Substantiae 2ae reale sunt desinitae ab Arte ita.

Substantiae 2ae sunt gratia et species tunc desinitio non sit centralis.

Haec Ctio ad 1. p. ptr Auctoritate omnium Phylog. quod desinitionem ab Arte tradidam recipiunt.

2a. Pars in qua [illegible] ea praedicta definitio non explicat naturam substantiae
1ae sed id quod ei inest ratione 2ae substantiae constituitur ~~constituentiae~~
[illegible] aliquid connotatur et connexionem cum 1a substantia. Constituit
in 2a substantia [illegible] modum substandi [illegible] et [illegible] sed 2a ratione 1ae substantiae
ita [illegible] 2a substantia nihil sit aliud quam [illegible] substantans accidentium [illegible]
[illegible] 1a substantia substantiat et [illegible] habens eadem [illegible] substantia 2a [illegible]
[illegible] definitionem. Substantia 2a est [illegible] substans accidentibus ratione 1ae
substantiae 1ae substantantis et sic 2a substantia explicat Aristoteles [illegible]
genus et species [illegible] substantia 2a constituunt [illegible] in ratione [illegible]
[illegible] genus aut species, nam genus et species constituunt [illegible] respectu
[illegible] [illegible] substantia a. 2a constituunt [illegible]
[illegible] respectu [illegible] respectu ad accidentia [illegible] 2a substat
quando [illegible] Aristoteles appellat 2a substantias genera et species [illegible]
[illegible] genus et species [illegible] aliquid peculiarem connexionem
et hoc ideo quia genus et species [illegible] 2a substant.
Ad 3um definitionem 1ae substantiae. Persona est substantia 1a sed persona [illegible]
de [illegible] definitio [illegible] est mala [illegible] definitionem personae [illegible]
est in Persona [illegible] substantia sed [illegible] substantia est 1a
substantia quod persona est 1a substantia [illegible] Persona [illegible] et
illa Persona ut cum dico Petrus est persona Paulus est persona [illegible]
[illegible] concedendo [illegible] et [illegible] Persona [illegible]
modum [illegible] importat [illegible] importat [illegible]
[illegible] quando [illegible] Persona de Petro
et Paulo [illegible] persona [illegible]
est Persona [illegible] persona [illegible]
Ad 2um singularia non possunt definiri sed substantia 1a est [illegible] singularia
[illegible] definiri [illegible] singularibus [illegible] species [illegible]
definiri [illegible] genere et differentia [illegible] singulare [illegible] et 1a substantia

eandem oro entitatem important. Rx quod licet singulari ut singulare
e nequeat definiri bene tamen potest definiri id quod spectat ad rationem
singularitatis et sic definivit Artes 7. Sententiam.
Rx 2o singularia nude considerata absque alij 2a intentione vel absque
aliquo modo cum non possint definiri, bene tamen si considerentur secundum aliquam
intentionem logicalem et sic 1a Sententia est definita ab Arte sic:
secundum aliquem modum.
Arg 3o Definitio Sententiae 1ae competit alteri a definito ergo est mala. Consequentia
patet. Probatur antecedens. Homo est Sententia 2a et tamen homo nec est in Ente nec dicitur de
Ente ergo definitio competit alteri. Sic: Sententia 2a probatur minor. Homo consi-
deratus secundum suam praedicata contentiva nulla ratione est in Ente nec in
praedicatur de Ente aliquo ut patet ergo minor vera. Rx negando antecedens ad probationem dicitur
verum esse hominem non esse in Ente inhaerentis, falsum tamen illum non dici
de Ente quia licet consideratus secundum praedicata contentiva actu non dici-
tur de Ente sufficit tamen quod possit dici de Ente et sic sufficit quod
sit 2a Sententia et non 1a quia 1a Sententia h. naturae esse dicitur quod non nec possit
de Ente aliquo praedicari praedicatione directa et artificiali.
Arg 4. Ita definitio 2ae Sententiae. 2a Sententia est 1a Sententia ergo Artes
male explicavit naturam rationis. Sententiarum dicendo quod sint genera et species
probatur antecedens si esset alij 2a Sententia maxime esset homo vel animal sed animal
vel homo sunt Sententiae 1ae et non 2ae ergo antecedens verum, maior videtur
certa probatur minor et in genere quod animal et homo sint Sententiae completae in
linea recta praedicamentali constitutae est certum, quod a. sint Sententiae
1ae probatur illud est prius a quo non valet subsistenti consequentia testi Arte
in Postpraedic. Sed non recte valet animal vel homo est ergo Petrus est, bene
tamen valet Petrus est ergo homo vel animal est ergo animal et homo sunt Sententiae 1ae
et consequenter non poterit designari alij Sententiae 2a.
Rx Dico: quod Sententia ex sua ratione ut Sententia est explicat accidentium
sustentationem habitualem annexam

et sic perfectio substantiae dicitur pensari ex maiori accessu ad hanc rationem
iam explicatam ex qua doctrina
Rx ad argum quod homo et animal et alia genera et species si cum individuis
quae sunt primae substantiae comparentur sunt quidem praedicata priora ipsa primae
substantiae non priorite perfectionis in ratione substantiae sed priorite illationis
quae vocatur prioritas logicalis. Individua igitur substantialia quae ita
sustentant accidentia ut habeant sibi annexam negationem cuius
cuiusque sunt tam inhaerentiae quam praedicationis nec non possunt alicui subiecto
inhaerere aut de aliquo subiecto praedicari praedicatione artificiali vo-
cantur primae et praecipue substantiae, at v. genera et species licet careant subiecto
inhaerentiae quod afficiant, non tamen carent subiecto praedicationis quia revera possunt
praedicari praedicatione artificiali et directa de primis substantiis. Unde minus
participant a propria perfectione substantiae nec possunt vocari primae sed
secundae substantiae.
Arg. 5. Illa est substantia prima quae primo et magis substat accidentibus sed homo v. g.
magis substat accidentibus quam Petrus et Paulus ergo homo erit prima substantia
et idem argumentum potest fieri de animali, ma. colligitur ex dictis pluribus m.
homo substat accidentibus quae sunt in Petro et Paulo et ulterius substat
accidentibus quae sunt in aliis individuis quam Petrus et Paulus non substant ergo
homo magis substat accidentibus quam quilibet individuum ergo homo erit prima
et magis substantia quam Petrus et Paulus.
Rx ad 1. ma. illa est substantia prima quae primo et magis et perfectius substat accidentibus
secundo ma. quae magis substat et quae se ad plura accidentia extendit est
prima substantia neque ma. et hoc modo genera et species magis substant. Hoc est
extendunt se ad plura accidentia in multis primis substantiis cum individuis
duis reperta, non tamen perfectius substant propter rationem in praecedenti solutione
datam et quia non substant ratione sui sed potius ratione individuorum. Eodem

nō dist. m. sed hō magis substat accidentib. l. perfectius nō magis
substat l. ad plura accidentia se extendit concedo mi et nō obsq.
Quaeres hic p. Perfectiori ratione Praedicatorum. An 1o et 2o
substare sint duo modi reales vel tm intentionales et rationis
Rx si 1a et 2a substantia considerentur loco utraq. importat aliquem
2. Intentionem et consequenter modum quendam intentionalem.
Probatur hoc 1a et 2a substantia si sumantur loco induunt rationem subiecti
quibus sc. de eis accidentia quib. substant praedicantur sed ce subiectum
formaliter est quaedam 2a intentio vel ens rationis logicum ergo ma: constat
pbr mi. Petrus et hō n. habent a parte rei formaliter rationem subiecti aut
praedicati hoc n. tm sit p. illum ergo ce subiectum formaliter est quaedam
2a Intentio vel ens rationis logicum.
Rx 2o A parte rei n. dant 2a substantia formaliter sectiva ex operatione
intellectus, licet dent fundamentaliter remote.
Probatur 1a pars h. dicti 1o Ut sit sdm substans formaliter dicitur ce distinc-
tum a pō sed n. est distinctum a 1o nisi p. operationem intellectus ergo sdm
substans sive substantia 2a n. dant formaliter a parte rei sectiva
ex operatione intellectus. ma pat. si n. sdm substans formaliter n. esset
distinctum a 1o esset idem cum 1o substanti ergo sdm substans formaliter
petit distinctionem a 1o pbr mi. Hō et Petrus n. distinguuntur
realiter ut sup. probavimus sed tm ratione ratiocinata ergo sdm
substans hō v. g. et animal n. est distinctum nisi p. operationem intellectus
a 1o.
Probatur 2o eadem pars. substantiae 2ae ut ait Aristoteles hic habent sibi annexam
rationem generis et speciei sed a parte rei n. dant genera et species formaliter
ergo nec 2a substantia dabunt formaliter sectiva ex operatione intellectus.

2a Pars pbr. à pte rei dat hō cum aptitudine ut possit
abstrahi et prescindi à singularib sed hō sic accipit cum ha-
beat rationem substantiae est sdm substans fundamentalit remote ergo
2a Pars vera.
Ex his colligit sdm substantiam n afferre modum realem distinctum
à mō illo q 1a substantia constituit in ratione pri substantis qa in
1a substantia reperit quaeunq realis entitas et modus realis substantiae
2ae sed 1a substantia n substat 2o accidentib alias esset 2a
substantia cum haberet modum illius constitutivum ergo modus substantiae
2ae n est realis sed quidam respectus rationis ad accidentia q sus-
tentant à 1a substantia.
Rx 3o 9a Substantia Metaphe sumpta dat à pte rei vel
qd idem est modus 1o substandi in substantia 1a est realis. Pbr facti
A pte rei Petrus substat accidentib albedini v. g. vel nigredi-
ni ergo modus ille erit realis
ja hoc dices haec propositio qa Petrus est albus hō est albus est vera
seclusa ut operatione illius ergo in haec erit vera à pte rei qa Petrus
substat hō substat ergo dabit sdm substans fundatur à pte rei
Rx illas propositiones esse veras qa hō convenit Petro independent
ab operatione illius et n explicat aut exigit aliqm distinctionem ab ipso
ab 2a substantia explicat fundatur distinctionem à 1a q cum sit rationis
n poterit dari à pte rei. Dein Ax. illam particulam
qa n importare veram causalitatem sed tm illationem seu rectam
consequentiam Petrus n. in re n est vera causa realis qd hō sustentat
albedinem qa hō in re eandem entitatem realem importat qm Petrus
Unde inter hominem et Petrum n dat ista causalitas, haec n. exposcit
realem distinctionem inter extrema q haec n reperit.

DVBIVM QVARTVM

Quot et quae sint proprietates substantiae praedicamentalis?

Sex assignantur ab Arte proprietates substantiae. 1a quae convenit tam substantiae 1ae quam 2ae est non esse in subiecto sc: inhaerentis, utraque n. substantia vendicat sibi non inhaerere alicui subiecto, quia inhaerere est proprium accidenti et haec proprietas convenit substantiae praedicamentali non 4o sed 2o quia modo, quia convenit omni substantiae praedicamentali licet non soli convenit siquidem modo differentiae et aliis partibus substantialibus quae non inhaerent alicui subiecto.

2a proprietas est praedicari univoce sive quod idem est nomine et ratione separata per nomen et illud de praedicatione essentiali quia modo accidentia praedicantur univoce de Petro et Paulo sed non praedicatione essentiali et hoc tamen convenit substantiis 2. et tamen 4o modo quia modo convenit differentiis substantialibus

3a quae soli 1ae substantiae convenit est separare hoc aliquid sive separari ut hoc aliquid usque est n. Artes activo et passivo quasi diceret corpus quod 1a substantia sit individuum substantiae completum dicitur separari ut hoc aliquid et ut aliquid particulare in linea praedicamenti substantiae et vocatur haec proprietas substantiae 1ae secundum nomen. Alii dicunt hanc proprietatem competere nominibus aut terminis significantibus 1. substantiam, non ipsis substantiis primis sed hi accipiunt illud verbum active nos a. passive

4a proprietas quae convenit tam 1ae quam 2ae substantiae est quod substantiae praedicamentali nihil sit contrarium et dicitur intelligi haec proprietas formaliter ita ut sensus sit quod si substantiae comparentur inter se una alteri proprie et per se non contrariatur. Ratio est quia contrarietas proprie est mutua repugnantia duarum qualitatum quae se mutuo ab eodem subiecto cui inhaerent expellunt sed substantia non potest inhaerere ad modum alicuius qualitatis quo

ipsi nil est contrarium nec respectu alterius substantiae nec accidentis
et licet formae substantiales v. g. forma ea et forma hominis sint oppositae
quae nequeunt esse in eadem materia simul, non tamen sunt contrariae proprie et ti-
cet forma ignis videatur contrariare aquae contrarietas tamen non est inter ipsas
substantias sed inter quales substantiae annexas calorem sc. et frigiditatem
et sic tamen per accidens substantiae inter se contrariantur, non a. per se et haec propri-
etas non convenit substantiae praedicamentali 4° modo, competit n. tamen quanti-
et dicitur substantiae.
5a est. Non suscipere magis et minus et haec proprietas communis est 1ae
et 2ae substantiae et non dicitur sic intelligi quod una substantia in ratione substantiae
non sit magis substantia quam alia, nam certum est 1am substantiam esse ma-
gis substantiam quam 2. sed dicitur intelligi de substantia completa praedica-
mentali in ratione entis per se, in hac n. non datur et magis et minus
in 1a et 2a substantia, est n. utraque aequaliter ens per se completum et sic
substantiae non suscipiunt magis et minus ceu quod idem est intentionem
et remissionem et ratio h. in forma est ista quia suscipere magis et
minus proprie est intendi et remitti quamvis tandem modo fiat in-
tensio et remissio sed substantiae non possunt intendi et remitti quia
intensio et remissio exigunt subiectum remissionis quod substantiae repug-
nat ergo substantiae non possunt suscipere magis et minus et quod dicitur quod
substantia 1a sit magis substantia explicari dicitur quod sc. substantia 1a sit
nobilior substantia, non quod substantia 1a sit intensa in ratione entis per se
completi et haec proprietas non convenit tamen substantiae praedicamentali 4° modo
quia convenit tamen quantitati.
6a est conveniens substantiae 1ae et 2ae. quod cum una numero sit est
susceptiva contrariorum, ad illaque eadem numero substantia v. g. haec
aqua modo est calida, modo frigida et haec contraria suscipit substantia

sui mutationem intrinsecam, convenitque haec proprietas soli substantiae ut
subiecto ultimo et principali, licet non quantitas suscipiat contraria hoc
tamen non habet ut subiectum ultimum et principale sed ut subiectum quod
non ut quod sicut aiunt philosophi, cum quantitas in Eucharistia reci-
pit contraria accidentia id non habet ex suis meritis sed ex virtute substantiae
sicque non est subiectum ultimum et principale sed medium et ut quod
Et haec proprietas convenit substantiae praedicamentali 4.o modo.

Arg. 2.a Oratio non est substantia et tamen oratio suscipit contraria sc. verum
et falsum ergo hoc non est proprium 4.o modo substantiae Resp. d.o m. oratio
suscipit contraria per sui mutationem intrinsecam nego m. per sui mu-
tationem extrinsecam concedo. Dico quando oratio transit in falsam habet
aliquod accidens quod antea non habebat ergo suscipit contraria per intrinsecam
mutationem. Resp. Verum esse in tali casu orationis haberi aliquod accidens
quod antea non habebat sed illud accidens est relativum, veritas non dicit
relationem conformitatis falsitas difformitatis, ab eo non quod res est
vel non est oratio dicitur vera vel falsa a re signata, et non a re quae est subiectum
nec a re quae est praedicatum sed potius a re, quae significatur et repraesentatur per subiectum
et praedicatum et sic patet quod oratio non suscipiat proprie contraria per intrin-
secam sui mutationem sed potius in ordine ad aliquod extrinsecum.

Arg. 3.o Haec proprietas non convenit substantiae 2.ae ergo non convenit substantiae
praedicamentali 4.o modo. Consequentia patet. probatur antecedens. Substantia 2.a non est una
numero sed est una genere vel specie et sic habet tantum unitatem formalem
et non numericam Resp. 1.o Substantias 2.as prout in singularibus exis-
tunt habere tantum unitatem numericam ut sup. de utrisque dicimus
et hac ratione in ipsis convenit haec proprietas. Resp. 2.o Artem
ideo dixisse substantiam unam numero recipere contraria quia exercitium
recipiendi contraria non potest fieri nisi in substantia singulari et individua
et haec cum sit una numero ideo dicta est ab Arte susceptiva contrariorum.

Pres quod sit haec proprietas conveniens substantiae 4.o modo et quomodo a substantia distinguatur. Respondeo proprietatem hanc convenientem substantiae 4.o modo non distingui a substantia realiter sed tantum ratione ratiocinata et nihil est aliud quam modus substantiae realiter identificatus cum illa. 3.a Pars h. plur. Eo ipso quod substantia sit ens per se completum est susceptiva contrariorum sine ulla alia entitate reali superaddita ergo haec proprietas non dist. realiter a substantia praedicamentali. Ex quo pat. et ante non videtur certum, quod v. distingui ratione ratiocinata plur. quia ad minus est diversus conceptus entis per se et entis susceptivi contrariorum ergo distinguitur ratione ratiocinata. Et quod sit modus quidem pat. non ex dictis supra.

CAPUT DE PRAEDICAMENTO QUANTITATIS

DUBIUM QUINTUM

In quo consistat ratio formalis sive essentia quantitatis?

Post consideratione substantiae agit statim Aristoteles de quantitate non quod nobilitate sua alia accidentia anticipat sed quia maxime assimilatur substantiae sicut n. substantia hic sustentare accidentia sic non quantitas suo tamen modo sup. explicato, tum non quia Aristoteles in cap. de substantia saepius mentionem fecerat quantitatis et ideo ordo doctrinae videtur exposcere ut statim sermonem de quantitate post substantiam instituerit. Antequam a. eius rationem formalem seu essentiam declaremus Nota. Hoc nomen quantitas 2 habet significationem 1.o significat perfectionem et virtutem cuiuscunque naturae tam creatae quam increatae et infinitae, secundum quam significationem dicitur de Deo saepius in psalmis quod sit magnus in magnitudine aut quantitate corporea sed perfectionis et virtutis.

Et eadem ratione homines virtutibus praedilectos magnos appellare solemus et solet communiter quantitas secundum hanc significationem appellari quantitas virtutis. Sed haec significatio nimis tali patet et dialectico negotio parum accommodata.

3° Si significat hoc nomen quantitas quantitatem motis hoc est longitudinem latitudinem et profunditatem secundum quam significationem nos hic de quantitate agemus et in primis quaerimus in quo consistat eius essentia vel ratio formalis cui quaesito ut Respondeamus sit Chro 1°

Essentia vel ratio formalis quantitatis praedicamentalis consistit in extensione aptitudinali tam partium propriarum quam substantiae in se

Sensus Chronicus est quantitatem praedicamentalem essentialiter et formaliter nil esse aliud quam formam quandam accidentalem per quam et ipsa quantitas et substantia habeant partes extensas.

Probatur Chro 1° Illud quod est radix et proprium ratione cuius caetera omnia conveniunt quantitati est essentia et ratio formalis illius sed extensio vel reddere partes extensas est radix et proprium ratione cuius caetera omnia conveniunt quantitati ergo illa erit essentia et ratio formalis illius ma. est certa nec ab ullo regitur quia id a quo passiones oriuntur supponitur pro essentia et quod a nullo ortum habet in genere causae formalis sed est primum in tali linea ut pat. in homine cuius essentia est id quod est radix omnium quae ei conveniunt et proprium omnium proprietatum et non a nullo alio provenit in genere causae formalis et haec essentia est esse animal rationale probatur m. quod quantitas sit divisibilis quod sit mensura convenit ei quia est extensa quia ratio extendendi est radix et proprium caeterorum nec ab ullo alio provenit in genere causae formalis

sicut a nullo alio provenit quare homo sit animal rationale quia esse animal
rationale est essentialis et formalis ratio hominis.
Ex hac ratione deducitur 2a pro ratione Chorum in hunc modum.
Illud est essentia et ratio formalis alicuius rei quod sumitur pro medio
ad demonstrandas passiones sive proprietates illius sed extensio
aptitudinalis est huiusmodi ergo illa erit essentia et formalis ratio quantitatis
ma pat. in demonstratione quod risibilitas demonstratur de homine uti
animal rationale quod est de essentia hominis sumitur pro medio. mi. pt., nam
ex eo quod quantitas habeat partes extensas est divisibilis et est men
sura sed istae sunt proprietates quantitatis ergo mi. vera.
Explicatur 3o. Diximus in Choro quod extensio aptitudinalis sit
essentialis ratio quantitatis et non extensio actualis quia actu extendere
non est de essentia illius sed potius effectus aliquis formalis sicut actu ra=
tiocinari non est de essentia hominis sed potius ratiocinari. Per hoc
extendere nil aliud intelligitur quam constituere partem extra partem
ita quod una pars non sit alia aut in alia. Diximus in quod ex
tensio partium tam propriarum quam substantiae sit ratio formalis quantitatis
2 partem non extensionem subordinatam tamen existimamus constituere
rationem formalem quantitatis sic: extensionem partium substantiae =
et partium quantitatis et hoc ideo quia quantitas in partibus est accidens quidam ergo
ex natura sua habet aliquid circa substantiam quia omne accidens ex sua natura
et essentia respicit substantiam ut illam aliquo modo afficiat sed quantitas
non habet aliud nisi extensionem partium substantiae ergo extensio partium
substantiae erit ratio formalis illius non tamen adaequate quia quantitas non potest quanti
ficare eam extendere substantiam nisi quantam et extensam seipsam
reddat et hinc est quod in quantitas consistat formaliter in extensione propriarum
partium.

Dictum est nam in Chrone Extensionem substantiae et suiipsius in se esse rationem formalem quantitatis ad insinuandum extensionem in ordine ad locum sive extensionem situalem non constituere essentialiter quantitatem ut quidam opinantur. quod Ptr.

Haec extensio situalis ratione cuius una substantia aliam non compatitur secum in eodem loco non aptitudinaliter sumpta, consequitur ad rationem formalem quantitatis quod haec extensio non erit ratio formalis illius consequitur patet primo ante prius habet quantitas suas partes extensas et prius in se extendit substantiam sive prius est apta nata extendere suas partes et partes substantiae in se ergo sit apta nata extendere illas in ordine ad locum quod extensio in ordine ad locum consequitur ad rationem formalem quantitatis primo ante haec non duo facit quantitas et est apta nata illa facere scilicet extendere suas partes et partes substantiae in se et in ordine ad locum et haec habet se ordine quidam ita ut prius oveniat ei aptitudo ad extendendas suas partes et partes substantiae in se ergo ad extendendas illas in ordine ad locum, nisi non prius quantitas et substantiae partes in se essent extensae non possunt certe non extendi in ordine ad locum ut de se patet quod prius habet quantitas partes in se extensas priusque extendit substantiam in se ergo in ordine ad locum quod illa particula Chrone verum habet.

Ex his colligitur 1. Essentiam eam rationem formalem quantitatis non constitueri in ratione mensurae ut quidam arbitrantur. quod ante ergo patet.

Ad. Mensuram potest accipi active scilicet et passive Mensura passive accepta nihil aliud dicit ergo esse mensurabile, Active vero sumpta nihil aliud dicit ergo id secundum quod aliud mensuratur. Dicitur quod esse mensuram tam active ergo passive non esse rationem formalem sive essentialem quantitatis

Ptr Mensuram in pris passive sumptam non esse rationem illius. Essentiam
alicuius rei nil potest precedere in genere causae formalis ut sup. dictum est
sed dicit esse primum proprium a quo caetera omnia proveniunt sed esse mensuram
passive precedit aliud in genere causae formalis, neque est primum proprium rationis
cuius caetera omnia conveniunt quantitati ergo non est ratio formalis illius. Ptr mi-
nam quod quantitas sit mensurabilis provenit ex eo quia est extensa et
hoc partem extra partem ergo extensio precedit rationem mensurae et prius
est esse extensum quam mensurabile ostensum patet. Ptr ans nulla res
est mensurabilis nisi habeat extensionem, ideo non punctum et uni-
tas non sunt mensurabilia quia non sunt extensa ergo quod quantitas sit mensura-
bilis provenit ex eo quod sit extensa ergo esse extensum precedit esse men-
surabile ergo esse mensurabile non est essentia quantitas cum essentiam nil debeat
precedere. Quod v. nec mensura activa aut accepta sit ratio formalis
quantitas ptr. Mensura activa accepta dicit id quod cognoscimus
alicuius rei quantitatem vel naturam sed hoc non est de essentia quantitatis vel ratio
formalis illius ergo. Ptr mi. 1o quia id quod cognoscimus rem non est ipsa
res cognita sed potius quod distinctum ab illa. Ptr 2o mi. in palmo
v.g. prius intelligimus quod habeat extensionem quam quod illo possimus
aliquid metiri, nisi non haberet extensionem non possemus metiri alia per illum
ergo esse mensuram activae non est ratio formalis quantitatis sed extensio ut est
dictum.
Ptr 2o. Idem corollarium. quantitas est ens quoddam accidentale abso-
lutum ergo eius essentia non consistit in ratione mensurae ostensum ptr. ratio
mensurae est relativa quia mensura est mensurabilis mensura sed
nullum ens absolutum potest constitui formaliter per esse relativum ergo
nec quantitas per rationem mensurae.

Colligitur 2° Rationem formalem et centralem quantitatis non consistere in indivisibilitate vel in potentia ad divisionem.

Pro H. Ultimo N. Divisibilitatem cum potentia ad divisionem esse Ejusdem Aliam Remotam et Radicalem aliam Proximam. Si divisibilitas sumatur radicaliter sine potentia radicali certum est illam esse rationem formalem quantitatis quia esse radicem divisionis nihil est aliud quam esse extensum vel divisibilitas radicalis idem est quod extensio aptitudinalis sed haec extensio ut dictum est est ratio formalis quantitatis ergo et divisibilitas radicalis. Si vero divisibilitas sumatur 2° modo sic: quod potentia proxima ad divisionem ratio formalis quantitatis in ipsa non consistit et sic eam in Corrolario sumpsimus.

Pro hoc. Centrum alicuius rei est illud quod ei primo competit sed potentia proxima ad divisionem non primo convenit quantitati ergo haec potentia proxima non erit centrum quantitatis. probatur minor. Ex eo aliquid potest dividi quia habet extensionem ergo potentia dividi proxime non conveniet primo quantitati sed 2° et per aliud sic: per extensionem Ex His facile patet quod velint Auctores illi qui aiunt Centrum quantitatis consistere in divisibilitate loquendo non de divisibilitate radicali non proxima. quod si de proxima loquendo audiendi non sunt. Et cum S. Th. dicit esse divisibile esse rationem formalem quantitatis intelligi debet de radicali quae nihil est aliud quam extensio. Eodem modo intelligendus est Artes quando Metaph. Text. 15 definivit quantum hoc modo quantum est divisibile in ea quae inest, sic non divisibile sumatur radicaliter est defectus centralis quantitatis Si vero sumatur proxime cum potentia proxima ad divisionem est defectus descriptionis sic: per proprietatem quantitatis est non divisibilitas proxima quaedam proprietas quantitatis. probatur. Illa est proprietas alicuius quae fluit ab centro illius sed divisibilitas fluit ab centro quantitatis ergo est proprietas illius probatur 2° illud quod omni soli et semper convenit est proprietas quarto modo sed divisibilitas convenit omni et soli quantitati et semper ergo est proprietas illius 4° modo.

quod conveniat et quanti pat. quod soli in plur. qua caetera sunt duodecim
ad divisionem quantitatis et si quanta careant duodecim non non possunt.
Deinde reciprocatur quantitas cum hac divisibilitate sicut homo cum
risibili, omne n. quantum est duodecim et omne quod est duodecim est quantum
ergo omne duodecim erit proprietas 4.o modo quantitatis. Et intelligitur de di-
visibilitate per se 1.o substantia n. duodecim sed non per se 1.o sed potius
ratione quantitatis ut dictum est.

Ctio 2.a Essentia formalis totalis et adaequata quantitatis est extendere
seipsam et substantiam in se.

Haec Ctio facile plus ex dictis Essentia formalis simpliciter secundum centrum
formae sed centrum quantitatis quae est quaedam forma accidentalis est extensio apti-
tudinalis ergo extendere seipsam et substantiam in se erit essentia formalis
quantitatis.

Ctio 3. Essentia Rationis quantitatis est extensio partium in ordine ad locum
probatur. Quantitas corporis Christi Domini est in venerabili Sacramento Eu-
charistiae et tamen ibi non extendit corpus Christi in ordine ad locum ergo
extensio in ordine ad locum est essentia Rationis quantitatis, ma est
certa secundum fidem mo. non pat. consequentia probatur. illi n. essentia dicitur Rationis
sine qua forma potest existere et sine qua illa veni et perfecte accipi potest

Ctio 4. Definitio Centralis quantitatis 1.a sit haec quantitas est accidens
quoddam per quod et ipsa et substantia habent partes extensas in se.
2.a definitio Centralis sit illa quae est ab Aristotele data. Quantum
est divisibile in ea quae nisi quaeque unumquodque unum quod aptum
est esse. quae definitio Centralis ut sit. dicitur intelligi de divisibilitate
radicali sive de radice divisibilitatis ut dictum est.

Expli. Ly divisibili extendit oēs res indivisibiles et inextensas
Ly in ea q̄ nisi facit hunc sensum sc: quantum ee h. naā ut ea
in q̄ pt dividi sunt formatur in illa, in q̄ differt à mixto q̄ divi
dit in elementa q̄ n̄ sunt formatur in illo sed tm̄ virtualiter, tz quorum
unumquodq̄ unum q̄ aptum ē ee sic explicat. quamq̄ pars quantitas
post divisionem apta ē existere ut hoc aliquid cum ut individuum
particulare et in hoc differt quantitas à composito substantiali cuius
partes post divisionem n̄ possunt existere ut hoc aliquid cum ut in
dividuum particulare ut pat in mea et forma q̄ si separentur
inter se n̄ constituunt aliquid particulare sive individuum completum.
Dices substantia m̄ ē divisibilis in suas partes ergo hoc n̄ tm̄ competit
quanti Rx Hanc divisibilitatem competere substantiae ratione quantitatis.
Neq intelliges Arlem hic de vera et reali divisione in actu
E. quasi nrum sit ad hoc ut aliquid dicat quantum q̄ possit physice
in actu E. dividi qa dat quantum q̄ sic n̄ pt dividi ut pat. in
minimo naāti et in corporibus caelestibus q̄ licet quanta sint physice
tm̄ in actu E. observato rerum ordine dividi n̄ possunt.
Quaeres quidnam sit quod generatissimum h. praedicamenti? Rx Quod
supremum ee quantitatem completam praescindentem à continua et
discreta cuius naā in hoc consistit q̄ sit quidam accns aptum
ut extendat partes substantiae et seipsam.
Arg 1.o Haec extensio rationem substantiae n̄ convenit oī quantitati
ergo in tali extensione n̄ consistit ~~extensio~~ certitudo quantitas in cōi consequitur
pt ans. quantitas discreta v.g. numerus n̄ ē extensus qa com
ponitur ex indivisibilibus et inextensis neq m̄ ternarius numerus
v.g. extendit 3 hōres aut alias quascunq substantias cum 3 hōres
sint iam extensi p quantitatem continuam ergo illa extensio sup. explicata
n̄ conveniet oī quanti.

Rx Extensio est extensionem unam continuam alteram discretam
Extensio continua est extensio in partes divisibiles et extensas in se
formaliter ut patet in linea et superficie Extensio v. discreta est Ex-
tensio in partes quarum una sit extra aliam et istae partes non sunt divisi-
biles ut partes sunt sed numerabiles. quando quidem dixerimus sup. Exten-
sionem esse rationem formalem quantitatis loquimur de Extensione prout abstrahit
ab utraque sic: de Extensione quae facit quod res alii habeat partes quarum
una sit extra aliam vel quarum una non sit alia. Et haec extensio
convenit utrique quantitati tam discretae quam continuae, discretae quidem
quia una pars numeri non est alia et hic discreta quantitas extensionem
quandam in numerabilitate, continuae autem quia una pars bicubiti v. g.
non est alia ut patet. et non una pars hominis non est alia caput n. non est pes
sed sic una pars est extra aliam quod quidam explicant dicentes quantitatem
continuam asserere quandam positionem seu dispositionem partium inter se
ita quod una sit mediata vel immediata alteri et haec ratio una
pars est tanquam sedes alterius sicut caput est sup. collum et ibi
firmatur et digiti sunt in manibus illis immediate uniti tanquam in
propria sede et in hac positione partium extra partem consistit ratio
quantitatis continuae, quando quidem in argumento dicitur quantitatem discretam v. g.
Numerum non habere extensionem Rx id verum est de Extensione
continua, falsum de extensione discreta et tunc ternarius
numerus non extendat 3 homines aut 3. substantias alias extensione
continua ita ut importet partes divisibiles in ratione partium hoc n.
ei non competit sed supponit tali modo homines iam extensas, extendit
tamen homines aut alias substantias in ratione multitudinis nam facit
numerum quod multas asserit unitates.

Arg. 2° Artem q in Cap. de qnte determinavit rationem formalem
et centralem qntis esse rationem mensurae ergo nos male diximus sup. et
in Artem extensionem esse rationem formalem qntis. plus autem nam Artes
probavit rationem esse qntam qa est mensura longitudinis et brevitatis
probavit tamen quod superficies et locus sint distincti species qntis qa superficies
est mensura intrinseca, locus v. extrinseca. ergo 2. Artem ratio
mensurae erit ratio formalis qntis.

Haec sententia videtur in S. Th. q opusc. 52 ait Sapiam rationem qntis
esse rationem mensurae ergo idem quod antea. Ex dictis esse Artem pro-
bassi rationem esse qntam qa est mensura longitudinis, non quod ratio formalis
qntis sit esse mensuram sed qa est proprietas qntis et sic Artes a
posteriori vel per passionem probavit rationem esse qntam sicut si aliquis
probaret Petrum esse hominem qa est risibilis, probaret id non per centralem
et formalem rationem hominis ut patet. sed tamen per proprietatem.

Ad alterum quod dicebatur de superficie et loco esse distinctas species
qntis qa diversimode mensurant. Ex quo haec diversa ratio
mensurandi non faciat diversas species perfectas et completas
qntitatis in linea recta constitutas sed tantum imperfectas et incompletas
qntis species est locus qui tantum reductive spectat ad hoc praedicamentum
imo non distinguitur specie in ratione formali qntis a superficie ut in
physica videbimus et sic quando Artes dixit diversam rationem
mensurae constituere diversas species qntis intelligendus est de
speciebus imperfectis et incompletis. Et ex hoc non sequitur rationem men-
surae esse rationem formalem et centralem qntis, sequeretur a. si per
diversam rationem mensurae assignarentur diversae species completae
in linea recta constitutae.

Ad Locum S. Th. Rx illum loq. de mensura radicaliter sumpta
hoc est de extensione. Vel 2o. Rx S. Th. loq. sdm logicalem con
sideracionem qua sc. logicus considerat quidem in ratione mensurae formaliter
et sic dixit rationem formalem illius consistere in ratione mensurae, non
v. loq. sdm consideracionem Metaph.
Dices si logicus considerat quidem in ratione mensurae ergo ratio mensurae
erit ratio formalis illius Rx nego consequentiam. Alio n. fine considerat logicus
quidem alio Metaphys. Logicus n. considerat illam in ordine ad
praedicacionem et qua quidem praedicatur de substantia ut est eius mensura hinc
est quod logicus considerat illam in ratione mensurae.
Ex quo tamen non sequitur rationem formalem illius consistere in ratione mensurae
sed potius logicus praesupponit eius centiam et rationem formalem a Me
taph. constitutam in extensione illa aptitudinali et hanc centiam
constitutam accipit logicus sub certa alia formalitate sicut supra dictum
est de substantia.
Arg. 3 Si deus crearet quidem extra omne saltem illa non extenderet
substantiam sed tamen seipsam ergo extensio substantiae non est ratio formalis quidem
pat. consequentia quia ratio formalis alicuius rei nunquam potest ab illa separari
sicut est animal rationali nunquam potest separari ab homine quia est ratio
formalis et centralis illius Rx in illo casu quidem quidem actu non
extenderet substantiam, hoc tamen in illo statu separationis talem naturam
et centiam ut possit illam extendere, ideoque dictum est supra. Ex
tensionem aptitudinalem non actualem esse rationem formalem quidditatis
et idea actualis extensio bene potest separari a quidditate, non v. apti
tudinalis. Ex quo pat. ad argum.

DUBIUM SEXTUM

An Divisio quantitatis in Continuam et Discretam sit generis in species et quaenam sint proprietates quantitatis.

Chio 1a. Divisio quantitatis in Continuam et Discretam est generis in species.

Haec Chio est contra aliquos Recentiores qui arbitrantur esse divisionem analogi in sua analogata ut ex argumentis infra patebit.

Sed tamen contra hos Chio. Illae sunt verae species quantitatis quae participant naturam quantitatis illamque contrahunt et determinant per varios gradus in ipsa essentia quantitatis radicatos sed quantitas continua et discreta participant essentialiter naturam quantitatis essentiamque illius contrahunt per varios gradus ergo haec divisio est generis in species ma. pat. in arguti respectu hominis et bruti pro ma. Et in prima quod participent essentiam quantitatis quae consistit in extensione aptitudinali pat. nam continua quantitas est extensio et in quantitas discreta est extensio ut praecedenti dubio dictum est, competunt ei omnes proprietates quantitatis quae est divisibilis et measurabilis ergo ma. quae ad istam partem vera, quod v. determinent essentiam quantitatis per aliquos gradus in ipsa radicatos probatur essentia quantitatis est extensio sed aliam extensionem dicit quantitas continua, aliam v. quantitas discreta ergo addunt aliquos gradus distinctos in ipsa essentia quantitatis radicatos ergo pat. pro ans. In quantitate continua partes extensae sunt continuae et divisibiles in quantitate discreta v. partes sunt discretae et indivisibiles vel inextensae ut pat. in numero ternario, ergo alia extensio est in quantitate continua et alia indiscreta.

Chio 2a. Quantitas completa est genus respectu quantitatis continuae et discretae.

Haec Chio ponitur ex Maiori explicatione praecedentis Chionis.

Et pro. Illud est genus quod predicatur de pluribus specie differentibus
in quo sit quantitas completa in eo predicatur hoc modo de continua et dis-
creta quod illa erit verum genus respectu illarum. pro. m. in pro. quod
quantitas completa predicatur in quo de continua et discreta quantitate pat.
Quanti sicquidem quod sit quantitas discreta et continua recte Rx quod
sit quantitas. quod v. dicunt specie pat m. non enim solo numero dicunt
cum habeant diversas dicunt centrales quod differunt specie
Et hoc magis patebit infra in declaratione quantitatis continue et discrete
quarum naturas et centras quantitatis describit cum descriptionibus suis
explicatur unde et sit

Ctio 3. Quantitas continua definiri solet communiter hoc modo quod sit
extensio quedam cuius partes copulantur termino communi ut v. g.
Linea est quantitas continua cuius partes copulantur termino communi sc. puncto
Qui terminus dicitur communis quia dicitur esse finis unius partis et principium alterius
et est sermo de termino continuativo formaliter si non sermo sit de termino
inchoativo aut terminativo scilicet ut est primum et ultimum
punctum in linea illa non potest dici communis terminus sed potius singulis
quia tamen se habet in ordine ad unam partem et hinc non est quod terminus quantitatis
continue debeat esse quod indivisibile in quantitate existens, si non esset alterius
divisibilis iam non posset dici terminus cum haberet adhuc aliquid aliud pro termino
et hoc indivisibile in linea est punctum, in superficie linea In
corpore superficies.
Dices. Linea est divisibilis similiter et superficies quod non potest dici
terminus communis de cuius ratione est indivisibilitas Rx Lineam sicut et
superficiem esse divisibilem manifestum, non formaliter in ratione termini in
quantum sic: Ex linea et superficie componuntur certe species quantitatis
continue, licet non linea secundum se sit divisibilis quia est quantitas non tamen
est divisibilis in quantum constituit superficiem sed sub hac ratione

in hoc suam indivisibilitatem. in hoc suam divisibilitatem
Haec quantitas continua solet dividi in successivam et permanentem
Permanens est extensio partium simul existentium quae copulantur tamen
cum ut linea est quantitas continua permanens quia omnes eius partes existunt
unitae tamen cum quantitas successiva est illa cuius partes copulantur tamen
cum sed non simul existunt ut tempus est quantitas successiva cuius
partes praeteritum sc: praesens et futurum copulantur tamen cum instanti
sc: vel momento sed tamen non simul existunt hoc est eodem tempore
sed una pars succedit alteri, unio tempori sicut et motui repugnat
nam haec partes simul existentes quia ex sua essentia est ens successi-
vum de cuius ratione est haec partes sibi invicem succedentes.
Quantitas continua permanens dividitur rursus in lineam superficiem
et corpus. Linea est extensio quaedam habens longitudinem sine la-
titudine et profunditate. Superficies est extensio habens latitudinem
et longitudinem absque profunditate. Corpus est extensio habens longitu-
dinem latitudinem et profunditatem.
Tertio cum haec quantitas sup. sit possibilis Etchic No. distinctio
Inter corpus praedicamenti substantiae et nihil corpus quod ponitur in praedicamento
quantitatis. Corpus substantiale directe positum in praedicamento substantiae nihil
est aliud quam totum compositum naturale ex materia et forma sicut homo dicitur
corpus sive substantia corporea quia est compositus ex materia et forma et dixi
Corpus substantiale directe positum dicere totum compositum quia corpus
reductive positum in praedicamento substantiae non asserit totum compositum
sed tantum partem aliquam componentem ut materiam vel partem integrantem
ut pedem aut manum et corpus in hac acceptione sumptum quod significat
tantum partem compositi naturalis ad nullum praedicam. directe spectat
quia ut sic est ens incompletum. Corpus ergo quod directe ponitur in praedicamento
quantitatis distinguitur a corpore sumptum utramque priorem consideratione

Et nil est aliud quam quantitas, sive extensio in partibus in suo conceptu essentiali trinam dimensionem, nempe longitudinem, latitudinem et profundum, quam supponens tamquam fundatum ipsum corpus substantiale.

Circa has duas divisiones est gravis concertatio An sit genus in species vel analogi in sua analogata. Et circa 1. quidem quaerit An quantitas successiva sit: Tempus vel Motus sit vera species quantitatis derecti posito in praedicamento quantitatis quidam affirmant quidam vero negant sed quia haec res physice vel potius Metaph. negotii esse videtur, nil nos hic determinabimus, utraque enim opinio est probabilis. Rationes quae pro utraque parte afferri solent sunt multae nos una vel altera contenti erimus.

3a pro parte affirmanti sit haec. Tempus et motus habent proprias extensiones distantes ab extensione lineae superficiei et corporis quae constituunt proprias species quantitatis consequentiae patet. Probatur antecedens. Linea superficies et corpus sunt extensiones partium vel rerum permanentium, extendunt res permanentes ut dictum est, atque motus et tempus habent extensiones successivas et extendunt res successive quae habent proprias et distantes extensiones.

3a est ratio partis negantis. Et in primis de Motu Motus est secundum Artem post praedicamentum quod non poterit esse certa species alicuius praedicamenti consequentiae patet. Deinde Motus est ens incompletum quia est actus entis in potentia quod in potentia quod non potest esse species praedicamenti quantitatis, quia debet esse quod completum. De tempore idem probatur. Tempus non est per se extensum quod non est species distincta quantitatis consequentiae patet. Probatur antecedens. Tempus dicitur extensum in ordine ad motum, Motus vero in ordine ad spatium in quo fit motus quod tempus non est per se extensum sed per aliud sic: per motum quod non est species quantitatis et haec ultima sententia negantis nobis magis placet

Unde ad rationem pro affirmativa. Ad illam extensionem non competere
motui et tempori per se sed per aliud sic: per spatium, imo tempus
cum non sit alia entitas realis quam motus a quo sola ratione differt
non poterit esse certa species generis sicut nec ipsi motus. Et cum Artes
hic numeravit tempus inter species generis id facit non ex propria
sed vulgi potius sententia. Ex quo facile patet quaestio sit haec divisio
Est enim potius analogi in analogata quam generis in species.

Circa 2. m divisionem generis continui in lineam superficiem
et corpus est quaestio An haec 3 membra sint vere species generis
continui. Ad affirmativam. Ratio est haec 3. membra participant
essentialiter naturam generis continui et insuper habent differentias essentiales
in ratione formali generis radicales ergo sunt vere species generis continui
et quidem adaequate. nec enim ulla alia species afferri poterit
Unde putamus locum non esse speciem distinctam generis continui
a superficie quia locus secundum eius definitionem nihil est aliud
quam ultimus superficies corporis continentis immobilis
de qua definitione plura dicimus in physica

Ctio 4a. Quantitas discreta est cuius partes nullo termino
communi copulantur vel cuius partes ad nullum terminum communem
copulantur ut numerus ternarius v. g. est quantitas discreta
quia partes eius non uniuntur cum aliquo termino communi quam unam partem
necessarium alia sed omnes eius partes sunt discretae sive separatae
ut patet.

Quantitas discreta dividitur in Numerum et Orationem. De
divisione non quaestio est quaestio sit. Ad Numerum esse veram
speciem generis directe possibilem in praesenti praedicamento
non vero orationem.

Ad 1. Numerus est ens per se completum quod spectabit ad aliquid
praedicamentum per se sed non ad aliud quam ad hoc praesens quod erit
vera species subalterna illius. Probatur ma. numerus est genus respectu
ternarii et quaternarii quod erit ens per se completum consequentia
pat. E
Ex. pbr. Oratio non est per se extensa quod non poterit esse species quantitatis
consequentia pat. probatur antecedens quia oratio est extensa ad extensionem ipsius
motus pronunciationis quod non est per se extensa.
Utraque tamen non sunt probabilis unde quod magis placuerit defendi
poterit.
Ad 5. 5. Assignari solent proprietates quantitatis.
Prima est quantitati nihil est contrarium. Haec proprietas non convenit quanti
4o modo cum non conveniat substantiae. Exempl. h. proprietas est
tinea quae non contrariatur alteri tineae, cum ab eodem substantia
se mutuo non expellat, quae tamen expulsio requiritur ad hoc.
Ex. proprietas est quantitas non suscipit magis et minus probatur sus
cipere magis et minus est intendi et remitti in eodem subiecto
sed intensio et remissio convenit tamen qualitatibus quod non est ergo proprietas
et haec proprietas non convenit quanti 4o modo cum non conveniat substantiae
3 est. quod sunt quantitatem aliqui dicunt aequalia et inaequalia, nam duo
tigna vocantur aequalia quia habent aequalem extensionem et duae actiones dicuntur
aequales quia earum tempora sunt aequalia et tempora dicuntur aequalia quia motus sunt
aequales et motus dicuntur aequales quia spatia sunt aequalia.
Haec proprietas ut illius Nb. ex Caret. Aequalem posse et Inni p.
proprie ut distinguitur ab similitudinem et dicit relationem unius quanti
ad aliud quantum sunt negationem excessus hinc et inde et sic sequitur
quantum et est proprietas illius.

Alio mo sumitur Aequalitas Metaphorice quae pro ut idem est quod perfecta
similitudo et nil est aliud quam relatio unius se habentis ad modum
quali, ad aliud si habens ad modum quali secundum negationem excessus
hinc et inde et sic aequalitas seu quantitatem similitudinarie dictam
sc. quantitatem virtutis de qua sup. Et ex hoc DD. facili possunt
solvi omnia argumenta quae fieri solent in hanc proprietatem quae secundum Aristotelem
competit quantitati 4o mo, ut eius verba clare indicant. Si tamen
intelligatur de aequalitate vel inaequalitate proprie sumpta. Est tamen
aliquantis difficultas An ipsa relatio aequalitatis vel inaequalitatis
sit proprietas quantitatis An potius fundatum h. relationis. Secundum Caiet.
videtur ipsa relatio esse proprietas quantitatis. Alii v. dicunt Aptitudinem
sive fundamentum ad habendam aequalem vel inaequalem
extensionem esse proprietatem quantitatis et hi Auctores magis placent.
Differtur ipsa proprietas sumpta pro aptitudine ab ipsa quantitate eo
mo quod a substantia distinguitur modus substandi accidentibus si:
sola ratione ratiocinata.
4a. Proprietas quantitatis est divisibilitas quae competit in illi 4o
mo et non intelligitur de actuali divisione, haec namque est merum
accidens sed intelligitur de proxima potentia ad divisionem praescindendo
a divisione physica et Mathematica. Divisio Mathematica
est illa quae sit tantum per designationem alicuius unam partem ab alia se
parantis et quod sit proprium quantitati potest dividi non eget longa
probatione quia quantum ex eo quod sit quantum dicitur habere partes extensas
Et ita ~~[illegible]~~ in nostro dicitur esse divisibile, omne enim in partes quas habet potest dividi.
5a. est esse Mensuram sumendo mensuram tam active quam passive
et haec mensurabilitas non convenit quantitati 4o mo. Si enim sumatur
ratio mensurae activae illa non convenit uniuersaliter quae tamen non est quantitas cum

careat omni pluralitate extensionis, si s. sumatur passive ratio mensurae non convenit quantitati nisi illa n. non potest mensurari, quod si loquimur de quantitate tunc similiter ratio mensurae convenit ei secundum modum sic: omni quantitati et si non soli. Et quod ratio mensurae sit proprietas quantitatis probatum est sup. dub. 5. His proprietatibus solent nonnulli annumerare, impenetrabilitatem et non male quia impenetrabilitas hoc modo describitur impenetrabilitas est incompossibilitas duorum corporum in eodem loco quae incompossibilitas oritur ex vi quantitatis sive extensionis aptitudinalis de qua plura alibi.

Arg. 1° Una species non potest praedicari de altera sed quantitas discreta praedicatur de continua ergo non erunt duae species. et consequenter 1a divisio non erit generis in species, ma. pat. quia duae species sunt contrariae oppositae ergo nequeunt de seipsis praedicari. Probatur de lineis quae sunt quantitates continuae dicitur quod sunt 20 cubi 5 sed hic numerus est quantitas discreta ergo illa praedicabitur de continua. Ratio 2a ma. non potest praedicari contrariae secundo ma. denominativae ergo ma. Exempl. h. rei clarum habemus. In 3 verbis quae sunt vere species verbis et tunc sed verbis quod sit species praedicatur de 1. genere sic: quod sit species.

Arg. 2° Nulla species potest fieri ex alia sed quantitas discreta fit ex quantitate continua ergo non erunt duae species ma. pat. in omnibus speciebus. Non hoc potest fieri ex equo. ma. plus ex divisione continui resultat numerus et est communis quod numerus fiat ex divisione continui ergo quantitas discreta fit ex quantitate continua. Ratio 2a ma. nulla species potest fieri ex alia formaliter secundo ma. materialiter ergo ma. sicut numerus ternarius quae species differt a binario fit ex binario non formaliter sed tunc materialiter. Dices si discreta quantitas fit materialiter ex continua ergo quantitas prius praedicabitur de continua quam de discreta ergo quantitas in eo non habebit rationem generis

respu gentis stimmi et discretae qa gnus n̄ p̄dicat p̄ prius et posterius
Rx dic. 1. eius gō p̄dicabit p̄ prius de stimma maiorit secu-
sseq. fortit nō sseq. et sic n̄ nōq ultima sseq. qa ut aliqd
ex. tudat a ratione gnis dt fortit p̄dicari p̄ prius et posterius
hoc ē sdm fortitudo ut pat in Eulo respu substiae et accidentis.
Rx 2. ad argtm. Numerum p̄ se n̄ fieri ex divisione stimmi
sed tm p̄ accns ut pat. in numero caelorum q n̄ videt fieri ex
divisione stimmi.
Alia argta q fieri solent ea proprietates gentis videri poterunt
in Auctoribus.
Unum tm Dub. p plenori gentis ultra restat solvendum. An
entitas sc: differat realiter a substia an tm ratione ratiocinata
Huic dub. Rx 1. Entitem distingui fortit a substia. pro
qa gentas et substia constituunt duo distia p̄dicamenta ut pat.
gō dnt distingui fortit sseq. reali inferr ex dictis sup. de
distinctione p̄dicamentorum inter se et p distinctionem fortem
hic intelligimus distas distinctiones sunt distinctos conceptus.
Rx 2. Entem n̄ tm fortit sed tm realiter distingui a substia.
Pr. Illa distinguitur realiter q ab invicem possunt separari vel
quam unum p̄t existere sine alio in rerum nāa sed gentas
p̄t separari a substia et separatim ab illa existere in rerum
nāa gō distinguitur realiter ab illa, ma. videt certa nec n.
evidentiis signum distinctionis realis p̄t assignari sine separatione
unius ab alio a p̄te rei. ma. pat. In Venerabili Sacramento
Eucharistiae ubi sdm fidem substia panis convertitur mirabiliter
in substiam corporis Xi remanente sola gentis panis cum aliis accidentibus.

pt separatim gratias existere a substrato et quod distinguatur realiter ab illa et haec de quantitate dicta pro nunc sufficiant.

Haec de quantitate sint dicta et scripta.

CAPUT DE RELATIONE.

DUBIUM SEPTIMUM.

An Relatio constituat distinctum genus Entis et quae conditiones requirantur ad relationem praedicamentalem.

Sensus est An relatio constituat praedicam. distinctum ab aliis. Hoc antequam probetur. Videndum est an relatio sit verum ens reale, quidam enim relationes naturam ita diminutam existimant ut ei nullam entitatem realem audeant attribuere. Sed contra hos est.

Ctio 1a. Dantur aliqui relationes quae veram et realem habeant entitatem.

Haec est communis inter Peripateticos et sensus eius est. dari relationes aliis quae sint vere entia realia.

Probatur 1o. Ex ipso Arte. Membra dividentia debent participare naturam divisi sed divisum in 10 praedicamenta est ens reale ergo illa debent participare naturam entis realis. Tunc sic. sed secundum Artem et omnes Peripateticos relatio est unum ex 10 praedicamentis ergo cum participabit naturam entis realis ergo dabuntur aliqui relationes quae veram et realem habeant ~~entitatem~~ et non tantum convictam per illam.

Probatur 2o. Ens reale est illud quod independenter ab illo existit in rerum natura sed aliquis habitudo et respectus unius ad aliud dari independenter ab illo ergo dabitur aliqua relatio quae sit ens reale ma. et consequentia pat. pater ma. independenter ab illo dari pat. et filius dominus et servus ergo eodem modo dabitur paternitas et filiatio sive relatio paternitatis et filiationis consequentia pat. non ~~est~~ n. pt dari ipsius fontis sine ~~[illegible]~~ [illegible]

sed tunc ultra. sed istae entitates quae sunt dantur a parte rei non sunt absolutae quae erunt respectivae quae dabuntur relationes quae sunt entia realia.

Ctio 2a. Praeter Relationes reales dantur multae relationes rationis

Haec Ctio sit est notissima. probatur tamen ratione. Illae sunt relationes rationis quae tantum resultant per illas actiones sed dantur multae tales relationes quae sunt relationes reales dabuntur multae relationes rationis. ma pat. ex definitione entis rationis probatur mi. esse subiectum esse genus vel speciem formaliter dicit relationem sive respectum naturae ad sua inferiora sed illi respectus tantum resultant per illas actiones ut sup. diximus quod mi. vera.

Probatur 2o. Illae sunt vocandae relationes rationis quae non consequuntur rem ipsam ex propria natura sed dantur multae tales relationes quae idem quod antea. ma. est S. Th. 1a p. quaest 28 a. 1: probatur mi. esse genus v. g. non sequitur ipsam rem animal sed: ex propria natura sicut et esse speciem non sequitur hominem ex ipsa natura, alias posito quocumque animali vel homine ibi esset genus et species quod absurdum est. resultant quae similes relationes ex sola actione illas et non ex ipsa rerum natura quae erunt relationes rationis tantum.

Confirmatis quae istis quae sunt: dantur relationes quarum aliae sunt reales aliae rationis, relictis relationibus rationis, inquirendum est de relationibus realibus An sint in aliquo praedicamento et An illud praedicamentum in quo sit sit distinctum ab aliis. Et hic quae explanatione sit.

Ctio 3a. Relationes aliquae Reales ponuntur in certo aliquo praedicamento.

Probatur. Omne ens reale creatum et finitum debet poni in praedicamento aliquo directe si completum est, indirecte si incompletum quia ex praedicamenta mutuantur omnia entia creata et ad illa revocantur omnia entia creata sed relationes dantur aliquae reales sunt entia finita

et creata et quidem completa quae dicitur reponi in aliquo certo praedicamento
ma pat ex conditionibus requisitis ad hoc vel aliquid ponendum in praedicamento
plus mi. In pars illae relationes sunt reales et iam dictum est, deinde
non habent contrariam infinitam sed sunt creatae et limitatae naturae, nisi
quis velit ponere plura entia increata quae nihil absurdius dici potest.
Sed non entia completa in sua linea quia non ordinantur ad componendum
aliud tanquam pars quae dicitur poni in aliquo certo praedicamento et quidem
directe.
Diximus Aliis relationes reales debere poni in praedicamento, non omnes quia
relationes transcendentales sunt reales et tamen non ponendum in uno certo
praedicamento sed potius vagantur per omnia ea praedicamenta et sunt intime
mitusae in ipsis entibus rerum.

Cap. 4. Relationes reales constituunt peculiare et
distinctum praedicamentum.

Sub 1. Peculiares modi essendi constituunt peculiaria et distincta
praedicamenta sed relationes reales habent peculiarem et distinctum modum
essendi quae constituunt peculiare et distinctum praedicamentum. ma.
pat. ideo n. substantia constituit speciale praedicam. distinctum a praedicam.
qualitatis quia habet distinctum modum essendi sic: per se. plus mi. relationes
reales habent modum essendi in ordine ad aliud referendo se:
ad aliud extremum vel correlativum sed esse est
peculiaris modus essendi nec n. competit substantiae aut qualitati neque
aliis praedicamentis ut patebit discurrenti per singula praedicamenta
quae mi vera.
Sub 2. Praedicamenta diversa sumuntur ex diversis modis praedi
candi de 1a substantia sed relationes reales habent diversum modum
praedicandi de 1a substantia quae habebunt in diversum praedicamentum
ma. ex dictis constat. plus mi. relationes praedicantur de 1a substantia relati
referentes ipsam 1am substantiam ad suum terminum quae habent peculiarem

modum praedicandi de 2a. substantia ut cum dico Petrus est filius Pauli est Pater et haec magis patebunt infra cum de natura relationis praedicamentalis sufficiens agemus.

Sed 3. Ens reale divisum in 10 praedicamenta immediate dividitur in absolutum et respectivum sed relationes reales non constituunt aliquod praedicamentum ex absolutis, cum ex propria natura sint habitudines unius ad aliud ergo constituent aliud distinctum sc. hoc de quo est modo sermo.

Antequam assignemus Conditiones petitas ad hoc ut aliqua relatio realis ponatur in praedicamento aliquos terminos in hac materia valde usitatos breviter volumus explicare et sunt sequentes sc. Relatio Relativum Correlativum, Extremum relationis, Fundatum Remotum, Ratio fundandi et Terminus Relationis. &c.

Relatio est Habitudo sive respectus unius ad aliud vel potius est Accidens quidam praedicamentale quo unum accidens refertur ad aliud v. g. Paternitas est relatio quia nil aliud dicit quam respectum vel habitudinem qua pater refertur ad filium, sicut et filiatio est relatio quia nil aliud dicit quam habitudinem ad Patrem.

Relativum sive Relatum dicitur illud quod tali constituitur formaliter et refertur ad aliud per ipsam relationem sic pater dicitur relativum sive relatum quia est id quod tali formaliter constituitur et refertur ad aliud per relationem paternitatis sc. Correlativum dicitur quodlibet relativum quod alteri relativo respondet mediante alia relatione. Et ut breviter dicamus Correlativa dicuntur quae mutuum quasi relationem accipiunt ut dominus refertur ad servum et servus ~~[illegible]~~ excipiens relationem domini, dicitur correlativum illius quia dominus sit vicissim relationem servi trahere. Hinc apparet omnia correlativa esse relativa sed non est ita omnia relativa esse correlativa ut Pater et dominus sunt quidem relativa sed non correlativa.

Trg à terminando dr et distinguitur à correlativo in hoc quod
cum alicuius relativi relationem tret ipsius tn entitas e absoluta
et n relativa unde nata e distinctio relativorum in relativa
mutua et n mutua. Terminus igitur magis tali pot. ijm correlati
vum, oe n. correlativum e trg, n tn ois trg e correlativum.
Extremum sive sltum Relationis dr illud quod à Relatione denominatur
ut Sophronisci ho. dr extremum sive sltum paternitatis
et paries dr extremum sive sltum similitudinis et dr hac
sulla extrema relationis qa relatio n immediate exercetur inter extrema
relationis sed inter relativa.
Fundtm Remotum relationis dr illud quod extremo e causa relationis
cum cur referatur ad aliud et cui immediate inhaeret relatio ut
fundtm remotum v. g. similitudinis inter duo alba e ipsa albedo
ipsa n. e causa cur unus paries referatur ad alium relatione similitu
dinis et albedini immediate inhaeret relatio similitudinis
Dr hic. Extremum et fundtm remotum n sp distingui inter
se. nam una gratias dr aijtis vel maijtis alteri n p alijm
sibi superadditam entitatem sed p seipsam et una gratias referatur
ad aliam licet nullum sltum sive extremum superet ab ipsa
entitate distinctum.
Ratio fundandi cum proximum fundtm nil e aliud ijm conditio
petita ad hoc et in sullo oriatur relatio, sic generatio dr ratio
fundandi cum fundtm proximum relationis paternitatis, nisi n. generatio praecederet
pater n poet dici talis respu filij et de hac ratione fundandi cum
fundto proximo plura infra.
Explicatis terminis. 6 assignamus Conditiones utrius requisitas ut
alij relatio sit realis praedicamentalis.

1a. est petita ex parte rationis fundandi sc: ut sit realis, ratio est quia relatio
praedicamentalis est accidens reali existens quod ordo quod ad eius existentiam
requirit dicit esse realia sed unum ex requisitis est ratio fundandi quod
dicit esse realis.

2a. Petita ex parte fundati Remoti est ut fundatum remotum sit
ens reali, ratio est relatio praedicamentalis est accidens reali quod illud cui
inhaeret dicit esse ens reali sed relatio praedicamentalis inhaeret fundato
ut dictum est quod dicit esse quid reali, imo cum fundatum remotum aliquid
non sit causa relationis praedicamentalis et haec sit verum ens reale
nostro et ipsum dicit esse ens reale, unde clare sequitur in cuilibet rationis non
potest fundari relationem praedicamentalem.

3a. Conditio ex parte eiusdem petita est ut fundata inter quae intercedit
relatio sint realiter distincta, ratio est quia relatio est quaedam oppositio relati-
va inter extrema relata quod fundata quibus inhaeret relatio dicit esse
distincta consequenter. idem non sibi ipsi realiter non potest opponi. Ex hoc
Inferitur quod si Deus poneret eandem numero albedinem in subiectis realiter
distinctis v. g. in Petro et Paulo quod illa relatio similitudinis non esset realis
praedicamentalis sed tantum rationis quia fundatum remotum sc: albedo cui inhae-
ret relatio similitudinis esset unum quid realiter, unde relatio identitatis eiusdem
ad seipsum non est realis praedicamentalis sed rationis tantum. Videatur S. Th. p. 1. q. 42
a. 1 ad 4 [illegible]

4a. Ex fundato Remoti petita est quod sit in utroque extremo positive
et sit capax et proportionatum ad recipiendum relationem praedicamentalem
unde licet Deus veri denominetur dominus a creaturis non tamen referatur relatione
praedicamentali ad illas quia non est capax alicuius accidentis sibi de novo
advenientis cum sit omnino immutabilis.

3° relata ex parte termini est ut ipsa non sit nisi cum actuali existentia. Unde
existentiae ad non existens non datur relatio praedicamentalis realis praedicamentalis.
Ratio est quia relatio praedicamentalis consistit in habitudine in utroque extremo
et consequenter in termino, qui est unum extremum relatum, sed accidens nequit
inhaerere in illo quod non est, quia ut suam denominationem tribuat utrique
extremo relato postulat existentiam termini, verum de hac conditione
plura infra.
4° est. Ut terminus et Relatio praedicamentalis realiter distinguantur. Ratio est:
quia relatio affert realem oppositionem, sed realis oppositio non potest esse
inter indistincta realiter, ergo debet distingui a termino tamquam opposito
alteri relativo.
Ex dictis colligitur Relationem praedicamentalem esse verum accidens
intrinsece inhaerens ipsi fundamento cum rebus relativis similitudinis non accidentali
intrinsece inhaerens, quod est contra nonnullos putantes relationem praedicamentalem
esse tantum denominationem extrinsecam ita ut posito fundamento et
termino posita sit relatio non per rationem fundamenti non sit verum fundamenti aliud accidens
[illegible] dicitur referri ad se invicem.
Arguitur contra hoc verum dictum hoc modo. 1° Omnis denominatio similitudinis
[illegible] ab aliqua forma, sed non est aliqua forma a qua veniat denominatio similitudinis
ab aliqua forma sed non est aliqua forma a qua veniat denominatio similitudinis vel
similitudo non affert aliquam entitatem intrinsecam quam similitudo vel
relatio praedicamentalis et constat tantum in denominatione ex
[illegible] relatio praedicamentalis non est aliqua forma intrinseca. Maior est omnis forma in-
trinseca sed dicit aliquam formam intrinsecam. Minor est
quia est aliqua forma a qua posset denominatio similitudinis venire
albedo existens in utroque, sed ab albedine non fit denominatio
similitudinis quia nulla alia forma est a qua posset talis denominatio
[illegible] albedo est accidens absolutum spectans ad qualitatem
[illegible] sed accidens absolutum nequit tribuere relativam denominationem
sed accidens absolutum nequit

latini qualis est denominatio similis quod dicit alia forma relativa dari
a qua proveniat haec denominatio et haec forma est ipsa relatio similitudinis
Ubi 2° argumento Theologico. Relationes in divinis quae ad ultimum non con-
ceptum sunt aliquid reale intrinsecum non inhaerens quidem sed omnino identi-
ficatum cum essentia et natura divina quod non similitudo unius albi
ad aliud est accidens inhaerens intrinsece reddens sanctam similia
sicut dulcedo reddit sultum dulce et in hoc accidente respectivo
superaddito rei quae refertur ad aliud consistit hoc praedicamentum relationis.
Arg. 1. Relatio est comparatio unius extremi cum alio sed comparatio
est actus intellectus pertinens ad praedicamentum actionis vel qualitatis quod relatio non constituit
speciale praedicamentum. Respondeo ma. relatio n. non est comparatio
formaliter sed potius habitudo et respectus inter duo extrema quae ad se
invicem realiter referuntur v. g. relatio similitudinis inter duo alba
non est comparatio intellectus sed reale quidam accidens intrinsece inhaerens
ratione cuius duo alba dicuntur formaliter similia in albedine, verum
quidem est comparationem quandoque pertinet relatio tenet principaliter ipsa
tamen relatio non consistit formaliter in tali comparatione.
Arg. 2°. Illud quod est commune enti reali et rationis non constituit speciale
praedicamentum sed relatio est communis enti reali et rationis quod non constituit
speciale praedicamentum. ma. pat. qua tali commune non est univocum
quod non potest esse aliquid supremum genus. pl. m. alia n. relatio est realis
alia rationis quod relatio est communis enti reali et rationis. Respondeo ma. et
et. m. relatio in communi est rationis reali et rationis concedo ma. relatio realis
talis neg. m. nos n. non diximus relationem in communi constituere speciale
praedicamentum sed relationem realem, neque tamen omnem sed illam tantum quae habeat
conditiones sup. enumeratas et hoc magis in patebit infra.

Arg. 3. Duo alba specificant relationem similitudinis quae contra addit
specialiter et distincte solum in referendo ad [illegible] [illegible] ergo [illegible]
duo alba [illegible] ipsa [illegible] sunt tantum similitudo sed sunt species alba quae sunt
species non similia. Conf. Deus substantia similis sed non [illegible] aliquo
accidente alteri Deus substantia non [illegible] similitudo in substantia sed in accidente
quod duo extrema possunt intelligi relata absque ulla alia forma [illegible]
addita. Resp. Dico [illegible] similitudinis species est relatio fundamentalis [illegible]
fundamentalis sed [illegible] duo [illegible], species non relatio [illegible] fundamentum
assimilandi, [illegible] ratio formalis [illegible] [illegible] quod duo alba
sunt formaliter similia et eadem [illegible] dist. [illegible] sequentis [illegible].
Ad Conf. Resp. eadem [illegible], illas substantias species relatione intelligi similes
fundamentaliter et [illegible] negative, [illegible] formaliter et positive [illegible]
substantia alteri subsistenti [illegible] positive subsistens sed tantum negative
[illegible] Deus substantia species est relatio [illegible] similis [illegible] formaliter
sed tantum negative et fundamentaliter, [illegible] illas [illegible]
similes in substantia sed [illegible] aliquo accidente sed [illegible] mediante aliquo
accidente respectivo formaliter fiunt similes et referuntur in [illegible]
substantia tamen [illegible] sit assimilatio [illegible] relatio.
Arg. 4. Relatio adveniret [illegible] [illegible] sine [illegible] mutatione quae sit realis
intrinsecum [illegible] impossibile [illegible] et aliquam
res de novo acquirat aliquam entitatem realem et [illegible] mutatio. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in hispania [illegible] resultabit relatio simi-
litudinis [illegible] alteri existenti in Germania sed in [illegible]
[illegible] nulla [illegible] quae [illegible].
[illegible] [illegible] aliquam [illegible] et [illegible] [illegible] dicend[illegible]
[illegible] impossibile acquirere aliquam entitatem realem absolutam de
novo et [illegible] mutari, possibile [illegible] acquirere entitatem realem relativam
absque [illegible] mutatione sed [illegible] nulla. [illegible] [illegible] Andreas [illegible]

ideo n̄ ponit aliq̄ relaō realis in Deo ex tpe illi conveniens qa mu-
tarent gō sdm Auctores istos relaō realis n̄ pt advenire sutto
sine aliq̄ eius mutaōe alias certe nil obstaret q̄ minus Deo plures
relaōes reales ex tpe convenirent qd tn̄ sane Theologice repugnat
Unde Ry alt Nō Mutaōem Et accipi pōe 1o p mutaōe ppre
dicta q̄tis ē mutaō physica q̄ fit p motum v.g. alteraō aug-
mentaō et p talem mutaōem n̄ fit relaō qa ad relaōem n̄ ē
p se motus ceu mutaō physica. 2o accipit Mutaō pro eo qd ē rem
mō hrē aliqm foām ijm antea n̄ habebat sine illa foā pducat
p motum sine consequi ad aliam foām pductam q̄ vocat mutaō
Metaphca et cum tali mutaōe advenit sutto relaō et sufficit
ut relaō dicat ens reale intrinsece afficiens sutum et ideo negamus
Deo competere aliqm relaōem realem ex tempore qa alias
Deus mutaret siqdem in tpe hret aliqd reale sine aliqm
foām realem ijm ab aeterno n̄ habuerat et hoc ē mutari
metaphysice nam si sutum pt recipe hanc realitatem gō
habebat aliqm pōtitatem ad illam suscipiendam et sic iam
alt se hl nam refert ad id, ad qd antea n̄ refere tat realit
et sic aliq mō mutat. Ex q̄ pat ad argtm.
Arg 5. Unitas ē raō fundandi relaōem fdicamentalem et
tn̄ n̄ ē ens reale gō 1a oditio n̄ ē bene assignata ma pat ex Arte
m. pli. Unitas de foāli dicit negaōem atq negaō n̄ ē ens
reale sed raōis ut sup. visum fuit gō m. vera.
Huic argto aliq Rnt et satis pbabilit. Unitas p foāli n̄ ē
ens reale sed raōis neq raōem fundandi sp debere ē aliqd
reale ut pbat argtm, Et ad raōem nram supra allatam p 1a
oditioē Rnt n̄ ē nrum ut ad accns reale aliqd ostituendum

ora concurrentia sunt entia realia quae sunt in generatione, ad illam
n. requirit negatio formae introducendae in materiam et privatio alterius
formae. Sed sit quidquid sit nostra ratio manet in suo robore. Respondeo
ad argum. n. est ens reali positivum concedo m. remotivum negatio mino.
est quod unitas ens aliquid reali remotivum sicut sup. de caecitate
et tenebris dictum est. quando quidem dicunt unitatem esse ens rationis
intelligendi per quando negatio concipitur formaliter ad modum sc. formae in-
formantis subiectum, non v. m. quoniam affert negationem unius ab altero
illa n. negatio non est merum ens rationis sed ens reale remotivum
cum a parte rei Petrus non sit Equus et secundum hanc considerationem
unitas est ratio fundandi relationem praedicamentalem.
Variae ab Auctoribus assignantur relationis divisiones. 1a est illa qua
dividitur relatio in realem et rationis, quod sit relatio realis et rationis,
dictum est sup. 2o dividitur in Relationem transcendentalem
et Praedicamentalem, Transcendentalem vocant illam quae ad
cuiuscumque rei centrum spectat et ad nullum certum praedicamentum
pertinet sed per omnia vagatur et vocatur transcendentalis quia nulla res
est quae illam possit supersugere. Relatio praedicam. est cuius totum
esse est se ad aliud habere. Haec divisio nostro modo non differt
ab illa qua dividitur relatio in relationem secundum esse et secundum dici vel
si magis placet loqui in Concreto in Relativa secundum esse et secundum dici
Relativa secundum esse per illa quae 1o et principaliter explicant relationem
cuius totum esse est ad aliud se habere sc. ad terminum ut per Pater et
Filius Dominus et Servus.
Relativa secundum dici appellantur illa quae habent secundum se nullam explicat
relationem nequeunt tamen explicari aut bene intelligi sine ordine ad
aliud sic sera habet secundum se non explicat relationem sed quietatem
potius, tamen nequit intelligi absque ordine ad scibile sive ad subiectum.

et ideo dicit quod sit ens relativum secundum dici dici dici.
Diximus has duas ultimas divisiones non differre inter se quia relationem praedi-
camentalem existimamus esse relationem secundum esse. Relationem v. Transcen-
dentalem secundum dici dummodo tamen divisio intelligatur de relatione reali
si n. loquimur de relatione in communi certum est non relationis rationis posse dici
relationis secundum esse quod tamen non sit praedicamentalis ut de se patet cum nullum
ens rationis locum habeat in praedicamento.
Huius tamen contrarium docent Alii existimantes relationem secundum dici
latius patere quam relationem transcendentalem, nam iustificator
affert relationem secundum dici quod tamen non est transcendentalis cum non in-
cludatur contrahitur in deo quod talis denominatur quod tamen petitur ad re-
lationem transcendentalem sed hoc nos quidem exigimus in relationibus
realibus non a. rationis, sed relationis transcendentalis nam ut melius intelligatur
Nota est dicere quidam quod differt a praedicamentali. 1a consistit
in hoc quod relatio transcendentalis sive secundum dici possit inveniri
inter ea quae tamen ratione distinguuntur. Praedicamentalis v. Relatio
sic petit duas res quae realiter distinguuntur ut v. g. rationali respicit
animal transcendentaliter ut complectam suam Metaphysicam et tamen sola
ratione haec duo distinguuntur inter se.
Differt 2o Transcendentalis a praedicamentali quod Transcendentalis
possit reperiri inter duo extrema quorum alterum actu non existat et tamen non sit
ens reale, sed n. relatio transcendentalis respiceri non existentia, negationes
et alia entia rationis, v. g. Conceptus repraesentans ens rationis dicit ordi-
nem transcendentalem ad illud et secundum de Rosa in hyeme respicit
rosam transcendentaliter quod tamen pro tunc non existit ut patet.
Differt 3. Relatio Trans. a Praed. quod multoties sit idem cum suo fundamento
vel ut alii dicunt quod multoties includatur in ipsa entitate rei ut
actio v. g. dicit respectum transcendentalem ad suum effectum ut terminum.

Et iste respectus ingreditur ipsam essentiam actionis, non enim potest actio sine hoc ordine concipi, haec tamen conditio non in omnibus eorum habet respectum subtili remoto ut patet.

4°. Differt a praedicamentali quod Relatio praedicamentalis respicit terminum ut pure terminum, transcendentalis non ut pure terminum. respicere terminum ut pure terminum nihil est aliud quam illum tali modo respicere ut nullum aliud munus exerceat circa illum nisi munus respiciendi sic pater ut pater tantum habet respicere filium ad relationem transcendentalis non habet se hoc modo sed praeter respectum exercet aliquod munus circa suum terminum vel aliquam essentialitatem, ut conceptus v. g. repraesentans horum dicit ordinem transcendentalem ad illum quia illum non pure respicit sed respicit illum repraesentando sic in subsultum non respicit pure suum obiectum sed passiones de illo demonstrando et haec est.

Dividuntur 4°. Relativa in Mutua et non mutua, Relativa mutua est quae ex utraque parte est realia et quae est eiusdem ordinis cum mutua dependentia ut Pater et filius Dominus et Servus. Relativa non mutua est illa, quae ex una parte est realia ex altera v. rationis neque est eiusdem ordinis ut relatio creatoris in Deo et Creaturae, Relatio Creaturae est realis, Creatoris v. rationis. Relativa Mutua iterum dividuntur in Relativa Aequiparantiae et Disquiparantiae. Relativa Aequiparantiae est illa quae respiciunt terminos eiusdem nominis ut simile aequale nam simile est simili simile et sic de aliis.

Disquiparantiae est quae respiciunt Terminos diversi nominis ut Dominus et Servus Pater et filius. Pater non est filius pater et non patris.

Ex his patere potest quam relativa spectent ad hoc praedicamentum illa scilicet quae est realia et non rationis, quae est mutua quia non mutua cum careant

Ratio reali fundatur ad hoc praedicamentum non spectant nisi forte
ratione fundamenti proximi quod quidquid est aliquid reali.
Item ad hoc praedicam. spectant Relativa Aequiparantia et Disquiparantia
non a. relativa transcendentalia.
Relatio quoque praedicam. definitur ita. Relatio praedicamentalis est accidens quoddam
reali cuius totum esse est ad aliud respicere. Quam definitionem colligimus
ex Arist. qui definivit relationem praedicam. in concreto hoc modo. Ad
aliquid sunt ea quae eadem est ei quod est ad aliquid aliquo modo se habere
Et quidem in plurali definivit quia relatio sic est inter duo neque in uno solo
potest exerceri relatio. definivit non in concreto quia relatio sic exercitur
referendo solum in ordine ad aliud.

DUBIUM OCTAVUM

An Relatio praedicamentalis distinguatur realiter a suo fundamento
Et a quo sumat specificationem et unitatem numericam
et An habeat unum supremum genus ?.

Sensus quaesiti est An relatio distinguatur realiter a subiecto cui proxime in-
haeret an tantum ratione v. g. similitudo ab albedine. Explicatio est.
Conclusio 1a Relatio praedicam. distinguitur realiter a suo fundamento sive subiecto.
Haec Conclusio est communis inter Thom. et plures. Illa dist. realiter quia unum potest
permanere pereunte altera sed fundamentum permanere potest pereunte relatione
quoque dist. realiter inter se. ma est communis non in sententia contrariorum quia impossibile
prorsus est quod aliquid sit sine eo quod est realiter idem cum illo, est n. et
non est. plures m. relatio Paternitatis quae est in Petro v. g. potest destrui et
perire manente Petro vel eius potentia generativa posita casu quod filius eius
moriatur, nisi non potest de novo relatio advenire subiecto cum fundamento iam
prius existenti quoque fundamentum potest permanere pereunte relatione et consequenter
distinguitur realiter inter se.

Sed dicunt Aliqui In casu relato pari quidem Paternitatem in Petro fundatur
non a. entitativa sed haec solutio nulla. De illa enim formalitate quaerit
quaerit quaerit an sit realis vel non, si est realis et in illa consistat relatio
fundatur sequitur quod relatio possit separari realiter a suo fundamento et consequenter
distingui realiter ab illo. Si non est realis sequitur quod relatio praedicamen-
talis sed suum esse fundamentum non sit ens reale sed rationis tantum et consequenter tollitur
praedicamentum relationis quia omne praedicamentum secundum suum esse fundamentum
est esse ens reale.
Est tamen aliquis difficultas in nostris Thomistas An relatio distinguitur realiter
a fundamento tanquam res a re vel realiter modaliter hoc est tanquam modus
a re modificata.
Nostra sententia consistit in sequenti Chore.
Chro 2a. Relatio distinguitur a suo fundamento tanquam res a re, ita quod
alia entitas sit relationis alia fundamento.
Probatur. Essentia relationis est distincta realiter tanquam res a re quia et existentia cum
inhaerentia illius erit distincta a subiecto tanquam res a re et praecipue
hoc modo distinguitur quando solum erit substantia in quo fundatur non nulla
relationis consequentia. Probatur existentia correspondet essentiae sicut actus potentiae quia
si potentia distinguitur realiter a fundamento tanquam res a re eodem modo distin-
guitur et actus existentia sic: quia haec duo distinguuntur realiter tanquam
res a re in rigore loquendo. Probatur ultima consequentia quia habent proprias essen-
tias et existentias realiter distinctas.
Chro 3. Relationes sumunt suam specificationem extrinsece a termino
Intrinseci ab ordine ad terminum speciei diversum fundatur tamen sumptum.
Sicut V. G. relationes est differentia specifica hominis ita ordo ad terminum speciei
diversum est differentia specifica relationis.

Pro. Entitas relationis in eo consistit in hoc quod respiciat terminum quo iuxta diversum modum respiciendi terminum sed hoc vel illa ratione desumitur in relationibus differentia specifica consequenter. nam secundum gradum desumit ratio rationem genericam ex oppositis et iuxta ordinem diversum ad formalitatem distinctum resultat in distincta specie secundum quod idem fuit in proposito.

Deinde illud dat specificationem quod habet se ad modum formae sed terminus relationis formaliter sumptus habet se ad modum formae quo ab illo desumitur specificatio relationis.

3°. Idem est constitutivum et destinativum alicuius rei ut patet in ratione quod constituit et distinguit horum a brutis sed relatio dist. ab aliis praedicamentis per respectum ad terminum quo per illum constituitur in esse relationis in gradu quo et constituitur in tali specie per talem respectum ad terminum formaliter sumptum.

Diximus in Choice Relationis specificari extrinseci ex terminis quia terminus non potest esse differentia specifica intrinseca cum terminus debeat esse extra relationem unio et realiter ab illa distingui quo non potest intrinseci illam specificari. Unde sequitur quod relatio intrinseci specificatur ex ordine ad terminum specie distinctum quia talis ordo metaphysice in relatione intrinseca tanquam eius differentia specifica.

Dictum est m. Relationem specificari ex ordine ad terminum formaliter non materialiter sumptum, nam album refertur ad aliud album relatione similitudinis et nigrum refertur ad idem album relatione dissimilitudinis et si terminus materialiter sumeretur similitudo et dissimilitudo essent plane eiusdem speciei in gradu relationis quod falsum est. at quia album terminatur ad aliud album quantum simile et nigrum terminatur ad idem album quantum dissimili, hinc est quod similitudo et dissimilitudo differunt specie

Et fundatur relatio similitudinis in unitate albedinis, dissimilitudinis v.
in diversitate coloris cum negatione unitatis.

Nota 1. Circa hanc Conclusionem Relatio in genere causae efficientis specifi
cari a fundamento, in genere v. causae formalis a termino.
Sic. Fundamentum est causa relationis quae illam distinguant in genere causae
efficientis quatenus scilicet causae specie distinctae ut diximus sequantur effectus
specie distincti ita ut bene sequatur causa differt specie ergo et effectus differt
specie distincti ergo quando relationum causa est distincta in ipsa relatione erunt distincta
specie ergo

Nota 2a. Relationes sumere specificationem ex ordine ad terminum totalem
et adaequatum et non partialem v. g. filiatio sumit suam specifica
tionem a termino totali, hoc est a matre et Patre et ratio hic est
quia totalitas termini debet desumi ex fundamento, fundamentum v. filiationis
consistit in genito esse et quia ad genitum esse requiruntur Pater et mater
ut unum principium totale generationis inde fit quod filius referatur
ad Patrem et Matrem ut ad unum terminum totalem et adaequatum
et sicut actio Patris et Matris requiruntur ut una totalis causa ut
resultat relatio paternitatis et Maternitatis hinc fit quod Materni
tas et Paternitas terminantur ut uno totali termino.

Conclusio 4. Relationes sicut et alia accidentia sumunt suam
unitatem numericam ex ordine ad subiectum.

Haec Conclusio est communis in schola S. Thomae et probatur quia omnis distinctio accidentis est
vel specifica vel numerica vel solum formalis. Si solum formalis est distinctio speci
fica et formalis, si v. solum numerica est materialis et numerica quae si ponantur
duae Paternitates in eodem subiecto, tunc ut distinguantur solum formaliter
et sic erit distinctio specifica vel solum numerica et tunc erit distinctio
numerica sine individualis. Et tunc ultra. Illa quae solum sunt
distinguuntur vel est subiectum vel aliquid aliud, non potest dici quod sit aliquid aliud
sed: terminus quia in pluribus terminis sit se ut solum extrinsecum respectu relationis.

Deinde illud habet locum materiae in accidentibus quae sustentat illa sed tamen non sustentat relationem cum sit quod distinctum realiter ab illa ergo non potest dici quod sit materia relationis ergo aliquid aliud erit materia illius sed nil aliud potest assignari quam subiectum ergo secundum subiectum distinguentur relationes numerici habebuntur unitatem numericam, ex ordine ad subiectum, quando ergo erit unum numero subiectum erit in una numero relatio, ita ut plures relationes eiusdem speciei solo numero distinctae in unico numero subiecto reperiri nequeant.

Ex 2o. Duae Paternitates dicunt habere in se suam individuationem et illam dicunt desumere ex ordine ad aliquid extrinsecum. Tunc sic arguo Istae duae Paternitates a quo habent esse habent in distinctionem sed habent esse a subiecto cum sint accidentia quae sunt entia in subiecto ergo ab illo habent in distinctionem sed habent a subiecto esse numericum ergo et ab eodem habent distinctionem numericam et non a tribus.

Ex illo ultimo ante quam Ex N. Specialem esse difficultatem in praedicamento relationis an sit habeat unum tantum supremum genus an v. duo Et ratio dubitandi est, nam essentia relativi vel relationis in communi quam nos ponimus pro supremo genere hoc praedicamenti consistit essentialiter in ordinatione ad terminum ergo vel ad terminum superiorem vel inferiorem vel aequalem, non ad inferiorem vel superiorem. quia relatio dicitur esse inter duo realiter distincta sed inferius et superius non distinguitur realiter sed tantum ratione ratiocinata ut dictum est ergo inter illa non potest dari relatio realis. Tum enim quia relativa sunt simul natura sed superius est prius natura inferiori ut patet in arguendo respectu hominis ergo inter illa non potest esse relatio realis. Unde relatio in communi respiciet terminum sibi aequalem et realiter distinctum ergo vel erunt duo suprema genera hoc praedicamenti aut nullum ordo consequi potest. quia neutrum ponitur sub altero sed repugnat esse duo suprema genera alias erunt duo praedicamenta relationis ergo nullum habet relationis supremum genus.

Varij sunt dicendi modi in hac materia quod est contra Thom. aliquis h. tempus
sequentes Caret.
Et cuius Illud supponendum est 1° ut certum apud omnes Relationem
praedicamentalem constituere certum suppositum quod destinatur ab aliis
generibus suppositis aliorum accidentium quod plures non relatio praedicamen-
talis diversis modis afficit subiectum cui inhaeret atque alia accidentium
gratia quod constituit speciale quod suppositum. consequenter patet. diversa n. acciden-
tium gratia constituuntur penes diversum modum afficiendi subiectum
aut plures relatio afficit subiectum ubi sistendo sed referendo illud
ad terminum quod alia accidentia non faciunt.
Supponendum 2° Relationem posse et accipi 1° in actu signato quod
ratione tamen dicit formam quandam accidentalem aptam referre subiectum
ad terminum, non tamen actu referentem quia licet in re non possit dari relatio
nisi denominando subiectum actu relatum cuius tamen contra non est reddere
subiectum actu relatum sed relativum et consequenter relatio sit sumi ut
constituens relativum et non relatum. 2° sumitur Relatio in actu 2°
sumi in actu exercito quod ratione exercet munus relationis reddendo subiectum
actu relatum ad terminum et hoc insinuat Caet. 1° p. q. 4° a. 4
Ubi Relationem in 1° sensu vocat relationem conceptam. In 2° v.
sensu exercitam. His quod suppositis dicunt Auctores illo 1°
1° Relationem conceptam sive in actu signato abstractam ab
omnibus relationibus tam aequiparantiae quam disquiparantiae constituere suppositum
quod h. praedicamenti quia illa est quae continet omnes relationes creatas sub
se.
2° Dicunt Hanc relationem nullo modo habere terminum adaequatum in eo
sed in inferioribus. 1° dictum probant per argumentum adductum sup. non
non apparet ratio cur illi tres adaequatae relationes in eo non possint constituere
aliquod suppositum quod sicut ipsa relatio.

Ex v. probant variis exemplis sicut propositio in cōi est oratio verum
vel falsum significans tamen illa in cōi non significat verum vel falsum
sed tantum in singularibus. Item substantia in cōi dicit primam ad existendum
per se quia tamen non existit per se nisi in singularibus ita non dicunt de relatione
in cōi ad illam sc: satis est quod sit talis natura cui conveniat
habere terminum in singularibus, licet in illo statu relationis in cōi ipsum non
habeat.

3 Dicunt. Relationem in actu 2° quia actu refert illum habere terminum
sibi respondentem et addunt relationem aequiparantiae et relationem simi
litudinis in cōi conceptam non habere terminum nisi in individuis quod sic probat
quia ille terminus non est relative oppositus alteri relationi ergo non posset illam
tractare consequentia pat. plus autem quia nullo modo ab illa differret, non numero
quia est praecisa ab individuis nec gratia nec specie quia illa similitudo
praecise est una secundum speciem ergo non potest dari talis terminus et per hanc doc-
trinam effugiunt Auctores isti principalem difficultatem argumenti
supra positi.

Ens Dicendi modus est aliorum Thomist. assertionum relationem in
cōi habere terminum in cōi non inferiorem sed superiorem analogum abstra-
hentem a relativo et absoluto, ex quo tamen nullo modo inferri est con-
stituenda in hoc praedicamento duo suprema gratia. Tunc quia non constat
aequitas, tunc non quia terminus sub ratione formali terminus abstrahit a relativo
et absoluto unde non potest constituere speciali genus relationis quia haec
ratio abstrahens non est univoca, nam inter ea quae tractant relationem 3ª gratia
quidam sunt substantiae quidam accidentia, modo substantiae finitae modo infinitae
sed substantiae et accidentia substantiae finitae et infinitae non potest dari
quod univocum ergo erit analogum. Tunc ultra At quod supremum
genus non potest esse analogum sed ratio dicit esse quod univocum ergo ille terminus
in cōi cum habeat quidam analogiam non poterit aliud supremum
genus constituere et haec doctrina supponit difficultatem infra tractandam
An relatio terminus ad absolutum vel relativum.

Et supposito quod quidam relationes trium ad absolutum quidam ad relativum
facilis est illi modus dicendi et consequenter solvit rationem dubitandi supra
propositam. Unde et secundum hunc modum dicendi Respondeo verum esse ante
se: relationes centrum consistere in hoc quod respiciat trium uti ex
eius descriptione sup. data colligere possumus et quando dicitur trium debere
realiter distingui a relatione et consequenter trium non posse esse quod supra in
superiori non distinguuntur realiter ab inferioribus Respondeo cum distinctione
Trium debet distingui realiter a relatione sumpta in actu singulo ergo propositio
In actu exercito concedit est dicere quod huic vel illa relatio in
particulari distinguatur realiter a suo termino, non vero relatio communissime
sumpta.

Ch. 5. Utrumque modus dicendi est probabilis licet ergo
videatur coincidere cum 1° quod ad solutionem datam ad
principium difficultatem.

Rationes pro utroque modo iam sunt adducta et quilibet modus dicendi potest sustineri.

Ch. 6. Probabilior videtur nobis 2. modus quod scilicet relatio in communi
habeat trium sibi correspondentem abstrahentem a relativo
et absoluto.

Probatur 1° ratione adducta in proprio dubio. Probatur 2° Conceptus communis ab
stractus ab inferioribus debet contineri in se rationem centralem inferi
orum ut conceptus hominis abstractus a Petro et Paulo continet rationem cen
tralem illorum sed ratio centralis quorumcumque relationum particularium
est referri ad trium ergo hanc rationem debet contineri conceptus communis ab
stractus a relativis particularibus. Ex quo sequitur relativum in communi
referri ad trium in communi sicut relativum in particulari, vel
non esse relativum abstractum a singularibus.

Ad 3. quod nullus definiri Patrem in eo non potest definiri nisi per eorum
ipsius terminum scilicet per filium in eo quod Pater in eo refertur ad filium in
eo quod et relativum in eo ad terminum in eo.
Ex his facile Patri potest ad omnia argumenta quae fieri solent in istum di-
cendi modum et alterius omnia patebunt ex dicendis infra.
Arg. 1° Ex duobus Parietibus albo Romae resultat relatio similitudinis in
Pariete albo existente Friburgi sed haec relatio resultans nullam habet
causam realem sui causativam quod nihil erit reale et consequenter non distinctum ut res
a re a suo fundamento. ma e certa probatur minor. illa relatio similitudinis non potest
effici a termino quia albedo Romae existens non potest agere in albedinem hic
existentem et alias spargeret in innumeras relationes in res infinitas
~~tamen~~ totius ~~[illegible]~~ universi ad ijs referretur ratione similis vel dissimilis
naturaliter a fundamento non ante terminum existentiam resultaret quia cum fundamentum
sit causa naturalis non impedita nunquam sine operatione vel dicitur ratio quare petat
existentiam termini.
Respondeo quod relatio posito termino resultat ex fundamento per simplicem resultantiam
et non emanat ante terminum existentiam quia ex sua natura pendet a termino
existente et non est quod nomen quod causa nunquam et naturalis non possit aliquando
operari quandoque ponatur aliquid extrinsecum a quo effectus dependet, sic
non potest motiva existens in pedibus aut alijs membris non potest exire
in actum nisi existat in appetitu sensitivo interiori actus
imperans talem motionem et secundum probabilem opinionem Theo-
logorum in illa existibit angeli dantur species representantes omnes actus
liberos alterius angeli et tamen non potest unus angelus cognoscere liberos
actus alterius angeli donec alter praebeat assensum.
Ex hac solutione colliges aliam rationem satis efficacem ad
convincendam distinctionem realem inter fundamentum et relationem
quia illa duo possunt divinitus separari sine non. Hoc non quasi

adhuc sub dubio relinquitur. Et ratio in forma haec est, omnis relatio profluit a fundamento tanquam a causa efficienti, sed omnis causa efficiens realiter distinguitur a suo effectu, nihil enim potest se ipsum causare realiter ut patet. ergo relatio non distinguitur realiter a suo fundamento.

Deinde Relationes inseparabiles a suo fundamento eodem modo referunt fundamentum ad terminum sicut aliae relationes separabiles et consequenter non minus distinguuntur a fundamento quam relationes separabiles. Nec enim illorum inseparabilitas proveniat non ab omnimoda identitate a fundamento sed a tertio necessitate quia ratione materiae caeli differt realiter a forma caeli etsi realiter ab illa separari nequeat et haec inseparabilitas provenit ex eo quod forma caeli sit incorruptibilis vel ex alia causa in physicis discutienda et haec doctrina est contra Scotum opinantem relationes illas sine quibus fundamentum existere possunt distingui realiter ab ipsis, non vero relationes illas sine quibus fundamentum existere non possunt. Verum nos hoc parum curamus sive non separari possint sive non relatio a suo fundamento adhuc asserimus illam distingui realiter tanquam rem a re quod multis non displicet. Impugnantes hoc ipsum illo modo.

Relatio non habet propriam existentiam ergo non distinguitur a suo fundamento tanquam res a re consequentia patet. Probatur antecedens si haberet propriam existentiam tunc posset dari in re non actualiter afficiendo subiectum sed relatio non potest dari in re nisi actualiter referendo illud ad terminum ergo non distinguitur realiter tanquam res a re sed tanquam modus rei a re modificata.

Ad hoc Respondeo Relationem esse ens minutissimum quasi nihil omnia accidentia et ob hoc haberet non magnam similitudinem cum modis rerum tamen quod relatio non potest dari in rerum natura nisi actualiter afficiendo subiectum non oritur ex omnimoda identitate cum fundamento sed ex

propria natura quia eius natura est reserre unum ad alterum quod certificari
non potest nisi illa que reseruntur ad se invicem habeant illam relationem in se
formaliter ablata non relatione impossibile est alii duo ad se invicem
reserri formaliter, bene tamen fundamentaliter ut dictum est.
Arg. 2° Relatio ipsius est realis et terminus est ens rationis ergo non potest relatio
specificari a termino. antecedens patet. probatur consequentia impossibile est quod ens rationis
possit dare specificationem vel esse ente reali. Respondeo Relationes extrinseci
specificari a termino intrinseco v. ab ordine ad terminum habet illi
aliquando sit ens rationis neque ad talem extrinsecam specificationem
plus patet ipsum quod terminus existat sed in se vel in suo fundamento aut
saltem quod possit apprehendi ut terminus alicuius relationis ut videri est in
relationibus 3ij generis.
Arg. 3. Posito uno filio ponitur una relatio addito v. alio filio additur
et alia relatio que potest esse sine altera priori ergo non erit ibi una relatio
sed plures ob pluralitatem terminorum manente uno numero subiecto ergo
unitas vel distinctio rei numerica relationum non desumenda erit
a subiecto sed a termino.
Confir. Posito 1° filio ponitur totalis et adaequatus terminus paternitatis
ergo si ponitur 2. filius ponitur et alia relatio consequentia probatur quia relatio non potest
transire suum terminum adaequatum. probatur antecedens actio generandi primum
filium fuit adaequata generatio istius filii et non alterius ergo illi primus filius
fuit terminus adaequatus paternitatis Respondeo antecedens patet non per unam et
eandem numero relationem paternitatis reseruntur ad plures filios
et ita non additur nova relatio numero distincta adveniente filio
2° sed 1a relatio extendit se ad 2. filium quia est eiusdem ~~[illegible]~~
rationis cum 1° filio in ratione filii. Et quando dicitur relationem deberi
esse simul natura cum suo termino in casu v. posito relationem paternitatis
non esse simul natura cum 2° filio Respondeo hoc deberi intelligi quod

[illegible]

generaõ erit m̃ sufficiens ad ponendam novam p̃tem paternitatis
q̃ paternitas p̃ plures generaões acquirit plures p̃tes q̃b poñt
respicere plures filios. Verum hæc doctrina E. h. dicti n̄ ē
consona menti S. Th. Unde nydum ē Patrem hr̃e plures p̃tes
relaõis Paternitatis q̃b respiceat plures filios. Sed pat eodem
indivisibili respu sdm entitatem respicit oēs filios tuet
relaõis fundandi sc: generaõis fuit diversa. Raõ h. ē.
Qa foa p̃ducta p̃ 1m generaõem sc: Paternitas ē sufficiens
ad respiciendum quemcunq filium q̃ nuptinens ē nova
pars superaddita ad respiciendum E. filium. Cons. pat. plr
aut ab exemplo. Idem habitus sdm entitatem indivisibilis
respicit plura obta manent diversa et idem ē de pōa ultima
q̃ manens oīo indivisibilis sdm entitatem respicit plura obta q̃
m̃ eadem relaõ sdm entitatem indivisibilis p̃t respicere plures
tres numero distos. Dicē raõ p̃ Araria sent. adducta urget.
Rp n. Verum ē Generaõem E. ē sufficientem sdm se ad
fundandam novam relaõem nisi iam in fllo inveniret p̃ductam
et ideo n̄ fundat novam Paternitatem alias erunt duo patres
in uno hore qa duæ Paternitates st in illo neq fundat m̃ novam
p̃tem eiusdem Paternitatis realiter distam a 1a qa alias
darent duo accidentia solo numero dista in eodem numero
fllo q̃d tn̄ in sent. S. Th. verum n̄ hl.
Rpnt Hi Auctores dato q̃d darent plures p̃tes eiusdem relaõis
in eodem fllo realiter dista, n̄ tn̄ inserent dari plura accidentia
in eodem fllo solo numero dista. At hæc responsio falsa
Plr distinctio realis ē raõ q̃dam coīs ad distinct. ~~genera~~
specificam genericam et numericam q̃ neqt dari alij

distinctio realis, quia non sit una ex his sicut neque datur aliquid indivisibilem
actus quod non sit ab alia specie. Sed sicut ista [illegible] illi solo
disting. realit.

Arg. 4°: Datur plura accidentia solo numero distincta in eodem numero
subjecto, quia sunt plures actus eiusdem speciei visibiles Petri
et Pauli tum durant numero et tamen sunt in eodem numero [illegible]
visionis Dei v.g. [illegible] sunt in eodem gradu [illegible] quia [illegible]

Resp. Illas duas species non esse solo numero distinctas sed specie in eodem
[illegible] non esse res sed esse [illegible] conditiones illas [illegible] [illegible]
[illegible] per diversa [illegible] in [illegible] [illegible] differtur alio
specie.

Arg. 5°. Si relatio distingueretur realiter a suo fundamento sequeretur
[illegible] in infinitum sed hoc non est admittendum, quia nec distinctio realis
[illegible] fundamentum et relationem [illegible] [illegible]. Relatio distinguitur
a fundamento non per [illegible] sed per relationem distinctionis et de hac
relatione distinctionis [?] [illegible] a fundamento si non differt
[illegible] [illegible] differt non per [illegible] sed per aliam
relationem distinctionis quae distinctio realis est relatio et hinc [illegible]
relationem distinctionis [illegible] et sic in infinitum [illegible].
[illegible] distinguitur [illegible] [illegible]

Resp. negando majorem [illegible] relationem v.g. similitudinis
realiter distingui ab albedine [illegible] relationem aliquam [illegible]
[illegible] intime [illegible] et [illegible] realiter quae talis relatio
distinctionis non est praedicamentalis sed transcendentalis, quia ut dictum
[illegible] intime [illegible] in [illegible] relatio quae distinctio et identitas
[illegible] entis. Resp. 2°: [illegible] similitudinem distingui
[illegible] albedinem [illegible] relationem distinctionis [illegible] [illegible]
[illegible] distinctionis distingui realiter a suo fundamento [illegible]

n̄ p aliam relaōem superadditam sed p seipsam qa ē raō formalis
in tali linea sicut actio n̄ agit p aliam actionem sed p seipsam
qa p entiam suam ē talis et idem dicimus de relaōe distinc-
tiōis qd illa quidem distinguat a suo fundto n̄ p aliam relaōem
superadditam sed p seipsam qa ex sua entia ē distincta vel relaō
distinctiōis.

Circa sol. h. argti ē 1o. Oppōem q ē int duas relaōes n̄ fieri
p relaōem superadditam sed opponi seipsis v.g. Paternitas opponit
filiatiōi p seipsam n̄ p aliam relaōem superadditam.
Sbs hoc 1o. Relaō ē raō formalissima referendi Petrum ad Paulum
tanqm oppositum Paulo gō n̄ indiget alia raōe q ipsa
sit opposita cōseq pat. qa raō formalis n̄ eget alia raōe sicut exis-
tentia n̄ eget alia raōe q possit existere sed cum sit raō formalis
existendi, m̄ seipsa existit et hac doctrina valde conformis
ē mysterio sanctissimae Trinitatis. Si n. pat in divinis
opponerent filio p relaōem realem superadditam darent plures
relaōes reales in deo realt distincti qm 3. sed hoc Theologi
n̄ admittunt gō relaōes seipsis opponunt. Deinde si opponerent
p superadditam relaōem darent processus in infinitum, illae n. relaōes
qs paternitas et filiatio opponerent int se cum nec relaōes
gō opponerent m̄ int se. Et tunc qrent An seipsis An v. p
aliam relaōem superadditam Si seipsis qre n̄ et alia relaōes?
Si p aliam et de hac iterum redibit qstio et sic in infinitum
Nec valet dicere n̄ seq Scissuri in infinitum qa in duab
relatiōib superadditis fieret cum cum opposita p seipsas
sed hac responsio n̄ enervat raōem nrām.

oa in pis ut dictum e oes relaõ ex sua entia et raõe formali hl
qd opponat suo tro go n indiget alia raõe p ipa opponat.
Aliud e de distinctione relaõis a suo fundto relaõ n. sdm se,
et ex raõe formali n assert aut explicat distinctionem sui a fundto
assert tn sdm se oppoem. Deinde licet hoc concederet in rela
tionibus creatis, in divinis tn falsum e. Denique oppoõ e post
praedicamentum qd negat p multa praedicamenta et sic licet
concederemus relaõem opponi formaliter p oppoem illi tn oppoõ
n eet relaõ praedicamentalis sed potius aliqs modus intime inclusus
in ipsa relaõe.
Tb 2o: Bene poe aliqs relaõis fundari alias relaõis v. g. Pa
ternitas bene pt fundari relaõem similitudinis cum alia Pa
ternitate et relaõem dissimilitudinis cum filiatione opposita.
Sbr hoc duae species cuiusque praedicamenti distincte existentes
possunt fundari relaõem realem go et duae species praedicamenti
relaõis poterunt eandem fundari. Deinde aliqs relaõis hl
omnia requisita ad fundandum relationem go non est illis neganda
poa fundandi relaõem. Diximus aliqs relaõis poe fundari unam
aut alteram relaõem n oes et sic illae q n sunt raõis referendi
ad seipsas ut e Paternitas et filiatio quando a sunt raõis refe
rendi m ad seipsas n fundant aliam relaõem sed sistit ibi
ut duae relaõis similitudinis n fundant alias relaõis simili
tudinis qa sunt raõis referendi sltum ad trum et sunt m raõis
ipsae ipsae referant seipsas ad se invicem sicut existentia e raõ
ipsi sltum existat et ipsa sibi e raõ existendi alias plane sequi
reo processus in infinitum q admitti neqqm dt et hoc probant
argta quidam q hic moveri solent imo et S. Th. quando ait

unam relationem non opponi alteri per relationem superadditam et in
ipsa fundatam tamen insinuat illud quod nos proposuimus sup. non tamen
negat unam relationem posse fundare unam aut alteram relationem.
Negant hic aliqui relationem praedicamentalem posse fundari im-
mediate in substantia sed ita S. Th. et Arlem.
Sed contrarium asserens relationem posse fundari immediate in
substantia prout induit rationem quantitatis actionis et passionis vel mensurae
duae substantiae sectusa omni operatione illius distinguuntur realiter inter se
non considerando eas in propriis entitatibus individualibus sed distinctio
formaliter est relatio quod ista relatio fundabitur in substantia immediate.
Substantia non est quae immediate distinguuntur et dividuntur.
Sed 2o: Duae quantitates possunt fundare relationem praedicamentalem
quod non duae substantiae consequentia patet. a paritate rationis nulla non appa-
ret repugnantia ex parte substantiae. quod non ista relatio esset praedica-
mentalis probatur. Relatio in creatis nostro est accidens quod non est substantia
consequentia patet probatur antecedens nulla creata substantia potest esse relatio quia est deter-
minata ad certum genus, ideo non relatio divina est substantia quia non est
determinata ad certum genus si quod est accidens illa relatio nostro spec-
tabit ad aliquod praedicamentum neque non est aliquis modus sed potius est ens
accidentale creatum completum et finitum quod spectabit
directe ad aliquod praedicamentum sed non ad aliud ipsum ad praesens quod
alii relatio praedicamentalis poterit immediate fundari in substantia
et haec relatio respectu substantiarum materialium est accidens materiale indivi-
sibile inhaerens substantiae immediate, non media quantitate quia ob
suam naturam statim sequitur posito fundamento. Neque omne accidens materiale
debet esse quod divisibile ut patet in forma equi quae est materialis indivisibilis
tamen, neque non omne accidens materiale debet inhaereri substantiae media quantitate

pertinet quando est relativum. De Accidenti absoluto forte ~~[illegible]~~
ad verum erit. quod si relatio similitudinis aut identitatis fundetur
in hunc. [illegible] spiritualis angelicis vg. tunc talis relatio erit quoque spiritualis
quia sequitur naturam [illegible].

DUBIUM NONUM.

An relatio praedicamentalis sumptum esse ad silvera et realis
entitas et an terminetur ad Absolutum vel relativum?

Cum in Relatione praedicamentali duo includantur scilicet respectus transcendentalis ad [illegible] quod vocari solet [illegible] et respectus ad [illegible] quod vocari solet ad et quod respectus est ultima ratio constitutiva hoc praedicamenti sumptum [illegible] differt ab aliis praedicamentis accidentium [illegible] in [illegible] dubio 1o. Num haec ultima ratio relationis scilicet ad sit aliquid ens reale vel rationis. Et hoc resolutione sit.

Chro 1a. Ultima ratio relationis praedicamentalis constitutiva non est aliquid rationis nec aliquid praescindens ab ente reali et rationis sed est verum ens reale inhaerens [illegible] quod ad aliud refertur.

Probatur Chro. Omne quod inhaeret [illegible] est verum accidens reale sed relatio praedicamentalis sumptum esse ad inhaeret [illegible] ergo sumptum hoc esse erit verum ens reale, maior et consequentia patent [illegible] relatio sumptum esse ad est verum accidens de 9 praedicamentis ergo sumptum esse ad inhaeret [illegible], de [illegible] accidentis est inhaerere [illegible] saltem aptitudinaliter. Confirmatur. Relatio praedicamentalis tribuit [illegible] effectum formalem intrinsecum sumptum esse ad ergo intrinsece est in [illegible], effectus [illegible] formalis intrinsecus [illegible] a forma intrinseca [illegible] ergo cum forma talis effectus formalis relativi sit relatio sumptum esse ad sumptum hoc esse erit intrinseca [illegible] et consequenter verum ens reale.

Probatur 2o. quod scilicet relatio sumptum esse ad non sit quod praescindens ab ente reali et rationis. Ente reali et rationis non potest dari aliquid esse univocum sed relatio hoc praedicamento est quod univocum ergo non potest esse quod esse relationi reali et rationis

Verum est quidem relationem in eo abstrahere a relatione reali et rationis
sed haec relatio in hac latitudine sumpta non est supremum genus hic praedica-
menti sed est quod analogum quod generis rationem habere nequit.
Praeterea divisum in eo praedicamento est verum ens reale ergo relatio
secundum esse ad erit in verum ens reale consequens patet quia membra dividentia
debent participare naturam divisi.
Sed 3° Accidens reale non potest limitare per aliquid rationis vel per aliquid esse
enti reali et rationis sed esse ad est modus cum differentia limitans accidens reale
ad hoc praedicamentum relationis ergo esse ad erit aliquid reale. nec patet quia
accidens quod dividitur in 9. cathegorias est ens reale ut supra dictum est
et istae 9 cathegoriae sunt modi quidam cum differentia limitantes accidens reale
in esse ad certum genus entis probatur ma. accidens reale identificatur
et metuditur essentialiter in modis constituentibus cum contrahentibus
illud quia est ratio transcendens sed nil reale potest identificari nec
essentialiter metuditur in eo quod non est reale vel quod est abstractum
ab ente reali et rationis ergo.
Ex his deducitur Relationem praedicamentalem secundum esse ad dicere perfec-
tionem quod et probatur 1°
Relatio praedicamentalis secundum esse ad est verum ens reale ergo secundum hanc
rationem dicit perfectionem consequens patet quia non potest esse entitas realis quae non habeat
bonitatem et consequenter perfectionem quae cum bonitate convertitur. Bonitas
non est passio entis realis sola ratione ratiocinata ab illa distincta ut
Metaphysici docent. Deinde omne ens reale in aliquo habet se
bene respectu illius est perfectio eius sed relatio secundum suum ultimum
conceptum est ens reale et bene se habet respectu sublati ergo erit illius
perfectio, tandem probatur. Relatio praedicamentalis est quidem totum
Metaphysicum positum in recta linea cui nil deest intra proprium
genus sed totum Metaphysicum et id cui nil deest intra suum genus

dicitur perfectum quod relatio sibi esse ad dicit perfectionem transcendentalem non formalem quae consistit in potentia ad agendum vel recipiendum quia relatio non ordinatur ad agendum vel recipiendum.

Ctio 2a. Relatio non mutua tantum ad absolutum et non ad relativum.

Probatur. Relatio quae creatura respicit Deum habet aliquem terminum sed ille non potest esse relatio praedicamentalis cum in Deo non reperiatur ullum accidens quod dicit esse ipsa absoluta entitas naturae divinae. Nec satisfacit Fonseca 5 Metaph. cap. 15 q. 14 respondens terminum hic relationis esse relationem rationis quae oblivione in Deo existit tunc quia ante operationem illius non est relatio rationis et tamen relatio creaturae ad Deum est ante omnem operationem illius huius suum terminum quod ille non potest esse relatio rationis, tum vero quia fictitium est relationem realem praedicamentalem pendere a relatione rationis quam pro libitu efformat illius.

Et Ctio est contra Auctores quosdam asserentes terminum in Relativis non mutuis formaliter esse aliquid relativum et non absolutum vel clarius esse relationem et non entitatem absolutam. Hanc suam sententiam non eodem modo defendunt et explicant. Quidam enim nihil quod videtur esse laudabile dicunt in relativis non mutuis unum extremum esse formaliter relativum per relationem realem sibi inhaerentem, aliud vero extremum non per relationem sibi inhaerentem sed in altero existentem v. g. scientia quae mensurabilis dicitur referri per relationem sibi inhaerentem ad obiectum tamquam ad mensuram obiectum vero quod mensura dicitur referri ad scientiam non per relationem sibi inhaerentem sed per relationem quae in scientia vel mensurabili existit. Verum hic modus explicandi verus non est. Unde contra eum Argumentor sic 1o. Essentia formalis relationis in re existentis est facere relatum sicut albedinis facere album sed repugnat aliquid esse album nisi albedine sibi inhaerente quod repugnat aliquid esse relatum nisi relatione sibi inhaerente quod falsum est mensuram referri ad

mensurabili per relationem existentem in altero extremo et non in se.
Ergo Fons relativus neque referri ad alterum nisi id quod constituit relatum sed constituere aliquid relatum est tribuere illi proprium esse fontem quod fons non constat nisi per informationem quae repugnat aliquid constitui relatum per relationem in altero et non in se existentem.
Alii adducunt alium explicandi modum dicentes in relativis non mutuis illud extremum in quo non est relatio realis trahere relationem alterius extremi non per relationem inhaerentem alteri sed per propriam non realem sed rationis. at nec ipse modus placet. Tunc quia id per quod unum extremum trahit in re dicitur esse a parte rei aliud non trahit in re sed relatio rationis non potest esse a parte rei quia per ipsam non potest unum extremum trahere aliud in re. Tum non quia trium fontis relationis realis praedicamentalis dicitur esse ens reale praedicamentale actualiter existens cum ad non existens non possit esse relatio praedicamentalis sed relatio rationis non potest in re existere quia non potest esse trium fontis relationis praedicamentalis.
Et ex his patet veritas nostrae sententiae per eam Chronicam explicatae.
Nota tamen circa eandem Chronicam quod licet trium fontis in relativis non mutuis sit quod absolutum neque tamen concipi a nobis fontis et perfecte ut trium relationis realis nisi in ordine ad extremum relatum per ordo cum non possit esse realis praedicamentalis erit aliquid rationis. Praeterea Concipere Deum ut trium relationis creaturarum sed idem dicimus de aliis relativis non mutuis si est illum concipere in ordine ad id quod trahit sic: alterum extremum quia non potest concipi ut trium relationis fontis creaturae nisi in ordine ad creaturam relatam consequens patet. Praeterea autem esse trium est aliquid aliud trahere quia concipi ut trium est concipi ut in ordine ad aliud quod trahit.

Chro 3. Relativa Mutua trans ad Relativum formaliter et non ad absolutum vel quod idem est solum relationis mutuae trans alterum extremum non ratione fundati sed relationis rationis

Pro H Chro ultra NB 1o Tria reperiri in relativis solum ut paries fundatum cui relatio inhaeret ut albedo et ipsam relationem denominans solum. Inter quae tria solum non est trium relationis nisi manifestum et remotum est certum, de aliis v. Duob. est difficultas An sc: solum quod denominat a relatione trans ratione fundati, an v. ratione relationis si n. ratione pro trans tunc relatio terminabilis formaliter ad absolutum si v. ratione Eo ad relativum.

NB 2o Duplicem rationem posse concipi in ipsa relatione sc: quod sit ratio referendi unum ad aliud et quod sit ratio terminandi relationem alterius v.g. in Paternitate est ratio referendi Patrem ad filium et est ratio per quam idem potest trans relationem filiationis quae duae rationes cum sint diversae certum est relationem secundum primam considerationem non trans relationem alterius. Solum est dubium an possit trans alterum relativum considerata Eo modo.

Dicimus quod in Chro unum extremum in relativis mutuis trans relationem alterius extremi non secundum suam absolutam entitatem sed secundum esse respectivum vel quod idem est secundum relationem et loquitur de relatione Eo modo considerata.

Pro quod Chro 1o Relativa formaliter includunt oppositionem quod relatio mutua includit mutuam oppositionem sed haec mutua oppositio fit formaliter inter relationes quod relatio erit ratio terminandi alterum extremum. pro mo. mutua oppositio consistit in mutuo respectu sed mutuo se respicere est quodlibet respicere aliud et ab eo respici, quod est trans eius relationem quod mutua oppositio relativa fit formaliter inter relationes. quia per relationes non per fundata

relativa formaliter opponuntur mi et consequenter pat. pro ma. mutua oppo
relativa formaliter includit distinctionem inter relationes que opponuntur sed
non distinguerentur nisi se respicerent per relationem realem distinctionis
quo mutua oppo consistit formaliter in mutuo respectu. Si dicas hanc
rationem tamen probari unum relativum claris respicere aliud sub
ratione relationis. Primario vero sub ratione absoluta.
Ja sic arguitur. Relativa primario se respiciunt per ipsas relationes
tanquam per formas et non per fundamenta v.g. Pater respicit filium, non per suam
substantiam sed per relationem paternitatis formaliter et filius respicit Patrem
eodem modo quo mutuo se tenent per easdem relationes formaliter. antecedens pat.
pro consequenti relativa non possunt se mutuo respicere nisi ad invicem
terminentur, nam respici a relativo est terminari illius relationem quo non
possunt primario se mutuo respicere nisi primario non se invicem
terminent sed respiciunt se mutuo formaliter per relationes quo non se mutuo
formaliter terminabunt per easdem.
pro 2o. ex Arte qui in hoc predicamento docet extremum relationis
servi non esse horum sed dominum et reddit rationem h. qua homo est quod
absolutum dominus v. aliquid relativum quo secundum Artem relativa mutua
terminantur formaliter ad relativum et non ad absolutum.
pro 3: Relativa mutua sunt simul natura quo terminantur formaliter ad re
lativum antecedens pat. filius n. non est prior patre, neque Pater prior filio
pro consequenti si terminaretur ad absolutum unum relativum esse prius alio
quod pater si pater terminaret relationem filii quia homo vel res alii
absoluta est non simul esset natura cum suo filio cum pater ut homo prius
longo tempore accesserit filius sed ut filius est entitas absoluta ut
de se pat. quo non esset simul natura cum suo relativo quo pater posset esse
formaliter ante quam filius qua entitas absoluta patris precedit entitatem absolutam filii

quod secundum entitatem absolutam non se mutuo terminant.

Arg. 1°. Relatio secundum esse ad est eius relatio reali et rationis quod secundum esse ad non est vera et realis entitas sed quod praescindens ab entitate reali consequenter patet. Probatur antecedens quia tam relatio rationis quam realis includit ad, quod nihil est aliud quam respectus ad terminum. Confirm. Relatio praedicamentalis secundum esse ad nec est substantia nec accidens quod non est ens reali consequenter patet. Ex sufficienti divisione entis realis ~~et accidens~~ in substantiam et accidens antecedens quod ad quam patet quod ad 2m probatur. Accidentis est respicere substantiam sed relatio secundum esse ad non substantiam sed terminum respicit quod relatio secundum ultimum conceptum nec est substantia nec accidens et quod nec ens reali.

Ante h. argum. solut. D. Ephem. esse respectum in relatione praedicamentali unum ad substantiam alterum ad terminum respectus ad substantiam nominatur in. Respectus ad terminum nominatur ad quem explicatur ultimum dictum relationis praedicamentalis. Est a. duplex in. unum transcendentali cum omnibus accidentibus tam relativis quam absolutis et hoc in transcendentali claudunt omnes dictum ultimum praedicamentale illud v. abstrahit ab omnibus istis. Aliud est in particulare et hoc invenitur in relatione praedicamentali neque putandum est relationem praecise asserere respectum ad substantiam secundum ~~relationem~~ rationem transcendentalem accidentis quia cum aliis praedicamentis convenit sed non secundum peculiarem rationem quae nominatur ad respicit substantiam tunc ibi non sistendo sed referendo ad aliud et hoc nominatur in relativum.

Ad argum. quod Rx falsum esse relationem praedicamentalem secundum esse ad esse quod esse relationis reali et rationis cum n. contrahit claudat rationem accidentis realis divisim in 9 cathegorias non potest intelligi nisi ut quod reali.

Ad pb. dicitur relationem in sua tota latitudine esse quod esse relationis reali et rationis non a. praedicamentalem et sic relatio rationis et realis conveniunt in illa tota latitudine in quantum dicunt ordinem ad suum terminum.

Ad confir. Respondeo negando antecedens pro 2a parte et dicitur quod relatio secundum esse ad sit verum accidens ad impossibile. Respondeo 2o. relatio secundum esse ad non respicit solum sed terminum explicite secundo modo implicite negamus quia cum sit forma realis inhaerens subiecto et referens illud ad aliud nostro includit esse in, licet illud non explicet sicut rationale includit rationem entis non tamen explicat illam sed tamen dicit gradum naturae rationalis in hoc gradu ens centraliter includit.

Arg. 2o. Omne ens reale habet aliquid sui caeteris quod Deum sed nulla relatio secundum suam rationem ultimam habet aliquid sui caeteris ergo non erit ens reale probatur minor. Paternitas v. g. si haberet aliquid caeteris illud vel esset Pater vel Filius vel aliquid aliud sed neutrum horum potest dici ergo. probatur minor quia ad Patrem relatio non producit nisi ad productionem alicuius absoluti sed Pater non producit aliquid absolutum in se ergo neque producit relationem paternitatis quod nec producit a filio probatur. Filius non producit paternitatem in 1 instanti sui esse ipsum tamen habet Pater pro tunc ergo. probatur antecedens nullam tunc temporis filius exercet actionem per ipsum posset producere Paternitatem.

Huic argumento Respondet aliquis ab illo producere relationem quae producit terminum illius ut v. g. quae producit parietem album Romae secundum istos Auctores producit relationem similitudinis hic parietis albi existentis Friburgi verum haec Responsio non satis bene intelligitur quia quae Romae producit parietem album aut in India nil potest pro tantam distantiam operari in albedinem parietis existentis Friburgi.

Rx q̄ ad argtm 1.° Ex hoc dictis Relationem resultare ex fundto possibili
tn̄ tr̄o p simplicem emanationem.
Rx 2.° Relationem producere ab eo q̄ producit fundtm v. g. sim ego albus
et producit aliud album in alio loco in me resultat relatio similitudinis
sicut et in alio albo, ille q̄ produxit meam albedinem produxit n̄
similitudinem eadem actione q̄ produxit albedinem et si quando actio
n̄ resultat relatio statim posita actione productiva albedinis hoc n̄ ex eo
fit quia forte n̄ est oia nr̄o posita q̄ ad resultationem relationis requi-
runt sicut dicitur in physica Motum gravium esse a generante et
eadem actione produci q̄ producit grave q̄ 1.° et p se tr̄at ad grave
Ebario ad motum sic in actio producentis albedinem 1.° tr̄at ad
illam Ebario ad similitudinem Unde dicunt phylos Ad relationem
n̄ dari p se motum, bene tn̄ p aliud se: p fundtm et illa
relatio producit ab albedine p resultantiam naturalem fit ex actione
productiva albedinis sicut accidentia producta eadem generatione q̄
generat substantiam q̄ 1.° et p se tr̄at ad substantiam. Ebario ad accidentia
q̄ resultant ex substantia p actionem pam generantis. 2.a quando producit
similitudo n̄ existit producens albedinem ut scipe contingit g̃o n̄ potest
illam producere. Rx 2.° ans n̄ existit formaliter occedo ans et in se,
n̄ existit virtualiter et in suo esse nego ans, e dicere q̄ producens
albedinem reliquit aliquid sui se: suum esse ex q̄ illa similitudo
resultat et hanc virtutem q̄ potest p resultantiam producere simili-
tudinem accipit p actionem producentis albedinem q̄ relatio simi-
litudinis statim resultaret si adeet aliud extremum.

Arg. 3 ꝯa E. sequeretur n. ex illa nos n. posse cognoscere relationem creaturae ad Deum. Pr. cognitio relationis pendet a tr: sed tr relationis creaturae secundum dicta est entitas absoluta Dei quae ut docent Theologi neque cognosci ꝯ sequitur vera.

Rx 1o Deum n. posse quidditative cognosci pro hoc statu, bene tamen secundum quod trat relationem creaturae qua illam trat n. secundum omnem perfectionem quae gaudet ut auctor gratiae et naturae sed secundum illam quam nos partimur conceptus madaiqtos ut sc: auctor naturae creans et efficiens omnia videntur in universo sc: secundum potentiam creandi quae potest a nobis cognosci saltem per effectum.

Rx 2o Ad cognitionem relationis n. requiri quod tr cognoscatur comprehensive et quidditative sed sat est si cognoscatur quatenus ad an est, quia ratione Deum creaturas cognoscimus. Quod si dicas ꝯ Deus dicitur poni in dictione creaturae Rx id n. esse inconveniens si ponatur in dictione ut id a quo creatura suum esse participat, hoc n. potius importat perfectionem quam imperfectionem.

Arg. 4. Relativa sunt simul natura sed absolutum est prius relativo ꝯ unum relativum n. potest trahi ad absolutum. Unde cum Deus secundum rationem absolutam sit prior creatura sicut et scibile secundum rationem absolutam est prius scientia n. poterit trahere relationem alterius extremi secundum esse absolutum alias n. essent simul natura. Rx 1o ma. sunt simul natura quando tam relativa quam tr illius sunt relativa conc maiorem . . . quando tamen unum extremum est relativum ergo ma. neque Artes dixit relativum et trum illius debere esse simul natura sed dixit quod relativa sunt simul natura, quod intelligendum est quando tr ad quem refertur est in relativum ut stringit in relativis mutuis.

Ad hic. Relationem Creaturae ad Creatorem poni in 3° gr. Relationem mensurabilis sc. et mensurae, eo modo quo imago refert ad suum exemplar sicut n. exemplar est mensura mensurabilis quae illi in repraesentando conformatur ita Deus est mensura Creaturae cui ipsa conformatur in repraesentando cum eo modo quo potest et dicitur Deus Mensura Creaturae non adaequata sed inadaequata.

Arg. 5 ad 3. Illud est terminus relationis ad quod refert relatio suum fundamentum sed relatio non refert suum fundamentum ad relationem sed ad absolutum ergo absolutum erit terminus relationis mutuae. probatur maior similitudo v.g. albedinis refert illam ad id cui est similis albedo sed albedo non est similis relatio sed alteri albedini ergo similitudo refert albedinem ad alteram albedinem et non ad similitudinem quia albedo potius est dissimilis relationi quam dissimilis. Item Pater respicit filium ut quod ab eo producitur sed entitas absoluta filii est a Patre producta et non filiatio ergo illa erit terminus relationis Paternitatis.

Respondeo maior ad probationem maiorem similitudo refert albedinem ad idem est similis ut ad terminum materialem concedo maiorem ut ad terminum formalem nego maiorem formalis n. terminus relationis similitudinis non est id cui assimilatur albedo sed similis cui opponitur hoc a. est ipsa relatio. Idem dicis ad 2. Exempl. Pater n. respicit entitatem filii absolutam ut quod materialiter terminans suam relationem, filiationem v. ut terminum formalem sive quod idem est tanquam rationem formalem terminandi Paternitatem, licet n. relatio non sit id quod terminat ut quod relationem alterius, est tamen id quod terminat ut quod sive quod idem est est ratio formalis terminandi.

3a Ad terminandam relationem alterius impertinens est alia relatio ergo relatio non erit ratio formalis terminandi ergo entitas absoluta satis supra

ter terminabit relationem mutuam. Probatur antecedens: actus trium nil est intrinsecum
sed extrinsecum conveniens illi, non ex hoc quod illi sit ad aliud sed
quod aliud sit ad ipsum. Ergo non potest relatio quae est quid intrinsecum consequi, patet probatur antecedens a simili.
Parietem videre cum quod idem est tractare visionem nil intrinsecum est in illo
sed extrinsecum desumptum a visione et ad hanc terminationem non plus
potest ipsum albedo aut alius color simul cum luce. Ergo actu tractare relationem
non est aliquid intrinsecum in termino sed sola denominatio extrinseca orta
ab alia relatione quae refertur ad ipsum. Respondeo ergo ad probationem dicendum esse actu
trium nil intrinsecum esse in termino sicut nec esse visum actu est aliquid
intrinsecum in oculo quod videtur, tamen adhuc vera manet nostra sententia
statuens trium formaliter in relativis mutuis esse relationem, nam licet
esse actu visum sit extrinseca denominatio, tamen ad actualem visionem
potest ex parte oculi color tanquam forma intrinseca transformatur actualem
visionem ita licet actu esse trium sit aliquid extrinsecum termino, tamen ad
actualiter terminandum potest relatio in termino ut ratio formalis transeundi.
Ad circa trium relationis illarum dici de centrum relationis non in recto et
principaliter sed in obliquo et minus principaliter sicut nasus dicitur de
centrum similitudinis non in recto aliis de ipsa potest praedicari in recto sed
in obliquo tamen et minus principaliter. Relatio ergo in sua centrum duo
importat unum in recto alterum in obliquo. In obliquo importat trium
in recto ordinem ad trium et quod relatio importat trium in sua centrum
saltem in obliquo probatur. Id sine quo aliquid non potest desineri aut intelligi
est de eius centrum sed relatio non potest desineri sine termino ergo terminus spectabit
ad eius centrum. Nec dicas ergo potest de ipsa praedicari quia est de eius
centrum. Respondeo ergo consequentiam quia non est de eius centrum in recto sed in obliquo.
Nasus enim non vere praedicatur de similitudine nec filius de paternitate.

Dubium Decimum

Et quot sint Rationes Fundandi sive Fundamenta proxima Relationis praedicamentalis?

De Fundamento Remoto relationis dictum est sup. esse illud cui immediate inhaeret relatio et solent 4 fundamenta remota assignari substantiae scilicet potentiae et qualitas potentia agendi et patiendi. In substantia fundatur relatio identitatis et diversitatis, illa n. sit eadem propria vel diversa quia eadem est substantia vel diversa. In quantitate fundatur relatio aequalitatis et inaequalitatis quia illa dicuntur aequalia vel inaequalia quae habent eandem vel distantiam quantitatem. In qualitate fundatur relatio similitudinis et dissimilitudinis quia illa dicuntur similia quia eadem est qualitas. In potentia agendi et recipiendi fundatur relatio paternitatis et filiationis causae et effectus et alia huiusmodi, quia scilicet in Patre est potentia generandi et in Filio potentia quod genitus fit.

Dicitur circa haec Nomen substantiae non intelligi veram tantum substantiam sed omne id quod habet modum substantiae et idem dicendum de quantitate et qualitate.

Artes 5to Metaph. cap. 15 Tex. 2o 3 enumerat rationes fundandi relationem praedicamentalem iuxta ijs 3 rationes triplex non constituitur genus relationis. 1a ratio fundandi est unitas et numerus. Nomine unitatis intelligit Artes quamcunque convenientiam inter alij quae convenientia si est inter substantias fundat relationem identitatis si inter qualitates relationem similitudinis si inter quantitates relationem aequalitatis. Per Numerum intelligit Artes disconvenientiam et diversitatem inter alij numerus ergo fundat relationem diversitatis dissimilitudinis ~~diversitatis~~ et inaequalitatis iuxta diversitatem subiectorum.

2a Fundandi ratio est actio et passio nomine actionis et passionis ut hic vera et realis unio et physica actio quia actio moralis non videtur sufficiens fundamentum ad constituendam relationem praedicamentalem secundi ordinis.

Relationes quae ad hoc 2. genus spectantes sunt relationes causae et effectus patris
et filii et aliae similes in actionibus et passionibus fundatae. Ut vero
haec actio fundet relationem praedicam. Dicit esse praesens vel praeterita
et nullo modo futura vel possibilis. Primum est certum si non actio
illa physica est praesens dum extrema existunt realiter est sufficiens
fundamentum proximum hic relationis.
2m non patet quod sic: actio praeterita sufficiat dummodo extrema relationis
existant nam paternitas et filiatio existente patre et filio
habent pro fundamento proximo actionem generativam quae iam praeteriit et
licet istae relationes quae ad fieri et produci dependeant ab actione ge-
nerativa praesenti non tamen dependent quae ad conservari sicut accensio
lucernae licet pendeat ab applicatione ignis ut accendatur non tamen pendet
ab eadem applicatione praesenti sed ut flamma producta in esse conservetur
Ita a simili dicendum de istis relationibus.
3 v. non probatur. Nam actio futura vel possibilis cum non dum
existat nec unquam fuerit neque esse sufficiens fundamentum relationis
realis hic 2. generis sic futura generatio cum non supponat filium
productum non supponit non filium nec patrem existentem ut possit
relationem realem recipere.
Nb. quod Pater non per eandem prorsus relationem formaliter constituatur agens
et pater ut vult Guardianus quod putat quod in instanti generationis filii
cum Pater habeat rationem agentis et Patris quia producit filium
et habet filium productum eadem sit relatio in Patre per quam consti-
tuatur agens et per quam constituatur formaliter Pater. Sed ita ipsum
probatur. Hac ratione relatio patris et relatio agentis habent distinctas rationes
fundandi quod sunt distinctae relationes. Consequens patet quia ante pater
vitas fundatur in generatione ut generatio est. Relatio a-
gentis in actione ut actio est productiva termini sive talis
actio sit generatio sive non. quod habent distinctas rationes fundandi.

Vnde patet in alteratione quae praecedit generationem hic ratione agentis non tamen patris
quia nondum est filius quod ipsa relatio est distinguendum realiter.

3 Ratio fundandi vocatur mensura et mensurabile. Mensura
dicitur obiectum respectu cognitionis sensitivae aut alterius actus in illud
tendentis a quo omnia ista ~~[illegible]~~ suam perfectionem specificam
accipiunt.
Mensurabile vocatur quicunque actus ad suum obiectum formaliter com-
paratus a quo suam perfectionem specificam desumit ut actus
sensitivae respectu obiecti sensibilis sensus respectu obiecti sensibilis
Ctro 1a Haec 3 Fundamenta Relationis fundamentalis recte et
sufficienter sunt ab Arte assignata.
Probatur Ctro 1o Auctoritate omnium philosophorum qui unanimi consensu haec 3a
fundamenta recipiunt nec plura exigunt.
Probatur 2o Ratione Relationis quae reperitur in reb. nil est aliud quam ordo quidam
unius ad aliud quod tot erunt genera relationum quot modis contingit unum
ordinari ad aliud sed tantum contingit 3plicitur unam rem ordinari ad aliam
quod tantum erit triplex tantum genus relationis et consequenter tantum triplex fundamentum
aut totum concedit mi. plus. vel n. ordinatur una res ad aliam
secundum esse et veritatem in quantum dependet ab illa vel ordinatur secundum
potentiam agendi vel patiendi vel secundum aliquam mensuram extrinsecam
quantitatis, si ordinatur secundum esse et veritatem cum dependentia consurgit
3um genus relationum. Si secundum potentiam agendi vel patiendi resultat
secundum genus si secundum aliquam mensuram quantitatis exoritur primum genus et haec
est ratio S. Th. quam magis explicabimus in solutione argumenti infra adducendi.
Circa haec 3 Fundamenta quaeritur 1o in Cor. quomodo differunt inter se Rx 1o
Relativa 3um genus differre a relativis patet et 2o genus quod plerumque
haec duo genera claudant relativa mutua. 3um v. genus [illegible] mutua.

qa ex parte mensurabilis sit realis. Ex parte v. mensurae rationis ut
patet in Deo et creatura sensu et scibili. Et ratio disparitatis est ista
quia mensurabile actus v. g. tendens in suum ~~oltum~~ acquirit ex hac
tendentia aliquam perfectionem intrinsecam per quam constituitur in certa
specie, oltum v. nil intrinsecum acquirit sed tantum aliquam extrinsecam
denominationem sc: cogniti vel concipi. Ex quo Inferitur Mensurabili
potest fundari relationem praedicamentalem quia in ratione talis habet
intrinsecam perfectionem ratione cuius illam potest bene fundari, hoc
ipsum v. non poterit mensura et consequenter respectus mensurae ad mensura
bile erit rationis, mensurabilis v. ad mensuram realis, transcendentalis
quando oltum non existit realiter. Praedicamentalis quando existit in
rerum natura.
Ad Relativa pro gratia sunt mutua pat. quia ratio fundandi est unitas
et numerus quia rationem nos sup. vocavimus quantitatem quia numerus spectat
ad quantitatem ut sup. diximus et unitas est principium numeri et non
potest referri unum ad aliud hac ~~ratione~~ relatione pro gratia nisi non
habeat unitatem talem quam habet relatum, si n. Petrus non habet
unam naturam cum Paulo et Paulus unam naturam cum Petro non potest
illam respicere respectu identitatis quo Paulus mutuo respicit Petrum
et idem est de aliis exemplis pro gratia manendo tamen intra res eiusdem
ordinis.
Relativa non est gratia ut reducuntur ad actum per actionem et
Passionem sit mutua ratio est quia sicut agens perficit introducendo
suam formam illamque passo communicando illa et patiens perficit
recipiendo. Unde quia creatura perficitur per creationem et recipit
aliquid esse per illam refertur relatione reali ad Deum. Deus v. cum
nil recipiat neque perficiatur per eam refertur tantum relatione rationis ad creaturam.

Deinde Relationes fundatae in actione et Passione sunt mutuae quia agens et
Patiens saltem in relationibus creatis ex sua natura ordinantur ad invicem
In qua ordinatione secundum S. Th. consistit relatio realis.
Circa 1m Rationem fundandi DB. est Unitatem specificam Genericam
et Analogicam posse fundare relationem realem praedicamentalem
non tamen unitatem numericam.
Im probatur Unitas specifica generica et analogica fundamentaliter
accipitur reperitur in rebus multiplicata realiter et divisa ut docuimus
sup. in Tract. de Universalibus quia inter illa extrema quae habent talem
unitatem cum sint realiter distincta bene potest esse relatio realis praedica-
mentalis et hoc modo verum est de Unitate analogica sicut n. ens
reperitur multiplicatum in rebus ita et Unitas possit eius inseparabiliter
illud sequens, Unde creaturae reseruntur realiter ad Deum relatione
identitatis ob Unitatem analogicam quam habent cum Deo in ratione Entis
Deus v. non reseruntur relatione reali sed tantum rationis quia ex sua natura est incapax
alicuius relationis realis de novo sibi advenientis. Em v. probatur Relatio
praedicamentalis petit realem distinctionem extremorum ut supponimus
sed unitas numerica excludit distinctionem intra plura numero distincta
ut potest negari distinctionem quia non potest fundare relationem praedicamentalem.
Neque Dubitas quando dictum est Unitatem genericam specificam et
Analogicam posse fundare relationem nos loquimur de relatione generis et
speciei, illae n. sunt rationes non reales et de relationibus rationis iam satis supra
dictum est.
De His v. Relationibus quae fundantur in Unitate merito dubitatur An
sint eiusdem speciei an diversae v. g. An Petrus eadem relatione quae
reseruntur ad Paulum fundata in unitate specifica reseruntur
ad Brunellum quae relatio fundatur in Unitate generica et tamen per eandem

respiciat cum fundatam tu formaliter in unitate analogica.
Rx ad hoc 1. probabili esse illas relationes non distingui in Petro specie
nec realiter sed esse unam relationem identitatis, tum quia omnia ista ad
rationem Petri habent rationem tri adaequati, tum quia sulla harum relationum
sic: homo animal et ens non realiter distinguuntur ergo nec ipsae relationes distin-
guuntur specie nec realiter.
Rx 2o probabilius esse illas relationes distingui specie ob diversitatem
completam unitatum mio et realiter. probatur 1. quando fundata relationum
specie distinguuntur ipsas relationes specie differre est necesse sed istae unitates
specie distinguuntur ergo et relationes in illis fundatae eodem modo differunt
Nec satisfacit Cant. dicendo illas unitates quae ad positivum tantum
differre ratione licet quae ad negativum distinguuntur specie quia licet hoc verum
sit, tamen non impedit quin ~~possint~~ possint fundari plures relationes specie et
realiter distinctas. probatur. nam unum numero album licet a seipso
nec specie nec realiter distinguatur potest fundare relationes specie et realiter
distinctas ergo illa solutio caret non enervatione nostrae relationis consequentiae
probatur quia unum numero album refertur relatione similitudinis ad
aliud album et relatione dissimilitudinis ad nigrum sed hae duae
relationes specie distinguuntur et realiter ergo idem quod antea. quod specie distinguuntur
patet quia habent terminos formaliter specie distinctos. quod 2. distinguuntur non realiter
probatur. una relatio ex his duabus potest esse sine altera ut si tollatur nigrum
auferatur relatio dissimilitudinis manente relatione similitudinis
ergo distinguuntur realiter inter se. consequentia patet quia hoc signum communiter assig-
nari solet pro distinctione reali et idem dicimus de relatione identitatis
specificae et genericae in Petro respectu Pauli et Brunelli.

Circa Rationem Fundandi 3ij gradus est quaestio an illa relatio 3ij gradus
fundatur immediate in substantia an in potentia operativa substantiae. Respondeo illam
fundari immediate in potentia operativa v. g. Paternitas immediate
fundatur in potentia generativa Patris non in essentia aut substantia illius
nisi tantum radicaliter et remote, unde si Deus conferret ab homine potentiam gene-
rativam sicut illud bene potest facere conferendo organum in quo potentia illa
residet ille vocari posset Pater non formaliter bene tamen radicaliter cum funda-
mentaliter, neque obstat quod habeat filium genitum quia ad rationem formalem
Patris potest filium requiri formaliter relatio paternitatis per quam formaliter in
esse patris constituatur quam tamen paternitatem in casu possibili homo ille non haberet
nisi tantum radicaliter. Alii dicunt in casu possibili nec manere Patrem
nec filium formaliter sed tantum manentibus sic: ille homo maneret qui vocabatur
Pater et ille qui vocabatur filius. et ratio est quia relativa sunt tales naturae
ut mutuo se tollant et ponant et hoc tamen non displicet.
Circa 3 Genus Relationis Praedicamentalis N. utrumque extremum
non reserri realiter ut patet in Deo respectu Creaturarum nec Deus denominatur
realiter dominus a relatione reali existente in altero extremo sic: in crea-
tura sed a potentia coercitiva reali et idem dicimus de omnibus relativis 3ij
gradus sic: quod unum extremum non denominatur formaliter tale per relationem
existentem in altero extremo Et patet hoc. Una forma nequit dari
duos essentiae formales distinctos et oppositos sed secundum et scibile, Creator et
Creatura dicunt duas rationes distinctas et oppositas quae nequeunt ad
una forma provenire patet ma. una forma habet tantum unam essentiam quae
habet tantum unum essentiam formalem consequens patet quia essentia formalis est ipsa
forma communicata.
N tamen hic. Relationem unius relativi 3ij gradus posse esse causam cum fundamentum
ipse aliud dicatur tale ut relatio creaturae potest esse fundamentum ipse

Deus dicatur Dominus et relatio sensus potest esse causa ob quam aliquid dicatur scibili.
Arg. 1° Relatio agentis est in agente ergo relatio agentis non potest fundari in
actione antecedens patet consequentia. actio transiens non est in agente sed in passo
ergo relatio non potest fundari in actione alias tamen non esset in agente.
Respondeo ad 2° dico consequens ergo non est in actione tanquam in ratione fundandi
nec consequentia tanquam in facto secundo. iam n. dictum est potentiam activam esse
solum immediatam relationis 3ii generis et idem dicimus de passione
quod sit ratio fundandi non solum relationis, nec petitur quod sit vera potentia
passiva sed satis est quod habeat se ad modum potentiae passivae sicut si
liatio Petri fundatur in potentia passiva illius non proprie loquendo de
potentia passiva sed accipiendo illam pro ipsa essentia generabili quae
stat sub hac passione. Unde ad argumentum pleno Respondeo non esse necesse quod ratio
fundandi sit in eo in quo est relatio sed sufficit quod solum talis relationis
immediatum sit in illo ut contingit in Patre in quo non est complex generatio
quae est ratio fundandi paternitatis bene tamen est in illo potentia generativa.
Arg. 2° Relationes creaturae et creatoris sunt 3ii generis et tamen non fundantur
in ratione mensurae et mensurabilis sed in actione et passione ergo
fundamentum 3ii generis non est recte assignatum maior patet per 1m modum. ideo
non respicit creatura Deum quia ab illo est producta sed productio est
actio ergo relatio creaturae fundatur in actione et passione Respondeo ad 2m ma.
et negando minorem ad probationem minoris Respondeo 1° illam relationem formaliter quae fundatur
in actione productiva vel conservativa creaturae potest reduci ad
2 generis. Respondeo 2° ex S. Th. quod omnis dependentia unius ab alio sive
tamen dependentia alterius ab illo spectat ad 3 generis relationes et quia
creatura in suo esse dependet a Deo, non tamen Deus a creatura hinc illa
relatio ut fundata in actione productiva reducitur ad 3m generis. Itaque
creatura proprie refertur relatione 3ii generis ad Deum in quantum immediate
illum ut suam mensuram licet tamen in quantum producta ab illo potest
ad hoc 3m generis revocari.

Et quando dicitur Relationes mensurati non possunt fundari in actione. Respondeo verum
esse de relationibus quae sunt proprie mensurati non vero de relationibus quae sunt mensurati
quia mensuratum dicit ipsum cum dependentia a sua mensura sive
mutua dependentia mensurae a mensurato.

Arg. 3. Scientia in sua essentia est mensuratum quod et tamen ut sic non est relativum
sed absolutum ergo mensuratum ut sic non est relativum et ergo 3. genus non est
recte assignatum. Respondeo Mensurabile. Et accipi potest 1° pro re quae mensurat
sive pro ipso fundamento mensurationis et hoc modo ipsa essentia scientiae dicitur
mensurata sive adaequata suo obiecto et secundum hanc acceptionem scientia
est ens absolutum spectans ad praedicamentum qualitatis. 2° accipitur
Mensurabile prout formaliter dicit relationem consecutam ad talem
adaequationem cum mensurationem quae dicitur mensurabilitas formaliter et
haec est relatio huius praedicamenti. Et eodem duplici modo praeaccipi
mensura ex quo satis patet ad argumentum.

Circa 2am 4 Assignat Aristoteles proprietates relationis.

1a est quod Relativa habeant contrarium ut virtuti contraria Vitium
haec proprietas non convenit relationi ut relatio est sed ratione fundamenti ut dicit
Caret. nec tamen omni fundamento competit sed tantum qualitati.

2a est quod Relativa suscipiant magis et minus similiter quod est
relativum dicitur magis vel minus tali, haec proprietas in primis non con-
venit omnibus relativis nam duplum non dicitur magis duplum. Unde
haec proprietas convenit in relativis ratione fundamenti quae per se suscipiunt
magis et minus.

3a est quod Relativa dicuntur ad Convertentiam i. quod unum rela-
tivum explicatur per ordinem ad aliud ut Pater est filii pater. Caret.
explicat hoc modo dici ad Convertentiam nihil aliud est quam quod se relativa
mutuo respiciant et hic mutuus respectus diversimode reperitur in 3
generibus.

4a quod Relativa ut relativa sunt simul natura. Ad hanc proprietatem
patet ex dictis conditionibus.

1a est quod uno relativo existente nullo existat et alterum et uno sublato tollatur et alterum ut existente Patre nullum est esse filium sublato v. Patre nullum est tolli et filium et est ita
2a est quod neutrum relativum sit causa alterius secundum rationem formalem referendi licet secundum rationem materialem possit esse causa illius ut patet in quantum patet non est causa filii sed in quantum homo Et ex hoc facile solvitur argumentum illud quod fieri solet ita hanc hoc modo.
Causa et effectus sunt relativa et tamen causa prior est suo effectu quia non sunt simul nam relativa. Ergo quod causa materialiter sumpta sit prior suo effectu non tamen formaliter.
De his proprietatibus plura videri poterunt in Caiet. et aliis.

CAPUT DE QUANTITATE.

DUBIUM UNDECIMUM &c.

In quo consistat essentia quantitatis praedicamentalis quae eius species et proprietates?

Explicatione pro quaestionis Dr. Hoc nomen quantitatis habet multas easque omnino diversas significationes. 1o n. significat quamcunque formam vel dictam sive substantialem sive accidentalem quae forte non raro dicitur praedicari in quale ut supra de dicta 3o praedicabili dictum est. 2o significat quamcunque accidens praedicamentale 3o accipitur pro eo quod ponitur formaliter in hoc 4o praedicamento, cuius natura ita Philosophis ita ignota fuit ut nix aliquid certi de ea statuere aut concludere potuerint. Arles hoc modo naturam quantitatis descripsit. Quantitas est qua quantitas quidam dicuntur. hanc quantitatis descriptionem nonnulli Aristotelico ingenio indignam arbitrantur ob argumenta quae propter ea eam adduci solent sed nos eam cum S. Th. ut bonam descriptivam tamen utpote per effectum formalem et assignatam recipimus et approbamus.

Explicuit ergo Aristoteles in primis quantitatis naturam per effectum formalem illius eo quod
effectus sit nobis notior quod patet quia composita sunt nobis notiora simpli-
cibus atque effectus quantitatis est quod compositum ex habitu sive quantitatem et
quantitate habita, quantitas autem secundum se in abstracto considerata est sim-
plicissima ergo recte descripsit Aristoteles quantitatem per suum effectum formalem
tantum per aliquid nobis notius, sicut si quis describeret albedinem
hoc modo Albedo est qua aliquid dicitur album describeret albedinem
per suum effectum formalem sive album eam ergo Aristoteles explicat tum
naturam quantitatis per suum effectum formalem restat inquirendum quid in se sit
ista quantitas que est genus generalissimum hoc praedicamenti.
In qua re plane multum controversa quod nos sentiamus sequentes
indicabunt Chronicos.

Chronicus 1. Essentia quantitatis in communi non consistit in eo quod sit quidam
ornamentum substantiae illam intrinsece ornans in ordine
ad se et ad propriam naturam.

Haec Chronica est contra Suarez et probatur 1. ornare substantiam in ordine ad
propriam naturam est proprium habitus et dispositionis spectantis ad partem
speciem quantitatis quia natura substantiae bene vel male disponitur in ordine
ad se ergo non potest esse ratio quantitatis in communi, cum non conveniat omnibus eius speciebus.
Probatur 2. Habitus Vitiosi non sunt ornamenta substantiae sed potius tollunt
eius decorem et pulchritudinem similiter calor excessivus respectu hu-
mani quod per nimio calore tedit et debilitat sunt verae quantitates et
tamen non ornant sed potius destruunt substantiam ergo essentia quantitatis non consistit
in ornando substantiam intrinsece in ordine ad propriam naturam.

Chronicus 2. Essentia quantitatis in communi consistit in hoc quod sit
modus formalis disponens substantiam ad essendum vel
operandum.

Haec Chr. e S. Th. 1a 2ae q. 49 a. 2 in corp. Et quia rerum centrae
non possunt probari aut demonstrari a priori ideo explicanda hic erit
centra qualitatis. Dicitur in primis qualitas modus formalis ad quod insinuandum
quod qualitas sit quaedam determinatio substantiae quae formaliter determinatur et limitatur
in genere qualitatis sicut non forma habet determinare res ad certas species ita et
qualitas ipsum habet. Ly Modus non debet accipi rigorose pro illo sed: Extre-
minutissimo et imperfectissimo quod ex sua natura est ens incompletum
et hic reductive spectat ad praedicamenta sed debet accipi pro aliqua
entitate accidentali perfecta et completa quae afficiat et disponat
substantiam. Et dicitur Modus disponens substantiam nomine dispositionis ut quaedam
ordinatio substantiae illam specialiter afficiens qualificando iuxta varietatem
qualitatum. Unde hic in memoriam revocandum est id quod sup. in praedi-
camento quantitatis diximus sed: ordinationem partium substantiae potest accipi
Et 1o. pro ordinatione earum in ordine ad locum quae ratione est una pars
extra locum alterius. 2o. pro ordinatione illarum in ordine ad se quae ratione
una est velut sedes alterius sicut collum est sedes capitis et manus
est sedes digitorum. Quando ergo asserimus dispositionem substantiae provenire
a qualitate non loquimur de ista ordinatione partium, haec non rigorose
loquendo est extensio potius quam dispositio et provenit a quantitate et est
ipsa qualitas sed loquimur de peculiari ordinatione substantiae secundum
affectiones qualificativas quam ordinationem explicant nulli pro deter-
minatione secundum mensuram quia modus est quem mensura praefigit et in hoc
consistit centra qualitatis quae est genus generalissimum hic praedicamenti convenit
univoce omnibus speciebus qualitatis. Omnes enim species qualitatis conveniunt in hoc
quod modificent et disponant formaliter substantiam ut ex infra dicendis
patebit. Deinde genus generalissimum hic praedicamenti est praedicatum univocum
respectu omnium specierum quae ponuntur in recta linea sicut omnia alia supra

quarum ceterorum praedicamentorum quod omnes species qualitatis conveniant univoce
in ratione unius qualitatis non possunt explicari.

Circa 3 Aristoteles tradens [illegible] [illegible] hoc praedicamenti
4 assignat qualitatis species ad quas omnes aliae, quae in eo sunt, reducuntur
atque illas dividit [illegible] adaequate et bene.

Sit ratio 5. [illegible] quia [illegible] [illegible] et cuiuscunque modi qualitas
[illegible] modus secundum disponitur et determinatur subiectum quod tot erunt species
qualitatis quot modis contingit subiectum disponi et determinari, sed tantum 4 modis
[illegible] contingit subiectum secundum habet disponi et determinari, quod tantum 4 erunt
species qualitatis. [illegible] totum omnes concedunt omnes Auctores [illegible]
vel qualitas disponit subiectum in ordine ad propriam naturam vel bene vel
male [illegible] habeat et sic est prima species qualitatis scilicet habitus vel dispositio. Vel non
disponit subiectum in ordine ad operationem et hoc [illegible] Vel
disponit illam in ordine ad operationem vel propriam illius vel [illegible]
si disponat [illegible] propriam operationem, constituit 2. speciem qualitatis scilicet naturalis
potentia vel impotentia, si non disponat [illegible] operationis, tunc constituit 3.
speciem qualitatis quae appellatur passio vel passibilis qualitas et ad hanc qualitatem
[illegible] passio corruptiva [illegible], sive qualitas
[illegible] disponat subiectum in ordine ad quantitatem tunc constituit 4. et ultimam
speciem qualitatis scilicet forma vel figura quod sint tantum 4 species qualitatis quia
nullus alius modus [illegible] in quo subiectum disponi vel determinari possit.
Has [illegible] [illegible] explicare oportet quid singulae species in
particulari dicant. Et in primis describitur ab Aristotele prima species qualitatis
Habitus vel dispositio et non naturalis potentia vel impotentia quae [illegible]
subiectum [illegible] habitus vel dispositio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturam [illegible]

sunt habitus et dispositio sed tantum in ordine ad operationem ideo prius ponitur
Habitus vel dispositio quam naturalis potentia vel impotentia quia prius sunt considerandae
ea quae naturae secundum se conveniunt et postea quae ei conveniunt in ordine ad
operationem.

Est a. Habitus qualitas quaedam bene vel male disponens naturam subiecti
quae propria natura et essentia est difficulter a subiecto mobilis ut sunt omnes scientiae
et virtutes multis actibus acquisitae. Dispositio vero est qualitas bene vel
male disponens naturam subiecti quae propria natura et essentia est facile a
subiecto mobilis ut sanitas vel virtus alii per unum aut alterum actum
tantum comparata.

2a. Species qualitatis vocatur Naturalis potentia vel impotentia et similiter hic impotentia non
mere negativa pro carentia potentiae sed positiva pro entitate reali et positiva
quae impotentia dicitur. Ad hanc speciem ultimam est N. nomine potentiae et impotentiae duo
potentiae intelligi 1o nomine potentiae potest intelligi potentia activa, Nomine vero impotentiae potentia
passiva quae a natura tantum est destinata ad recipiendum et non ad agendum
et in hoc sensu potentia et impotentia distinguuntur specie, ratio est quia ex communi sententia
Philosophorum potentia activa et potentia passiva cum quod idem est potentia determinata ad
agendum et potentia determinata ad patiendum distinguuntur specie ergo si nomine
potentiae ultimae potentia activa et nomine impotentiae potentia passiva potentia et impotentia
distinguuntur specie et contrahuntur. 2o nomine potentiae potest intelligi potentia quaedam
perfecta fortis et efficax ad agendum et non ad recipiendum facile sed
ad resistendum contrariis v.g. Virtus quae est in igne ad calefaciendum
et virtus visiva quae est in adolescente ad percipiendos colores vocantur
potentiae quia sunt virtutes quaedam perfectae et fortes ad actus eliciendos et ad
resistendum contrariis. Nomine vero impotentiae potest intelligi debilis potentia ad
agendum et resistendum contrariis sicut v.g. in senex est debilis potentia
ad videndum et ad alia exercenda ut ad currendum &c.

simulat in Lana et Sera est naturalis quidam debilitas ad resistendum
contrarijs quia non habet ullam duritiem ratione cuius possit resistere
igni aut alio contrario. Si ergo nomine potentiae intelligatur potentia fortis et efficiens
ad operandum vel resistendum contrarijs nomine vero impotentiae intelligatur potentia debilis
ad agendum vel resistendum sic potentia et impotentia quae ponuntur 2o loco inter species
qualitatis non dicunt speciem sed tantum accidentaliter penes perfectum et imperfectum
sicut potentia visiva in Juvene et Sene est eiusdem plane speciei quia in
utroque habet idem ultimum formale a quo sumit suam specificationem, differt tamen
in illis duobus penes perfectum et imperfectum quae diversitas tantum est naturalis
et accidentalis, non vero formalis et specifica sicut puer et homo adultus dicunt
intra eandem speciem naturae humanae penes perfectum et imperfectum.
Differt a. haec 2a. species qualitatis a 1a. quod haec 2a. sit data ad simpliciter
operandum. Potentia enim in proprio conceptu essentiali nihil aliud affert quam quod
absolute sit principium operationis, non tamen disponit substantiam bene vel male
in ordine ad propriam naturam vel in ordine ad operationem. 1a. a. species habitus
sic: vel dispositio est qualitas perficiens substantiam ut bene vel male se habeat
1o et per se in ordine ad propriam naturam consequenter vero et Ethica solent eandem
perficere bene vel male in ordine ad operationem quae est finis naturae.
3 species qualitatis vocatur Passio vel Patibilis qualitas. Nomine Passionis
intelligi potest receptio formae in subiecto, est a. duplex passio 1a. vocatur corrup-
tiva sicut aqua patitur solet ab igne recipiendo calorem a quo corrumpitur
2a. vocatur perfectiva et est receptio formae perficientis subiectum ut rubor in
multo gaudium in corde. Est ergo quaestio quae ratione hic accipiatur passio
quae est species h. praedicamenti et Rs hic accipi passionem secundum utrumque
sensum sic: tam secundum formam perfectivam quam corruptivam, itaque omnis

qualitas disponens sed non tribuendo aliquam formam sive illud proficiendo
sive corrumpendo spectabit ad hanc 3m speciem qualitatis ut v.g. ira odium
tristitia gaudium et vocantur ista omnia qualitates quia ab appetitu sensi-
tivo exercentur cum aliqua corporali transmutatione ex gaudio n. dilatatur
cor et ex ira accenditur sanguis circa cor. Item ad hanc speciem spectant
pallor et rubor in vultu, albedo et nigredo et alii colores qui resultant
ex aliqua passione physica sed ex transmutatione primarum qualitatum
quae sunt calor et frigus, humiditas et siccitas.

Differt v. Passio a Patibili qualitate non continuitur et specifice sed acci-
dentaliter v.g. Rubor cito transiens orbus ex verecundia vel diu durans
orbus a natura eandem hanc continuam et tamen differunt nisi si penes ista
accidentia diu sed aut parum durare. ratio est. nam duratio est extra
rei continuam cum duratio nihil sit aliud quam unio persistens continuae et
existentiae sed haec unio est extra rei continuam ergo parum aut diu
durare sunt h. species accidentia et non continuales dicuntur.

4a Species qualitatis est Figura et Forma nomine formae intelligitur
forma artificiata vel in rei naturalis quae constituitur in certa specie
accidentali ut forma domus scamni aut turris et non intelligitur hic
quaecumque forma substantialis aut accidentalis sed intelligitur forma quaedam specialis
quae constituit artificiatum vel eius naturae in ratione talis, nomine a. figurae
intelligitur eadem forma quae est terminus qualitatis ut forma Trianguli aut qua-
dranguli quae peculiares modi qualitatis vocantur figurae.

Nota hic Terminationem qualitatis esse triplicem aliam Intrinsecam
et aliam Extrinsecam Intrinseca terminatio qualitatis consistit in punctis
et superficiebus de qb. sup. quae omnia dicuntur termini intrinseci qualitatis. Alia
est Terminatio extrinseca quae non unit partes qualitatis sed est modus formalis
illam afficiens sub certa quaedam ratione ut quadrangulare aut

triangulari et ista terminatio vocatur figura, eadem quoque qualitas realiter
quatenus sequitur actionem artificis vel in agentis naturalis illam in quantum
introducentis vocatur forma. quatenus vero causatur ex terminatione intrinseca quantitatis
vocatur figura. Unde et distinctio quae est inter formam et figuram est tantum
rationis quia est eiusdem rei diversimode conceptae scilicet vel in ordine ad
agens vel in ordine ad istam terminationem quantitatis.
Alii alio modo explicant dicunt enim formam esse qualitatem resultantem ex
terminatione quantitatis non secundum se spectatae sed secundum rationem formae ut forma
Leonis forma scamni. Figuram vero dicunt esse qualitatem resultantem ex
terminatione quantitatis secundum se spectata hoc est non habita ratione formae in
quae est ut triangulus circulus et haec expositio clara est nec multum
a prima differt.
Neque dicas figuram et formam non esse species qualitatis eo quod non afficiant
substantiam immediate sed qualitatem ut ex dictis colligitur.
Respondeo non peti ad qualitatem quod immediate afficiat substantiam sed sufficit quod me
diate et hinc sequitur figuram et formam centraliter participare naturam qualitatis
quia saltem mediate afficiunt substantiam et idipsum probat Aristoteles quia a
figura et forma denominantur qualitates ut a forma formosi a figura figurati
quod forma et figura erunt verae species qualitatis.
Offert se tamen non leve dubium circa primum speciem qualitatis an scilicet habitus
et dispositio dicantur species. An vero sint eiusdem speciei et dicantur tantum acci
dentaliter. Et videtur quod sint eiusdem speciei primo.
Quia Aristoteles in hoc praedicamento habitum et dispositionem sub unius speciei
nomine collegit quod secundum Aristotelem habitus et dispositio non distinguuntur
specie. Secundo idem probatur ex dictis scilicet quia multos actus comparata est
habitus scilicet vero per unum aut alterum actum tantum comparata est

dispo sed hae duae sera non dicunt spec cum habeant idem oltum
fonte ergo non habitus et dispo non distinguuntur spec.
Rs tn Habitum et dispoem esse diversae speci et centialiter
distingui in raone qtitis.
Sti 1o Est difficulter mobile ex propria nam et non est tale ex propria
nam non est merum accns sed aliqd petitum ex intrinsecis ppis sed
habitus est difficulter mobilis ex propria nam non v. dispo ergo habitus et
dispo dicunt non sdm aliqd accns sed sdm aliqd intrinseci metusum
in centia.
Sti 2o Habitus temperantiae v.g. et dispo ad illam habent oltum fonte
dicta ergo dicunt spec cfq pat. pli aus oltum fonte habitus temperantiae
est bonum delectabile sdm gustum conformi raoni cum facilitate
et iucunditate, dispo v. idem oltum respicit cum tristitia et
difficultate sed ista sunt oltum fonte dicta ergo aus verum. Unde
Ad raonem 1m in contrarium adductam Rs qd Aristoteles Habitum
et Dispoem collegerit noe unius speci non infimae sed subalternae
illaq habitus et dispo conficiunt unam speciem non infimam sed sub
alternam q subalterna species his duobus noibus explicat non hns
aliud certum noem.
Ad 2m Raonem Rs qd sera per unum aut alterum actum comparata
dicta fuerit ab Aristotele et a nobis dispo non centialiter sed sdm modum
qa hl modum dispoes quando mediocriter est acquisita, est tn illa sera
centialiter habitus qa habitus sera unico actu generat. Sed contra
Instas 1o Dispoes oes sunt facile mobiles ergo nullus habitus erit
ex qua centia difficulter mobilis cfq pli qa habitus causatur ex dis
positioib. Rs conced aus et negdo cfq. Habitus n. non hl quam
immobilitatem ab actib cen dispositioib ut a raone fonte sed
ex propria nam ex q hl oltum firmari et illi firmiter adhaerere

qua est qualitas subjectivus totaliter subtum, licet ergo dispositiones sint facile mo-
biles, non tamen habitus ab illis causati.
Instas 2° dispositio fit habitus ergo non dicunt speciem post consequens quia una species
non potest componi ex alia. Respondeo negando antecedens quia scilicet dispositio fiat habitus sed
ex praecedentibus multis actibus generatur una qualitas quae ex natura sua est diffi-
cultas mobilis.
Circa 3 speciem qualitatis est non aliquid dubium quia ratione scilicet distinguitur
a 1a nulla siquidem videtur inter has duas species intercedere distinctio
cum eadem omnino qualitas possit spectare ad 1am et ad 3am speciem ut caliditas
et frigiditas recensentur inter palibiles qualitates spectantes ad 3am speciem
et non continentur sub habitu vel dispositione 1a speciei qualitatis ergo inter has
duas species nulla apparet distinctio quae tamen nostro admitti debet si divi-
nam Aristotelis legitimam esse notamus.
Ad dubium Resolutio pendet ex illa quaestione in hac materia satis communi An
scilicet alicui qualitas individua possit spectare ad diversas species, cui
quaestioni nos respondemus affirmative scilicet unam et eandem qualitatem bene
posse collocari in duabus speciebus secundum diversas tamen rationes formales sic sentit
Aristoteles in hoc praedicamento quod in 1a specie collocat calorem et frigus et
in 3a dicit tamen esse calorem et frigus. Aristoteles consentit S. Th. loco sup.
scripto citato et probatur ratione. Calor ignis v. g. est connaturalis et
conveniens dispositio secundum eius naturam sicut et calor in mediocritate est
conveniens dispositio cuicumque corpori mixto sed eadem entitas caloris
causat passionem in sensibus externis cum potentia tactus revera patiatur reci-
piendo calorem ergo eadem individua qualitas spectabit ad 1am et 3am speciem
consequens est evidens quia ad 1am speciem qualitatis spectat disponere subtum
connaturaliter et convenienter sua natura. ad 3am vero spectat posse causare
passionem in sensibus vel posse esse terminum passionis itaque calor et frigus

sit in 3a specie qualitatis quae sit termini passionum vel quae causant illas
et haec ratio convenit eis simpliciter ut dicit Caret. ubi convenit vel
naturae sufficit vel disconveniunt sit in qua specie qualitatis.
Ex his clarius intelliges naturam 3ae speciei passionis sc. et patibilis qualitatis
omnis n. illa qualitas quae est trium alicuius passionis vel in quae causat talem
passionem spectat ad 3am qualitatis speciem et nomen passionis intelligitur
alteratio et actus appetitus interioris sensitivi. Ita hoc tu.
Arg. Nulla entitas potest esse in duabus speciebus eiusdem generis ergo nulla
qualitas individua poterit spectare ad diversas species qualitatis consequens patet
plus autem duae species afferunt diversas oppositas sed diversae oppositae
non possunt eidem convenire ergo antecedens verum. Ex 2o antecedens nulla entitas
secundum eandem formalem rationem potest esse in duabus speciebus eiusdem generis secundum
secundum diversam ergo antecedens. Exempl. clarum est in Mixto quod cum sit
eadem entitas realiter sustentat tamen rationem formalem activam
sc. et passionis et ratione harum duarum formalitatum constituitur in diversis
praedicamentis ita in eadem entitas caloris tanquam aliquid manente sus-
tentat rationem formalitatem dispositionis sc. et passionis et haec verum
sit quod individuum in linea substantiae non possit contineri sub duplici
specie quia tales species afferunt formas substantiales cum omnes excludentes cum
expellentes ab eadem materia, individua tamen accidentium secundum di-
versas rationes formales sub duabus aut pluribus speciebus poni non repugnat
cum tandem omnes a substantia veluti a proprio recipiente sustententur et
conserventur et si hoc individuum qualitatis considerentur secundum illas species
simul sumptas ipsis haec potest bene dici potest ens per accidens, taliter a. non
ponitur in una sed in diversis speciebus qualitatis.

Ps 2: Repugnare quidem idem individuum primario spectare ad
diversas species, non vero repugnare si primario ad unam et secundario
ad alteram pertineat sic a. contingit in illis qualitatibus quas nos in di
versis speciebus collocamus.

Quaeres hic ad quam speciem qualitatis spectant species sensibiles et elementales
tam in ratione quam sensu existentes. Ps illas spectare ad 2am speciem
sc: ad potentiam. Ratio est quia illae species dantur ad simpliciter operandum
et percipiendum. Illum quoque spectant ad 2 speciem quae vocatur potentia. Sequitur
pat ex dictis quae est inter potentiam et 2 speciem. 2a n. dantur ad simpliciter
operandum non currendo an bene vel male. 1a v. species sic dantur ad
bene vel male currendum vel operandum respectu finalis.

Ad tandem 2 speciem qualitatis sc: potentiam spectat non character sacra
mentalis quia ipse est virtus spiritualis in ratione existens concurrens active
instrumentaliter ad munera spiritualia exercenda simpliciter et praecipue
ad consecrandum. Ad hanc tamen speciem non pertinet gratia Fides
Spes aut charitas neque alii habitus supernaturales infusi quia in
primis gratia bene disponit animam quae spectabit ad 1 speciem qualitatis. Quod
tamen ad 2am speciem revocari quia ad exercenda bona opera gratia videtur
simpliciter unica cum sit principium et radix omnis boni sine qua nil bonum
poterit esse in homine. Caeteri non habitus enumerati ad 1 speciem spectant
quia dantur ad bene operandum et non ad simpliciter cum sine talibus habitibus
possunt exerceri actus supernaturales si Deus praestaret suum concursum prius
communicando illis aliquod auxilium efficax. Item ad 1am speciem
qualitatis spectant omnes actus illius et voluntatis quia tales actus disponunt
potentias illas bene in ordine ad suam naturam et ad eandem speciem
revocatur verbum mentis et illorum productum tamquam terminus intrinsecus
illorum.

3a hoc arg. Charitas est facile mobilis a subiecto quod non potest spectare ad
1. speciem qualitatis sc. Habitum neque non potest dici dispositio cum ex sua
natura habeat firmari subiectum quod. Rx Charitatem spectare ad habi-
tum et idem dicimus de aliis habitibus infusis ad impug. dicitur Cha-
ritatem esse facile mobilem per accidens ex eo sc. quod sit in subiecto libere
voluntatis quod libere per actus peccaminosos illam potest amittere et
destruere ex sua tamen natura esse difficulter mobilem quia ex sua natura
habet sibi stipulari subiectum totaliter illudque firmari quod ad naturam habitus
sufficit.

Ex quibus Illud dicitur ex Caret. quod Habitus multiplicetur dicatur aliquando.
dicitur habitus secundum rem non v. secundum modum et est ille qui ex sua natura est
difficulter mobilis, habet tamen modum dispositionis quia ex aliqua causa accidentali
facile amitti potest et talis habitus est Charitas sicut non secundum per unum
aut alterum actum tamen aequisita est habitus secundum rem dispositio v. secundum
modum quia facile amittitur si non conservetur per frequentationem
actuum. Aliquando dicitur Habitus secundum modum tamen secundum rem tamen est
dispositio ut Hectica secundum rem est facile mobilis et consequenter secundum
secundum rem dispositio, ratione tamen conditionum h. modi modi in quo est
calor excessivus metuens in ossibus est difficulter mobilis Et ex hoc
habet modum habitus. 3o tandem dicitur Habitus secundum rem et modum
et est ille qui ex sua natura est difficulter mobilis et non respectu talis
subiecti in quo est. Sicut secundum per multos actus ~~aequisita~~ et longum tempus
aequisita est habitus secundum rem et modum et talis secundum fuit in S. Th.
Arte et aliis.

Chro 4. 3 est proprietates qualitatis.

1a est quod qualitas habeat per se contrarium ut v. g. albedini contrariatur
nigredo calori frigus hoc proprietas si de vera et rigorosa contrarietate

figura n. racō fui vel steriaq neq circulq circuli aut quadratum
quadrati contrarium e qd v. soli convenit quantitati pat. qa nullus
alia fria dant diffr. in qlitate q hab eadem gradu nigr. different et
materia ab eodem sublo expellunt et dicuntur e qd di qa caetera
omnia fi. uter fe steriantur ... in hoc + fe et racō fui fed racō qlitas
Est hic differentias hic At hic qparatas conveniat qlitatib mediis
mediis ut v. g. colori rubro aut caerulo.
fi H. Dub. Resol. NB. e qlum et oppositum unam q neceq ex
contrarias fuipfiat alterum q necess talis fit qd. contrarietas
qd fuipfiat convenit hic extremis qlitatib ut albedini et nigredini
contrarietas v. fit qd convenit qlitatib intermediis ut colori luteo
luteo aut rubro respu nigri aut albi et necess contrarietas fit qd
qa rubrum n. racō fui fed racō albedinis contrariaq nigro, albo v.
contrariaq racō nigredinis. quale v. Artis hic dicit contrarietatem
cum ut qlitas ... n. ut concreta qlitatum ... de contrarietate
fuipfiat in q unum uni hic contrariaq et frigus calori ...
vitali.
qa qparatas e qd qlitas fuscipiunt magis et minus hic e qd qlitas
possit intendi et remitti unde unus albus dici magis vel minus albus
et s. ... dici magis frigus qm alius et hic qparatas convenit
quoq soli qlitati q qprie dici intendi et remitti n hic e qa n. videt
convenire quanti. sed fe. fiquide unu neq circulus n. dicit
magis vel minus circulus neq unum quadratum magis vel minus quadratum
nisi forte valde improprie.
Circa hanc qparatam movet Aetus aliquas Dub. hic An qlitas
in fe ipsa fuscipiat magis aut minus an v. tm racō subli hic e

An quando intendit album vel calor tantum augeatur participatio qualitatis v. g. albedinis in subiecto an v. ipsa qualitas in se augeatur vel non. Ad hoc dub. Respondeo In intensione aut Remissione qualitatum non tantum augeri vel minui participationem qualitatis in subiecto sed tamen ipsa essentia qualitatis augetur intrinsece, non tamen ut a subiecto separata sed ut illi applicata et inhaerens.

Ad 1. Pars h. Responsionis Ut alii forma magis vel minus participet a subiecto dicitur illa forma in se habere magis vel minus alias daretur aliquid subiecto quod non haberet quod est impossibile ergo intensio qualitatis tenet se tamen ex parte ipsius formae et non tantum ex parte subiecti.

2a v. Pars sc: quod ipsa qualitas augeatur ut applicata et non ut annulsa a subiecto patet. qualitas ut annulsa a subiecto habet modum substantiae sequitur non ad modum per se stantis sed substantia non suscipit magis et minus ut dictum est sup. ergo qualitas ut annulsa a subiecto non potest dici quod suscipiat magis vel minus.

3a est. quod res secundum qualitatem dicantur similes vel dissimiles unum non dicitur alteri simili ratione qualitatis et non ratione substantiae aut quantitatis et NB quod similitudo formaliter accipitur sub relatione et sic res non dicuntur similes formaliter per qualitatem sed fundamentaliter tantum. Fundamentum non similitudinis est unitas in qualitate et sicut proprium est quantitati quod secundum per eam fundamentaliter dicantur res aequales vel inaequales ita et proprium est qualitati quod secundum eam dicantur res similes et dissimiles quod si aliquando duae substantiae dicantur similes in ratione substantiae ut Petrus dicitur similis Paulo in natura specifica quia tales essentiae vel substantiae induunt aliquem modum qualitatis sicut in quando duae substantiae dicuntur aequales ordine ex eo quia considerantur secundum aliquem modum quantitatis.

Arg. 1: Est modum afficientem subiectum est omne accidens quod non est proprie-
tas et continuitas quantitatis, ergo potius quam omne accidens est modus et affectio
subiecti. Resp. ad 1: Est tantum modum afficiendi subiectum sic modus accipitur
pro eo quod est in eo subiecto tanquam entitas inhaerens et illi inniteus et hic
modus afficiendi subiectum est omni accidenti vel proprie quantitati. Et modus
sumitur strictius pro speciali
in ordine ad operationem vel operandi et iste modus afficiendi subiectum
constituit continuam quantitatem in eo.
Arg. 2: A rubore orto ex verecundia non dicimus quantitas quod talis ru-
bor non erit nova species quantitatis et consequenter 3a species ad quam spectat talis
rubor non convenit participabilis continuam quantitatem in eo. ergo potius.
potius quam illi rubor cuiuslibet transit quod non dicimus quantitas ab illo
Resp. ad 2: non dicimus quantitas a tali rubore licet non adeo perfecte sed
modum transeuntis et consequenter talis rubor habet continuam [illegible] quantitatem
licet eam [illegible] participet [illegible] imperfecte partici-
pat vel [illegible] repugnat cum [illegible] tamen
[illegible]
[illegible] participarem [illegible] quantitas
non tollit [illegible] [illegible] quantitates [illegible]
[illegible].
Alia argumenta videantur in Aureolibus. Nobis haec
de quantitate sufficiant. [illegible]

DUBIUM DUODECIMUM.

In quo consistat natura et centia 6 ultimorum praedicamentorum?

Absolutis 4 praedicamentis restat ut de 6 in rebus aliquid dicamus.

Post quintilem ergo egit Aristoteles de Actione (1 praed.) ipsi naturam et centiam non aliter quam per exempla quaedam declaravit sic n. ait actio est ut facere flagellare &c. Verum nos centiam actionis declaramus hoc modo. Actio est forma quaedam accidentalis qua agens actu constituitur tali et dat esse effectum productum.

Et hic definitio illa 26 quod in productione alicuius effectus 4 reperiuntur primum est ipsum agens cum causa producens. secundum est effectus productus. 3um est ipsa actio qua effectus producitur et acquirit aliquid esse transitus de non esse ad esse quae actio variis nominibus appellari solet quandoque n. vocatur instrumentum quandoque concursus quandoque efficientia vel effectio.

4um denique est ipsum subiectum in quo effectus producitur nisi forte sint actionis terminata ad substantiam tunc n. non datur aliquid subiectum distinctum ab effectu. Exemplum sit productio caloris in aqua in cuius productione est ipsum agens cum causa producens est ignis, effectus productus est calor actio qua medicinale calor recipit esse est calefactio, subiectum a. talis effectus est aqua.

Explicatur modo definitio dicitur actio in primis forma quaedam accidentalis quia esse agens est aliquid in rebus cum non sit merum nihil habens suam propriam centiam ergo hic aliquam formam quam in tali esse constituitur impossibile est n. aliquid esse constitutum in aliqua certa centia et quod hoc non habeat per aliquam formam sed haec forma qua agens constituitur agens est actio nihil n. aliud supra esse videtur quod agens formaliter constituitur in esse agentis ergo actio recte dicitur forma et accidentalis quidem quia in creatis nulla actio potest esse ipsa substantia vel centia agentis hoc n. proprium est solius dei et per hoc quod actio sit forma accidentalis convenit cum omnibus aliis praedicamentis quae sunt formae accidentales. Dicitur 2o qua agens actu constituitur tali hoc est agens vel instrumentum ad distinctionem formarum permanentium quod quidem agens constituitur agens sed non actu

ut sunt forme substantiales in compositis naturalibus item forme accidentales permanentes tamen ut potentie et habitus per quas quidem constituitur res agens sed non actu nisi non hisce omnibus propriis superveniat actio nil fiet et hinc est quod actio denominet saltem in ~~actu~~ actuali tamen

et fortassis propter hoc vocatur a nonnullis Actio actus ultimus agentis quatenus agens.

Licet non forme et potentie concurrant ad effectum producendum tamen non ultimo ut dictum est. Addit tamen in definitione hoc dat esse effectum producto ad declarandum maiorem vim et efficaciam actionis et dependentiam effectus producti ab ipsa quam dependentiam aliae particulae non satis explicarunt.

Alii alii modo definiunt dicentes actio est forma a qua aliquid dicitur agere ut v. g. calefactio est forma a qua ignis dicitur calefacere aquam vel lignum hanc definitionem tamen bona est data per effectum formalem actionis sicut sup. dicitur utile dictum est.

Circa hoc praedicam. est dub. An in illo tamen contineantur actiones transeuntes vel non immanentes. Actio immanens vocatur illa quae manet in agente a quo producitur et ideo appellatur immanens v. g. illius est actio immanens quae manet in intelligente vel in illo a quo producitur et large loquendo omnes illae actiones vocantur immanentes quae manent saltem in eodem supposito a quo producuntur. Actio transiens est illa quae emanat ab agente non tamen recipitur in illo sed transit ad passum in quo effectus recipitur ut calefactio est actio transiens quae emanat ab igne non tamen manet in igne calefaciente sed ~~transit~~ transit ad aquam in qua calor recipitur.

De his ergo actionibus est dub. An tamen transeuntes vel non immanentes collocentur in hoc praedicamento actiones de transeuntibus nulla est difficultas cum Aristoteles quando hoc praedicamento mentionem facit tamen de actionibus transeuntibus loquitur quod certe magnum signum est tales actiones in hoc praedicamento collocari. De Immanentibus v. maior est difficultas.

Nos ut verius indicamus actiones immanentes praesertim alicuius tri productivas spectare ad hoc praedic. nam dispositiones convenientes naturae reducuntur ad praedicamentum qualitatis ut v. actiones productivae revocantur ad hoc praedicam. v. g. illud ut est dispositio conveniens naturae intellectualis spectat ad pam speciem qualitatis ut a. est actio productiva verbi pertinet ad hoc praedicamentum. Unde genus generalissimum h. praedicam. erit actio, quae sub alterna erunt actiones Transeuntes et Immanentes species aliae actiones stantes sub immanenti et Transeunti ut volitio Illustr.

Probatur in nostra sententia 1o. Actiones immanentes praesertim productivas convenit definitio actionis praedicamentalis quae spectabunt ad hoc praedicamentum. Consequentia patet et antecedens est certum ex ipsa definitione.

Probatur 2o. Actiones Immanentes sunt verae actiones quae non dicuntur excludi a praedicam. actionis patet antecedens Illud est vera potentia sed omnis potentia specificatur a sua actione quae et illud erit vera actio Et idem dicimus de aliis actionibus immanentibus.

Actionem sequitur Passio quae constituit 6 praedicamentum, quam Artes exemplis quibusdam declaravit dicens. Passio est motus procedens ab agente prout recipitur in passo. Ubi ille ordo ad passum est ultima differentia passionis constitutiva. Nam in Calefactione 3a. possunt distingui. 1o. Ordo ad ignem activae calefacientem 2o. Ordo ad lignum vel aliam materiam calefactam. 3o. Via et tendentia calefactionis non explicite recipiendo ordinem ad agens vel ad patiens. Si calefactio concipiatur in ordine ad agens a quo procedit fortiter rationem actionis, si v. ut via et tendentia caloris praecise habet rationem motus qui est post praedicamentum. Si a. concipiatur in ordine ad passum v. g. ad lignum calefactum in quo recipitur habet rationem passionis. Eadem quae entitas calefactionis sub diversa formalitate spectat ad praedicamentum actionis et passionis.

Proprietates Actionis et Passionis sunt duae 1a. est quod habeant contraria ut Calefactio contrariatur frigefactioni non tamen ratione sui sed ratione qualitatum.

2a Proprietas est quod Actio et Passio suscipiant magis et minus, unum
n. agens dicitur magis vel minus agere quam aliud.
Solent hic multae quaestiones moveri, tum quae ad physicam spectant, ibidem de iis agemus

SEPTIMUM Praedicamentum est ubi.

Et nil est aliud quam modus quidam accidentalis quae res dicitur formaliter praesens
loco vero, et vocatur praesentia localis quae est modus intrinsecus rei existentis in
loco et producitur per motum localem de quo latius in physica.
Ex eo n. quod aliquis movetur localiter de uno loco ad aliud, acquirit hanc praesentiam
ad locum, quae praesentia vocatur ubi et pendet tanquam a forma extrinseca a superficie
ambiente corpus. Unde si aliquis moveretur in vacuo naturaliter vel supernaturaliter, non
acquireret istam praesentiam localem positivam quae ratio exposcit locum
verum et realem. Et hinc est quod hanc praesentiam aliqui nominant intrinsecam
superficiem v. locum extrinsecum.
Species h. praedicamenti sunt sursum et deorsum, ante et retro, dextrum et
sinistrum. Proprietates h. praedicamenti per se facile possunt cognosci

Octavum Praedicamentum vocatur quando.

Et nil est aliud quam forma quidam accidentalis per quam res dicitur intrinsece esse
in tempore. Sicut n. ubi ex eo quod aliquod corpus commensuratur loco acquirit praesen-
tiam realem intrinsecam per quam formaliter et positive est praesens loco, ita ex
commensuratione temporis acquirit corpus existens in tempore hoc accidens
intrinsecum quod vocatur quando. i. esse in tempore. Et hoc accidens producitur
effective a re in tempore existente, pendet tamen tanquam a conditione
ratione a tempore sub quo res existit, sicut a simili dictum de praedica-
mento ubi.

Nonum Praedicamentum
est situs.

Nonum Praedicamentum est Situs.

Cuius centrum aliqui constituunt in denominatione extrinseca orta a partibus universis vel a loco extrinseco sed haec sententia falsa videtur.

Probatur. Forma huius praedicamenti constituit speciale praedicamentum primo diversum a reliquis quod non dicitur esse forma in alio praedicamento constituta sed locus est in alio praedicamento saltem reductive sed in praedicamento quantitatis quod non poterit esse forma huius praedicamenti.

Probatur 2°. Situs est dispositio partium in ordine ad locum sed haec dispositio est forma intrinseca sublato situato quod non potest tamen provenire a forma alicuius extrinseca ma pat. primum. Dispositio illa est v.g. sedere vel stare sed sessio statio non est in summo superficie aut loco sed in stante sedente vel cubante ut experientia ipsa docet quod situs non est tamen denominatio extrinseca sumpta a loco vel superficie.

Haec quod sententia relicta nos constituimus centrum praedicamenti situs in hoc quod sit accidens quoddam disponens partes substantiae corporeae in ordine ad locum sed.

Vel aliis verbis situs nil est aliud quam dispositio vel ordinatio partium corporis in loco sed quam aliquis dicitur sedere stare vel cubare, hinc homo dicitur situatus quando habet partes corporis certa quidam ratione ordinatas et ~~dispositas~~ dispositas et talis dispositio est multiplex alia a natura alia a libera voluntate alia a casu. Naturalis v.g. est in homine quod in illo caput sit in superiori loco pedes in inferiori quod habet a natura. Brutus v. Arabia a natura habet caput proiectum ad terram ante corpus caeteras partes post et retro. Dispositio partium a libera voluntate est v.g. sedere nunc postea stare. Dispositio a casu est illa quando aliquis ex altissima tabula turri talis habebit caput infra pedes v. supra.

Circa hoc quidam dicunt quod situs dicat in fundamento quantitatem cum ea ipsa quantitas
habeat extendere vel disponere partes corporis in ordine ad locum, alii dixerunt.

Sed illam extensionem quantitatis differre ex hoc a situ quod quantitas extendit
extendat partes substantiae corporeae in ordine ad locum et determinando
ad certam formam extendi in loco sursum superiorem et priorem erectum et
depressum sed relinquit ipsas partes extensas ipsi indifferentes ad hunc
vel illum situationem non curando an sint superiores vel prone ~~recte~~
erecta vel depressa. ipse vel tales partes corporis determinent ad
certam formam extendi in loco requiri aliquo modo disponens illas tali
vel tali modo et secundum hunc modum intrinsecum dat corpori stare
incidere vel sedere et sic fundamentum dicit quod distinctum a quantitate funda-
mento quantitatis requiritur tamen in substantia corporis, non vero in modalib.

Contra 2a quod dicat quidam dicit in grad. Ubi sed distinguit ab
illo realiter sicut figura quae est 4a species qualitatis a quantitate, nam sicut
figura est dispositio quaedam resultans ex ~~tota~~ terminatione intrinseca
quantitatis ita situs est dispositio sicut figura quaedam partium in loco existentium
et includit figuram quandam extrinsecus ubi secundum ad illud. Contra distinctio realis
patet ex parte ubi et ponit ab invicem separari quod patet navigans in flumine
acquirit nova ubi et diversas successive retinet tamen eundem situm supposito
quod maneat sedens in navi quod habet duo ponit ab invicem separari
fallere quod ad primam speciem et quod distinguuntur realiter [illegible].

Ergo generaliter hic quidam est dispositio partium corporis ad locum
in Cor. speciei sed dicit fortiter et realiter diversis status aliquid
formam et modi dispositionis.

Decimum Praedicam vocat Habitus.

Cuius centiam Suarez putat existere in denominatione extrinseca unde forma secundum illos hic praedicamenti erit vestis aut indumentum hoc tamen falsum est quia hoc praedicam est accidens quod ratio formalis illius non erit substantia ut est vestis alias forma constitutiva accidentis erit substantia quod plane absurdum est.

Nos quod hic praedicamenti centiam quae est accidens dicimus consistere in quodam modo intrinseco desumpto tamen in ordine ad vestem corpori applicatam ex eo namque quod vestes adiaceant corpori et corpus vestibus resultat modus peculiaris accidentalis quod appellatur habitus unde Gilbertus in libro de 6 principiis habitum definivit hoc modo. Habitus est corporum et corpus quae circa corpus sunt adiacentia secundum quam haec quidem haec illa haec dicuntur ut v.g. est vestitum aereatum zibiatum quae omnia explicant peculiarem modum accidentalem quod vocatur habitus. Ex quo patet hoc praedicam non significare corpus ipsum habens vestem neque significare in vestem habitam sed significat medium quoddam accidens inter horum habentem vestem et vestem habitam provenientem ex eo quod corpus habeat vestem.

Genus Generalissimum hic praedicam est Esse vestitum seu Habituatum.

Species subalternae sunt Esse vestitum vestem

Item esse Calceatum Tunicatum. Et haec de 6 ultimis praedicamentis Ex naturali Dei dantis fusius examinabimus in Physica. &c.

QUAESTIO 3a.

De Postpraedicam.

QVAESTIO TERTIA
De Postpraedicamentis.

Praesens quaestio movet a nobis ad declaranda ea quae Aristoteles in 3a parte sui tractatus de Colligatis docuit in quo tradidit notitiam postpraedicamentorum hoc est eorum quae ut ait Caret sequuntur diversa praedicamenta sicut namque ante doctrinam praedicamentorum tradidit Aristoteles eorum notitiam quae vocant principia et fundamenta erant tradenda et postea singula gratia cum suis proprietatibus enumeravit sic modo quae ad omnia supremae gratiae consequuntur explanat.

Haec a. ut melius intelligantur sit dubium unicum unicum

DVBIVM

Quid sit Postpraed. et quae sint Postpraed. ab Aristotele enumerata?

Circa 1a Postpraedicamentum nil est aliud quam proprietas quaedam eorum praedicamenta tanquam modus aliquis imperfectus.

Expli. dicto. Nomine proprietas non intelligitur proprietas rigorose accipta alias illa et voluntas et potentia nisi quae emanant ab essentia rei sunt post praedicamenta quod tamen falsum est cum spectent ad praedicamentum qualitatis, intelligitur ergo nomine proprietas aliquid connexum cum praedicamentis sive ad illa consequitur sive antecedenter ad illa se habeat quod dicitur post propter postpraedic. Motus licet non se illi antecedenter habeat ad alii praedicamenta ut est Motus generationis qui antecedit substantiam genitam tanquam via ad ipsam et Motus localis antecedit ubi seu praesentiam locatam tanquam via suum terminum, adhuc tamen Motus est postpraedicamentum quia est quod connexum cum praedicamentis et semper comitatur illa, quoniam non possit dici Motum sine praesupponere causam agentem vel Moventem et sic consequenter saltem ad alii praedicamenta seu sc. substantiam et actionem.

Chro 2a 5 Enumeravit Arlis post predicamenta et sic.
Oppo Prius simul Motus et Habere.

Hæc post predicamenta reperiuntur in omnibus predicamentis licet non eodem modo quod patet.
Omnia predicamenta in partibus habent distinctionem cum sint 1o diversa ergo et habent
oppositionem, omnis enim distinctio fundatur in alijs oppositionibus, oppositio ergo reperitur in
singulis predicamentis quia singula explicant diversas formalitates per quas
habebunt inter se formalem oppositionem saltem contradictoriam una namque affert
negationem alterius.
Deinde predicam. substantiæ est prius natura omnibus alijs predicamentis quia omnia
accidentium gratia fundantur in substantia tanquam in 1o subiecto quod saltem
natura prius esse debet, nec tamen prioritas reperitur in substantia sed et in omnibus alijs
supremis generibus quia ut recte hic ait Caret. omnia gratia sunt priora suis
speciebus et species sunt priores suis individuis.
3m Post predicam. Convenit tamen omnibus predicam. quia omnia sunt simul tempore ut patet.
4m Post predicam. Reperitur tamen in singulis predicam. non tamen æqualiter. Motus enim
tantum ad 4or gratia sc. substantiam quantitatem qualitatem et ubi dat per se, ad
alia a. predicamenta Motus tamen dat per accidens pertinet ad predicamentum
relationis.
5m Post predicam. Commitatur substantiam respectu cæterorum predicamentorum
nisi cum hic sit quod communissimum tamen singulis convenit predica-
mentis cum nullum sit predicam. quod ad minus non habeat suum effectum
formalem ut patet.
Et quod Arlis sufficienter enumeraverit post predicamenta patet in primis ex
consensu omnium philosophorum qui unanimiter hæc 5 post predicam. agnoscunt et nec plura
nec pauciora admittunt.
Deinde patet hoc inductive non enim potest dari alijs proprietas communis hæc post predica-
mentum ad hæc 5 non reducatur.

Explicata igitur natura praedicamentorum in eorum restatur de singulis agamus in particulari
Tunc quia primo loco optinet oppositio secundum Aristotelem cuius ipse naturam non quidem
definiendo sed dividendo hunc declaravit. possit autem oppositio in eorum non
inconvenienter definiri hoc modo oppositio est repugnantia duorum extra
mortem quae se mutuo et determinate ab eodem secundum quod idem excludunt
eius simul convenire non possunt.
In qua definitione notanda est illa particula determinate utrum alii proprie dicantur
opposita verum est ut se determinate ab eodem excludant. quod dicitur
ob formam leonis et alia indisparata quae licet sit incompossibilis cum
anima hominis in eadem materia, tamen quia hanc incompossibilitatem non habet peccatum
cum illa potius quam cum alia quaecumque formam ideo formam leonis et formam hominis
non habent proprie inter se oppositionem sed vocantur disparata quae non praecise repugnant
uni tertio sed aequaliter pluribus aliis.
Nos hic non tamen hic de oppositione propositionum quae est ~~[illegible]~~ oppositio com-
plexorum sed loquimur de oppositione rerum simplicium quae naturam in singulis
praedicamentis hactenus declaravimus. De hac igitur oppositione agimus in
praesenti quae ut melius intelligatur singula eius membra in quae divisa est ab
Aristotele examinabimus et sunt 4 membra scilicet oppositio relativa quae V.G.
Pater opponitur filio. Oppositio contraria quae Calor opponitur frigori
Oppositio privativa quae Caecitas opponitur visui et tandem oppositio contradictoria
quae stare V.G. opponitur non stare.
Antequam autem descendamus ad haec membra duas prius quaestiones solvere debemus.
1a est An haec divisio oppositionis sit generis in species an analogi in sua
analogata. Huic ergo est divisionem generis in species sed analogi in
sua analogata. Et ratio oppositionis principaliter et magis convenit
contradictoriae oppositioni caeteris autem minus principaliter et in ordine ad
hanc igitur est analogi in sua analogata. plus autem oppositio consistit in re-
pugnantia sed contradictoria magis repugnant quia quasi in infinitum distant et

in nullo conveniunt, cetera a. saltem in aliquo conveniri videntur
quod ratio oppositionis principaliter et magis convenit oppositioni contradictoriae
1a a. consequentia bene inferitur. tunc non est divisio analogi in sua analogata
quando unum membrum principaliter et magis participat naturam
divisi cetera vero tantum in ordine ad illud.
Ad hoc dico. Oppositionem quae hic in 4 ista membra dividitur non esse merum
ens rationis ut volunt nonnulli sed esse verum ens reale quia in primis oppositio
numeratur inter ab Arte inter postpraedicamenta sed postpraedicamentum
non est ens rationis quod nec oppositio erit merum ens rationis. Deinde Calor
et Frigus sine ulla dependentia ab illis habent mutuam repugnantiam
et conantur se invicem destruere quod haec oppositio non erit ens rationis cum
dicitur a parte rei et quod nec oppositio in communi erit ens rationis alias et inferi-
ora eius essent eiusdem entitatis cum omne id quod est de essentia superiori
sit non de essentia inferiori ut patet.
3o Denique In divinis inter Patrem et Filium datur realis oppositio
relativa propter quam oppositionem personae divinae distinguuntur realiter
inter se quod oppositio in proprio conceptu non dicit aliquid rationis.
2a quaestio est An haec divisio sit adaequata ita ut nulla alia detur
oppositio quae ad 4 ista membra non reducatur vel an 3 tantum sint membra
dividentia. Quia Rx Hanc divisionem esse adaequatam et sufficien-
tiam hoc ratio sumitur ex hoc. Ipso quod oppositio aut attendatur inter
ens et non ens aut inter entia si attendatur 1o modo, id fit Et vel non
est oppositio inter ens et non ens omnino et simpliciter et sic est contradictio vel
inter ens et non ens in tali subiecto et sic est oppositio privativa. Si a-
attendatur 2o modo, id non Et contingit vel non est oppositio inter entia se
mutuo expellentia ab eodem subiecto et sic est contrarietas. Vel est
inter Entia ad invicem contraposita et sic est oppositio relativa. Et
inter istas 4 oppositiones si formaliter considerentur in ratione oppositionis primum

Locum tenet oppo contradictoria 2a Privativa. 3a contraria. 4
Relativa. Si v. considerentur in ratione entis tunc 1a oppo relativa
2a contraria 3 Privativa 4. contradictoria. Has ergo oppones in 2a
consideratione accipiemus et sic illam de singulis agemus. Vide sit.

Cho 3 Oppo Relativa est repugnantia duarum relationum quae
eidem sic quod idem convenire non possunt. ut Pater et filius
opponuntur relative.

Quia habent duas relationes sibi oppugnantes quae eidem sic quod idem simul
convenire non possunt. tene quidem sic diversum respectum idem homo
potest esse Pater et filius non tamen sic quod idem non et haec repugnantia cum
incompossibilitate conveniendi eidem est post quidem conveniens istis
relativis consistit in quadam contrapositione quando sic: tres ponuntur
in primum relativum ut id a quo respicitur et quod tertium quia ergo implicat
quod idem sic quod idem respiciat et tertium in ipsum respectum huius est
quod relativa opponantur inter se. quomodo a. relationes opponuntur Ansi:
seipsis an v. per relationes superadditas dictum est sup. per primam n. entitatem
opponuntur inter se, non per relationem superadditam, licet verum
sit quod ex ipsis relationibus specie distinctis quae seminicem respiciunt resultet
quidam modus qui est oppo formalis quae formaliter est opposita et isti modus
vocatur oppo relativa. Differt a. oppo relativa ab aliis oppo
quod illa quae relative opponuntur quando unum est in rerum natura et alterum
esse debet cum relativa se mutuo ponant et tollant quod certe aliis oppo
non competit nisi contra posito uno extremo alterum destruitur
unum est ut pat. in Calori et Frigori.

Cho 4 Oppo contraria est repugnantia mutua duorum
accidentium possibilium quae sub eodem genere maxime distant
et eidem subiecto vicissim inest ab eoque se mutuo expellunt nisi alterum
insit a natura.

Vel clarius contraria sunt illa quae posita sub eodem genere maxime distant
et ab eodem subiecto se mutuo expellunt nisi alterum insit a natura.
Per accidentia positiva intelligimus qualitates inter quas solas dari vera con-
trarietas. Nomine generis sunt intelligi tam genus proximum quam remotum
sicut albedo et nigredo opponuntur contrarie quia sunt accidentia positiva
sc: qualitates quae sub eodem genere proximo sc: colore maxime distant.
Iustitia v. et Iniustitia contrariantur inter se licet non habeant idem
genus proximum ~~[illegible]~~ cum genus proximum iustitiae sit virtus, iniustitia
a. vitium, habent tamen idem genus remotum sc: habitum sub quo maxime
distant.
Dictum est quod eodem subiecto vicissim insint ut calor et frigus vicissim
insint eodem aqua modo non est calida modo frigida. Dictum est modo quod mutuo
se ab eodem subiecto debeant expellere et hoc ipsum patet in eodem exemplo
frigoris et coloris. Additum tamen est nisi forte alterum insit a natura
quia si alterum insit a natura ut naturalis proprietas nullo modo a subiecto
separabilis non est verum quod vicissim insint eodem subiecto. Neque enim tunc
proprie se mutuo expellunt v. g. calor et frigus non insunt vicissim igni
neque enim se mutuo ab eodem expellunt quia calor inest igni a natura ut
naturalis illius proprietas.
Itaque summatim ad contrarietatem petitur quod sint qualitates quae sub eodem
genere sive remoto sive proximo maxime distent et se mutuo ab eodem
subiecto expellant nisi alterum insit a natura.
Dicitur a. Artes contraria In contraria immediata et contraria mediata
contraria immediata sunt illa quae sibi immediate repugnant et nullum ad-
mittunt medium ut Iannum et infirmum sunt contraria immediata, nullum
enim dari subiectum capax sc: aeternum quod non sit Iannum neque infirmum.
Vitium enim et virtus opponuntur immediate et hoc intelligi debet de rebus
quae apta sunt ad recipiendas tales contrarias qualitates.

Sin. de facto incapaci [illegible] nullum certum ē dari aliqd q̄ nō sit sanum neq infirmum ut lapis v.g. neq sanus neq infirmus ē, veruntn Lapis nō ē subiectum aptum ad recipiendam sanitatem vel infirmitatem.

Contraria Mediata sunt illa q̄ sibi ita repugnant ut habeant aliqd medium et hoc nō contrariantur sibi albedo et nigredo q̄ pro medio habent alium colorem fuscum vel rubedum. Medium sit dici illud de q̄ utrumq extremorum absolute negari sit ut fuscum ē illud q̄ nec absolute ē album nec absolute nigrum licet possit dici q̄ sit q̄ mixtum ex nigro et albo.

Caput 5m. Oppositio Privativa ē Repugnantia mutua inter formam alicui subiecto debitam et illius Privationem.

Omnis oppositiones excitat et Visus Sensus et ignorantia Mors et vita et [illegible] [illegible] Privationem in eo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] respicit subiectum [illegible] [illegible] [illegible] illo habita v.g. ignorantia respicit illum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et idem ē de Tenebris q̄ respiciunt [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] respicit subiectum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] privatio vitae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habita [illegible] mors ē privatio vitae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Caecitas ē privatio visus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqd impedimentum in organo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Caecos a nativitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio [illegible] illum nisi organum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] visum.

Ex hac differentia colligenda ē veritas illius dicti [illegible] [illegible] a forma ad privationem dari regressum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cum a tenebris ad lucem frequentissime dicitur regressus, ipse ut docet
S. Th. hoc dictum tamen verum habet de illis privationibus quae non immediate
respiciunt subiectum sed mediante forma ab hac non dicitur regressus ad formam
nam ut a morte ad vitam a caecitate ad visum non dicitur regressus
nam ut supernaturaliter id fieri potest nullus dubitat.
De Aliis v. Privationibus quae sunt primi generis dictum Aristotelicum mi-
nime verificatur neque de istis locutus est Artes.

Cap. 6. Oppositio contradictoria est repugnantia mutua inter
quamcumque rem et eius negationem ut homo et non homo ens et non ens
opponuntur contradictorie

Et haec est maxima omnium oppositionum quia extrema huius oppositionis in nullo conveniunt
et ipsi in infinitum distant quod in aliis oppositis non reperitur, opposita enim
relative conveniunt in genere relationis, opposita contrarie in genere qualitatis
opposita privative in subiecto apto ad recipiendam formam, opposita vero
contradictorie in nullo conveniunt et ideo maxime opponuntur.
Neque dicas contraria magis distant quia habent medium aliquod genus contradictoria
minus distant quia nullum habent medium. Ex n. contraria physice et naturaliter
magis distare, non tamen in linea repugnantiae et formaliter sicut duo asseres
conglutinati non immediate sed in aliquo medio physice magis distant
non tamen in linea repugnantiae et oppositionis formaliter quae consistit in incompossi-
bilitate plurium formarum in eodem subiecto, quae minus quam una forma cum alia
esse potest eo magis repugnat et distat ab illa sed nihil minus potest pati aliqui
res quam suam negationem quam oppositio contradictoria erit maxima. Et haec
sunt dicta de 1° Postpraedicamento.
2m Postpraed. vocatur Prius quod nihil est aliud quam modus quidam realis
imperfectus secundum quem una res dicitur prior altera.
A a. varii modi: Prioritas 1a est prioritas temporis quae una res dicitur prior
altera sic sexagenarius est prior tempore hominis iuvene.
2° una res est prior altera ordine et vocatur prioritas ordinis reperitur
in illis rebus quae vel habent rationem principii vel partis respectu alterius sic unitas

Dr̄ prior numero Elario, syllabae dr̄ m̄ priores ipsis verbis q̄ verba
ex illis componunt.
3º. Unum dr̄ prius alio dignitate, et ē quasi unus p̄cedit alium in honore
et haec prioritas ē in p̄scetissima in gr̄e logico licet in gr̄e politico
multum ponderis habeat.
4º. Dr̄ unum prius alio prioritate obseq̄ q̄ ab illo n̄ valet subsistenti
obseq. et tali mō priora sunt cum gr̄a superiore de q̄ sup.
His 4 prioritatib. adiungit Aristoteles 5º q̄ dr̄ prioritas naturae q̄ reperit in illis
rebus q̄ licet nō se convertant tn̄ una ē causa alterius et n̄ ē cōa sic centia
hoīs v.g. ē causa prior risibilitate prioritate naturae licet n. nō se convertant
ut pat. tn̄ centia ē causa risibilitatis, n̄ a. risibilitas centiae. Et haec
prioritas n̄ ē in q̄ sed a q̄, n̄ a. petitur ut aliquid sit prius naturae alio q̄ in
aliq̄ priori tpe prius existat q̄ prioritas vocatur in quo. Hac g̃ prioritate
naturae prior ē sol lucis et oīs centio sua proprietate, q̄ quidem ē causa proprietatis
n̄ tn̄ prius tpe existit, Itaq ad prioritatem naturae petitur p̄cise q̄ unum sit
causa alterius licet nō se convertant et simul tpe existant. Ex q̄ pat. q̄ ratione
distinguitur prioritas naturae a prioritate temporis.
Aliam prioritatem assignant Theologi in divinis q̄ vocant prioritatem
Originis q̄ consistit in productione cum emanatione unius personae divinae ab
alia, q̄ una persona ē producens et alia producta. Persona producens dr̄
prior origine Persona producta dr̄ posterior et persona producta dr̄ posterior origine
sic Pat. ē prior filio in divinis et haec prioritas nec ē prioritas in quo
nec prioritas a q̄ q̄ una persona n̄ ē causa alterius licet sit ppr̄ ppriam alterius
verum haec Theologis relinquimus.
3º. Post p̄d. vocatur simul et ē m̄ modus quidam realis q̄ duae res dr̄ simul
esse et ē simultas duplex alia tpis alia naturae. Simultas tpis ē quando
duo in eodem tpe sunt aut sunt. sic duo gemelli centia et proprietas dr̄
simul tpe. Simultas naturae ē nō illa q̄ nō se convertunt vel q̄ simul sunt
tpe, tn̄ unum n̄ ē causa alterius sic duo relativa dr̄ simul naturae, q̄ quidem nō
se convertunt unum tn̄ in gr̄e relativo n̄ ē causa alterius sic pat. ē simul naturae
Cum filio.

Itaq ad simultatem naturae petitur quod se mutuo inserant et unum sit causa alterius
ut Pater et filius se mutuo inserunt, et tamen unum non est causa alterius in genere
relativo. Et per hoc differt simultas naturae a priorite naturae. Dicitur enim
divisivae generum sed non simul naturae in genere dividendi praecise genus,
sed non secundum se spectantur non repugnat quod una sit prior alia, dum ergo simul secundum
quod dividunt genus sed non convertuntur ipsi inter se et una non est causa alterius
quod ad simultatem naturae sufficit.

4m Postpraedicamentum vocatur Motus et est quidam accidens imperfectum quod res alterius se habet
nunc quam prius vel Motus est Actus Entis in potentia quatenus in potentia et de hoc latius
in physica.

Huius Postpraedicamenti 6 species assignat Aristoteles communiter quae membra dividentia
solent vocari species et sunt. Generatio Corruptio Augmentatio Diminutio
Alteratio Latio seu Motus Localis de quibus ibidem.

5m Postpraedicamentum est Habere Ubi Nota quod Habere dicitur multiplicitur
1o non habere simpliciter communiter quod idem valet ac possidere aut habere aliquid genus
modo sive per inhaerentiam sive per relationem sive per effectionem ut cum
aliquis dicitur habere pecunias amicum servum et alia. Et habere in hac acceptione
constituit hoc 5 postpraedicamentum. 2o simpliciter habere minus communiter quod est quidam
medium per modum actionis et passionis inter habentem et rem habitam
ut cum dicimus vestiti vel armati, vestium vel armorum adiacentia
et in hac acceptione constituit ultimum praedicamentum habitus. 3o simpliciter
adhuc minus communiter quod sit: est id quod se res bene vel male se habet ad naturam
vel operationem et sic habere spectat ad praedicamentum qualitatis. Ex his patet quod
sit postpraedicamentum habere et quomodo distinguatur ab habitu ultimo praedicamento
et ab habitu qui ponitur in 1a specie qualitatis.

Arg 3: Ens Volutas et rectus sequuntur praedicamenta et tamen non sunt postpraedicamenta
ergo dicitur postpraedicamenti non erit bona sequela patet per aliud. Ens sequitur substantiam
et omne praedicamentum est ens Item volutas et rectus sequuntur horum quae est substantia
ergo aliud verum.

Ad ergo ma. q. ad p. Ens n. ē ferq; p̄dicamenta sed potis antecedit
illa et ē cōd fundām omnū p̄dicamentorū. Ens in decem p̄dicamentis
de analogia entis sumpti substantiae et accidentis dicitur. Ad posset.
q. potest ut patet in fallum fieri et similiter p̄dicamenta. Et notandum quod
q. post p̄dicam. tū dicit fieri p̄dicamenta sed patet hic potest ut
p̄ post p̄dicam. Ens n. ē prius creaturis et tū n. ē p̄dicam. Ens enim
sed post p̄dicam. Ens n. ē prius creaturis et tū n. ē p̄dicam. Ens enim
ē p̄dicam. n. Entis et tū ens ut fit n. ē p̄dicam. neq; potest in alle p̄dicam.
ad n. nostrum et alium concurrit. Ex hoc dicit n. ē ad post p̄dicamenta q.
ē sequens horum tanquam modo ubi imperfecta sed ut q. completum et
perfectum. Ad q. ma. sequens p̄dicam. ut q. completum et perfectum
in hac conc. ut q. imperfectum et incompletum ergo ma. et non
perfecte intelligimus idem determinatum entitatem sequentem
et similitudinem ipsa p̄dicamenta et n. intelligimus perfectum esse sum
tam ut dictum ē fuit.
Ad 2. Ois terra dimissis et fieri q. membra opposita sed mentra dimissis
i. opposita dividit in q. quia n. sunt opposita q. p̄dicta dimissio n. est terra.
Ad ma. si membra opposita opponerent q. mediante alio oppositi
mis oppositis dabet alia oppositi et sic in infinitum q. tū ad hoc n.
Conf. Membra h. dimissionis minime se mutuant et q. hoc ē in tegro terra
dimissis q. ma. sed oppositi contradictorii in est oppositi mutuis q. ē
oppositi aperit negatio sui oppositi et frigidum aperit negatio calidi q.
Ad ergo ma. ad p. dicit membra h. dimissionis opponi ut sed n. q. alio
oppositi sicut dicitur sed sicut sicut oppositi opponendi et sic ergo q.
cessit in infinitum. Ad 2. concedo q. membra h. dimissionis opponuntur alio
oppositi in infinitum tū solet accidere in substantia ipsis oppositi est regula ut sicut
dividatur aliquid q. q. tū q. hic sit quia in infinitum quia in hac q.
membris q. sit ipsis q. dum sicut dividendum est ad oppositum dicitur et tunc ultimum
Substantiam.

Ad 2m. Rx membra h. divisionis maxime et identice se includere non a-
fortiter quod non est contra leges divisionis, ut patet in divisione illa boni in honestum
utile et delectabile quia divisio ab omnibus partibus ut bona recipitur et tamen
membra illius ita se habent inter se ut unum maxime cum alio identificetur
nam eadem res potest esse honesta utilis et delectabilis, ut videre est in studio
literarum quod in se honestum est et praeter honestatem magnam affert utilitatem
et delectationem. Idem ergo dicimus de membris h. divisionis quae ita sunt
inter se comparata ut maxime se complectantur, eadem siquidem res potest opponi
contrarie et contradictorie v.g. albedo opponitur contrarie nigredini et tamen
contradictorie cum albedo afferat in se negationem nigredinis, fortiter tamen
haec membra seminium non includunt, alia non est ratio fortis oppositionis contradictoriae
alia contrariae alia privativae. Ratio n. fortis oppositionis contradictoriae est
esse affirmationem et negationem eiusdem de eodem secundum idem. Ratio v. fortis
oppositionis contrariae est afferre extrema quae sub eodem genere maxime distent et
sullo vicissim insint, ab eoque se mutuo expellant quod certe oppositio contra-
dictoria et privativa non habet. ut patet et sic de singulis oppositionibus fortiter
loquendo quia ex hoc aliquid fortiter quod nullo pacto alteri membro divisionis
competit et hoc sufficit ut divisio dicatur bona sicut a simili de divi-
sione boni probatum est.

Arg. 3. Ratio oppositionis praedicatur de his 4 membris secundum idem nomen et
secundum eandem rationem ergo praedicatur univoce et ergo erit genus respectu illorum.
Probatur antecedens in primis haec 4. membra habent idem nomen quia communicant nomen
oppositionis. Quod ad rationem oppositionis probatur antecedens, ratio oppositionis in communi est non posse simul
esse in eodem secundum idem sed haec ratio est communis omnibus et eadem in omnibus ergo oppositio
praedicatur de his 4or membris secundum idem nomen et secundum eandem rationem.
Rx negando antecedens quod ad rationem probatum. Licet n. habeant idem nomen non tamen parti-
cipant eandem rationem eodem modo sed ratio oppositionis prius et magis convenit
oppositioni contradictoriae quam aliis ut dictum est.

Et ex hoc patet hanc divisionem non esse generis in species. 3a. sequitur ex hac
solut. oppositum contradictoriam esse mixtum talem quod tamen falsum est cum oppositio
contraria magis participet naturam oppositionis. Quod probatur. oppositio contraria metuit
contradictoriam ergo magis participabit naturam oppositionis. Ex ex dictis oppositionem
contrariam habere annexam contradictionem non tamen illam explicari in sua ratione formali
quia contradictio non metuitur formaliter in illa ut dictum est. Et sic adhuc manet quod
oppositio contradictoria magis participet rationem oppositionis quia in illa reperitur minor
convenientia, oppositio vero contraria minus participabit rationem oppositionis quia in illa
reperitur maior convenientia. Opposita vero contrarii conveniunt in genere ut
dictum est. Et idem dicimus de aliis membris oppositionis quia saltem in aliquo
convenientiam habent. Verum est quod in ratione entis oppositio contradictoria non sit
membrum principale huius divisionis cum in ratione entis minus participet
est tamen principale membrum in ratione formali oppositionis.
Contraria tamen sententia quae censet esse divisionem generis in species non habet suam probabilitatem licet nostra videatur firmior et communior et hoc de Postpredicamentis.

Aristotelis sufficiant.

22 July

Absolvimus
Postpredica
menta

In Librum Primum et Posteriorum Aristotelis Stagiritae &c.

Commentationes Brevissimae.

Quaestio ultima

Complectens summatim ea quae Aristoteles tractat in Libris Posteriorum.

Dubium Primum.

An demonstratio ab Aristotele recte fuerit definita.

Resolverat Aristoteles in libris Priorum argumentationem ad tertiam mentis operationem in suas partes formales sicut in 3 p. summulari visum est. Modo in libris Posteriorum resolvit et declarat eandem quae ad partes materiales et principaliter agit de argumentatione quae vocatur demonstratio quae haec est principium instrumentum ad acquirendas scientias, quare in quo eius essentia consistat videndum erit.

Duas a. assignavit Aristoteles definitiones. 1a est. Demonstratio est syllogismus faciens scire. 2a. Demonstratio est syllogismus constans ex veris primis immediatis notioribus prioribus et causis Christi, in quibus definitionibus locum generis proximi optinet syllogismus, remoti v. argumentatio. Caeterae particulae habent locum differentiae per quas a syllogismo topico et sophistico excernitur.

Christo 1a. definitio demonstrationis 1a. ab Aristotele data bona est non tamen essentialis.

Pars 1a. Pars illa definitio bona est quae explicat rei naturam sive aliquid genus eius licet extrinsecum sed haec definitio est huiusmodi quae erit bona, maior

patere potest ex illa definitione hominis datam per causam finalem illius, quando v. g. de-
finitur hoc modo homo est animal creatum ad beatitudinem supernaturalem, bene
definitur homo saltem secundum aliquod genus causae extrinsecae finalis sed licet tamen
non centraliter. ita in definitione hic demonstratio per causam finalem quia demon-
stratio ordinatur ex sua natura ad generandam scientiam quae praedicta definitio erit
bona licet non centralis quia non datur per differentiam centralem intrinsecam quae
tamen non ad definitionem centralem requiritur

Ctio 2a. definitio demonstrationis 2o loco ab Aristotele data bona est.

Probatur. Illa definitio bona est quae constat genere et differentia propria sed haec est talis quia
nec longa eget haec Ctio probatione cum ab omnibus recipiatur magisque petebit
ex dicendis infra ubi singulas particulas latius examinabimus.
Unde tamen Nota est distinctio inter hanc 2. et 1. definitionem quod haec 2a
dicitur per aliquid intrinsecum scilicet per partes materiales demonstrationis, 1a vero tamen dicitur
per aliquid extrinsecum ex quo colligi potest, hanc definitionem 2o loco traditam esse
centralem considerando demonstrationem materialiter.
Nota tamen per hoc. Ultra sylmum esse quoddam artefactum rationis constans materia et forma
et ratione utriusque varie dividi. ratione formae dividitur in varios modos et figuras
quia in figura est quaedam forma rationis, ex parte vero materiae dividitur in sylmum de-
monstrativum topicum et sophisticum quod divisio videtur accidentalis in
illa quia forma constitutiva sylmum posita in materia nostra, hoc est in propositionibus
nostris primis et immediatis &c. causat sylmum demonstrativum posita in materia
probabili facit topicum sylmum. posita vero in materia apparenti et fallaci
causat sylmum sophisticum. demonstratio quia nihil aliud significat quam formam sylmi
constitutam in materia nostra sive in propositionibus nostris primis et immediatis et aliis
unde et demonstratio rigorose loquendo cum sit quoddam ens per accidens resul-
tans ex forma sylmi et materia nostra non poterit ex actu definiri, definitur a. id

· Quicquid ex parte sui materiae ipsum metuit quia artificium syllogisticum quod
est eius forma iam satis constat ex Innumeris ipse tamen explicandum hic erit
quod conveniat demonstrationi ex parte materiae sive quod requiratur in demonstrationibus
ut posita in illis forma syllogismi resultet in illis vera demonstratio et id non
intendit physicus in suis definitionibus per partem n. definitionem explicat proprium
effectum demonstrationis quod est secundum et hunc effectum habet ex parte materiae, quod non est
finis demonstrationis ut dictum est.

Per 2. definitionem nil aliud intendit ipse tamen explicare materiam requisitam
ad demonstrationem ut ex ipsis verbis potest colligi.

Antequam a. ad Explicandas illas particulas in 2a. definitione positas discen-
damus ut facilius ea quae sequuntur intelligi possint. prius investigandum erit
in quo consistat ratio formalis et centralis discursus, nam cum demonstratio
sit aliquis discursus verum ordo est cognoscere naturam discursus si demon-
strationis cognitionem plenam habere volumus. Sciendum a. discursus Grada-
tionem seu aversum quendam actualem quo ille ab una veritate cognita
progreditur ad aliam detrahendo a priori. Et nil aliud videtur esse discursus
quam iudicium quoddam illatum ex altero iudicio. Aliter. Discursus
est quidam actus illius quo ipse fertur in unam veritatem deductus et detractus
ab alio actu antecedente.

Hinc Colligitur 1o. In quo dicitur discursus quod est 3a. mentis operatio a 1 et 2a.
eius operatione, a 1o. quidem differt quia illa non tendit in aliquem iudicando
aut statuendo aliquid de illo, neque non tendit in aliquem ita quod sit actus
illatus ex alio sed est simplex alicuius apprehensio. Differt vero a 2a. operatione
Mentis. quia tunc sit iudicium quoddam de aliquo affirmatum non tamen est iudicium
ex alio illatum. Discursus 2o. quod est 3a. mentis operatio est actus illius iudi-
cativus ex alio deductus.

Colligitur 2° Ad discursum requiri ad minus rationem actum illius quia unus
sit determinativus alterius et ratio h. c. 1° quia discursus est transitus cum
motus quidam illationis quod non potest salvari in unico simplici actu sed nostro requirit
duos, unum ut terminum a quo, alterum ut terminum ad quem sicut et ipse motus
physicus nostro petit duos terminos.
Probatur. Idem 2° quia ad discursum nostro petitur actus determinans illum ad Choem
inserendam quia Choe dicitur iudicium illatum quod ad minus petit duplex
actus quia nil potest determinare seipsum et in hoc maxime differt 3a mentis
operatio a 1a et 2a.
Probatur 3° quia si discursus tantum importaret actum simplicem et non praeqrerent
aliam antecedentem et determinantem posset in discursu reperire in deo
quod tamen falsum est ut communiter Theologi docent et ob tantum expetendum ratio discur
sus a Deo quia ad discursum petitur multiplicitas actuum
unde nec Deus nec angeli discurrunt in cognitione rerum naturalium quia unico
simplicissimo actu omnia penetrant. Nec dicitur aliquis discurrere quando
effectum in sua causa cognoscit una et eadem simplici cognitione attingendo
causam et effectum quod ad discursum ad minus petitur duplex actus. Verum
circa hos duos actus ad discursum requisitos non levis oritur quaestio. In quam
sententiam horum actuum constat ratio formalis discursus. quidam enim dicunt rationem
formalem discursus sitam esse in praemissis Choem inserentibus. Alii constitu
unt rationem discursus in praemissis et Choe illata. Alii vero in iudicio de
bonitate illationis unius propositionis ex alia, nos autem ipsum Christum supponimus
tamquam certum ex summulis Choem ex praemissis et propositionibus illatam, sed de
centia sylvestri quia sylvestrum complete et centialiter constat praemissis inseren
tibus Choem et ipsa Choe illata ex praemissis, si non darentur tamen praemissae
sine Choe non darentur completa et adeo ipsa ratio sylvestri quod probatur nam
sylvestrum ut ex illis descriptione constat est argumentum quidam in quibusdam positis
aliud nostro sequitur quod tam praemissae inserentes Choem quam Choe illata
spectat ad rationem completam sylvestri sive discursus. Hoc posito sit.

Quaestio

Chō 3a. Rāo formalis et centralis discursus consistit in Choē illata ex premissis.

Sensus Chōis ē quod licet ad discursum nrē pregrant premissi determinantes illum ad inserendam Choēm. discursus tn formaliter n consistit in premissis nec in iudicio de bonitate Chōis sed in Choē ut illata ex premissis

Hac Chō pbr 1o. contra illos qui putant discursum formaliter consistere in premissis et m 2o. contra illos qui putant discursum formaliter positum esse in iudicio de bonitate illationis quod iudicium nil ē aliud quam actus quidam illius qui statuit Choēm bene inserri in actu signato.

Contra Hos ergo et alios pbr Chō 1o. Nam eo ipso quod unum iudicium sit ex altero illatum cum quod Chō sit ex premissis illata n ē 1a. nec 2a. mentis operatio ergo erit 3a. sc. discursus consequens pat. quia n dat alia operatio illius ergo si n ē 1a. nec 2a. erit 3a. quod v. n sit 1a. pat. quia n ē mera illius apprehensio quod neq sit 2a. pbr. quia 2a. operatio mentis precise dicit iudicium predicati de subiecto nullam afferens illationem. Chō a. illata pt iudicium quo statuit predicatum conveniri subiecto m hoc quod bene sequitur ex aliis sc. ex premissis ergo n ē 2a. sed 3a. mentis operatio

Deinde si Chō ut illata ex ppis esset 2a. mentis operatio nulla daret distinctio inter 2 et 3 operationem quod tn nullus concedit pbr a. sequitur quia nil aliud ē per quod distinguitur 3a. operatio a 2a. quam per iudicium illatum cum per Choēm illatam ex premissis.

Pbr 2o. Chō. discursus ē actus illius enuncians unum extremum de alio ex ni connexionis extremorum cum medio in premissis sed hoc totum salvatur in Choē illata et n in premissis ergo in Choē illata et n in premissis consistet rāo formalis discursus. ma. et consequens pat, ma. m ē certa quia discursus in hoc distinguitur a 1a. et 2a. mentis operatione.

Pbr 3o. 2a. mentis operatio ut sic n claudit primam nec 1a. 2am. ergo nec 3a. claudit formaliter 2am sed premissi spectant formaliter ad 2 mentis operationem

quod discursus quod pertinet ad 3m mentis operationem non clauditur centralitas
et formalitas premissarum quod non in premissis sed in Clione illata ex illis consistit
ratio formalis discursus, Ordo quod illi transcendentalis iudicii illati ex
alio ad precedentes actus illud inserentes et determinantes est formalis et
centralis dicta discursus constitutiva.
Sed quod discursum non consistere in iudicio de bonitate illationis. discursus
formalis non est alicuius rei per se nota sed bonitas illationis quando est in modis
perfectis est per se nota et evidens quod tale iudicium formaliter non erit dis-
cursus. mi et cons pet pl ma. In discursu devenimus ex cognitione noti
ad cognitionem ignoti quod discursus non erit rei per se nota et evidentis alias
non indigeremus longo discursu ad cognoscendas rerum naturas, cuius tamen contra-
rium docet quotidiana experientia. Deinde hoc iudicium de bonitate
illationis non est actus ab alio deductus tanquam a determinativo et causativo
sui quod tale iudicium non erit formaliter discursus.
Ex hoc colligitur quod discursus mentalis sit actus imperfectior ipso
iudicio quod spectat ad secundam mentis operationem, quia discursus ex
propria natura et centra dicit dependentiam a iudicio tanquam a suo deter-
minativo et causativo et ideo discursus non potest reperiri in deo quia in illo
nulla datur dependentia quae secum sit magnam involvit imperfectionem.
Quaeres 1o Quomodo se habeant premissae ad discursum an ingrediantur formalem
et centralem rationem illius, vel habeant se mere extrinsece. Respondeo ex dictis
premissas non ingredi centraliter et formaliter ipsum discursum sed presupponi tan-
tum aliquid extrinsecum in ordine ad quod discursus sumit suam centralem
et distinctionem quia Clio illata sive illatio quae est ratio formalis discursus in-
gitum ab illis illis est detractus ad inserendam Clionem.
Quaeres 2o An discursus distinguatur realiter et entitative a iudicio Respondeo
1o Si sermo sit de iudicio illo premissarum vel antecedentis tunc
certum est discursum cum Clione illata distingui realiter et entitative.

pricit premissas

à iudicio ratio h. sup. data est. quia ad discursum ad minus petuntur duo
iudicia realiter distincta, sed haec iudicia sunt tantum praemissarum et Chronicae illatae
quae distinguuntur realiter.
Resp. 2°: Discursum non realiter et substantialiter distingui à iudicio
illatiuo seu à Chronicae illata sed tantum formaliter. Et hoc intendunt rationes
sup. allatae. Et pro h. illum [illegible] In Chronicae illata duo quae reperiri 1° est
ipsa affirmatio praedicati de subiecto, quae nil est aliud quam iudicium quoddam
enuncians praedicatum competere subiecto. 2° est affirmatio et enun-
ciatio reperitur in illatio quae constituit formaliter discursum et 3° mentis
operationem, de hac quae illatione dicimus quod non distinguuntur realiter et entita-
tiue ab illo iudicio sed tantum formaliter. Alias asserimus quod discursus sit
ipsum iudicium quod illius assentiendo Chronicae, non solum quod consideratur ut
enunciatio aut propositio sed formaliter quatenus est Chronicae sic: ut est dependens et
illata à praemissis ita quod unus et idem actus entitatiue et substantialiter dicatur
iudicium et discursus, Iudicium in quantum praecise cognoscit unionem
praedicati cum subiecto: Discursus v. solum quod assentiendo eidem unionem praedicati
cum subiecto propter unionem cum medio cognitam in praemissis et sic talis
actus formaliter solum quod hic rationem discursus dicit intrinsecum ordinem ad
iudicia praecedentia praemissarum. Et solum hanc Opinionem continet discursus
realiter et entitatiue sub iudicio, non tamen formaliter quod probatur ex hac ratione:
Discursus est progressio illius à cognitione unius rei prius notae ad cognitionem
alterius rei ignotae quae discursus claudit nostro plures cognitiones seu
plura iudicia Ex quibus uno ad aliud procedit quae non oportet alium actum
simplicem realiter ab illis distinctum superaddere in quo consistat discursus.
Probatur haec 2a consequentia 1a n. cum antecedenti pat. quia ex eo praecise quod
illius iudicet de Chronicae motus et detractus à iudiciis praecedentibus praemissarum
eam dari vere discurrere siquidem procedit ab uno iudicio ad aliud
[illegible], non tamen successiue quae sunt iudicia quae correspondent praemissis et Chronicae

n. e. ponendus distinctus actus realiter in quo consistit discursus. Nam quidem nega-
mus quod de connexione consequentis cum antecedente possit formari iu-
dicium realiter distinctum tam a iudicio Chrisostomi quam premissarum, tum in
illo iudicio non consistit formaliter discursus. quia cum illud dicit unum non
bene inferri ex alio, non inferri sed enunciat inferri. Unde in hoc casu
dicit formaliter actum propositionis cum iudicio precise non a. discursus quia
affirmat illationem per modum predicati de toto discursu tanquam de
subiecto.

Ad a. ista valde diversa inferre et dicere inferri sicut aliud est dicere
aliquid fieri aliud v. facere, nam cum illud inferri facit ipsam illationem
cum v. tum dicit unum inferri ex alio hoc illationem non per actum sed per obiectum
Et ex his manifestatis impugnata sententia illorum per rationem formalem et centralem
discursus ponunt in illo iudicio quod aliud iudicat Chrisostomum sequi bene ex
premissis. et.

Sed ultra 3a Ergo discursum non formaliter consistere in tali iudicio quia
nec hoc iudicium inferri ex alio nec non, si non inferri non poterit esse discursus quia
illatio ad centrum discursus petitur, si inferri ergo erit Chrisostomus illata ergo non
erit iudicium distinctum a iudicio premissarum et Chrisostomi quod tamen ipsi non
admittunt

3a Haec dices 1o. In propositione sive in iudicio illa particula est
iudicat distinctum actum realiter ab illo quod apprehendit sectum et predicatum
ergo non in discursu illa particula ergo iudicabit non distinctum actum a iudicio.
R. concedo ans et d. cons iudicabit distinctum actum entitative et realiter
ingo concedo consequentiam formaliter concedo consequentiam et licet iudicium realiter et entitative
distinguatur a subiecto et predicato, tamen discursus et iudicium hoc non potest
et est disparitas quia nec predicatum nec subiectum potest esse iudicium, at v.
iudicium bene potest esse discursus non precise quod est iudicium sed quod
est iudicium ex aliis causatum. Causari nil aliud ponit in re sup. rem
causatam quam respectum quendam transcendentalem ad suam causam, quod

respectu realiter a re non distinguitur sed mutuo in ipsius rei entitate.
Dices 2o. 3a Sylmus ex se tantum affert quod possit inferre Chrisostomum et non
quod actualiter illam inferat ergo Chrisostomus illata non erit de centia et ratione
Sylmi quod certe et ipse Aristoteles insinuavit 1o Prior ubi dicit
Sylmum maiorem a premissis et sectari in Chrisostomo ergo Chrisostomus non est de centia
Sylmi cuius tamen contrarium supra docuimus. Respondeo ad 2m quia non
intelligitur ratio centialis Sylmi completa quandoque intelligatur
Chrisostomus illata ex premissis neque Aristoteles huic doctrinae refragatur
in citato loco quia Sylmus non sistit in Chrisostomo tanquam in sui parte
alii extrinseca sed tanquam in ~~parte~~ parte ipsum ultimo completa
constituente. Vel Respondeo Aristotelem ibi sumpsisse Sylmum tantum pro premissis
quod et aliis philosophis commune est ut infra latius explicabimus.
Dices 3o. 3a quando adest actus Chrisostomi non sunt premissae ergo neque discursus
philosophicus quia discursus cum sit motus quidam illuminatis petit multiplici
citatem actuum Item discursus causat Chrisostomum ergo ~~dat~~ Chrisostomus non est discursus
quia nil causat seipsum. Respondeo ad 1m negando consequentiam. Licet enim praerequiruntur
premissae tanquam actus ad Chrisostomum determinantes tamen centialiter non constituunt
discursum nec petitur ad centialem rationem illius quod premissae sint
actu praesentes quando adest discursus sed sufficit si dicat ordinem ex sua
centia ad actus praecedentes premissarum tanquam ad sua determinativa
Ad alterum Respondeo ~~[illegible]~~ Id debere intelligi de discursu secundum
sua praerequisita et determinativa non autem de ipso consequenti discursu
His itaque constitutis superest ut particulas illas ab Aristotele in
definitione demonstrationis positas examinemus. Inter quas 1m locum occupat
Ly Grim Veris scilicet quod demonstratio debeat procedere ex propositionibus veris
cuius particulae rationem ipse Aristoteles assignat dicens quod non est non scire
cum ergo demonstratio ordinetur ex sua natura ad scientiam ut dictum est
non poterit esse eorum quae non sunt quia ista non scimus sed quae sunt, illa autem quae sunt vera sunt
ergo demonstratio debet procedere ex veris Et hoc dicti Aristotelici non est

est sensus sc. quod de illo quod non existit non sit scientia, hoc non falsum est
cum dicatur multae veritatis scientiae de rebus non existentibus ut est scientia de
Rosa in hyeme quod sed sensus est quod de eo quod non est sicut enunciatur non dicitur
scientia quia scientia versatur circa verum, id est quod non est sicut enunciatur non est
verum quod de illo non dubitatur scientia. Et in hoc differt scientia ab
errore quod sc. error sit circa falsum hoc est circa id quod non est sicut
enunciatur.
2a et 3a. Part. sc. quod demonstratio debeat procedere ex prius et immediatis
reipsa non distinguuntur nam propositio immediata est illa quae non est alia prior
si quod nulla alia ipsam praecedit quod propositio immediata est non prima.
Distinguuntur tamen formaliter secundum diversum sc. respectum in quantum non eadem
propositio comparatur ad alias sequentes propositiones vocatur prima quia in gratia
demonstrationis omnes aliae per illam probantur. In quantum vero eadem propositio consi-
deratur ut caret alia priori per quam probetur vocatur immediata.
Post hoc duas part. explicat Aristoteles ultimam part. in sensu demonst-
positam sc. quod demonstratio debeat constare propositionibus vel praemissis quae
sunt causae Chronicae.
Pro hac parte ultima NB. Praemissas vero dici causas Chronicas uno modo in essendo
alio in cognoscendo. Causae in cognoscendo vocantur illae quae ab illis assu-
muntur ad cognoscendam Chronicam sive [illegible] sunt veritatis causae illius sive
non. Causae vero in essendo vocantur illae quae vere sunt causae Chronicae ut quando demon-
stramus passionem de subiecto vel ipsam essentiam tunc praemissae dicuntur causae
Chronicae in essendo. Certum est quod praemissae in quaecumque demonstratione debeant
esse causae in cognoscendo Chronicae quia illae in omni demonstratione ut pat. assumit
illas ad cognoscendam Chronicam. An vero praemissae debeant esse causae
Chronicae in essendo est aliquid dubium. Et Nota hoc videtur verum praesertim
in demonstrationibus a suo posteriori ut quando demonstramus causam per suam

cognoscendo

effectum, tales n. premissae sunt tum causae in ~~[illegible]~~ quia illa quae non sunt verae causae, assumit Aristoteles ad cognoscendam Chronicam. Ad hoc R. quod in demonstrationibus a priori eam propter quod premissae semper debeant esse causae Chronicae tam in cognoscendo quam in essendo, quod debeant esse causae in cognoscendo patet. quia ipsas Aristoteles assumit ad cognoscendam Chronicam. quod vero debeant esse causae in essendo probatur. quia in hoc differt demonstratio a priori a demonstratione quia eam posteriori quod sic: semper procedant a causa ad effectum quod dicit constare premissis continentibus causam Chronicae et consequenter erunt causae in essendo eiusdem. In demonstrationibus vero quia non patet semper quod premissae sint causae in essendo imo tum sunt causae in cognoscendo quia in istis demonstrationibus assumit Aristoteles id pro causa ad cognoscendam Chronicam quod revera causa non est sed effectus et de his demonstrationibus plura infra.

Cum vero secundum eorum expositionem DD. Aristoteles hic tum definierit demonstrationem propter quod eam a priori sequitur quod haec part. causae Chronicae sic: debeat intelligi de causis tam in essendo quam cognoscendo. igitur in omni demonstratione propter quod dicit reperiri premissae quae sint causae Chronicae tam in essendo quam cognoscendo. Ita Multae reperiuntur demonstrationes propter quod in quibus premissae non sunt causae in essendo Chronicae ut cum in Metaphys. demonstrantur passiones entis et in Theologia attributa divina tales demonstrationes sunt veri a priori et tum in illis non reperiuntur causae in essendo Chronicae quod doctrina data vera non erit. probatur m. quia inter ens et passiones illius sicut cum inter attributa divina non datur distinctio realis quod neque unum poterit esse causa alterius consequentiae patet. quia causa distinguitur realiter semper a suo effectu. R. dico duplicem causam in essendo aliam formalem aliam virtualem causam in essendo formalis dicitur illa a qua effectus realiter procedit sine qua veram et

propriam actionem sive per naturam resultantiam aut simplicem emanationem quae modo solent procedere passiones ab aliqua et haec causa sic distinguitur realiter a suo effectu.

Causa v. in Eundo virtualis dicitur ratio a priori quae solet dici ratio formalis et appellatur causa virtualis quia si illud respectu cuius dicitur ratio posset habere causam ipsa ratio esset causa illius causaret cuius causa virtualis dicitur. Vel aliter causa virtualis dicitur illa ratio quae licet revera aliam non producat cum quae realiter identificatur, inter illas tamen ut sit virtualiter plures talis est ordinatio ut si haec aliquam haberet causam non haberet aliam nisi illam. Exempli gratia immutabilitas dicitur causa virtualis aeternitatis in deo non quod aeternitas vere causatur aut procedat realiter ab immutabilitate sed tamen dicitur causa illius quia si aeternitas haberet aut habere posset aliquam causam utique haberet immutabilitatem et sic tamen causa virtualis aeternitatis aeternitatis est illius immutabilitas et causa virtualis bonitatis est entitas quia si bonitas haberet aliquam causam utique exposceret entitatem. Neque entitas est vera et realis causa bonitatis cum tamen ratione ratiocinata ab illa distinguitur et non realiter ut docent Metaph.

Haec ergo distinctione supposita sic verum est quod multae dicuntur demonstrationes propter quod in quibus premissae non contineant veram causam formalem Christi, tamen adhuc nulla dabitur demonstratio propter quod quae non constet premissis continuatis causam divinam virtualem Christi et tales sunt illae demonstrationes in argumentis allatae quae quidem non formalem tamen virtualem Christi ut patet.

Et eodem modo intelligitur Aristoteles cum dicit scilicet quod scire sit rem per causam cognoscere hoc est vel per causam formalem vel virtualem quia dicuntur multae scientiae quae non per veras causas formales sed tamen virtualis vel potius tamen per rationes procedunt ut saepissime contingit in Theologia et Metaph.

Post hanc Part. sic explicatam facile patet sensus aliarum parti-
cularum sc. notioris prioris, sic n. praemissae dicuntur esse causae Chronicae in
essendo ut dictum est, sequitur erunt nunc notiores ipsa Chronica quia causa sunt sic
sic est notior essentia et ob eandem rationem praemissae erunt priores Chronica
quia causa sic est prior suo essentia et hanc priorem dicit hic praemissae
formaliter ita quod actu antecedant Chronicam quin tamen formaliter non explicabat
illa particula prius ut ex dictis patere potest.

Arg. 1° Ita est definitio demonstrationis essentiae realis non potest produci ab entitate rationis
sed sermo est aliquid reale, demonstratio est ens rationis ergo demonstratio non gene-
rabit sermonem. ma. pat. quia causa dicitur esse aut maioris aut saltem aequalis
entitatis et perfectionis sed ens rationis est minutissimae entitatis ergo ab illo
nequit produci essentia realis. mi. nunc de se pat. quia sermo est in praedicamento qualitatis
ergo est aliquid reale. Confir. In nullo genere causae demonstratio generat sermonem
ergo definitio bona non est. plus autem non in genere causae formalis nec materialis nec efficientis
quia enim Chronica demonstrata sit ipsa sermo sic demonstratio causaret sermonem idem
causaret seipsum ergo aut verum. Rp. occid. ma. et d. mi. per 2. p. demon-
stratio est ens rationis per formalis, occid. per materialis neg. mi. et sic nunc dist. cons.
ergo non potest generare sermonem formaliter sumpta ita ut forma demonstrationis vere
instaret in sermone vel Chronicam demonstratam conc. materialiter sumpta neg.
cons. Et quia hic definitur demonstratio secundum suum esse materiale ut dictum
est sup. non est mirum quod secundum suam propriam rationem definiatur quod est causa
sermonis licet verum sit quod ut demonstratio generet sermonem petat talem
formam et dispositionem quae formaliter est ens rationis tanquam conditionem sine qua non.
Ad confir. Rp. 1° sermonem habitualem produci effective per actum discursus
qui est in assensu Chronicae illatae et solet dici sermo actualis et haec sermo
actualis causatur effective a demonstratione non secundum quod metudit Chronicam

illatam sed tm sdm pmissas ut in dictum est in summa de sylmo q
si accipiatur sdm pmissas causabit effective scientiam qa in illis pmissis
sic vel sic dispositis salvatur illud artificium quod illud assumit ad com
parandam scientiam et sic demonstratio sdm pmissas accepta generabit
effective scientiam. Hoc solut bona est et cons.

Aliam tn alii assignant nro iudicio non minus accomodatam. Dicunt n.
demonstrationem facere scire in gre causae formalis ita ut scientia sit effectus
formalis demonstrationis sicut est album est effectus formalis albedinis et sic
citant pro se Aristotelem qui in hoc textu sic loquitur sylmum scientia
tem hoc est demonstrationem dico sdm quem ~~[illegible]~~ scimus eo ipso
quod illum habemus quod verbis Aristotelis non obscure videtur inducere scientiam
esse effectum formalem demonstrationis nam sicut efficimur albi eo quod ha
bemus albedinem ita efficimur scientes eo ipso quod habemus demonstra
tionem qa demonstratio sdm omnes partes non tm sdm pmissas est formalis
principium sciendi. Itaque sdm hanc solut. demonstratio non facit nos
scire generando aliam scientiam a se distantem sed seipsa informando
et perficiendo illam facit nos scire, quod ratio et scire nil sit aliud
quam hre demonstrationem et informari demonstratione et forma est
de scientia actuali, certum est n. quod habetur scientiae effective producatur ab
assensu Chris ad quem assensum pmissae concurrunt modo infra
explicando.

Arg. 2o. Illud et oltmus generant non scientiam gs non erit proprium hoc
demonstratio. Rx Verum est hoc duo non generare scientiam sed non eo modo
quo demonstratio qa illud causat scientiam effective in seipso per suos actus
in gre causae principalis tanquam causa quidam artis omnium habitum
illatum, demonstratio v. causat scientiam tm in gre causae instrumentalis
qa illud assumit demonstrationem tanquam instrumentum cum modum sciendi

oltum non causat scientiam principaliter oltum. Ex quo patet quod hoc dicto
demonst. non competat illum neque oltum perfectum cum quod in hac definitione
sit syllogismus quia nulla ratione potest predicari de illo vel oltum et sic ex
hoc patet solutio precedentis argumenti. Iuxta istam hoc argumentum non habet difficultatem
quia nec illum nec oltum causat scientiam in genere causae formalis intrinseci
licet oltum forte causat formaliter extrinsecum. Et occasione hoc obiectum
solvitur id quod solet obiici scilicet quod definitio et divisio non faciant scire
cum sint modi sciendi ut supra dictum. Ergo facere scire non erit proprium
demonstrationis. Ex quo patet quod definitio demonstrationis non sit intelligenda ipsi
faciat scire quemcumque modo sed quod faciat scire syllogistice sive quod
causet scientiam discursivam et hoc modo facere scire tantum competit
demonstrationi, facit quidem non definitio scire non discursive sed definitive
unde quando per definitionem cognoscimus rerum naturas certo et evidenter acquirimus
scientiam definitivam non autem discursivam.

Arg. 3°. Contra 2. def. demonst. Bona definitio debet constare genere et differentia
sed 2a definitio demonst. non est talis ergo. Minor patet ex ipso textu Aristotelis
in quo nulla particula apparet quae sit loco generis posita. Conf. Bona definitio
nullum verbum debet habere superfluum sed in hac definitione sunt multa verba
superflua ut patet. Nam 1a et priora idem sunt. Item causa sunt ex priori sive
effectu ergo quod dicit demonstrationem debere procedere ex causis Choris ex ipso
non dicit debere procedere ex prioribus. Item 1a et immediata propria
idem omnino sunt ergo multa verba superflua sunt posita in hac definitione.
Ex nondum modo. Iam non dictum est supra. Syllogismum esse positum loco generis
proprium in definitione 2a demonst. quod si forte in ipso textu Aristotelis non reperiatur
debet tamen subintelligi ex aliis locis Aristotelis aperte colligitur. Ad confirm.
Ex nondum modo licet non multae particulae eandem rem significent, cunctae tamen
diversam rationem explicant ut iam dictum est supra de primis et immediatis
et idem dicimus de aliis particulis.

Oltio imp[illegible]

Dicitur n. premissa 1a ob dignitatem qua alias precedunt, dicitur v. priores
propter causalitatem et eandem ob causam dicitur n. notiores et licet unum sequitur
ex alio, hoc tamen omnia nihil se sunt formaliter et ratione distinguuntur.

DUBIUM SECUNDUM

An propositio immediata recte fuerit ab Arte definita
Et an demonstratio debeat procedere ex propositionibus de
omni, de predicato essentiali et ex proprijs et nrijs.

Hoc dub. multas hic partes sed breviter nos singulas explicabimus.
Quod ad 1m Sciendum Arlenus sic propositionem immediatam definivisse
propositio immediata est illa que non est alia prior vel que caret medio. Ex
hac definitione colligunt nonnulli propositionem immediatam et per se idem omnino
esse in re. Si n. propositio immediata est illa que non est alia prior ad illam de
monstrandam erit tamen per se nota quia propositio per se nota est illa que statim
auditis terminis seipsam notificat neque eius veritas per aliam manifestatur
quod idem est ac non habere medium cum priorem propositionem per ipsa probet Vide et
S. Th. ut refert hic Massius volens explicare definitionem propositionis imme
diate dicit esse illam cuius predicatum est de essentia subiecti quod cum non
competat propositioni per se sed S. Th. idem in re erit propositio immediata et
per se. Caiet. tamen hoc in loco docet non fuisse mentem S. Th. asserere
omnem propositionem immediatam esse illam in qua predicatum est de essentia subiecti
quia dantur multae propositiones immediatae in quibus predicatum non est de essentia subiecti
ut patet in propositione in qua predicatur 1a passio vel 1a proprietas de subiecto
que ab omnibus philosophis vocatur immediata et tamen in illa predicatum non est de
essentia subiecti ut patet quia tamen est proprietas illius, similiter propositiones illae in
quibus nonnulla predicamentum nisi de alio sunt immediatae et tamen predicatum
non est de essentia subiecti quod propositio per se nota et immediata non erunt omnino et
idem.

Nos tamen quid hac in re sentiamus per has sequentes Chones explicamus.

Chō 1a. Propositio immediata recte est ab Arte definita hoc modo

Propositio immediata est quae non est alia prior eam quae caret medio

quod a priori demonstretur.

Haec Chō est communis inter Auctores et est S. Th. Caiet. Rangel. et aliorum. Et

probatur solvendo argumenta quae ea cum adduci solent.

Ad tamen est quod propositio immediata cum propositione immediata sit in Explici dicitur

quidam dicuntur dignitates et maxime propositiones de quibus nunc egimus in summulis

quidam dicuntur positiones, dignitates sunt illa propositio communissima ut quodlibet

est vel non est, omne totum est maius sua parte. Et dicuntur dignitates quia nemo

potest eis contradicere sed sunt digna ut propter seipsas illis assentiamur, quibus

nunc nostro debemus assentiri actualiter vel virtualiter si velimus aliquid de-

monstrare et talis propositio non ingreditur formaliter demonstrationem sed tamen virtualiter

quia in virtute illorum assentimus Chōi demonstrationis, positiones vero dicuntur

~~positiones~~ rerum et istae ingrediuntur formaliter demonstrationem, ideoque nunc

vocantur propositiones intrinseca demonstrationis. Dignitates vero vocantur extrin-

seca. Haec valet si dicas definitio non sequitur verum. Positio a. dicitur sequitur

verum quia demonstratio procedit ex veris ergo definitio non erit positio. nec et consequentia

patet ma. definitio spectat ad 1am mentis operationem ergo non sequitur verum. Ex definitione

quidem ut sic non sequitur verum formaliter quia tamen reperitur in 2a mentis operatione

sequitur tamen verum materialiter. Et sicut facile definitio potest deduci in formam propositionis

in qua est formaliter veritas, ita non facile potest per istam mutationem sequitur verum

quia cognita definitione statim apparet illam de definito vel subiecto vere praedicari.

Chō 2a. Propositio per se nota recte definitur a S. Th. 1. p. q. 2. a. 1.

Hoc modo propositio per se nota est illa cuius praedicatum includitur in

ratione subiecti. Haec Chō communiter a discipulis eiusdem D. recipitur.

Unde N. circa eam dicendi à S. Th. propositionem per se notam 1° dividit
in propositionem per se notam secundum se et non quoad nos et in illam quae est per se nota secundum
se et quoad nos. Propositio per se nota secundum se tantum ex natura sua et non quoad
nos est illa cuius praedicatum est de intrinseca ratione subiecti et immediate
cum ipso connexum, tamen talis connexio à nobis non cognoscitur et talis propositio
est ista Deus est in quo praedicatum est de intrinseca ratione subiecti et immediate
cum ipso connexum et ideo est per se nota secundum se, quia v. nos non cognoscimus
hanc immediatam connexionem non est nota quoad nos, nam ipsum Deum in hoc
statu vitae versamus non possumus Deum quidditative cognoscere sed tantum
connotative seu à posteriori et consequenter non possumus scire quod praedicatum
illi intrinseci vel immediate conveniat. Huic istae propositiones ipsi de
Deo formamus sunt per se notae secundum se et ex natura sua quia secundum se non indiget
alia propositione per quam manifestentur quia cognito subiecto secundum se statim appareat
praedicatum ei conveniri sicut lux dicitur visibilis secundum se et per se
quia non indiget alia luce ut videatur. Item quandocumque aliquid de alio praedi-
catur quod nobis ignorantibus est de ratione intrinseca subiecti et immediate
cum ipso connexum tunc talis propositio erit per se nota secundum se tantum et non quoad
nos et huiusmodi propositiones sunt illae in quibus alii definitio nobis ignota praedi-
catur de suo definito, illa autem propositio dicitur per se nota secundum se et quoad nos
quando praedicatum est de intrinseca ratione subiecti vel immediate cum ipso con-
nexum et haec connexio à nobis cognoscitur, talis propositio est ista homo est animal
rationale quia praedicatum est de intrinseca ratione subiecti et immediate cum ipso
connexum et haec connexio à nobis cognoscitur quia penetramus naturam
subiecti et consequenter possumus cognoscere praedicata eius intrinseca et immediata.
Propositio per se nota secundum se et quoad nos iterum est duplex. Si enim praedicatum
tale talem connexionem cum subiecto ut sit omnibus hominibus nota vocatur per se

nota sdm se q ad nos oēs et tales ppōes sunt illi ppōes urbissimae v. g.
quilibet ē vel n ē. oē totum ē maius sua pte. si v. in ppōe p̄di-
catum talit connectat cum subto vel connexio sit tm nota sapientis
vocat ppōe p se nota et q ad nos sapientes et h. exemplum adducit
s. Th. loco cit. ex Boetio v. g. Incorporalia n sunt in loco et tales ppōes
possunt m appellari coēs animi conceptiōes.

Chō 3 Ppōe immediata et p se nota idem oēs sunt.

Hoc Chō videt oēa Caiet. ē tm S. Th. et Arist. hic. Probatur hac raōe.
qa cē p se notum ē n cē notum p aliud go ppōe p se nota erit
illa cuius veritas n notificat p aliam go erit idem qd ppōe immediata
pat. hoc cons. qa ppōe immediata ē illa sdm Artem q caret medio
p qd probat à priori. à priori dico qa à posteriori id n repugnat
aūs a. probat pulchre B. Alb. Mag. hic Cap. 6 vbi ppōem immedia-
tam et p se notam comparat visibili p se, ppōem v. mediatam et
p aliud notam visibili p aliud sicut n. sol qa in se hl à nāa infitam
lucem et n ab alio ē p seipsum visibilis alia v. corpora qa lucem
à sole participant sunt visibilia p aliud sic m intelligibilia int intelli-
gibilia p alia sunt ex se et p se nota ut ppōes immediata, alia v.
intelligunt p aliud à q qs illuminant ut sunt ppōes mediatae
qndo go S. Th. dicit ppōem p se notam cē illam in q p̄dicatum ē
de intrinseca raōe subti nil aliud voluit dicere qm p̄dicatum
in ppōe p se nota ita debere convenire subto ut p se et n p aliud
medium p qd à priori demonstrat conveniat. Ex q pat. ppōem p se
notam et immediatam idem oēs cē Vnde ad argta Caiet. sup. exacte
Rx. ad 1m qdem ngdo aūs ppōe n. in q p̄dicat 1a pars de subto
n ē simpliciter immediata sed mediata vnde n n erit simpliciter p se
nota.

Et si dicas hanc propositionem hoc est demonstrabilis, impossibile quod per propositiones
hanc sit demonstrationem nullum habet medium quod demonstret eam quia
predicatum non per aliud subiecto inest immediate et eadem ratione est
quia immediate simpliciter et non per aliud inest.
Contra. Respondeo duplex medium, aliud formale vel reale, aliud rationis vel virtuale.
Medium reale dicitur illud quod est res quedam distincta a subiecto et predicato
quod realiter mediat inter subiectum et predicatum vel est demonstrationem quod
medium reale est causa et rationale per quam realiter mediat inter
dicitur, dicitur non est rationalis per demonstrationem. Medium rationis vel virtuale
dicitur illud quod non est res quedam realiter distincta a subiecto et predicato
dicitur medium virtuale quia [illegible] non est distinctum ab extremis sed [illegible]
alterius plures conceptus eiusdem rei formaliter, virtualiter [illegible]
rationaliter et aliquo medio constituunt propositionem simpliciter vel mediatam.
De medio reali nullum est dubium. De medio rationis vel virtuali
fuit dubium apud Aristotelem quia nisi quod dicitur sit medium demonstrationis
sed dicitur non est medium reale vel formale et patet sed virtuale quod
aliquo medio constituunt propositionem mediatam.
Respondeo ad argumentum. Maior propositio hec est demonstrabilis non habet medium reale vel
formale verum non habet medium rationis vel virtuale neque aliud et medium
illud virtuale est dicitur hanc propositionem demonstrare per propositionem
de hoc [illegible] medio [illegible] [illegible] hec non est aliud [illegible] est
demonstrabilis. [illegible] est causa [illegible] est hec est demonstrabilis. [illegible] demonstrationem [illegible] [illegible] hec [illegible].
Ad secundum contra. Propositiones illas propositiones [illegible] et immediatas negativas non
in [illegible] et [illegible] Aristoteles [illegible] propositionem [illegible] [illegible]
illam [illegible] propositionem [illegible] et [illegible] [illegible] negativa. [illegible]
[illegible] propositionem [illegible] illa [illegible] propositionem [illegible] [illegible] [illegible]

medio demonstrativo. Propositio per se nota negativa est cuius praedicatum
negativum convenit subiecto absque ullo medio quales sunt istae propositiones quae
unum praedicamentum negat de alio quod negativum praedicatum convenit
subiecto absque ullo medio quia praedicamenta sunt per se primo diversa.
Hic solvitur in aliam obiectionem quae fieri solet contra diffinitionem propositionis immediatae
Et est huiusmodi: haec propositio homo est animal rationale est immediata et tamen potest
demonstrari de ipso homine quod ei conveniat per causam finalem v. Gfi-
dicit omne quod est creatum ad beatitudinem est animal rationale et homo est tali
modo creatus ergo est animal rationale ergo propositio immediata non erit illa quae caret
medio per quod demonstratur a priori.
Respondeo quod propositio immediata sit illa quae non habet medium in eodem genere
causae et quae non potest demonstrari per aliam in eodem genere, non tamen est inconveniens
quod demonstretur per aliam in alio genere causae sive in genere causae materialis
vel finalis ut sit in praesenti.
Ex his colligitur quod quando Aristoteles dixit demonstrationem debere procedere
ex immediatis simul non dixit quod debeat procedere ex per se notis quia propositio
immediata et per se nota idem non sunt sed forsitan restat ut hoc verum
sit cum dicitur multae demonstrationes non procedentes ex immediatis ut
sunt illae in quarto 2a. aut 3a. passu demonstratur de subiecto quia demon-
stratio est ista omne admirativum est risibile. Omne homo est admir. ergo est risibile.
haec est vera demonstratio et tamen ambae praemissae sunt propositiones mediatae quae
possunt probari per aliam sive istam omne discursivum est admirativum ergo
non patet ad demonstrationem quod procedat ex propositionibus immediatis.
Ex verum esse non omnem demonstrationem procedere proprie ex propositionibus
immediatis sed quandoque potest procedere ex immediatis remote ut patet in
argumento et docet Aristoteles 1o Top. cap. 1o demonstrationem procedere ex
primis et veris aut his quae per ea fidem sumpserunt quod quidem hic

Aristoteles ex praescriptione non dixit, tamen ad generandam scientiam bene potest concurrere
propositio mediata, dummodo tamen cognoscatur per resolutionem usque ad primam
et immediatam et sic salvatur demonstrationem procedere ex immediatis
proxime vel remote, formaliter vel virtualiter ut dicunt Conviat. quia
talis propositio immediata concurrens ad scientiam debet esse virtualiter im-
mediata scilicet debet cognosci per resolutionem usque ad primam et immediatam.

Conclusio 4. Demonstratio debet procedere non ex nostris et nullo modo
ex contingentibus aut fallibilibus.

Haec est Aristoteles plurimum hac ratione. Conclusio demonstrationis est scientia sed scientia
habetur per causam nostram ergo demonstratio debet procedere ex nostris. ma est
certa plurimum ex ipsa definitione scientiae quia scire est rem per causam cognos-
cere et quod illius causa est et quod non potest aliter se habere quia ea possibilia sequitur
effectus consequentia non potest quia praemissae sunt causae per se. Conclusio ergo si scientia est nostra
ipsa non praemissae debent esse nostrae.

Conclusio 5. Praemissae demonstrationis propter quid debent esse de omni et per se

Haec Conclusio habet duas partes. Et Illustratio prima N. duplex esse dici de omni
unum prioristicum aliud posterioristicum. Propositio de omni prioristice
est in qua praedicatum affirmatur de subiecto universaliter accepto et omni contento
sub illo non tamen pro semper vel pro omni dicto temporis ut haec omnis homo vigilat
et iste syllogismus omnis homo vigilat Petrus est homo ergo Petrus vigilat potest per
dici de omni prioristice quia in tali casu tamen attenditur forma argumentationis de
qua in lib. priorum sup. egimus licet praedicatum non conveniat subiecto semper
vel pro omni dicto temporis.

Dici v. de oi posterioristicum e ut ait Arlis, qd predicatum est cuidam
insit, cuidam non insit, neq interdum conveniat et interdum non conveniat.
Et clarius propo de oi posterioristicis e in q nullum dat subtum de
q non affirmat predicatum neq ullum tpus in q predicatum non conveniat
subto ipsius propois sed ista oi ho e risibilis oi ho e rationalis. Et intelligit
de tpe q subtum aptum e recipere predicatum p q tpe ipsi postea
sit competit, intelligit m tam de affirmatione positiva qm negativa
positiva quidem si subtum habeat plura sub se contenta. Negativa
a. quando subtum non hl plura sub se contenta ut sibi propois
singularis v. g. Petrus e risibilis q sit de oi posterioristicis qa
in illis predicatum affirmat de subto quidem singulari, tn
predicatum ita e comparatum ut si subtum hrel plura sub se
contenta non affirmaret de illis et sic e de oi posterioristicis
negativis. Et eandem ob causam Arlis ipsum declaravit p
negationem ut ex verbis eius liquet.
Et illud 2o partis sc: propois p se. Ad 2m Arlis 4 cam modus
dicendi p se p e quando predicatum e de centia subti vel pars
centralis illius ut quando predicat defio de definito vel partes defiois
sive physice sive Metaphi: v. g. ho e animal rationale, ho est
compositus ex mate vel forma. 2us modus e quando predicatum e propria
passio subti vel ut ait Arlis quando subtum e de centia predicati
subtum in obliq ut risibile respu hois dr p se de hoie 2o mo
qa e propria passio hois et non e de centia illius ut patet ex eius defione
qa risibile est ho aptus ad ridendum. 3 Modus e potius modus cendi
qm dicendi p se qa e illi in q substa dr ens p se et non in alio
4 modus dicendi e quando subtum e causa p se predicati ubicum dr
medicus medicus aedificator aedificat. Ad 3 suppositum sic.

Alia conclusio demonstratio de praedicato non potest fieri nisi per [illegible] in alio
medio differenti [illegible] primitiva demonstratione dicitur [illegible] de subiecto
Tamen talis [illegible] praedicato de [illegible] de omni [illegible] primitiva demonstratione
dicitur non esse de omni, [illegible] primum [illegible] habet certitudinem.
patet quia aliter sequeretur minor [illegible] medium [illegible] praedicati
vel est de contradictione vel [illegible] connexionem cum illo [illegible]
[illegible] de omni [illegible]
Conclusio 6. Demonstratio [illegible] de fundamento relationis
[illegible] non alienis et communibus.
Praedicatum vel [illegible] relationem, [illegible] competere [illegible] quod
[illegible] de omni [illegible] proprium [illegible] respectu [illegible]
ipsum idem est [illegible].
Circa [illegible] fundamentum de illa relatione de [illegible]
[illegible] unum [illegible] relationis [illegible] potentia[illegible]
[illegible] fundamentum relationis [illegible]
[illegible] conditiones [illegible] fundamentum
[illegible] fundamentum [illegible] fundamentum [illegible]
[illegible] convenientia [illegible] idem [illegible] fundamentum relationis [illegible] de omni potentia[illegible]
[illegible] respectu [illegible] fundamentum [illegible] respectu [illegible]
[illegible] fundamentum convenientia [illegible] differenti[illegible]
[illegible] alterum [illegible] fundamentum relationis respectu [illegible]
[illegible] convenientia [illegible] ipsum 4 [illegible]
connexio[illegible] fundamentum relationis potentia[illegible]
respectu [illegible] fundamentum de omni [illegible] convenient [illegible]
[illegible] connexio[illegible] ipso [illegible] fundamentum
relationis [illegible] conditiones [illegible] fundamentum relationis respectu
[illegible] competit [illegible] connexio[illegible]

Ad alij dicunt alijs verbis, predicatum vel est illud cum quo subiectum
habet veram connexionem et est ita predicatum cum subiecto quod nil est aliud quam
convertibiliter predicari est ergo predicatum vel est rationale v. g. vel risibile
respectu hominis quia conveniunt ei omnes conditiones enumeratae. His suppos.
probatur 1a pars Chorus et intelligitur de demonstratione perfectissima.
Haec demonstratio probat passionem propriam de proprio et adaequato subiecto
ostendens propter quod illi conveniat sed propria passio convertitur cum proprio
et adaequato subiecto et propria causa illius non convertitur cum illa ergo in de-
monstratione perfectissima premissae debent esse de predicato vel ut est videre in
hac demonstratione omne admirativum est risibile, omnis homo est admirativus ergo omnis
homo est risibilis in qua omnes 3 propositiones sunt de predicato vel ut patet. Et dictum est
in demonstratione perfectissima illa scilicet quia proprie passio de proprio subiecto cum
de specie quae est convertibilis cum illa, tunc enim ambae premissae debent esse de
predicato vel sive convertibiles, non autem quando eadem passio predicatur de
genere particulariter sumpto quod est subiectum mediatum et talis patet
tunc enim una tantum premissarum debet esse de predicato vel ut patet in hoc syllogismo
3a figurae omnis triangulus habet 3 angulos aequales duobus rectis sed omnis
triangulus est figura ergo alia figura habet 3 angulos In qua syllogismo
una tantum premissa est de predicato vel altera v. n., siquidem habere 3 angulos
non convertitur cum figura, haec enim talis patet tamen quam aliquod.
Quod v. demonstratio in qua proprie passio non de proprio et adaequato subiecto
sed de aliquo eius inferiori vel in genere superiori particulariter sumpto
sit imperfectior demonstratione illa qua proprie passio de proprio et adaequato
subiecto probatur ex Arist. haec ratio propria passio per se primo convenit
adaequato et proprio subiecto et ratione illius convenit inferioribus illius et in
genere superiori particulariter sumpto ideo non. Petrus est risibilis quia homo est risib.
et ideo non aliquis animal est risibile quia homo est risib. ergo demonstratio in qua

constitutum passio de proprio et adeo quod subiecto longe perfectior est altera
quam hoc non habet.
2a pars Chorus antequam probet Ab. est proprium ut ad primum spectat pro est
primum. 1o ut dist. 2a alienum eam extraneum 2o ut dist. 2a Communi
Et quando diximus cum Arist. demonstrationem debere procedere ex propriis primum
proprium utroque modo et idem est ac si diceremus demonstrationem propter quod non debere
procedere ex causis communibus et alienis sive extraneis.
Et probatur Chorus quod ad utrumque sensum nam demonstrationes procedunt ex propriis
subiecti et per rationem formalem subiecti sed propria physice et Mathematice
non sunt eadem quia subiecta non sunt eadem ergo demonstratio debet procedere ex
propriis propriis et probat hoc ipsum Aristotelis exemplo. Ego demonstro
de homine quod sit notitiae per eius rationem formalem ergo hoc ipsum non possum
demonstrare de linea per suam definitionem et rationem formalem quia ratio
formalis lineae et hominis sunt diversae nec una sub alia continetur ergo demon-
stratio debet procedere ex propriis et non alienis.
Et ad Alterum sensum probatur Chorus quia quando procedit ex communibus tunc nulla
premissarum est de praedicato universali sed in demonstratione propter quod ad minus una premissarum
debet esse de praedicato universali ergo debet procedere ex propriis et non ex communibus. ma. pat.
quia per hoc communis intelligimus illud quod non convertitur sed illud quod non convertitur non
potest esse praedicatum universale ergo ma. vera.
Intelligimus ergo nomine alieni aliquod medium quod est omnino alienum a subiecto
ita ut eum illo nullam habeat nostram connexionem sed tamen contingentem
quales demonstrationes solent fieri in locis Aristotelis. quando per media Eadem
intentionum descendimus ad entia realia quibus illae sunt omnino extraneae.
Nomine communis intelligimus eam remotam quae nullam habet cum subiecto convertentiam
sive medium sit eam remota convertibilis tamen cum subiecto, bene potest fieri
demonstratio, licet non sit dicenda aequi probata ac illa quae sit per eam immi-
diatam et proximam.

Circa premissas est aliqua dub. An illae sint inferiores Chrae. Ex
ex dictis cum Arte propria demonstrationis ceu premissas esse superiores
Chrae.
Pro ratione propria demonstrationis sit per se certa per se evidentia per se nostra
hoc est sine ullo medio illis assentiri illis. Chro v. non est certa nec evidens
aut nostra per se sed per aliud ergo premissae sunt magis certae, magis evidentes
et magis nostrae quam Chro. Tunc ultra sed id quod est magis certum magis
nostrum, magisque evidens est non magis verum ergo premissae sunt erunt veriores
Chrae et illis nostris firmius et certius adhaeret propterea ceu premissis demonstrationis
quam Chro.
Quod probatur 1o. premissae quaecunque illae sint continent unionem extremitatum
cum medio Chro. continet unionem earundem extremitatum inter sese
mediante unione eorum cum medio tanquam ratione formali ac totali propter
quam inter se uniuntur ergo prior unio a qua totaliter dependet 2a. est fortior
2a. cum sit immediatior sed unionem extremitatum cum medio esse
fortiorem nil est aliud quam premissas esse certiores ergo maior est certitudo
in premissis quam in Chrae.
Pro 2o. Idem per Axioma ab Arte hic adductum quod est huiusmodi propter
quod unumquodque tale et illud magis tale sed Chro est certa propter premissas
ergo premissae erunt magis certae. m. cum consequentia pat. maior a. nullam
hic difficultatem quia sunt multae instantiae quae probant illud dictum non esse unde
quoque verum.
Et impugnatur 1o. hoc modo Haec consequentia nil valet terra est calida propter solem
ergo sol est magis calidus quia sol non est calidus ut physici dicunt ergo dictum
hoc non habet veritatem.
2o. Haec consequentia est nulla homo est ebrius propter vinum ergo vinum est magis ebrium
3 Nil valet Homo videt propter oculum ergo oculus magis videt ergo hoc
axioma non valebit et consequenter premissae non sunt erunt certiores Chrae sed pateret
quodque Chro habere aequalem certitudinem cum premissis.

Rx varias ab Auctoribus huius axiomatis expositiones adduci. In pri. a S.
Th. explicat 1. p. q. 87 a. 2 ad 3 ubi sic loquitur ad 3 dicendum quod
cum dicitur propter quod unumquodque tale &c. hoc veritatem si intelligatur in his quae
sunt unius ordinis puta quae sunt in uno genere causae ut si dicatur sanitas est desidera-
bilis propter vitam quod vita est magis desiderabilis bene sequitur quia utrumque desi-
deratur in genere causae finalis. Si vero accipiantur ea quae sunt diversorum ordinum
illa maxima non habet veritatem ut si dicatur quod sanitas est desiderabilis propter
medicinam non sequitur quod medicina sit magis desiderabilis quia sanitas quia sanitas
est in genere causae finalis, medicina vero in genere causae efficientis.
Alii Auctores aliter illud explicant. Dicentes ad veritatem illius requiri
4 conditiones. 1a est quod attributum sive praedicatum sit communis causae et
effectui vel ut ~~aliter~~ alii dicunt in utroque inveniatur formaliter et non virtualiter
vel eminenter.
2a conditio est ut praedicatum illud recipiat magis et minus. 3a quod
sit praedicatum positivum 4 est ut sit praedicatum numero diversum in
utroque hoc est in causa et effectu unde haec consequentia est legitima aliquid est calida ob
ignem quod ignis est magis calidus quia in hoc inveniuntur omnes conditiones
enumeratae. In pri. praedicatum est communis utrique et in utroque formaliter inveniatur
2o recipit magis et minus. 3o est attributum non positivum 4 tandem.
alius calor numero est in igne et alius in aqua. Et si ex his 4 una
defuerit secundum istos auctores hoc axioma non habet veritatem unde defectu
quae conditionis nulla est ista consequentia homo est ebrius propter vinum quod vinum est
magis ebrium. Item nec illa homo est calidus propter solem quod sol est magis
calidus quia praedicatum illud scilicet ebrium aut calidum non est communis utrique extremo
formaliter cum ebrietas et calor in sole et vino tantum sint virtualiter non a-
formaliter. Ergo non est mirum quod illatio nulla sit.
Propter defectum 2ae conditionis nullum est argumentum hoc. Petrus est homo propter Paulum
vel propter Parentem quod Paulus est magis homo quia praedicatum homo scilicet non suscipit
magis et minus cum sit substantia.

Propter defectum 3ae conditionis nulla est haec consequentia. Homo est caecus propter oculum ergo oculus est magis caecus nil valet quia caecum est praedicatum privativum et non positivum.

Propter defect. 4. conditionis nulla haec est consequentia. Homo videt propter oculum ergo oculus magis videt quia non est alia numero visio in oculo et in homine sed per eandem numero visionem quae videt oculus parietem in eadem videt homo vel aliud quicunque animal.

Aliae expositiones alii adducunt. Ex hac tamen expositione poterit constare verum esse axioma Aristotelis et non illud quod voluit probari scilicet praemissas esse certiores Chronicae.

Et complemento tamen placet adducere glossam Caiet. sup. hoc axioma. Quaerit tunc hoc axioma valere quando totus effectus potest reflecti supra veram causam v. g. quando dicimus luna est lucida propter solem ergo sol erit magis lucidus potest fieri reflexio hoc modo Luna est lucida quia sol est lucidus et tunc bene sequitur ergo sol est magis lucidus et ita legitima illa hic axiomatis est ista propter quod unumquodque tale &c. hoc est quando aliquid est tale propter aliud quia illud est tale, illud propter quod est tale est magis tale. In quo sensu dictum Aristotelis nullas patet calumnias. Et ex his patet ad ea quae in contrarium sup. adduximus.

DUBIUM TERTIUM.

Quod et quid sint praecognita et quot praecognitiones nostro requisitae ad efformandam demonstrationem?

Primus quidem principale quaesito Rx. Explicanda est illa propositio Aristotelis quam hic in ~~[illegible]~~ initio proposuit scilicet hanc. Omnis doctrina ~~[illegible]~~ omnis disciplina ex praeexistenti fit cognitione. Quae propositio non videtur undequaque vera 1o quia ex illa sequitur processus in infinitum ex cognitionibus sed hoc non est dd. ergo nec Aristotelis propositio admitti debet mi cum consequentia patet. plus sequitur.

Nam si omnis doctrina fit ex praeexistente cognitione quod illa praeexistens
cognitio cum sit non doctrina ex alia fiet cognitione et haec rursus
ex alia et sic in infinitum quod.
2° Scientia Angelorum est vera doctrina et tamen non fit ex praeexistente cognitione
quod non est verbis vera propositio Aristotelis. ma est certa quia Angeli perfecte cognoscunt
proprietates rerum per suas causas quod est vera doctrina. mi patet angeli unico simplici
intuitu cognoscunt contrarias et passiones earum quod scientia Angelorum non fit ex alia
cognitione praeexistente.
His tamen non obstantibus asserimus propositionem Aristotelis esse veram si tamen recte explicetur et
intelligatur. quidam explicant illam satis large extendendo eam tam ad
simplicem quam compositam scilicet indicativam et discursivam aliquam operationem
cum non discursus oriatur ex praecedenti iudicio et iudicium ex apprehensione
extremorum apprehensionem vero ex cognitione sensuum sic erit vera propositio Aristotelis
omnem cognitionem fieri ex alia praeexistente et hoc modo secundum istos Auctores
intelligenda est praedicta propositio Aristotelis.
Communis tamen interpretum sensus est quod scilicet Aristoteles nomine doctrinae intellexerit
cognitionem discursivam tam demonstrativam quam probabilem aut sophisticam.
Licet non possit explicari de omni cognitione aliena tam simplici quam composita
et est N. quod eadem cognitio in quantum est in docente aut ab illo procedit
vocatur doctrina. In quantum vero est in discente aut ab illo recipitur vocatur
disciplina.
Quod vero haec sit mens Aristotelis patet quia Aristoteles nomine praeexistentis cognitionis
intellexit cognitionem aliena non simplicem sed compositam hoc est indi-
cativam quod nomine doctrinae intellexit cognitionem discursivam. Sequitur
quia discursus tamen fit ex praeexistenti iudicio quod solet vocari cognitio composita
tamen vero patet quod ad 1. p. scilicet quod Aristoteles intellexerit cognitionem aliena non
sensitivam patet quia Aristoteles locutus est de cognitione praeexistente quod sit plane
eiusdem ordinis cum sequenti sic non recte probat dari demonstrationem nec
scientiam de novo contra Platonem quia doctrina quod habet de Choe causatur ex

Choe antecedenti q̄ m̄ ē in ctu gō nōe cognitionis p̄existentis intellexit
Artes cognitionem ctmam et p̄ cons n̄ p̄t intelligi nōe doctrinae q̄cunq
cognitio ctis tam simplex q̄m composita.
Quo ad 2. p. ptr idem aūs qa ut pat ex toto textu supponit Artes
in hoc differre ppōis q̄ sunt q̄ ppōis a ppōis q̄ sunt demonstrabiles
q̄ assensus demonstrabilium fiat ex p̄existente cognitione, n̄ v assensus
principiorum gō nōe p̄existentis cognitionis dr intelligi cognitio cōposita
hoc ē inductiva et n̄ simplex eam apprehensiva tm, alias discrimen ab
Arte assignatum nullum oīo cēt cum m̄ ad assensum principiorum p̄supp-
nat cognitio apprehensiva gō nōe p̄existentis cognitionis intelligit cognitio
inductiva et cōsequenter nōe doctrinae et disciplinae ctis cognitio
discursiva. Quod v. m̄ p̄fata ppōo verificari debent de oīa dis-
cursiva cognitione sc. tam de demonstrativa probabili aut sophistica ptr.
qa Artes posuit exempla tam in demonstrationib Mathematicis q̄m
probabilib et aliis et nōe cognitionis discursivae n̄ dr intelligi illa
tm q̄ hr p demonstrationem sed oīs illa q̄ hr p q̄cunq argtionem.
Est itaq sensus h. dicti legitimus iste q̄ oīs cognitio discursiva fiat ex
p̄existente cognitione.
Unde ad 1m argtm Rs negdo sequitur n. dat processus in infinitum licet
cognitio discursiva q̄ ptr 3 aut 2a passio de subto fiat ex aliis
cognitionib discursivis, tm illa in q̄ 1a passio ptr de subto n̄ fit
ex alia p̄existente cognitione discursiva sed tm inductiva Et licet
hoc iudicium fiat ex apprehensione et apprehensio fiat ex cognitione
sensuum, n̄ tm dat processus in infinitum qa in cognitione sensuum
sistit.
Ad 2. Rs Verum ē hanc ppōem n̄ verificari de doctrina angelica
qa n̄ ē discursiva sed simplex q̄dam intuitiva. Dr Angeli cognoscunt
essentiam p suam causam gō vere discurrunt cōseq pat. qa hoc ē discurrere
cognoscere sc. essentiam p suam causam. Rs dr aūs cognoscunt essentiam &.
ex ptr rei cognitae concedo aūs, cognoscit n. angelus essentiam hrē ē sc

à sua causa et non propter illam esse. Ex parte cognitionis ergo ante quia cum cognitio
~~[illegible]~~ causa et effectus in angelo sit eadem non est verum quod cognitio unius
sit ex cognitione alterius hoc non distinctionem quidem realem importat quia in
cognitione angelica non reperitur. Est igitur vera Aristotelis propositio si intelligatur de
cognitione discursiva humana nostra, de supernaturali non est vera quia haec
non presupponit praeexistentem cognitionem cum immediate a deo infundatur. Verum haec ad
Theologos spectant.

Explicatione ergo quaestionis principalis N. est 1°. quod praecognitio nihil sit aliud quam
anticipata cognitio quare ~~[illegible]~~ praecognitio ante demonstrationem petita erit
composita aut simplex ut ex dictis patet et cum aliud sit ostensum apprehensio
aliud v. iudicii de utroque ostensio erit aliquid praecognoscendum.

N. 2°. quod cum in cognitione discursiva circa materiam nostram consistat
actus demonstrandi per quem generatur scientia quaeque ante talem cognitionem
erit cognoscendum vocabitur praecognitum. Haec autem tantum ponuntur esse 3°. in demon-
stratione scilicet propriam passio et subiectum. His praenotatis sit Clo 1°.

Clo 1°. Duae sunt tantum praecognitiones scilicet an sit et quid sit
Et 3°. tantum praecognita scilicet propriam passio et subiectum.

Haec Clo est communis et patet ad 1. 5. plus ratione quia haec duo tantum de aliquo re ante
demonstrationem praecognosci possunt, alia v. scilicet propter quid sit aut quia sit cognoscendum
in ipsa demonstratione sive potius per demonstrationem ergo tantum erunt duae praecognitiones
Quod ad 2. p. probatur ratione In Clo demonstranda sunt duo quae dicuntur inter se connecti
subiectum scilicet et passio ut in hac Clo ergo homo est risibilis, homo est subiectum risibile
passio sed non possumus illa connectere nisi iudicium ferre de hac cognitione nisi
prius illa aliquo modo praecognoscamus ergo ante demonstrationem dicitur praecognosci passio et
subiectum et sic habentur duo praecognita. Tunc ultra ad cognoscendam v. passionem
cum subiecto non sufficit tantum ipsa praecognoscere sed necessarium est assumere medium
aliquod huius necessariam connexionem cum utroque extremo et separare medium
cum utroque sed haec comparatio sit per efformationem propositionum.

sed hoc comparatio fit per efformationem propriam et ista propria vocantur et
sunt propria quae dicuntur in eo quod dicitur praecognosci propria et sic tantum 3a praecognita.
Et quod non sint plura patet quia non dantur plura in demonstratione nam licet dicatur
Chrisostomus hic tamen non est praecognoscenda sed potius eius cognitio intendit per demon-
strationem.

Haec a. singula praecognita quomodo debeant praecognosci sequentes dicturus Chrisostomus.

Chrisostomus 2a. De propriis demonstrationis non dicitur praecognosci quid sit
sed an sint vera.

Probatur Chrisostomus quia ad 1. p. cognoscere quid sit aliquid est cognoscere eius definitionem quid rei
sed propriam per intentionaliter sumptam prout hic loquitur non habet definitionem quid
rei quia de illo non potest praecognosci quid sit. ma patet quia tamen per definitionem cognosci-
mus rerum quidditates. probatur minor. propriam est quod complexum sed complexum non
potest definiri ut ex summulis patet quia.
2a p. probatur. propria demonstrationis ponuntur ante assensum Chrisostomus quia praesup-
ponuntur ut vera. probatur sequela quia nisi cognoscam propria esse vera ex quibus inferre
assensum Chrisostomus non possum postea vere cognoscere ipsam Chrisostomum aut aut
ipsi tanquam vere assentire quia praemissae sunt propria dicuntur cognosci an sint vera
Et intelligitur Chrisostomus de omnibus propriis tam extrinsecis quam dignitates appellantur
quam intrinsecis quae vocantur positiones.
Probatur idem 2o. Veritas praemissarum cum propriorum non concludit per demonstrationem
quia veritas praesupponitur.

Chrisostomus 3a. De Passione non est praecognoscendum an sit et quid sit rei
sed tantum quid nominis.

Sensus Chrisostomus est de Passione non esse praecognoscendum quid sit eius essentia et an
existat sed tantum quid sit nomen quod ponitur loco passionis in Chrisostomo demonstranda.
Et sermo hic est de passione formaliter prout passio quia potest aliquis scire
risibilitatem esse aliquid accidens et tamen potest nescire quid sit passio hominis et sic
cognoscit quidem risibilitatem ipsam ad quid et an est in communi, non tamen formaliter ut
passio.

Sed nunc Chr. 3 ad 1. s. quod sit et an sit passionis concludit per demonstrationem
hoc est tam contra quam existentia passionis quia et concludit in ipsa de-
monstratione quod non erit necesse hoc duo scire ante demonstrationem, patet
ipsa conseq. quod per demonstrationem cognoscitur non dicit ante illam cognosci
ans. 2. pl. in pars contra passionis sive quod est illius pendet ex proprio subiecto
per quod contrahit desinit sed per demonstrationem cognoscitur proprium subiectum
passionis quod per illam cognoscitur contra illius quod non debet praecognosci:
Deinde Exist. sive An est passionis est mere quo proprio subiecto sed hoc non
per demonstrationem concludit quod non dicit praecognosci exist. passionis.
Quo ad 2. p. pl. Chr. quia si non sciremus quod sit risibile v. g. non posse-
mus inquirere propria et causas illius sciremus a. risibile sequitur animal quod ore ex-
tenso gaudium internum manifestat et hoc de hoc in demonstratione
inquirit cui et ob quam causam conveniat, non tamen inconvenit praecognoscere
consuetudinem passionis esse quia tunc non scit proprium subiectum sed tamen manifestat
cognoscitur non formaliter ut iam dictum est.
Et Ab. in idem debere praecognosci sic: quod nomen de proprio et subiecto
tamen hoc tribuitur specialiter passioni quia illa nullam aliam habet
praecognitionem.
Chr. 4. De subiecto demonstrationis dicit praecognosci an sit et quid sit.
Expl. Ante demonst. dicit cognosci contra subiecti et exist. non actualis
quia de multis subiectis actu non existentibus fiunt demonstrationes ut patet.
De rosa in hyeme et cum unio passionis cum subiecto sit absoluta a tempore
et aeternae veritatis ut dicunt phylosophi non petit subiectum actu existens sed
dicit praecognosci exist. subiecti aptitudinalis hoc est cui non repugnat exist.
exist. proportionata hoc est si subiectum est ens reale exist. erit realis
si rationis exist. erit per subiectum tamen quod dico propter demonstrationes quae fiunt
in loco in quo dicit praecognosci exist. entis rationis de quo demonstrantur passiones
et haec exist. est tamen per subiectum ut patet.

Ebr. mo. Cho. In pri. qd debeat praecognosci existentia possibilis subiecti plus.
qa res impossibilis quod talis non habet passiones ijs illis de illa demonstrat
go subiectum dt hre falsam existentiam possibilem et haec dt praecognosci
verum est quidem qd qa nos accipimus sensus a sensibilibus aliquando necesse sit
praecognoscere subiectum actu existens, praesertim quando sensus propria inven-
tione acquirunt hoc tn non per se sed per accidens potest ad demonstrationem.
Ebr. Cho. qd ad 2. p. sc: qd debeat praecognosci qd est cum certitudine subiecti,
~~[illegible]~~ certitudine subiecti non pt demonstrari a priori sed ex ipsa procedit
ad demonstrandas passiones go sensus sine qd sit subiecti dt praecog-
nosci de illo. Deinde dicitur qd rei plerumque est medium in
demonstratione go dt praesupponi cum illa non probetur aut concludatur per demon-
strationem.
Et intelligitur haec Cho. de demonstratione a priori vel propter quid
non a. de demonstratione a posteriori vel qa cum in hac saepe demon-
stratur certitudo vel dicitur qd rei per propriam passionem ut patet in
hac demonstratione omne risibile est animal rationale sed homo est risibile go est
animal rationale, id a. qd demonstratur non dt praecognosci ut patet go in
demonstratione qa haec praecognitio de subiecto locum non habet.
Quaeritur a. hic An istae praecognitiones debeant semper haberi ante
demonstrationem vel non possunt haberi in ipsa demonstratione. Respondeo esse
nrium qd semper habeantur ante demonstrationem sed possunt in ipsa demonstratione
haberi, licet communiter antea habeantur. Haec sententia est communis et plus ratione.
Praecognoscere aliquid secundum praesentem materiam vel est aliud ijm cognoscere illud
qd non pt per demonstrationem sed praesupponitur ante assensum Chois. sed ea
praecognoscuntur in praemissis demonstrationis non pt per demonstrationem sed
praesupponuntur ante assensum Chois go vere et proprie dicitur praecognosci
et sufficit ad assensum Chois et acquisitionem sensus qd intra demon-
strationem praecognoscantur. qd v. communiter praesupponuntur demonstratione est notum.

qa experientia constat nos vere sp ea cognoscere ante ijm formam syllogismum
demonstrativum sed posset obiugere qd unum vel alterum v formaremus
et tunc sufficeret ultra dispositionem premissarum illud precognoscere.
Ia precognitiones presupponuntur ante acquisitionem scientiae sed ad acquisitionem scientiae
pertinet tota demonstratio cum scientia per eam acquiratur ergo ante demonstra-
tionem nostro dicitur habere precognitiones.
Rx do ma. precognitiones presupponuntur ante acquisitionem scientiae, prout acquisitio
dicit constitutionem totius demonstrationis nego ma. prout dicit assensum
chorum demonstratae concedo ma. et in hoc assensu magis proprie consistit
acquisitio scientiae, nam premissae sunt potius propria acquisitionis ijm acquisitio et
licet ad acquirendam scientiam pertineat tota demonstratio, tamen non sequitur quod
istae precognitiones nostro debeant haberi ante totam demonstrationem ut
se clarum est.
Ia dicta Sapientiae Arg. 1. 4. At precognitiones ergo doctrina Artis
erit falsa. plus autem nam alia est cognitio essentiae alia existentiae
Rursum alia est cognitio veritatis alia nominis sed istae 4 cognitiones sunt petitae
ad demonstrationem ergo autem verum Rx has omnes precognitiones sub duabus
tantum comprehendi nam cognitio essentiae et cognitio nominis spectant ad illam
quae vocatur precognitio quid. Cognitio a. veritatis et existentiae spectant ad cognitionem
vel cognitionem An est et sic patet duas tantum esse precognitiones. Sed propter
tionem ijm habent inter se omnes istae cognitiones in argumento relatae.
Arg. 5. Ante demonstrationem dicitur cognosci bonitas illationis
cum consequentia sin. non cognoscatur bonitas illationis non poterit inferri. Cum
ergo sit plura precognoscenda et ergo erunt 4 precognita Rx verum esse quod ante
demonstrationem debeat cognosci bonitas illationis verum haec cognitio spectat
ad libros priorum. Unde posterioristice loquendo tantum sunt 3 precognita Ultra
a. si prioristice addere voluerimus. Hic a. Artis tantum egit de precognitis
posterioristicis

Arg 3. Ante demonstrationem dicitur in Chro praecognosci quod est plura quam 3.
pte ans si n. n. cognoscat Chro sequitur quod voluntas non possit movere intellectum
ad inserendam Chrom quia nil volitum quod non praecognitum quod ut voluntas mo
veat intellectum ad inserendam Chrom iam dicitur Chro esse cognita quod ans
verum. Cons. argtum ante demonstrationem dicitur in medium praecognosci
quod est plura praecognita. Rx argto. Hic tm numerari ea praecognita quae
simpliciter et secundum se sunt praecognoscenda antequam acquirat scientia. Chro a.
non est simpliciter praecognoscenda sed tm virtualiter in suis principiis, neque ut
sic est aliud praecognitum quia cognitio virtualis Chrom non est distincta a cogni
tione principiorum et haec virtualis cognitio sufficit ut voluntas movere possit
intellectum ad inserendam Chrom. Ad 2m Rx praecognitionem medii reduci
ad praecognitionem principiorum ut patet in exercitio demonstrationis quae demonstratur
Horum esse volitivum quia est intellectus.

Arg 4. Saepe demonstratur quaestio an est quod non sunt duae praecognitiones
sed una tm. pte ans in Theologia demonstratur Deum esse et idem fit
in aliis scientiis ut in physica demonstratur manum pam esse quod ans verum.
Rx scientias aliquas bene posse demonstrare quaestionem an est de subiecto aliquo
partiali et inadaequato, non tm id potest de subiecto suo adaequato et si forte hoc
aliquando contingat quod una scientia demonstret existentiam sui obiecti adaequati
hoc erit per accidens et non per se ut fit in Theologia quae demonstrat Deum esse.
Verum hoc contingit ob imbecillitatem nostri intellectus qui non potest perfecte cognoscere
Deum pro hoc statu et ideo probat Deum esse a posteriori scilicet per effectum.
Et haec regula quod existentia subiecti non debeat demonstrari intelligitur
de illis scientiis quae perfectam notitiam possunt tradere sui obiecti, hoc o.
nostra Theologia non potest demonstrare et hinc est quod demonstret Deum esse.
Alias obiectiones videantur in Missio.

DVBIVM QVARTVM.

Quomodo Praemissae concurrant ad producendum Choris assensum et an praemissae semper debeant existere ipsius producendi Choris?

Duo petimus in praesenti dubio. Et pro Resolut. primi dicendum est quod Ephesius sunt praemissae aliae formales aliae obiectivae. Praemissae obiectivae sunt obiecta assensuum vel cognitionum earum quae habentur in praemissis v. g. in hoc syllogismo omnis homo est animal Petrus est homo ergo est animal praemissae obiectivae sunt illa obiecta vel potius illae duae veritates quae sunt obiectum cognitionis et assensui. Praemissae v. formales sunt ipsi assensus cum cognitionis respondentes ipsis obiectis.

Et eodem modo duplex est Choris aliae formalis aliae obiectivae. Obiectiva est ipsa veritas cum res obiecta vel contenta in Choro. Formalis v. Choris est ipse assensus illius ~~[illegible]~~ quod sertur in, tale obiectum vel talem veritatem. His praenotatis sit.

Choris 2a. Praemissae obiectivae non semper causant Chorem obiectivam effective licet quandoque id contingat ut cum praemissae continent causam efficientem illius rei quae continetur in Choro.

Sed 1a. Pars Chorus praemissae obiectivae quandoque sunt aliquid creatum et Choris obiectiva aliquid increatum sed id quod creatum et similum est, non potest effective producere aliquid increatum ergo praemissae obiectivae non semper causant effective Chorem obiectivam, mi. cum obsequio pat. pro ma. nam per effectus creatos demonstramus quandoque deum esse sed tunc Choris obiectiva est quid increatum ut pat. praemissae v. aliquid creatum ergo.

2a. Pars Chorus facile pat. In demonstrationibus illis in quibus probamus effectus per suas causas efficientes et tunc praemissae obiectivae efficienter causabunt Chorem obiectivam.

Quaeres tu An praemissae obiectivae causant efficienter Chorem formalem sive ipsum assensum Chorus. Respondeo negative. Ratio est quia praemissae quandoque sunt res

corporea et entia negativa quae nequeunt causare efficienter Chorum formalem
ipsius scilicet assensus Chorus sed est spiritualis et positiva entitas sed id quod
est spirituale et positivum non potest effective prodire ab ente corporeo et
negativo quo praemissae ultimae non causant efficienter Chorum formalem.
Sed quid dicendum de praemissis ultimis spiritualibus? Respondeo idem sic: quod non
producant Chorum formalem sive assensum illius in genere causae efficientis
quia nullus apparet influxus per quem producant talem assensum, cum sit longe
distans et quandoque non sit. Ad causam autem efficientem petitur quod instant in
effectum et quod sit quando causant quo praemissae ultimae non causabunt assensum
Chorus efficienter, bene tamen formaliter sive in genere causae formalis extrinsecae
commune quae omnia ultima solent causare actus suarum potentiarum.
Neque hic plus de causalitate praemissarum ultimarum est dicendum. Supra n.
eginus quomodo praemissae debeant esse causae Chorus quod illud de praemissis ultimis.
Solum quod est difficultas de praemissis formalibus quomodo illae concurrant ad
Chorum formalem. Quam quaestionem alii in his verbis proponunt in qua genere causae
assensus praemissarum concurrat ad assensum Chorus et in primis certum est
assensus praemissarum causare assensum Chorus quia Aristoteles ait cognitionem
discursivam fieri ex praeexistente cognitione ubi per hoc Ex denotat
Aristoteles aliquam causalitatem et non tamen rationem tertii a quo quia assensus praemissarum
potest simul stare cum assensu Chorus in eodem subiecto, quod tamen tertius a quo
non potest respectu tertii ad quem.
Et patet idem ratione. Ad discursum non sufficit quod una cognitio sequatur
post aliam cum possimus multas propositiones successive formare et tamen non dis-
currere quod ad discursum petitur quod una cognitio causatur ex alia quo praemissae
formales causabunt Chorum formalem aliquo modo, praesertim cum assensus
Chorus virtualiter obtineatur in assensu praemissarum.

Certum ergo dicitur esse quod assensus premissarum causat assensum Conclusionis.
Dub. tamen est in qua genere causae Arist. in genere causae materialis formalis efficientis
vel finalis. Et Expl. nostra sententia sit.

Chro 2a. Premissae formales seu assensus premissarum causant
efficienter assensum Chronis, non ut causa principalis sed ut
instrumentalis.

Haec Chro est cons. et probatur 1o ratione Durandum Illud quod constituit
potentiam in actu primo ad agendum vel efficiendum concurrit efficienter ad
actum Eum cum illa sed ~~illud~~ per species intelligibiles premissarum
et assensus illarum constituitur illud in actu primo ad assentiendum Chronis ergo species
premissarum concurrunt efficienter ad assensum Chronis. ma probatur in ab speciebus
intentionalibus omnium potentiarum ut v.g. species coloris tanquam virtus coloris quae
~~ollum~~ virtus constituit potentiam visivam in actu primo ad videndum et ideo
concurrit efficienter cum ea ad visionem quae est actus Eius. ma probatur quia illud
nudus absque assensu premissarum non est sufficiens et completa causa ad dicien-
dum assensum Chronis ergo assensus premissarum constituunt illum in actu
1o ostendit pat. probatur antecedens quia in assensu Chronis non reperitur unde ratio ~~illa~~ intellec-
tionis sed ratio ~~illa~~ intellectionis discursivae quae ut hic resumitur in assensum
sine cognitione premissarum tanquam in suam causam ergo illud unde sumptus
sine assensu premissarum non est sufficienter determinatus ad praestandum assensum
Chronis ergo sicut species concurrunt effective ad dicendum actum eo quod
constituunt potentiam in actu primo ita non assensus premissarum concurrit effici-
enter ad assensum Chronis.
Probatur 2o Chro. Assensus Chronis claudit virtualiter in assensu premissarum
ergo assensus premissarum causabit efficienter assensum Chronis. antecedens est certum
quia habito assensu premissarum manet illud necessitatis modo infra explicando
ad praestandum assensum Chronis ergo assensus Chronis continetur virtualiter
in assensu premissarum quia ex nullo alio capite videtur provenire haec necessitas.

Ergo a consequenti ideo semina viventium concurrunt effective ad productionem viventium v.g. semen arboris ad arborem quia semina virtualiter continent viventia ergo si assensus premissarum continet virtualiter assensum Chronicorum concurret quoque efficienter ad illum.

Dicimus a. in Chronicorum quod assensus premissarum concurrat effective ad assensum Chronicorum non ut causa principalis sed ut instrumentalis quia principaliter causare assensum Chronicorum proprium est potentiae intellectivae, assensus a. premissarum est virtus quidam activa quae intellectus instruit et causat assensum Chronicorum.

Alii dicunt quod non concurrat ut quod bene tamen ut quo et hoc non verum est. Nec tamen bene nos loqui de assensu Chronicorum secundum se, non secundum quod continet virtualiter in premissis quia ad Chronicum sive ad assensum Chronicorum virtualiter contentum in premissis non concurrit effective assensus premissarum cum talis assensus ~~[illegible]~~ sic virtualiter contentus non sit quod distinctum ab assensu premissarum ergo in tali casu non poterit assensus premissarum causare effective Chronicum seu assensum illius consequentis quia omnis causa efficiens debet distingui realiter a suo effectu. Idem enim non potest efficere seipsum. Debet ergo intelligi de assensu Chronicorum et premissarum secundum se.

His adde quod assensus premissarum potest aliquo modo dici causa materialis et formalis assensus Chronicorum non quidem ratione sui quia unus actus non fit ex alio tanquam ex materia neque unus actuat alium tanquam forma, sed ratione premissarum intellectivarum. Deinde assensus premissarum est ratio sub qua intellectus assentiens Chronicorum ergo assensus premissarum erit in causa formalis extrinseca assensus Chronicorum. Ita Henricus Scotus obiicit Durandus causa efficiens debet esse prius quando producit suum effectum sed quando producit assensus Chronicorum iam non adest assensus premissarum ergo non producit illum effective. Ma est certa quia quod non est in rerum natura nihil potest efficere, probatur minor assensus Chronicorum est discursivus ergo petit successionem unius actus post alium ergo quando est assensus Chronicorum non est assensus premissarum

Deinde si quando est assensus Chorus esset in assensu premissarum sequeretur quod ille simul posset plura intelligere quia ubi essent duo actus cognitionis atque hoc non potest dici nisi est ita S. Th. quo.

Confir. si esset causa efficiens vel esset univoca vel aequoca sed neutra est quo nullo modo est causa efficiens ma pat ex divisione causae efficientis in univocam et aequocam pli m. in pri non est causa univoca quia assensus Chorus ab illa producitur est diversae speciei neque in aequoca quia causa aequoca dicitur esse virtus sed assensus premissarum est particularis quo non erit causa aequoca. Rx conc. ma. et nego m. ad pb. eius dicitur non spectari ad centralem rationem Chorus illatae sive assensus discursivi quod succedat successione temporis assensui premissarum sed tamen petit quod sit assensus collectus et illatus ex actio licet sit simul in eodem instanti temporis cum assensu premissarum et non vocatur discursus modus illatus quia precedant premissae prioritate temporis con: sed quia precedunt prioritate naturae. Neque tamen valet id quod argumentum assumit tanquam impossibile sic: quod ille habeat in eodem instanti temporis plures assensus vel actus, hoc non implicat quia talis actus nisi se sit ordinati. Tunc non sit potius per modum unius quam per modum plurium. Verum est quidem quod ille non potest simul plura ut plura intelligere, hoc est illa quae nullum nisi se habeat ordinem, potest tamen bene cognoscere plura per modum unius et sic se habet assensus premissarum et Chorus. Videatur S. Th. 1a p. q. 85 art. 4. quae hoc omnia satis bene explicat.

Ad confir. nego m. ad pb. eius dicitur quod sit causa aequoca ad h. impugnationem dicitur non esse de ratione causae aequocae quod sit virtus licet id regulariter verum sed tamen petit causa aequoca secundum se quod producunt effectum speciei a se distinctum cum quo assensus Chorus sit speciei distinctus ab assensu premissarum assensus premissarum erit causa aequoca assensus Chorus.

Nec tamen per accidens aliquando assensum premissarum non causare assensum Chrisostomi quia forte non cognoscitur bonitas consequentiae vel illud est aliunde impossibile propter organorum destructionem ut fit in amentibus sed hoc tamen per accidens se habet, nos autem hic loquimur de illo bene disposito.

Chrisostomus 3°. Licet non adsint premissae formales nec memoria illarum si tamen adsit habitus Chrisostomi poterit haberi actualis assensus Chrisostomi

Probatur Habitus inclinat potentiam ad producendos similes actus a quibus est productus et causatus sed habitus Chrisostomi est productus ab assensu Chrisostomi ergo poterit potentiam inclinare ad producendum similem actum sive assensum Chrisostomi dum adsint species representantes connexionem extremitatum, maior est certa, minor patet quia talis habitus non est productus ab assensu premissarum cum per habitum priorum propriorum assentiamur premissis ergo est productus ab assensu Chrisostomi ergo poterit effective concurrere talis habitus ad producendum similem actum sive assensum Chrisostomi quia talis habitus potest habitualiter id quod antea potestabant actualiter premissae formales.

Quaeres tamen An actuales memoria premissarum sufficiant ad eliciendum assensum Chrisostomi licet premissae formales non adsint V.G. si aliquis recordetur se aliquando habuisse certas premissas alicuius Chrisostomi utrum tunc possit elicere assensum scientificum Chrisostomi.

Respondeo quod si quis evidenter recordetur et non haesitant se aliquando habuisse certas premissas probabiles est quod talis possit elicere assensum scientificum Chrisostomi Et dicimus si quis evidenter recordetur non cum formidine, sin. quis haesitando recordaretur premissarum tunc non poterit elicere assensum scientificum sed tamen probabilem.

Probatur primo quia in actuali memoria sunt actualiter premissae licet non adsint formales premissarum assensus. Deinde actualis memoria bene potest supplere defectum premissarum ergo stante actuali memoria premissarum bene potest quis elicere assensum Chrisostomi.

2m pl. Ista memoria gerit vices p̄missarum sed si p̄missae n̄ sunt
evidentes aut certae n̄ p̄ducit assensus scientificus Chr̄i g̃ncis n̄ p̄ducit
si memoria p̄missarum fuerit haesitans.
3a 1o Assensus Chr̄i ē discursus g̃ fit ex p̄existente cognitione
deinde p̄missae fo̅ales sunt causae efficientes Chr̄i ut dictum ē g̃
sine illis n̄ p̄t h̄ri Chr̄i fo̅alis. 3o Habitus p̄missarum ē sufficiens
ad eliciendum assensum Chr̄i g̃ nil aliud petit ad p̄ducendum
talem assensum.
Ad 1m assensum Chr̄i sufficiens p̄missis aut ex aliq̄ q̄ gerit
vices illarum. Ad 2m dicis q̄ assensus Chr̄i n̄ petat essentialiter
p̄duci a p̄missis fo̅aliter et actualiter existentibus sed sufficit si ab
aliq̄ p̄ducatur q̄ supplet vices p̄missarum. Ad 3 dic. falsum ē
aut q̄ ille habitus tu̅ inclinat ad assensum p̄p̄rio vel p̄missarum.
Ex dictis inferr q̄ illum nec bene possit in eodem instanti temporis
cognoscere ma. mi. et Chr̄m q̄ in hoc nulla apparet repugnantia licet
sint plures actus. S q.
Nō ē nos p̄ eodem actu assentiri p̄missis et Chr̄i in q̄tum sc: cognosc
Chr̄i ut sub p̄missis q̄ pl. p̄ eodem actu ferr in ottum mutati
et rationem fo̅alem illius v. g. idem actus p̄ visionem ferr in colorem et
et lucem sed p̄missae sunt rationes fo̅ales p̄standi assensum Chr̄i g̃ p̄t
illum eodem actu ferri in Chr̄m et p̄missas et hac ratione assensus p̄missarum
n̄ p̄t ē causa effectiva assensus Chr̄i q̄ inter causam et effectum dt ē realis
distinctio g̃ quando illum eodem assensu ferr in p̄missas et Chr̄m
assensus p̄missarum n̄ ē causa efficiens assensus Chr̄i.
Quando a. sup. dicimus assensum p̄missarum causare effective assensum Chr̄i
intelligitur de illo assensu q̄ sm se ferr in p̄p̄ria et sm se in
Chr̄m q̄ tunc illi actus sunt distincti realiter inter se, licet virtualiter
unus metodicus in alio.

Quaeritur hic vel: An possibile assensum praemissarum necessitetur illius ad praestandum assensum Chri. Ad quod sic: quod illius necessitetur ad assensum Chri tam quam ad specificationem quam quam ad exercitium quod necessitetur quam ad specificationem patet, nam visis evidenter praemissis et cognita bonitate illationis si illius dicit aliquem actum dicere circa Chrem, ille actus erit assensus et non discensus ergo necessitetur illius quam ad specificationem. patet antecedens quia illius visis praemissis evidentibus et cognita bonitate illationis non potest dissentire tali Chri.

Quod non necessitetur illius quam ad ~~specificationem~~ exercitium patet. Illius non est formaliter liber ergo praesenti obiecto et satis applicato non potest non operari circa illud sicut possibile colore et debito modo applicato potentia visiva illa non potest non operari vel non dicere visionem ergo.

Probatur 2o. Idem. Possibile causa naturali cum omnibus requisitis nostris sequitur effectus sed assensus maioris et minoris est causa naturalis ergo positis omnibus requisitis nostris sequitur assensus Chri distinctus ab assensu praemissarum.

DVBIVM QVINTVM.

An Divisio demonstrationis in qua et propter quid sit adaequata et quaelibet sit divisio?

Antequam examinetur divisio demonstrationis nostrum est prius cognoscere naturam membrorum dividentium et quamvis demonstratio propter quid satis sit declarata dub. 1o. h. quaest. placet tamen hic ad melius intelligendum divisionem illam adhuc breviter explicare. Est ergo demonstratio propter quid illa in qua patet praedicatum convenire subiecto per propriam et adaequatam eius causam vel rationem formalem hac demonstratione patet risibilitas de homine per rationale vel discursivum tamquam per propriam et adaequatam causam. Demonstratio vero qua est illa in qua non patet praedicatum convenire subiecto per propriam et adaequatam causam sed per effectum aut per causam remotam

Et hoc modo potest probari risibilitas de homine per actum ridendi quae est effectus
risibilitatis et hac ratione potest modo probari de homine quod respiret quia est animal
ubi quidem respirabilitas probaretur de homine per causam non propriam et adaequatam
sed remotam et inadaequatam quia causa propria et adaequata respirabilitatis
non est esse animal, alias non pisces respiraret sed habere pulmonem et talis
demonstratio per causam remotam et inadaequatam est demonstratio quia.
Ex quo colligitur divisionem demonstrationis in quia et propter quid non omnino conici
dere cum illa quae dividitur in demonstrationem a priori et posteriori
Licet hoc contra verum sit. Volumus dicere quod demonstratio propter quid non
convertatur cum demonstratione a priori neque demonstrationem quia converti
cum demonstratione a posteriori. Ratio sumitur ex dictis. Demonstratio
quae datur per causam remotam est a priori et tamen non est propter quid sed quia ut omnes
admittunt et ex hoc consequenter alterum sequitur scilicet quod non omnis demon
stratio quia sit a posteriori quia demonstratio per causam remotam est de
monstratio quia et tamen est a priori quod probatur. omnis causa est prior suo effectu ergo
demonstratio procedens per causam remotam est a priori et non a posteriori
ergo intentum.
Differt ergo demonstratio quia a propter quid quod haec procedat per propriam et
adaequatam causam sive per rationem formalem, illa vero per effectum et per causam
remotam et inadaequatam. Per causam remotam intelligimus illam quae non
est propria et cum quae extrema non habent unam connexionem ut animal dicitur
causa remota respirabilitatis. His ergo illis sit
Ch. 3a. Divisio demonst. in propter quid et quia est adaequata.
Probatur. Inter haec duo membra non est dari medium vel nulla est demonstratio
quae sub his duabus non comprehendatur ergo divisio est bona et adaequata. Hoc patet
probatur antecedens omnis demonstratio vel procedit per causam propriam et adaequatam vel non

procedit, si procedit hoc modo est demonstratio propter quid, si non est demonstratio quia
sed inter haec duo non datur medium cum sit contradictio ut patet ergo.
Arg. 1. ex hanc Chorum. Datur alia demonstratio quae neque per causam neque
per effectum procedit ergo dabitur media alia demonstratio inter has duas
consequentia patet. Probatur antecedens haec est bona demonstratio quia habet pulsum inaequalem
habet calorem immoderatum sed quia laborat febri putrida habet pulsum
inaequalem ergo habet in calorem immoderatum. Ergo haec demonstratio
nec procedit ab effectu ad causam nec a causa ad effectum sed ab effectu uno
ad alterum effectum quia tam pulsus inaequalis quam calor immoderatus
est effectus febris putridae ergo datur 3a species demonstrationis.
Confir. argumentum demonstratio ducens ad impossibile Item demonstratio
a signo per quam probamus rem ita se habere ex signo nobis evidenter noto
neque est per causam propriam neque per effectum ergo dantur plures demonstrationes
medio modo se habentes inter has duas. Respondeo argumento cum Massio hic 1o
Demonstrationem allatam in argumento non esse veram demonstrationem supposito
quod illi duo effectus nullam habeant inter se connexionem sicut revera non
habent. Et ratio huius est ista quia ut effectus unus assumatur ut medium ad probandum
alterum de subiecto vel causa debet ille connecti cum altero in una premissarum
in uno modo per se, atque in hac demonstratione hoc non fit imo tantum contingenter
coniungitur unus effectus cum alio ergo non potest esse vera et legitima demonstratio
quae versatur circa materiam veram.
Respondeo 2o Tales demonstrationes pertinere ad demonstrationem quia nam in illis
non adducitur proprium propter quid Chorus sed tantum concludit praedicatum
convenire subiecto quod ad demonstrationem quia in tota sui latitudine sufficit
Ad Conf. dicit cum Rub. hic Cap. 10 quaest. 2a demonstrationes ducentes
ad impossibile sic procedere vel per causam vel per effectum videatur ibidem Rubius
Ad alteram demonst. de signo Respondeo illam pertinere ad demonstrationem quia
cum dicitur per effectum.

Arg. 2o. demonstrationis negativae sunt veraeque demonstrationes et tamen non procedunt
per causam nec per effectum ergo dabitur media quaedam demonstr. probatur min. id
quod nihil est non potest esse causa nec effectus sed negatio nihil est ergo demonstrationes pro
cedentes per negationem non procedunt per causam nec per effectum. Confir. demonstratio
facta in Baralip. distinguitur ab ea quae fit in Barbara et tamen non habet
hic distinctum propter quod aut quia ergo erit alia species demonstrationis.
Respondeo ad probationem dicitur negationis quo modo in hac causa et effectum ut fatetur
ipse Aristoteles hic cap. 10 ubi ait si affirmatio est causa affirmationis tunc
negatio erit causa negationis et est ita quod dictum est intelligi de causa propria
et convertibili quia non rationale est causa convertibilis respectu risibilis bene
sequitur si affirmatio rationalis causat affirmationem risibilis negatio rationalis
causabit negationem risibilis quod tamen non contingit in causis communibus et inco
nvertibilibus ut patet in hoc exemplo licet non affirmatio hominis causat affir
mationem sensibilis vel animalis tamen negatio hominis non causat negationem sensibilis
vel animalis quia homo non est causa convertibilis respectu sensibilis vel animalis.
Ad Conf. Respondeo falsum esse quod distinguuntur istae duae demonstrationes posterio
ristici suppositis quod habeant idem quia vel propter quod distinguuntur tamen
prioristice et ratio hoc est quia in choce particulari vel novi colligitur sed
tamen id quod antea in nostro colligebatur postea particulari applicatur

Cap. 2a. Divisio demonstrationis in propter quod et quia
non est generis in species sed analogi in analogata.

Probatur 1o. In divisione generis in species membra dicunt simpliciter partici
pare naturam divisi generis sic: sed demonstratio quia non participat simpli
citer naturam demonstrationis sed tamen secundum quod ergo non erit divisio generis in species
ma pat. probatur min. demonstratio est medium quoddam ad acquirendam scientiam
vel est syllogismus faciens scire ergo illa demonstratio erit simpliciter
talis per quam acquirimus simpliciter scientiam alicuius rei.

Quae ultra sed per demonstrationem quae non acquirimus scientiam simpliciter
alicuius rei neque per illam dicimur simpliciter aliquid scire ergo demonstratio
quae non erit simpliciter demonstratio. Probatur minor. Secundum Artem tunc dicimur
scire aliquid rem simpliciter quando causam illius propter quam res est illius
causam esse et non posse aliter se habere cognoscimus sed hoc non fit in demonstratione
quae per quam cognoscimus res non per causam sed per effectum et licet per causam tamen
remotam quae aliter se habere potest ergo per demonstrationem quae non dicimur simpliciter
scire aliquid rem et ergo demonstratio quae non participabit simpliciter
naturam demonstrationis.

Confirmatur haec ratio quia quantumcumque probemus hominem esse risibilem per
effectum nobis magis notum scilicet actum ridendi non quiescit intellectus neque
iudicat se scire absolute et simpliciter quandiu cognoscat propriam
causam eam propter quod risibilitas ergo demonstratio quae non est dicta absolute
demonstratio.

Probatur 5. Christus Ex ipso Arte quae supra definiens demonstrationem
tamen meminit demonstrationis propter quod, de demonstratione quae loquitur sub
conditione dicit dicens, si a. alio dicendi modo dicimus postea ergo
demonstratio quae non est simpliciter demonstratio cum ei secundum Artem non
conveniat definitio demonstrationis.

Arg. 1. Ex hanc Obiectionem demonstratio in eo est syllogismus faciens scire sed
demonstratio quae facit scire ergo est simpliciter demonstratio. Probatur maior ex definitione
minor probatur per demonstrationem quae cognoscitur Christo evidenter ——
Sed non per habitum primorum principiorum ut patet neque tamen per habitum opinativum
quia est cognitio certa et evidens ergo per habitum scientificum quia nullus alius
habitus superest per quem possit illius motivari ad praestandum assensum Christi
Cons. argumentum illae duae demonstrationes distinguuntur contrahit ergo specie
sed patet probatur antecedens demonstrationes distinguuntur per principia sed alia principia
habet demonstratio quae alia demonstratio propter quod ergo distinguuntur contrahit

ptr mi. ppuin demonstrari sit, rao qa e ggo et ca remota, medium
i demonstraois gpt q e ca ppria et adigta q hab diffa ppria et
medio gg demonstr. rari assentiendi. Ad 3 et grypt distinguendo
spe. Ad 3m. ma. et 3m mi. demonstrao qa facit scire simpliciter et
absolute nego mi. stm qd concedo mi. ad impy. dez certum e nos
istare assensum [illegible] probabili demonstrationi qa n [illegible] habitum ppriz
nez [illegible] habitum opinativum sed habitum scientificum, ille tn
habitus scientificus et hab statum habitus aut scien. sed dispo. tn
et grypt n facit scire simpliciter sed mediatum et n [illegible] rei simpli
cit [illegible] talem demonstrationem, sed nequit demonstrao gpt q
ai [illegible] tales demonstrao e [illegible] gd n tenia demonstrao
n constituens veram [illegible] illius sed reductive pertinet ad demonstrationem
sicut de [illegible] solent philosophi dicere.
Ad 3m. [illegible] illas demonstraoes si fiunt intra eandem scientiam n distingui
[illegible] in ce scibili [illegible] rei, [illegible]
[illegible] verum e q distinguunt spe et [illegible] qa s
demonstraois qa et gpt qd sed qa hab [illegible] in gre scibilis
Ad 4m. [illegible] demonstraois distingui [illegible] et spe [illegible]
[illegible] simpliciter [illegible] in gre scibilis, n a. [illegible] et n gre rei [illegible]
verum e q ppria demonstrationum qa et gpt qd distinguunt in
gre rei, n a. in ce scibilis [illegible] intra eandem scientiam.
Ad 2m. scia subalternata e vera scia n sine subalternante
sed scia subalternata [illegible] demonstrationem qa qz ipsa est
vera et simpliciter demonstrao. [illegible] dub. sequens.

DUBIUM SEXTUM.

In q consistat subalternatio scientiarum et an scia
subalternata sit vera scia sine subalternante?

No. Hic est 1° Scientiam subalternantem esse illam quae aliam sub se continet
Scientiam v. subalternatam esse illam quae sub alio continetur. Unde quot modis
contingit unam scientiam sub alia collocari, tot modis contingit in illi
subalternari. Et a. patet una scientia sub alia contineri 1° ratione finis
ita ut illa scientia dicatur alteri subalternari cuius finis continetur sub
fine illius, et sunt omnes artes ministeriales quae subalternantur regimini et do-
minis v. g. Frenefactoria subalternatur equestri Equestris militari
Militaris ~~politici~~ politicae quia frenum ordinatur ad recte equitandum
equitatio ad victoriam victoria ad bonum publicum.
2° continetur una scientia sub alia ratione principiorum quando scilicet alii illius principia
demonstrantur in alia scientia ut medicina subalternatur Geometriae
quia demonstrat alii illius principia quae est hoc vulnera circularia sunt diffi-
cilius curabilia quod principium demonstrat Geometria ex eo quod circulus
est figura absque angulis et partes illius longius distant.
3° Una scientia continetur sub alia ratione obiecti scilicet quando obiectum unius continetur
sub obiecto alterius Exempl. sit musica quae continetur sub Arithmetica
ratione obiecti quia obiectum Musicae est numerus sonorus obiectum v. Arithmeticae
est numerus absolutus, certum est a. quod numerus sonorus comprehendatur sub
numero absoluto, patet a. obiectum sub alio Et contineri 1° contrahitur
quando scilicet addit differentiam aliquam contrahentem et est species illius, quomodo caelum
Elementa et accidentia continentur sub corpore naturali et ideo scientia de
caelo de Elementis et accidentibus dicitur subalternari physicae cuius obiectum
est corpus naturale et generaliter omnes scientiae hoc modo dicuntur subalternari
Metaphysicae quia sub Ente quod est eius obiectum continentur omnia
obiecta aliarum scientiarum. Licet in scientia dicantur subalternari Metaphysicae
quia probat principia illarum.
2° modo contingit obiectum unius scientiae contineri sub obiecto alterius acci-
dentaliter quando scilicet addit differentiam omnino accidentalem et extrinsecam
comparatam ad illud sicut materiale ad formale Et hoc modo subalternatur
Musica Arithmeticae quia numerus sonorus qui est obiectum Musicae addit

supra numerum quae est ultimum Arithmetice tum sonum quae est differentia vero extrinseca et accidentalis numeri. Similiter Perspectiva quae agit de linea visuali subalternatur Geometriae.

Circa hoc tamen N. 2o. quod non quaevis differentia accidentalis addita ultimo seriei superioris constituat seriam subalternatam, alias darentur tot seriae subalternatae quot possunt addi differentiae accidentales et sic in darentur seriae de

sed petitur talis differentia quae ex coniunctione ad ultimum superioris seriei habet specialis passiones quae possunt de ipsa demonstrari ut patet de numero sonoro quae habet passiones non fluentes precise a sono neque precise a numero sed a numero applicato sonis quae vere possunt de ipso demonstrari.

Ex hoc ergo manet in quo modo coniunctionis consistat subalternatio seriarum.

Conclusio 1a. Perfecta et propria subalternatio seriarum non consistit in connexione unius cum alia ratione finis.

Probatur haec Conclusio quia talis connexio non arguit propriam et perfectam subalternationem sed potius tantum aliquod ministerium et hinc tales arbores vel seriae dicuntur ancillae aliae v. gr. subordinantur ratione finis vocantur reginae ergo ratione talis connexionis una seria non erit propria alteri subalternata.

Conclusio 2a. Connexio unius seriae cum alia ratione proprietatis non constituit in propriam et perfectam subalternationem licet secundum quid possit dici subalternatio

Probatur Conclusio quia ad propriam et perfectam subalternationem petitur ut una seria totaliter dependeat ab alia in ratione seriae sed hoc non fit ratione connexionis proprietatis precise ergo talis connexio non constituit perfectam subalternationem. ma est certa pro m. Theologia supponit multa propria de Virtutibus et

quod ratione connexionis propriorum non constituunt propriam subalternationem sed tamen sequitur
talis scientia esse inter se connexas et seminaciem nunciare.
Ex hac Chrisostomi patet quod sit dicendum de scientia dei et beatorum
respectu

Dicendum est n. quod Theologia beatorum subalternatur scientiae dei et beatorum
secundum quod non simpliciter neque secundum perfectam et propriam rationem subalternationis
et idem dicendum est de aliis sequentibus respectu Metaphysicae quod quidem subalternatur
illi quia probat propriam causam verum hoc connexio non attingit propriam rationem
subalternationis.

Chrisostomus 3 propria et perfecta ratio subalternationis consistit in
connexione unius scientiae cum alia ratione obiecti non primo sed secundo modo explicata.

Sensus Chrisostomi est quod tunc propria et perfecta una scientia subalternatur alteri quando
obiectum illius continetur sub obiecto alterius accidentaliter non essentialiter, addendo
addendo scilicet tamen differentiam accidentalem non essentialem.
Probatur 1° quia nullus alius modus subalternationis videtur sufficere quod intentum.
Probatur 2° illa scientia in rigore et proprie dicitur subalternata quae intrinsece
in ratione scientiae dependet ab altera sed quando obiectum unius scientiae addit
differentiam essentialem sup. obiectum alterius non dependet intrinsece in
ratione scientiae ab illa quod ratione talis connexionis non erit proprie et perfecte
subalternata. ma patet probatur m. quando obiectum inferioris scientiae addit differentiam
essentialem supra obiectum superioris inferior absque superiori habet unde
probat suas Chrisostomus scilicet gradum illum essentialem quod est verum proprium
et propria causa passionum quae ab illo dimanant. ita ut si non darentur
alii gradus per impossibile adhuc haberet ille gradus suas passiones quod
tunc talis scientia non acciperet sua propria a superiori et consequenter non depen-
deret ab illa intrinsece in ratione scientiae quae tamen dependentia petitur
ad propriam et perfectam subalternationem.

Ondo v. oltum inferioris scientiae addit differentiam accidentalem tunc
ipsum oltum superioris scientiae pertinet ad propriam causam sive proprium
propter quod passionum quae in scientia inferiori demonstrantur de tali materia cum
differentia extranea, nam ab hac differentia extrinseca in tantum passiones oriuntur
in quantum ei coniungitur oltum scientiae

1a est quod oltum subalternae contrahat oltum subalternantis et se habeat ex
additione ad illud et defectu hi conditionis Medicina vel subalternatur Geometriae
2a est quod subalternata addat differentiam accidentalem et defectu hi scientiae infe-
riores vel sit propria subalternatae Metaphysicae quae addunt differentiam essentialem
3a est quod differentia addita vel sit propria passio nam licet haec quidammodo differentia
accidentalis vel tamen est omnino extrinseca et ideo non pertinet ad distantiam scientiarum
quod tamen verum est ad propriam subalternationem.
4a quod talis differentia accidentalis vel sit hic unus sed talis ex quo simul cum
oltu superioris oriri possunt specialis passiones unde de linea calida vel
dicitur scientia.
5a quod propria subalternatae pertinet a subalternante a priori et per consequens propria
subalternatae dicitur esse Chronicae demonstratae subalternantis et iste est probabilissi-
mus modus dicendi in hac materia.
Alium dicendi modum satis probabilem adducit Caret. p. a. q. 1. a. 2. quod modus
loquendi consistit in hoc, scilicet: hanc esse differentiam essentialem inter differentiam subalter-
nantem et subalternatam quod scientia subalternans accipit evidentiam immedi-
ate a principiis, subalternata mediate scilicet media scientia subalternante.
Et supponit Caret. quod omnis scientia accipiat evidentiam a principiis et non a se ut patet.
Quodcunque ergo fuerit talis dependentia ita quod unus habitus scientiae dependeat
ab alio in sua evidentia tunc est vera subalternatio inter tales habitus
unde secundum Caret. ad rationem scientiae subalternatae ut sic non pertinet quod addat
differentiam accidentalem sup. oltum alterius sed tantum pertinet ad rationem talis scientiae.

Neq. tn. spectat ad subalternationem ut sic quod scientia subalternata dicitur quia
et subalternans propter quod, hoc n. tm. spectat ad subalternationem propriorum
Ex quo colligitur quod nostra Theologia sit vera subalternata scientiae
Dei et Beatorum quia eius evidentia pendet ab ista.

Ch. 4. Bene pl. hic scientia subalternata licet hic illam non habeat
subalternantem dummodo tn. illi continuetur et scientia tali modo
habita est vera et substantialiter scientia licet non habeat statum et
perfectionem scientiae.

Haec ch. est S. Th. 1a p. q. 1a a. 2. Ubi docet nostram Theologiam esse
veram scientiam quia tn. habet sine scientia Dei et Beatorum cui subalternatur
quod sm. S. Th. scientia subalternata bene pl. hic sine subalternante quae sit
vera et substantialiter scientia.

Ch. ratio. Ut habeat scientiam Musicae sufficit credere propria Arithmetica sed
credit illa propria non hl. scientiam Arithmeticae ut patet alias non crederet sed
demonstraret quod cum sola fide sine scientia subalternante et sine coniunctione
actuali ad illam pl. hic scientia subalternata.

Circa hanc rationem Nb. quod non sufficiat quaecumque modo credere propria scientiae
subalternantis sed debemus credere sine haesitatione alias non acquirit
scientiam sed opinio quod tunc a. credimus sine haesitatione quando habemus quasi
quandam evidentiam in ea attestante sicut sine haesitatione credimus Romam
esse quia in tot asserentibus et attestantibus habemus quasi quandam evidentiam
Et probatur ex ch. Ultimo Nb. 2o. Ad rationem scientiae substantialiter consi-
deratae non peti evidentiam actualem sed sufficere evidentiam radicalem
quia hl. scientia subalternata sine actuali coniunctione ad subalternantem
et consequenter habebit rationem verae scientiae licet non sm. statum et perfectionem
scientiae quia ad perfectionem et statum scientiae petitur evidentia actualis.

Ex quo sequitur quod Musica in illo qui simul habet Arithmeticam habeat perfectiorem
statum quam in illo qui tantum habet Musicam et tantum credit propriam Arithmeticam.
Arg. 1° contra hoc. Proprium est secundum subalternantis probare propriam aliarum
scientiarum sed hoc facit Metaphysica respectu aliarum scientiarum quod est secundum subalternans
proprie. ma est certa ideo n. secundum Deum et Beatorum est subalternans respectu nostrae
Theologiae quia probat propria illius, mi. patet ex Arist. quod Metaphysica ob hanc
causam vocat reginam scientiarum quod mi. vera.
Cons. omnis secundum est subalternans vel subalternata sed Metaphysica est secundum
erit quod subalternans vel subalternata sed non est subalternata ut patet quod
erit subalternans.
Rp. 1° Ec. quidem proprium secundum subalternantis probare propriam alterius scientiae
sed non tantum quia ultra hoc ad veram et perfectam subalternationem petunt
caeteras conditiones sup. relatae, licet quod Metaphysica probat propriam aliarum scientiarum
tantum sequitur quod sit subalternans non simpliciter et perfecte sed secundum quid et imperfecte
ut in Ea. Chrom. dictum est.
Rp. 2° Concedo. rursum proprium esse subalternantis secundum probare propriam
subalternatae nego 1. quod Metaphysica id faciat modo proprio et debito secundum
subalternanti, nam cum propria subalternatae sint Chrom. subalternantis
Hinc fit quod subalternans directe et per se et per propriam causam probat propriam
subalternatae. Alias v. secundum habet ultra proprios limites quidam propria fere
immediata et per se nota et ideo Metaphysica non probat illa per se et directe
sed tantum per accidens et indirecte negantes illa argumentans ad hominem vel per
causam remotam, Ex quo patet ad argumentum quod tantum probat Metaphysica esse imperfecte
et secundum quid secundum subalternantem.
Ad confirmationem nego quia quando dividitur secundum in secundum subalternatam et
subalternantem divisum non est secundum in tota sua latitudine

Nec valet si dicas omnis secundum vel hl. ultimum simplex vel complexum
si simplex est subalternans si complexum erit subalternata ergo omnis
secundum erit subalternans vel subalternata. Respondeo falsum esse quod ratio
ultimi simplicis vel complexi precise constituat secundum subalternantem
vel subalternatam sed ultimum simplex subalternatim se habet.
Arg. 2o. secundum subalternata non est secundum ergo futilis est ista subalternatio secundum
probatur antecedens ultimum alicuius secundum dicitur esse ens per se sed ultimum secundum subalter
natae non est ens per se ergo de illo non erit secundum. minor probatur. ultimum secundum
subalternatae constat ex duplici ente in actu scilicet ex ultimo secundum superioris
et ex dicto accidentali illi superaddita ut patet in numero sonoro et
linea visuali ergo non est ens per se sed per accidens.
Confirmatur. Secundum subalternans et subalternata dicuntur distingui specie et
contrahitur sed hoc non potest fieri si subalternata addat tantum dictam acci
dentalem supra ultimum secundum superioris ergo subalternatio non
consistit in additione dictae accidentalis probatur minor. ultimum subalter
nantis tantum differt accidentaliter ab ultimo subalternatae ergo in ipsa
secundum tantum accidentaliter inter se distinguuntur et non specie aut contrahuntur.
Respondeo ad probationem ad probationem. ad probationem minorem ad probationem dist. quod ultimum
metiendo dictam accidentalem scilicet ultimum subalternatae
potest et considerari primo ut metiendo utrumque per modum aggregationis
et hoc modo certum est quod sit ens per accidens quia ut sic non habet determinatas
passiones. 2o. potest sumi prout metiendo unum in ordine ad aliud et
hac ratione est unum per se sed entitate et ordine v.g. numerus sonorus
quod est ultimum musicae subalternatae potest et sumi. primo prout est quod
aggregatum ex numero et sono considerando haec duo secundum se et
sic certum est quod sit ens per accidens. 2o. modo potest sumi prout metiendo
unum cum ordine ad aliud et sic hoc totum numerus sonorus scilicet
metiendo numerum prout est principium harmoniae et concentus.

sonum o. ut dicit correspondentiam quandam ortam ex numero et
proportione et sic se habet unum et detractus alterum ut detractum
et sic fit unum per se considerari non a secundo per se unum tamquam proprium
alterius.
Quomodo a hoc duo unum faciant per se explicari potest hoc exemplo
Linea et superficies sunt quidem duo entia in actu nihilominus tamen linea facit
unum per se cum superficie non quatenus considerari linea secundum proprium
dimensionem sed quatenus est proprium latitudinis, facit unum per se cum
superficie quia nihil est aliud quam latitudo terminata lineis, et a cum quinque
numerus non faciat unum per se cum sono, ~~[illegible]~~ bene
tamen ut proprium soni et sonus etiam prout [illegible]

DVBIVM SEPTIMVM.

An opinio possit esse simul cum scientia respectu eiusdem
obiecti in eodem intellectu

Pro Resol. h. Nota est discrimen opinionis quae talis est opinio est assensus detractus
alicuius propositionis non nostrae per medium probabile aut sine illo. In assensu
convenit opinio cum aliis notitiis illustrabilibus, Per hoc detractus differt opinio
a dubio et suspicione quia dubitans in neutram partem declinat sed
manet anceps, suspicans v. magis inclinat in unam quam aliam partem
tamen non assentit illi detractae quia tamen inclinat in illam ex hoc tenebris quibusdam

indiciis aut signis et v. q. hl opinionem assentit ex fortiori indiciis
et ideo uni p[ro]ti detrahere adhaeret sed cum formidine alterius.
Per hoc p[ro]pos[itio]nis n[ost]ra illa q[uod] opinio debeat esse de aliq[uo] obiecto q[uod] n[on] n[ost]ro
sic se h[abe]t sed q[uod] aliter se h[abe]re p[ossi]t et consequenter opinio p[ot]est habere falsum
Per hoc Medium probabile aut sine illo differt opinio in p[ri]mis a scientia
et illa sine habitu primorum p[ro]p[ri]orum q[ua] habitus primorum p[ro]p[ri]orum n[on] est
p[ro] medium aliq[uo] et scientia licet sit p[ro] medium, n[on] est tamen p[ro] medium probabili
sed n[ost]rum. Differt n[on] a Fide q[uia] n[on] h[abe]t p[ro] medium sed p[ro] solum testimo
nium fide digni Et p[ro] hanc defectum explicat opinio actualis. Opinio
v. Habitualis nil est aliud quam habitus quidam inclinans ad talem actum
Alii definiunt opinionem hoc modo Opinio est actus illius q[ui] fertur in unam
p[ar]tem contradictionis cum formidine alterius. Habitualis v. opinio est
Habitus inclinans ad talem actum.
Ad 2. q[uod] si loquimur de eadem re incomplexa sive de eodem obiecto sed diversis
p[re]dicata bene p[ot]est de illo h[abe]re scientia et opinio ut de homine scimus q[uod] sit
risibilis et opinamur q[uod] n[on] diligat filios Verum hoc est tamen de eodem
obiecto manente sumpto n[on] formaliter, ipse tamen est difficultas an p[ossi]t dari
scientia et opinio de eodem obiecto formaliter sumpto, hoc est sed idem p[re]di
catum sive de eadem p[ro]p[ositi]one, de qua adhuc certum est q[uod] p[ossi]t esse scientia
et opinio in diversis hominibus imo n[on] in eodem homine p[ro] diversis tempo
ribus saepe n[on] sit q[uod] eadem p[ro]p[ositi]o ab uno cognoscatur scientifice et ab
alio opinative aut q[uod] circa eandem p[ro]p[ositi]onem n[on] habeat aliquis opi
nionem q[ua] n[on]dum cognovit medium ~~[illegible]~~ n[ost]rum postea v. habeat scientiam
inveniens medio n[ost]ro.
Remanet ergo dub. An de eadem p[ro]p[ositi]one idem homo in eodem tempore p[ossi]t
h[abe]re scientiam et opinionem. Et q[uod] Ad 2. q[uod] quando p[ro]p[ositi]o est ex se et
ab intrinseco contingens q[ua] numerum est p[re]dicatio ordo accidentalis tunc
quidem bene p[ot]est de illa h[abe]re opinio sed n[on] scientia q[ua] talis p[ro]p[ositi]o cum n[on] sit

non ñ est demonstrati qa demonstrio quod est ex nrís. Et ꝓ cõ
ꝓbõ non est de hac ꝓpositione. An primo potest cõtingere opinio
et error opinionis et fieri potest et forsitan fit. ꝗ actus et habitus non
sunt ultimus et difficultatem decidunt. Vnde sit.

Chõ ꝗ: In vno et eodem respectu eiusdem ꝓpositionis contrarie
possunt esse simul in eodem tpe impossibile est dari opinionem et
scientiam eiusdem actum.

Hoc Chõ cõtra nitur Thomistas et sic ꝓbo tacit ꝗ: Actus fidei cõtingit
certus et clarus ꝗ ñ est cõtingere eum actum opinionis de eodem conclusionis
ant cõtingere qa fidei actualis nil cõtinet aliud ꝗm assentire actui et indubitanter
demonstrationem ergo. Ofy. v. ffo actus opinionis cõtingit esse actus assentiendi et
dubitandi eum formidine alterius partis sed actus assentiendi et clarus
certus et dubitandi ñ possunt cõtingere simul in eodem subiecto respectu eiusdem ꝗ nec
opinio nec fidei actum possunt cõtingere simul in eodem de eodem ꝓpositione. quia ex ipsa natura et definitione opinionis patet. Illi duo actus opponuntur
et repugnant sibi ꝗ ñ possunt cõtingere simul. Sed quia sic certum
et ñ certum et cõ clarum et ñ clarum sunt assentiendum sed actus
opponuntur primatione ꝗ ant nerum.

Huic Ratio contra. Verum cõtingit hoc ant repugnant sibi minime
si assentiendum sit ꝗ dicunt medium, si ñ assentiendum ꝗ dicunt medium
ñ cõtingere ꝗ actus primo sit certus et ~~medium~~ de eodem ꝓpositione
sine quod primo indicat cum pro aliqua tra et quidem ꝗ medium possibile et ñ possibile aliqua tra
et quidem ꝗ medium nrís. Verum hoc responsio ñ concludit non nrís tacit
ꝗ affirmat et negat ꝗ includunt in dicto assentiendi opinionis sc. et fidei
et actus indicat ꝗ dicitur assentiendum et non assentiendum simul et ñ assentiendum simul
eidem ñ fieri in medio sed in ipsum subiectum de ꝗ affirmat et negat
tali ꝗ dicitur ꝗ ñ assentiendum directe medium dat negat et affirmat
de eodem ꝗ sit cõtingere possibili, ant potest ꝗ aliquando potest dari actus

oppositis actui scientifico cum ille sit unus acquirendus per diversum
medium quod diversitas non tollit quin de eodem dicatur affirmatio et negatio me-
diorum.

Probatur 2°. quia hic actus opinativus indicat alteram partem vel oppositum
posse esse verum, quia v. hic actus scientiae indicat alteram partem vel oppositum
esse impossibile et non posse esse verum ~~et illius~~ ~~ass~~ illud cui assentit non posse
esse falsum sed haec indicia de eodem proposito sunt opposita et repugnantia
quod implicabile quod aliquis praestet assensum scientificum et opinativum simul
eodem conclusione.

Chro 2°. Opinio et scientia in fidem habitum non possunt simul
in eodem reperiri respectu eiusdem conclusionis.

Probatur Chro 1°.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

191

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

DVBIVM VLTIMVM

An Illus sine aliquo Habitu superaddito possit cognoscere
1a ppria et quatenus sit ille habitus acquisitus an v. naturaliter congenitus?

Resol. Ad 1a ppria dici illa que statim explicatis terminis cognoscuntur
et in quibus alia ppria sine veritas fundantur. Atque Epticia alia Speculativa
alia Practica. Speculativa dicitur que cum sint clara movent intellectum
tantum ad contemplandum vel speculandum ut omne totum est maius sua parte
quodlibet est vel non est. Practica v. sunt que non tantum movent ad sui cognitionem
sed etiam ad bene moraliter operandum ut omne bonum est sequendum omne
malum fugiendum. hoc prenotato sit.

Chus 1a Illus nudus sine habitu superaddito non potest cognoscere
1a ppria.

Pbatur 1a Illus nude acceptus est tantum detractus sicut et cetera potentia ad
operandum simpliciter et non ad bene vel male, prompte et faciliter quo
ut facile prompte et absque erroris periculo intellectus percipiat 1a ppria
non sufficit ille secundum se sed petitur aliquis habitus superadditus.

Pbatur 2o Si intellectus non indigeret habitu superaddito ad percipienda 1a
ppria maxime cum qua sunt evidentia et movent naturaliter intellectum statim
explicatis terminis sed hec ratio nulla quo petitur aliquis habitus superadditus
probatur minor nam habitus assensus premissarum et cognita bonitate illationis evidens
est veritas Chus sed hic non obstantibus omnes philosophi admittunt habitum
quendam inclinantem ad assensum Chus quo quamvis evidentia sint
1a ppria non poterit intellectus absque aliquo habitu superaddito illa percipere.
Arg contra hanc Chum Illus nostrum est naturaliter detractus ad prestandum assensum
primis principiis quia intellectus noster neque illis discentiri quo ad percipienda 1a ppria

non est ratio aliis habitibus. Contra istam responsionem quia tunc voluntas actus liberos generando habitus
et non ad actus naturales vel delectationes ut patet in visu in quo non generaret habitus ad
recipiendos colores neque in voluntate generaret habitus in ordine ad ultimum
finem vel bonum in communi quia actus voluntatis est omnino naturalis circa bonum in communi.
Confirmatur. Habitus tunc datur in ordine ad aliquid difficile sed quia obiectum est facilis
quia ad illa cognoscenda non datur per se habitus. Sed quia voluntas non sit naturaliter
delectatur ad assensum primorum principiorum sed est quandam indifferentiam tamen
ad obiectum quam ad cetera neque non est delectatur ad praestandum assensum primis principiis
facile et delectabiliter. Quod si alii facilitas requiritur in nobis illa generat
ergo habitus illa facilitate nam si non haberemus illum habitum eandem
sentiremus difficultatem in cognoscendis principiis quam sentimus quotidie in co-
gnoscendis aliis rebus.
Ad 2um. Solutum quidem est naturalem delectationem circa principia quae ad speciem
causam hanc est si circa illa fuerit iudicium illud erit assensus et non
dissensus, et tunc est naturaliter delectatur circa illa quam ad exercitium sit tamen
sit voluntas libertatem circa illa dependenter a voluntate, unde in primis assensum
suspendere, datur quia habitus in intellectu ut mediante illo prompte et delec-
tabiliter in exercitio absque ullo erroris periculo primis principiis praestet assensum.
In voluntate autem post visum non generatur aliquis habitus quia illa potentia est quam ad
exercitium naturaliter delectatur circa illa obiecta ut patet in visu respectu coloris
quare neque in voluntate non datur habitus in ordine ad bonum in communi est dilectionem
[illegible] quia voluntas ergo [illegible] naturae est pura in obiectum quod attrahit ad
se voluntatem et ideo est quod voluntas feratur in illud sine ulla difficultate.
Ad 3. Voluntas hoc non habet sed illa potius datur ad se attrahendum obiectum mediantibus
speciebus intelligibilibus quod ut facile fiat datur in illo habitus primorum principiorum
cum non est tanta determinatio in intellectu quanta in voluntate.

Ad 2m. Dico 1o. ppria esse quidem facilia sed sapposito habitu difficilia
v. absoluto habitu quod v. nobis illa nobis facilia appareant ordine ex habitu
naturaliter nobis cogenito a ppria creatione.

Chro 2a. Habitus ille distinguitur realiter ab illo.

Haec Chro est contra quosdam qui dicunt habitum primorum ppriorum esse ipsum
illum Ex quo postea inferunt nudum illum posse cognoscere ipsa ppria.
Sed probatur Chro. Si habitus ille est ipse illum et non distinctus ab illo sequeretur
quod esset indifferens et haberet se ad opposita sc. ad verum vel falsum
sed hoc non ergo habitus primorum ppriorum non est ipse illum sed quod distinctum ab
illo. probatur sequela. posse rationes habent se ad opposita et patet in voluntate
quae habet se ad bonum et malum et in illum quae habet se ad verum vel falsum
ergo si habitus primorum ppriorum est ipse illum qui est posse rationis habebit se
ad opposita sc. ad verum et falsum. ma. a. probatur. Habitus primorum
ppriorum non potest esse ppium cognoscendi falsum ergo non habet se ad opposita
probatur ant. tota certitudo et determinatio et necessitas assensus scientifici
sumitur ex certitudine et determinatione ppriorum ergo certitudo et firmitas
assentiendi illum posse ppriorum in Chro sed habitus secundum quod cognoscunt Chrones
non habet se ad verum et falsum sed est omnino determinatus ad verum ergo multo
magis erit determinatus habitus primorum ppriorum ad verum et consequenter
non habebit se ad opposita.
Et iste Habitus in communi potest intelligi omnia ppria tam practica quam speculativa
quae in alio nomine vocantur illa vel illum. est Habitus quidam clarus
et certus circa propositiones quidem universales nostras et immediatas. Nomine
ppriorum non intelligimus hic tantum illa ppria communia quae vocantur dignitates sed tantum
illa quae vocantur positiones. quod probatur 1o.

Ad pl. 1. qa in hoc differt habitus primorum principiorum a fide quod versetur
circa propositiones immediatas et per se notas sic hoc aeque convenit positivis ac
dignitatibus quo nomine principiorum intelligendum utraque principia.
2o. pt. Ex utrisque principiis deducitur Chro scientifica quo nomine principiorum
intelligendum utraque principia. Convenit quo illa cum aliis habitibus intellectualibus
in ratione habitus, differt a. ab illis per hoc quod sit clarus certus versans circa
propositiones necessarias &c. quod fide et opinio aut fides non habet.
Chro 3. Habitus primorum principiorum non est acquisitus per actus illius
possibilis sed nobis naturaliter congenitus.
Haec est oratio Rub. et alias, est tamen verbis in Thom. Et pl. 1o. Auctoritate
eiusdem S. Th. de Veritate quaestione 16. a. 1. ubi ait A natura est hominis insitam
aliquam virtutem cognitionem ~~[illegible]~~ qui homo promptus et facilis potest
uti cum fuerit nostrum et haec cognitio quam ipse habitualem nocuit
est veluti seminarium omnis sequentis cognitionis acquisitae tam speculativae
quam practicae.
Pbr 2o. Ratione Nam homo experitur se promptum et facilem absque ullo
labore et repetitione plurium assensuum ad cognoscenda 1a principia quam
ipsi proponuntur quo habet habitum naturalem et congenitam facilitatem. pt.
Consequentia facilitas et promptitudo operandi est evidens signum habitus superadditi
cum potentia ex se tantum sit destituta ad operandum simpliciter quo cum
potentia intellectiva in quocumque tempore sit facilis ad assentiendum primis principiis
illa facilitas naturaliter erit congenita aut a. pat. experientia qua nullus
hominum est qui non statim explicatis terminis assentiatur facile huic principio omne
totum est maius sua parte.
Pbr 3o. cognitio principiorum est quaedam seminarium omnis cognitionis sequentis
sicut in aliis naturis existunt quaedam naturalia semina omnium operationum

et effectum sequentium sed hoc semina naturaliter eis nisi et non acquirendo
quod cognitio principiorum naturaliter merit. Probatur 3°. si habitus primorum principiorum
acquirendo per actus illius possibilis per iudicia et assensus sequendo quod illi
habitus augendo et crescere facultas assentiendi et corrumpendo per
cessationem sed hoc est falsum quod et id ex quo sequitur. probatur sequitur. Habitus
ex eadem causa augendo ex qua generatur et ex eadem diminuendo. nec probatur
Item S. Th. illi habitus per nullam obliviosam aut cessationem
possunt corrumpi cum post longam cessationem ac ab omni actu assentiendi
quilibet homo experiatur eandem facultatem quam habuit ante. Et non post
multam repetitionem non experiatur homo maiorem facultatem circa illa
quam habuerit a principio quod Item S. Th. non generatur illi habitus ex actibus
illius possibilis sed est nobis naturaliter congenitus.
Arg. 1°. contra hanc Thomam. S. Thomam 2° post cap. ult. docentem quod
habitus primorum principiorum producuntur in nobis ex sensibus et experientiis
quod non docet alio in loco ubi sic ait quod habitus iste quod non sit diversus
sed idem cum habitu Thomam sed habitus Thomam est acquisitus ut patet
quod et habitus principiorum.
Idem probatur ex Alb. 1°. post. Cap. ult. ubi ait Neque ita nisi nobis
determinati habitus neque fiunt ab aliis habitibus notioribus sed a sensu
ubi docet per proprios actus et immediatos producitur in nobis istum habitum
quod secundum Arlem habitus principiorum est acquisitus.
Ex Ar°. Habitum illorum duo importari unum de fonti et alte
rum de connotato vel manti. De fonti importat facultatem
iudicativam de aliquo ollo et in hoc sila est eius essentia.

De mente v. ni portat species intelligibiles, ut representativas a sensib. recipiat. Loquendo ergo de habitu qui ad connotatum non est nobis congenitus naturaliter sed acquisitus quia intellectus humanus nullus accipit species ~~[illegible]~~ per infusionem in principio suae creationis sed omnes illas acquirit in ministerio sensuum per quod differt ab angelo qui in principio suae creationis accipit species per infusionem rerum naturalium representativas.

Hoc ergo supposito dicit S. Thomas nulli habitum illum qui ad mente et connotatum fieri ex sensibus et experientiis, non a. quod ad formale hoc est quod ad facultatem indicativam.

Ad 2. locum dicit S. Th. tum nulli habitum principiorum non esse diversum sed eundem cum habitu Chronum unde ordinis et caritatis quia habitus Chronum non habet rationem sensus nisi per ordinem ad habitum principiorum.

Ad locum Artis dicit. Ipsum dixisse habitum principiorum fieri a sensu, non a. assensu ut quidam mali legunt cum Rubio et sic secundum Artem habitus principiorum erit acquisitus quod ad mente quod nos libenter fatemur.

Alii Thomistae dicunt Habitum illum etiam quod ad formale non esse nobis datum in creatione sed produci per intellectum agentem ita quod posita tamen notitia acquisita mediantibus sensibus ad praesentiam speciei intelligibilium unde intellectus agentis resultat in intellectu possibili talis habitus et sic dicunt quod sit acquisitus quia supponit operationes sensuum. Dicuntur quod sit naturalis quia fluit per modum naturae sicut nutrire et augere dicuntur actiones naturales ratione possibili alimento decocto. Haec sententia probabilis est.

Differt tamen a nostra in hoc quod nos ponamus Habitum quod ad formale in principio creationis ij v. dicunt produci per illum agentem quod licet sit verum quod ad ipsum usum cum operationem istius Habitus tamen formaliter loquendo de ipsa [illegible] virtute indicativa. Falsum nobis videtur etiam S. Th. in 3. dist. 23 q. 3 a. 2. ubi ait quod habitus ille naturaliter insit et datus in creatione Dei satisfacit solutio Auctorum qui dicunt ibi loq. S. Th. [illegible] hoc est quia in creatione datur illius agens qui est causa illius habitus. Certe ex hoc sequeretur habitus omnes esse nobis datos in creatione quia in creatione recipimus illum agentem et possibilem qui causant postea omnes habitus.

Arg. 2°. Natura tamen dat quod est necessarium ad operandum simpliciter et non ad facilius operandum sed habitus primorum principiorum non est necessarius ad simpliciter sed ad facilius et promptius operandum ut patet. ergo non est a natura sed aliquibus ma. pat. in omnibus habitibus virtutum quia nobis per proprios actus aliquis eo quod sint necessarii ad melius et facilius operandum. ma. pater assensus principiorum non excedit vim illius informati speciebus intelligibilibus ergo potest illis simpliciter sine habitu praestari assensum consequens pat. pater autem quia principia sunt per se evidentia et clara ergo non excedunt vim illius.

Confir. Si Habitus principiorum esset a natura sequeretur quod illius in principio non esset pure potentia in linea intelligibili, at hoc iam Aristotelem qui ait quod illius in principio sit sicut tabula rasa ergo non est habitus datus in creatione. Ex quo dico ma. natura non tamen dat ea quae sunt necessaria ad simpliciter operandum sed non ea quae ad melius, si tamen sint caeterarum cognitionum seminaria et principia quod illius adiutus possit ad reliquas scientias pervenire. ad pro. ma. dic.

Habitus virtutum non esse seminaria et ideo non dari a natura. Ad
Confir. negatur sequela. nam per illam non indicativam non tollitur pura
potentia illius in ppo quia ut dictum est usus et operatio illius habitus pendet
ex specie. ~~illabilis~~ quia desumuntur a sensibus et ista species acquirendae sunt
ut patet. Et hac ratione illius in ppo est pura potentia.
Ex quo sequitur quod habitus ppiorum sic conveniat homini et sicut illorum
illum licet usus illius dependeat a speciebus acquisitis. Unde istis
habitibus non utuntur pueri quia carent speciebus.
Quaeres tu Hic. An sit idem Habitus inclinans ad ppam speculativam
et practicam. Ex quo sunt duo distincta habitus specie. quod probatur
quia habent omnia specie distincta nam omnium habitus quae versantur circa
ppam speculativam habent pro obiecto formali speculabile ut sic vel ens per se
notum sub ratione veri speculativi. Habitus vero quae versantur circa
ppam practicam et vocantur synderesis habent pro obiecto formali operabile sive
ens per se notum sub ratione veri practici sed hic duo dicuntur specie
quo et isti habitus.
An vero dicuntur specie subalterna vel infima maior est difficultas. Utrumque
quidem est probabile. Probabilius tamen videtur nobis quod dicuntur specie infima
quia sic habent eundem modum tendendi sub ratione veri immediati et ita
Habitus inclinans ad ppam speculativam est distincta specie ab ~~illo~~ habitu
qui inclinat ad ppam practicam quia sic inclinat ~~illum~~ ad praestandum
assensum sub eadem formali ratione sic: ad assensum sub ratione
veri et immediati. Ex quo colligitur

Adam primus Homo

Adam primus homo

In q differt a sua et opinione q p medium procedunt, differt tn a
fide q tiet procedat sine medio tn n fertur in veritatem evidentem sed
obscuram. Quam obscuritatem nobis in aeterna patria illustrare
dignetur ipse Pater Luminum Deus cuius subiore atq illustra
tione haeteus p calliginosos locos fallus ad ~~ps~~ aptiores physicae
campos evasimus. Ipsi proinde Regi immortali Invisibili soli
Deo Honor et Gloria in aeternum et Ultra Amen Amen Amen.

Demnach ist
~~Adam~~ primus

Nomina

p Demnach

Demn